

СПОГАДИ
СЕСТРИ ЛУСІЇ
З ФАТІМИ

СПОГАДИ СЕСТРИ ЛУСІЇ

З ФАТІМИ

Том I

Уклав:
О. ЛУЇС КОНДОР, SVD

Вступ і примітки:
О. ДР. ЙОАКИМ М. АЛОНСО, CMF (†1981)

SECRETARIADO DOS PASTORINHOS
Rua de S. Pedro, 9 – Apartado 6
P – 2496-908 FATIMA-PORTUGAL

Imprimatur

Fatimae, Januarii 2006

† Serafim, Episc. Leir.-Fatimensis

Опрацювання тексту:

Александра Голух

Переклад з польської мови:

Мирослава Бублик

Узгодження із португальським текстом оригіналу:

о. Натанайл Микола Гарасим ЧСВВ

ISBN 972-8524-57-9

Depósito Legal n. 238 450/06

Передмова видавця

Останнє видання “Спогадів” сестри Лусії збільшене на одну частину. Перші чотири були написані на прохання єпископа єпархії в Лейрії Жозе Алвеса Корреа де Сілва. Перший і другий додатки (звіт про видіння у Понтеведра і Туй) є виконанням обітничі, даної 13 червня 1917 року, про другий прихід і стосуються відшкодувального Причастя у першу суботу кожного місяця та посвячення Росії. Нині вони доповнені документом про третю Фатімську таємницю. Іван Павло II доручив Конгрегації у справах віровчення дати відповідний коментар до офіційного тексту цієї таємниці. Таким чином, разом з цим документом, що був довгий час невідомий, оприлюднене усе послання, яке Пресвята Діва довірила трьом малим пастушкам.

У книжці “Спогади с. Лусії з Фатіми. Частина I”, крім описів об’явлень Ангела і Матері Божої, розповідається також про життя трьох пастушків, котрі вірно і навіть героїчно втілювали в життя заклик, виявлений у фатімському посланні, даючи у такий спосіб приклад дороги до святості усім віруючим, а особливо дітям.

13 травня 2000 року Іван Павло II беатифікував у Фатімі Франциска і Жасінту, започаткувавши таким чином нову епоху у Церкві.

“Прославляю Тебе, Отче, за те, що відкрив це немовлятам”. Сьогодні до сонму блаженних зараховано двоє пастушків - Франциска і Жасінту. Церква прагне поставити на свічнику ці дві свічечки, які запалив сам Бог, щоб освітити часи, повні неспокою і темряви, щоб приклад життя цих дітей надихав повсякчас людей та освітлював їхні дороги” (Іван Павло II, Фатіма, 13 травня 2000 р.).

Зміст спогадів с. Лусії цілковито виправдовує здійснену нами роботу над новим виданням. З дозволу єпископа Лейрії ми узяли за основу у ній оригінал перших чотирьох частин спогадів. Нашою метою було правдиве відтворення сказаного с. Лусією з урахуванням духовного аспекту, а також специфіки тогочасної дійсності. При опрацюванні своєї книжки ми зверталися до авторитету найкращих фахівців фатімської теми, зокрема, до праць отця-доктора Йоакима М. Алонсо, SMF (+1981). Щоб нікого не обминути, дякуємо усім, хто сприяв цій роботі.

Публікуючи третю частину Фатімської таємниці, ми скористалися документом Ватиканської конгрегації у справах віровчення “Фатімське послання” у польському перекладі згідно з вимогами Церкви.

Переконані, що свідчення с. Лусії нікого не залишить байдужими і глибоко проникне у серця читачів.

Нам залишається дякувати Богу за надзвичайну благодать, завдяки якій читачі можуть познайомитися з цим виданням і яке допомагатиме їм пізнавати і любити Матір Божу і нашу Небесну Матір.

О. Луїс Кондор SVD,
керівник канонізаційного процесу
Франциска і Жасінти

Вступ

отець-доктор Йоаким Алонсо СМФ

1. Вступ до “Спогадів” сестри Лусії

Перед тим, як читач ознайомиться із самим вступом “Спогадів”, хочемо коротко розповісти про наміри, рамки, які ми собі поставили, і методи, якими ми скористалися у роботі над цією книжкою.

Дані “Спогади” є дослівним перекладом португальського тексту, що зберігся в оригінальних листах єпископського архіву м. Лейрії. Завдячуємо цим єпископу Лейро-Фатімської єпархії. Звичайно, тут не йдеться про критичне відтворення матеріалів. Ми лише робимо спробу перекласти якомога достовірніше оригінальний текст. Остаточне ж і критичне опрацювання даних матеріалів буде здійснене у майбутньому.

Нинішнє видання є виданням популярним і простим опрацюванням цінних текстів, що здивували увесь світ. Хоча назвати його “популярним” у прямому значенні цього слова теж не можна, оскільки тут можуть бути паралельно критичні примітки. Утім, вважаємо, що не варто, наприклад, затримуватися на детальних посиланнях і джерелах, які підтверджували б наші слова, але запевняємо, що у своєму вступі і примітках ми діяли згідно з роботою експертів.

Звичайно, подібне “популярне” видання повинно мати свої рамки. Нагромадження посилань і зауважень було б помилковим, тому що утруднювало б читання книжки. Робимо їх там, де цього вимагає добір слів і перебіг думок самої авторки. Власне, на цьому базується наша робота. На нашу думку, не варто робити якісь додаткові правки, тому що твір сам по собі є досить прозорим і неординарним. Ми

поділили “Спогади” на частини, розділи і підрозділи лише там, де цього вимагає логічна побудова. Власні назви розділів ми виділяємо курсивом або жирним шрифтом. Окремі уривки доповнені коротенькими назвами, що дасть змогу читачеві зробити перепочинок між довгими описами. Це сприятиме розумінню оригінального тексту, не втрачаючи при цьому його самотності. Примітки допоможуть читачеві краще зрозуміти маловідомі речі.

На початку представляємо коротку біографію сестри Лусії, далі охарактеризуємо її літературні здібності, а наприкінці дамо загальний вступ до “Спогадів”.

Крім того, до кожного із спогадів додаємо окремі вступи, які містять у собі історію створення, часу, обставин, намірів та їх загального змісту.

2. Біографія Лусії

“30 березня 1907 року охрестили дитину жіночої статі під іменем Лусія. Дівчинка народилася в Алжустрелі 22 березня цього ж року о 19 годині,” – так записано у книзі хрещень. Її батьками були Антоніо дос Сантос і Марія-Роза, мешканці Алжустреля, який відносився до фатімської парафії.

Оскільки Лусія була наймолодшою із семи дітей (шести дівчаток та одного хлопчика), то її оточували в дитинстві особливою опікою. На долю родини випадало чимало випробувань, які мати долала з християнським терпінням. У шестирічному віці Лусія прийняла своє перше Причастя, розповідь про яке щиро зворушує читача.

Обставини сім’ї призвели до того, що дівчинка рано стала пастушкою. У 1915 році її супутниками були п’ятеро дітей з алжустрельських околиць, а з 1917 року - лише Жасінта і Франциск Марто, двоюрідні брат і сестра. Це був рік одкровень Матері Божої. Пресвята Діва обрала Лусію особливою повірницею своїх послань, які та повинна була у майбутньому

переказати людству. Усі троє дітей зазнали страждань, пов'язаних з об'явленнями. Утім, тільки Лусія залишиться надовго на землі, щоб до кінця виконати свою місію.

Матір Божа доручила Лусії навчитися читати, отож за деякий час дівчинка пішла до школи, де швидко опанувала письмо і читання.

Ситуація з об'явленнями завдавала їй багато прикрощів. Необхідно було щось робити, тому опіку над нею повністю взяв на себе новий єпископ єпархії Лейрії. Він намагався вберегти Лусію від небезпеки, викликані гонитвою за чудами. 17 червня 1921 року Лусія вступає до товариства сестер св. Доротеї у Віларі поблизу Порто. Тогочасні описи її зовнішності повністю співпадають з відомими нам фотокартками: "...овальне обличчя, великі виразні очі, тоненькі брови, високе чоло, плаский ніс, широкий рот, товсті губи, округле підборіддя, русаве пригладжене волосся. Руки у дівчинки середньої величини, трохи грубі. Вона невисокого зросту, проте міцна як на свій тринадцятирічний вік. Обличчя вилицювате, але симпатичне. Дівчинка енергійна, розумна, хоча скромна". До Вілару Лусія прибула у віці 14 років, де здобула початкову освіту і добре християнське виховання.

Ще до вступу в інститут св. Доротеї Лусія мріяла про чернече життя. Її першою любов'ю був монастир босих кармеліток, однак приклад виховательок і вдячність до них спонукав дівчинку залишитися серед сестер-доротейок.

Новіціат сестер св. Доротеї знаходився на той час (1921-1925) в іспанському місті Туй. Саме туди прийшла вісімнадцятирічна Люція 24 жовтня 1925 року. Наступного дня її, як послушницю, поселили спочатку у монастирі на вул. Травесія де Ізабелла II, де вона і перебувала до 20 червня 1926 року. Того ж року дівчина була прийнята до новіціату (2.10.1926). 3 жовтня 1928 року вона склала свої перші обіти, а 3 жовтня 1934 року – довічні. Опісля сестра Лусія деякий час ще знаходилася у понтеведрському монастирі і лише у травні 1937 року повернулася до Туй, де перебувала до травня 1946 року.

Потім її відкликали до Португалії. Там вона змогла побувати на місці видінь у Кова-да-Ірія, а згодом оселитися у Віла-Нова-де-Гая неподалік Порто.

Коли ж Лусія відчула у своєму серці давній поклик до усамітнення, отримала дозвіл Папи Пія XII на вступ до Кармелю. Мрія здійснилася 25 лютого 1948 року. Відтоді і до свого відходу у вічність 13 лютого 2005 року сестра Лусія не покидала стін кармелітського монастиря у Коїмбрі.

3. Літературні здібності сестри Лусії

Зібрані матеріали дають право сказати те саме, що з захопленням сказав португальський письменник Антеро де Фігейредо у своїй книжці: “Світло, що плине зі “Спогадів” є надзвичайно великим, воно летить з глибини дивовижної і водночас простої душі Лусії від Ісуса”. Те, що в інших розглядалося б як груба помилка, у неї, попри відсутність спеціальної освіти, компенсується природними здібностями. Лусія сама неодноразово визнає власну “бездарність і непридатність”. Вона говорить про себе, що так і не опанувала правопису. Утім, це не перешкоджає їй в ясному та елегантному викладі своїх думок.

Щирість і відкритість – ось головні риси авторки “Спогадів”. Її висловлювання прозорі і чіткі, а надзвичайна вразливість, бурхлива уява з долею здорового гумору надають розповіді особливого колориту. Коли річ заходить про деталі й обставини – виявляє тонку іронію та неабияку пам’ять. У діалогах показує себе як активну співучасницю. Краєвиди постають перед нею наче на долоні. Описи Жасінти і Франциска, їхніх сповідників, будь-кого з людей говорить про її здібності як досвідченого спостерігача. Лусія відчуває, коли відступає від основної теми – вона тут же невимушено повертається до сказаного на початку. Інколи можна помітити в її розповідях деякий вплив барвистої чернечої літератури,

та попри це завжди перемагає природність, життєрадісність. Чи можна забути нічне прощання Лусії з улюбленими місцями видінь перед від'їздом у Порто? Кого може залишити байдужим її розповідь про срібні пряжки на черевиках каноніка? А “пісенька горян”, записана на сторінках “Спогадів”? Лусія від самого початку висловлюється просто і зрозуміло. Жвава уява допомагає їй чітко і послідовно викласти свої думки, до яких вона легко повертається у перервах між виконанням домашньої роботи, що свідчить про її велику духовну рівновагу.

Лусія зізнається, що відчуває особливе натхнення під час писання. Утім, не можна говорити про божественне походження її твору у прямому значенні цього слова, тобто як про пророче натхнення. Авторка просто відчуває допомогу Бога у написанні своїх спогадів і сама пояснює слово “одухотворення” як внутрішній порив.

Звичайно, не можна стверджувати про непохибність “Спогадів” сестри Лусії так, як у випадку зі Святим Письмом, оскільки вона може помилятися у поясненні своїх містичних переживань. Нерідко авторка сама сумнівається у тому, що з нею говорить Бог. А часом просто визнає свою безпорадність правильно відтворити слова Бога, отримані у містичних відіннях. Критичним оком можна помітити неточності у відтворенні дат, подій, обставин, але якщо сестра Лусія запевняє нас в “*ipsissima verba*”, тобто у точному переказі слів Матері Божої, то тільки тому, що намагається бути якнайбільш правдивою. Вона цілковито переконана лише в одному: у достовірному переказі змісту сказаного Пресвятою Дівою Марією.

Неточність дат зумовлена віком малих “візіонерів”, котрі не знали ще про лік днів і місяців, не кажучи вже про роки. Наприклад, Лусія не пригадує дати об'явлення Ангела. Як справжні діти гір вони орієнтувалися добре лише у змінах пір року. Проте головною причиною слабкої пам'яті є зосередження на суті викладеного матеріалу.

Слід пам'ятати, що надприродні переживання містиків не можна оцінювати як дослівне божественне послання, оскільки йдеться тільки про їхній переказ. Хоча це не означає також того, що не можна довіряти тому, хто був обдарований подібними благодатями.

Щоб якнайглибше досягнути текст “Спогадів”, необхідно звернути увагу ще на одну у ньому особливість: слід розмежувати роздуми самої Лусії від її описів Небесного послання, суть якого є більш достовірним на протигагу її особистим словам. Бо якщо Бог дав такий виразний знак Своєї присутності у Фатімі, то можна припустити, що Він особливим чином потурбувався про точний переказ Свого послання за допомогою дітей. Якщо визнаємо, що Господь дарував Своїй Церкві Добру Новину, то можна припустити, що Він наділив її харизмою істини у переказі Доброї Новини. Можна помітити, що Лусія розмірковує над тим чи іншим словом або подією. Вона є привілейованим оповідачем, однак тільки оповідачем, а відтак не потребує тут особливого заступництва, як у випадку з Євангелією.

4. Літературний жанр “Спогадів”

Нотатки сестри Лусії ми називаємо спогадами, тому що вони найбільше подібні до цього літературного жанру, хоча інколи в них з'являються риси листів або автобіографії.

У своїх літературних спробах Лусія була вільною від амбіційності: вона писала, тому що їй звеліли це робити. Сама б Лусія нізащо не взялася б за цю роботу. Хоча це не означає, що під час написання спогадів вона не захоплювалася тим, що написала, і піддавалася враженню, що “займається письменництвом”. Твір же, попри все, залишається безпосереднім та елегантним від природи.

Ще менше сестра дбала про літературний жанр. Вона не знала, що слово “спогади” можуть означати щось більше ніж

здатність пам'яті. Якось навіть зізнавалася, що не має поняття про те, як виконати доручення в описі життя Жасінти і Франциска. Саме тому вона невимушено звертається до єпископа, ніби розповідає історію на підставі своїх спогадів. Звісно, що трактувати її нотатки як довгі листи до єпископа Лейрії було б грубою помилкою. Дійсно йдеться лише про спогади, бо саме у цьому жанрі автор розповідає про якісь події із власного життя або життя інших. Не можна тут говорити про біографію чи автобіографію у прямому значенні цього слова. Лусія не хотіла створювати чогось подібного. Вона пише спогади про найважливіші події у житті двоюрідних брата і сестри та – наперекір власному бажанню! – у своєму житті. Різниця ж між спогадами і біографією або автобіографією полягає, власне, у тому, що остання потребує додаткових матеріалів, систематизування відображеного і цілісності у відтворенні, тоді як у спогадах це відсутнє. Завданням сестри Лусії було безпосереднє відображення спогадів. І таких чудових спогадів!

Розповідь про життя Франциска і Жасінти тісно перепліталася з розповіддю про життя самої авторки. Та коли мова заходила про видіння і Владичицю, Лусія забуває про спогади – перед нею постає дійсність, яка вривається в душу немовби вогонь. Саме тому “Спогади” сестри Лусії є книжкою, до якої можна повертатися безліч разів і яка відбилася у серці самої авторки. Лусія прагне швидше “бачити” ніж “згадувати”. Простота цих спогадів настільки велика, що досить того, щоб сісти і внутрішньо їх прочитати.

5. Тема “Спогадів”

Кожному спогаду передуює власний вступ, в якому розвивається головна тема розділу. Проте хочемо зауважити, що однією із головних цілей “Спогадів сестри Лусії” є поширення інформації про життя блаженних Франциска і

Жасінти, чесноти яких гідні наслідування. Безсумнівно, нас від самого початку приваблює природна щирість і доброзичливість маленьких пастушків. Гадаємо, це може стати першим кроком у бажанні наслідувати їх. Представляємо читачеві найперші історичні відомості про дітей, в існуванні яких ми упевнені.

Існує прекрасний лист др. Карлоса де Азеведо Мендеса до нареченої, в якому він розповідає про свої враження, отримані під час поїздки в Алжустрел і Кова-да-Ірію 7 вересня 1917 року. У цьому листі він описує маленьку Жасінту, котра його щиро вразила: "Я побачив маленьку і дуже сором'язливу дівчинку, котра наближалася до мене. Посадив її на скриню, а сам сів неподалік. Вона була справжнім ангелом. Голівку прикривала червона хустинка в листочки, зав'язана ззаду, подерта і старенька. На ній був також плащик не найчистіший і червона дуже рясна спідничка, характерна для тієї місцевості, де жила Жасінта. Саме так виглядало наше янголятко. Хотілося б розповісти про її зовнішність, але відчуваю, що зможу дати лише частковий опис її обличчя. Хустинка, яку носила Жасінта, дуже підкреслює її зовнішні риси. У неї були живі чорні очі, ангельський вираз обличчя і приваблива зовнішність. Личко настільки незвичайне, що важко сказати, що приваблює у ньому найбільше. Дівчинка вела себе досить скромно, особливо важко було почути її, коли я ставив їй свої питання. За кілька хвилин прийшов Франциск і Жасінта стала сміливішою. Наприкінці з'явилася Лусія – їй Жасінта зраділа особливо. Вона з усмішкою підбігла до сестри і вже не відходила від неї ні на крок. Це була дуже зворушлива картина..."

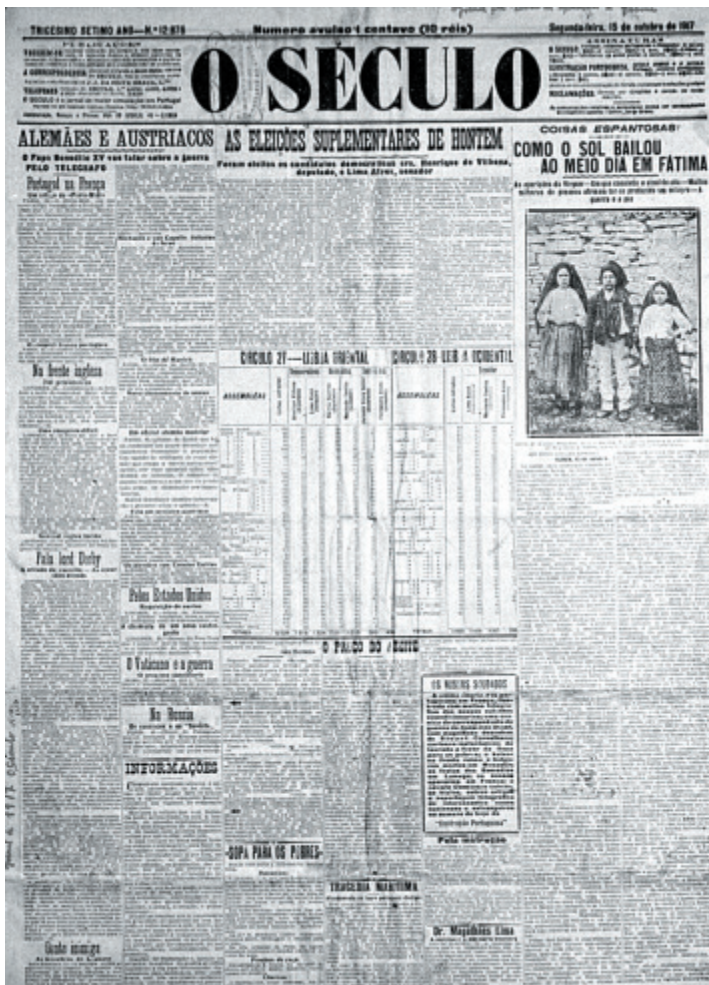
Короткий звіт каноніка Формігао повністю співпадає з викладеним вище: "Її звать Жасінтою від Ісуса. Вона має сім років. Досить висока, як на свій вік, худорлява, але не худа. У дівчинки пропорційні риси обличчя, смуглява шкіра. Одягнута скромно, спідничка сягає кісточок. Загалом Жасінта має вигляд психічно і морально здорової дитини. Наполохана присутністю незнайомих, котрі супроводжували мене і котрих не чекала побачити, спочатку вела себе дуже скрито, на питання,

які їй ставив, відповідала поодинокими складами ледь чутним голосом”.

Доктор Карлос Мендес про Франциска розповідає небагато, хоча портрет хлопчика є повним і чітким: “Прийшов Франциск. На ньому була шапка, короткий піджачок, з-під жилетки якого виглядала сорочка, на ногах вузьенькі штанці – саме так виглядав цей симпатичний хлопчина. Виразний погляд на простодушному обличчі. На мої питання Франциск відповідав щиро”.

Через 20 днів, тобто 27 вересня, до Алжустрелу прибув канонік Формігао, щоб зробити опитування дітей. Першим він опитував Франциска. Перші хвилини хлопчик відповідав не за темою, але вже наступні відповіді сподобалися освіченим і побожним священикам. “Хлопчик не вагаючись зайшов до кімнати, де ми сиділи, з шапкою на голові (немає сумніву, що він не знав, чи потрібно її знімати). Я попросив його сісти біля мене. Франциск слухняно сів”.

Ці два додатки, джерелом яких є достовірні, оригінальні документи, показують, що Франциск до і після з’явлень Пресвятої Діви Марії був енергійним і простодушним хлопцем – “хлопцем з гір”, безтурботним, позбавленим будь-яких вад і комплексів.

Газета “O SECULO” 15 жовтня вперше надрукувала фото маленьких ясновидців і повідомила вражаючу річ про те, “як у Фатімі в полудень танцювало сонце”

Троє пастушків Франциск (9), Лусія (10) і Жасінта (7) на місці скельного дуба, над яким з'являлася Пресвята Діва тринадцятого числа від травня до жовтня місяця 1917 року

Цю капличку побудовано на місці з'явлень у 1918 році

Ця фігурка стоїть у каплиці від 13 червня 1920 року. 13 травня 1946 року кардинал Массель урочисто увінчав її короною із коштовного каміння, до якого було додано кулю, знайдену у папському автомобілі після замаху на Івана Павла II 13 травня 1981 року

Троє пастушків біля арки, яку поставили на місці з'явлень після 13 жовтня 1917 року

Вікно в'язниці у Віла-Нова-де-Оурем, де знаходилися троє пастушків

Каплиця на місці з'явлення "Валіньос"

Угорська Хресна Дорога, побудована на шляху, яким ходили діти. Вона поєднує долину з'явлень з іншими місцями з'явлень та Алжустрелем, де жили ясновидці

Батьківський дім Лусії

Дім батьків Франциска та Жасінти

Марія-Роза (1869-1942), мати Лусії
з родичами і гостями

Сім'я Франциска і Жасінти: мати
Олімпія де Ісус (+1956), батько
Мануел-Педро Марто (+1957) та
їхні брати і сестри

Парафіяльна церква у Фатімі в часи з'явлень

Тут маленьких ясновидців охрестили

Фігурка Цариці Святої Вервиці у парафіяльній церкві

Троє пастушків на площі біля церкви

О. Мануел Маркес Феррейра,
настоятель Фатіми (1914-1919)

О. Фаустіно Жозе Жасінто
Феррейра, настоятель Олівал

Др. Мануел Нунес Формігао
провів найбільше опитувань дітей

Отець Круз був першим сповід-
ником Лусії

Трійка пастушків у садку родини Марто

Лусія і Жасінта у Рейшіда
(вересень 1917 р.)

Франциск

Лока-до-Кабесо

Пам'ятник на Лока-до-Кабесо як згадка про третє з'явлення Ангела

Криниця на полі Лусії, де Ангел з'явився вдруге

Пам'ятник над криницею родини Лусії, що нагадує друге з'явлення Ангела

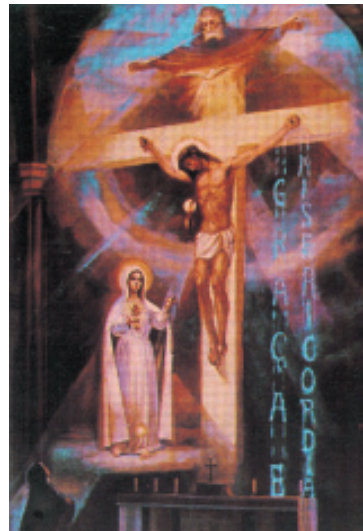
10.12.1925 р. в келії Лусії у Понтеведра з'явилася Мати Божа і просила про практику винагороджуючого Причастя у першу суботу кожного місяця

Сучасний вид келії, переміненої на капличку

13.06.1929 р. в монастирі Сестер Св. Доротеї в Туй Пресвята Діва Марія просила посвячення Росії

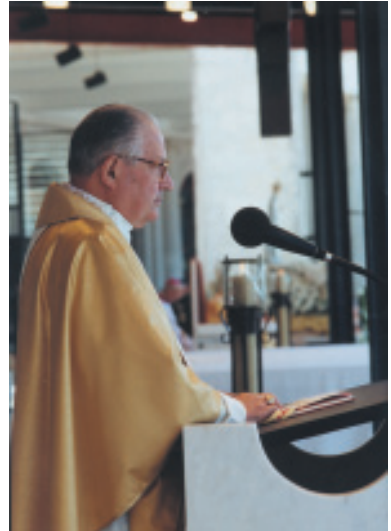
Видіння Пресвятої Трійці в Туй

Щоб виконати прохання Марії, папа Пій XII 31 жовтня 1942 року посвятив все людство Непорочному Серцю Марії

У Римі, перед фігурою з фатімської каплиці, папа Іван Павло II у єдності з усіма єпископами Церкви відновив посвячення світу і Росії (25 березня 1984 року)

Жозе Коррея да Сілва, єпископ Лейрії, отримав від сестри Лусії у 1944 році третю частину фатімської таємниці, а кардинал Содано оприлюднив її зміст 13 травня 2000 року у Фатімі

Відтворення третьої частини фатімської таємниці згідно вказівок Лусії (Жуліо Жіл)

Олійне зображення представляє з'явлення 13.06.1917
(сестра Марія да Консейсао OCD)

Нетлінні рештки Жасінти після відкриття гробу 12.09.1935

Канонічна ідентифікація тлінних решток Франциска 17.02.1952

Після завершення беатифікаційної св. Меси папа Іван Павло II відвідав гроби нових блаженних

Урочистий момент беатифікації Франциска та Жасінти 13.05.2000

Зустріч Лусії з Іваном Павлом II 13.05.2000.
В момент беатифікації народ гаряче схвалює нових блаженних

Монастир кармеліток у Коїмбрі,
де Лусія жила від 25.03.1948 до
13.02.2005

Фігура Непорочного Серця Марії
в монастирі кармеліток у Коїмбрі

Лусія відвідує родинний дім і місця об'явлень 16.05.2000

Перший спогад

Вступ

Треба сказати, що це була не перша спроба пера сестри Лусії, але перший довгий запис. Нам відома велика кількість листів, багато листів, опитувань, розповідей, звітів і т.д. більш раннього періоду. Дані ж нотатки є довгим і важливим записом.

Постає питання: якщо сестра Лусія написала цей матеріал не з власної волі, то як саме він виник?

12 вересня 1935 року з Віла-Нова-да-Оурень перевезли на цвинтар Фатіми тлінні останки Жасінти. При цьому було зроблено кілька знімків цих останків, окремі з яких єпископ надіслав сестрі Лусії до монастиря у Понтеведра. Дякуючи за послання, Лусія від 17.11.1935, пише між іншим:” (...) Щиро дякую за фотокартки. Не можу переказати, як вони мені дорогі, а особливо знімок Жасінти. Хотілося зняти з неї покривало, щоби побачити її всю. Я немовби забула, що це тільки фотокартка, настільки вона мене вразила! Яка ж це радість - побачити подругу дитинства! Жасінта була лише дитиною, однак зуміла показати на прикладі жертв свою любов до Бога і Діви Марії...”

Такі живі спогади сестри Лусії про її двоюрідну сестричку стали приводом для написання всього, що вона пам'ятала про Жасінту.

Роботу над написанням спогадів сестра Лусія розпочала у другий тиждень грудня 1935 року, і вже на Різдво Христове цього ж року, завершила їх, тобто через 14 неповних дні. Лусія створила їх на одному подиху. Вона відкриває перед нами образ Жасінти, душа якої до краю була осяяна світлом Фатіми і Непорочного Серця Марії. Метою цієї роботи була передусім спроба відтворити той образ Жасінти, який він залишився у пам'яті сестри Лусії. Вона не мала наміру описувати “історію” об'явлень – вони були необхідні лише у рамках відображення образу блаженної Жасінти. Стиль оповідання є досить простим і, може, трохи “дитячим”, але цього вимагало оточення і тематика. Лусія, попри все, ніколи не відходила від реалізму у своїх розповідях.

Передмова

1. Молитва і послух Лусії

Ісус. Марія. Йосиф.

Вельмишановний Владико!¹

Попросивши про опіку Пресвятого Серця Ісуса і Діви Марії – нашої лагідної Матері, світла і благодаті біля підніжжя Дарохранительки, щоб не написати нічого такого, що б не служило славі Господа Ісуса і Пресвятої Діви Марії, берусь за цю справу, попри власний внутрішній опір, оскільки не можу говорити про Жасінту, не згадавши посередньо чи безпосередньо про себе недостойну.

Утім, підкоряюся Вам, Владико, тому що Ваша воля для мене означає волю Божу. Отож починаю свою роботу, бажаючи Пресвяте Серце Ісуса і Марії, щоб вони ласкаво благословили її і прислужилися цим моїм актом послуху задля навернення бідних грішників, заради яких ця душа так багато вистраждала.

Знаю, що Ви, Владико, не очікуєте від мене досконалого опису, оскільки Вам відома моя безпорадність і непридатність, тому постараюся розповісти про Жасінту усе, що пам'ятаю. Добрий Бог дарував мені благодать бути її найближчою подружкою. Я високої думки про святість Жасінти, це мені особливим чином допомагає зберегти до неї надзвичайну любов і повагу.

2. Необхідність мовчання у певних речах

Попри моє найкраще бажання, бути слухняною Вашому Пресвященству, прошу дозволу оминати окремі моменти, про які варто говорити хіба що на порозі вічності. Сподіваюся,

¹ Жозе Алвес Корея да Сілва, перший єпископ відновленої єпархії м. Лейрії (1872-1957), до якої належала Фатіма.

що Вас не здивує моя спроба зберегти назавжди частини таємниць і послань для вічного життя. Чи ж Пресвята Діва не дала мені достойного прикладу? Чи не говорить Святе Письмо про те, що Марія зберігала все у своєму серці?² Хто краще за Непорочне Серце Марії може пізнати таємницю Божого милосердя? Вона зберігала все немовби у заповідному садку для окраси палацу свого Божественного Царя.

Пригадую пораду одного шанованого священика, яка глибоко запала у мою душу, коли мені було заледве 11 років. Як і багато інших, він прийшов до нас із запитаннями. Між іншим запитав про певну справу, про яку мені не хотілося говорити. Після детального опитування, він так і не отримавши відповіді на своє питання, благословив мене і сказав: “Добре чиниш, дитинко, таємниця царської Дочки повинна залишитися захованою глибоко у серці”.

Я не розуміла тоді значення цих слів, лише те, що цей священик схвалив мою поведінку. Досі пам’ятаю його слова і тепер розумію, що хотів сказати отець-декан³ із Торес-Новас. Він навіть не знає наскільки сильно вплинули на мене ці кілька слів і завдяки яким я згадую його до сьогоднішнього дня із вдячністю.

Одного разу я попросила в одного побожного священика поради щодо своєї стриманості, оскільки не знала, що говорити, коли нас запитували, чи Пресвята Діва Марія сказала мені ще щось, на що отець-декан з Олівалу⁴ сказав:

– Це добре, мої любі, що зберігаєте заради Бога таємницю ваших душ. Якщо будуть запитувати вас про це, відповідайте: “Так, сказала дещо, але це таємниця!” Якщо будуть і далі вас питати, згадайте про таємницю, яку вам довірила Пані⁵, і скажіть: “Матір Божа веліла нам не говорити

² Лк. 2, 19; 51.

³ О. Антоніо де Олівейра Рейш (†1962).

⁴ Отець Фаустіно Жозе Жасінто Феррейра (†1924).

⁵ *Senhora* (Пані) – так саме Лусія називала Марію.

про це нікому, тому ми і мовчимо”. Так ви зможете зберегти усе в таємниці під покровом Пресвятої Діви Марії.

Я зрозуміла все і була безмежно вдячна священику за таку мудру пораду.

Утім, я надто багато часу віддала на передмову, і, тому, мабуть, Ви, Владико, скажете, що не знаєте, навіщо я це зробила. Тепер постараюся розповісти те, що пам’ятаю із життя Жасінти. Оскільки не маю вільного часу, то під час коротких перерв між роботою писатиму на аркушиках паперу олівцем, який ношу під одягом, те, що забажає Пресвяте Серце Ісуса і Марія.

3. Молитва до бл. Жасінти

Ти, що промайнула світом
у легкому леті,
Жасінто люба,
що до болю
кохала Ісуса,
не забудь про мене
біля ніг Марії Діви!
Ліліє незаймана,
сяюча перлинко,
ангеле любові,
ти, котра живеш
радіючи на Небі,
разом із Франциском
молися за мене!⁶

⁶ *Попри недостатню освіту, Лусія має літературний хист. Вона писала навіть вірші.*

І Характер Жасінти

1. Її єство

Вельмишановний Владико!

До подій 1917 року я любила товариство Жасінти і Франциска не більше, ніж товариство інших дітей. Нас поєднували лише родинні зв'язки. І навпаки, нерідко присутність Жасінти була мені неприємною через її вразливий характер. Із-за найменших непорозумінь, які часто виникали між дітьми під час ігор, Жасінта, образившись, ховалася у кутку. Щоб умовити її знову гратися з нами було часто недостатньо найласкавіших слів, на які тільки здатні діти. За нею залишали право вибору гри і товариша, з яким вона бажала гратися. Втім, вже тоді дівчинка мала добре серце. Милосердний Бог обдарував її м'яким і довірливим характером, що дозволяло Жасінті бути достойною любові і привабливою. Не знаю, однак, чому Жасінта і Франциск так любили мене і завжди шукали приводу погратися зі мною. Вони неохоче перебували у товаристві інших дітей, а тому щоразу кликали мене гратися до криниці, яка знаходилася в садку за будинком моїх батьків.

Там Жасінта вибирала сама ігри, в які ми повинні були бавитись. Найбільше вона любила гратися у камінці і фанти. Ми розташовувалися біля криниці або під деревами і там бавилися. При цьому дуже часто у мене були неприємності через гру у гудзики, оскільки, коли рідні кликали обідати, я приходила без гудзиків на платті. Як правило, вигравала Жасінта і цього було достатньо, щоб мати кричала на мене. Потрібно було швидко пришити їх на місце, але як забрати їх у Жасінти? Вона не тільки легко ображалась, але й була скупюю, бо воліла залишати їх до наступної гри, щоб не відривати власних. Гудзики повертала тільки тоді, коли я погрожувала їй, що не гратимусь більше з нею.

Досить часто мені не вдавалося догодити своїй маленькій подружці. Оскільки дві мої сестри займалися ткацтвом і шиттям, то працювали удома. Не раз сусідки, йдучи на поле, просили мою маму про дозвіл залишити своїх дітей на нашому подвір'ї, щоб вони гралися зі мною під опікою моїх сестер. Моя мати завжди погоджувалася, хоча це забирало багато часу у її дочок. Звичайно, що за дітьми дивилася я, щоб ті випадково не впали у криницю. На подвір'ї росли три великі смоківниці, під якими діти ховалися від спеки. Гілки смоківниць служили нам за гойдалки, а старий сінник був їдальнею.

Якось прийшла Жасінта зі своїм братиком запросити мене гратися з ними біля криниці, але я відмовилася, кажучи, що мама веліла залишатися тут. Діти неохоче погодилися на це і стали гратися з нами.

Під час обідньої перерви мама вчила своїх дітей Катехізису, особливо у Великий піст.

– Не хочу червоніти за вас перед отцем-настоятелем, котрий питатиме вас, – казала мати

– Таким чином, усі діти брали участь у вивченні Катехізису, а серед них була і Жасінта.

2. Її витонченість

Якось один із дітлахів поскаржився на те, що один хлопчик ужив непристойне слово. Моя мама суворо повелася з ним, сказавши, що не можна говорити таких бридких слів, тому що це гріх й ображає Дитятка Ісуса. Люди, котрі грішать, ідуть до пекла, якщо не каються. Жасінта це запам'ятала, бо коли діти знову зібралися разом гратися, запитала:

– Чи сьогодні твоя мама дозволить тобі піти до нас?

– Ні.

– Тоді ми підемо із Франциском на наше подвір'я.

– А чому ти не хочеш залишитися тут?

– Тому, що моя мама не хоче, щоб ми гралися з цими дітьми.

Жасінта зізналася, що мама веліла їм залишатися у своєму дворі, бо їй не хотілося, щоб вони вчилися злих слів, які є гріхом і які не любить Дитятко Ісус. А потім тихенько на вухо додала: “Якщо твоя мама дозволить, ти прийдеш до нас додому?”

– Так!

– Тоді іди і попроси її про це.

Узявши брата за руку, Жасінта пішла додому.

Як я уже згадувала, її улюбленою грою була гра у фанти. Владико, Ви, мабуть, знаєте, що за правилами цієї гри той, хто виграє, загадує виконати якесь бажання тому, хто програв. Жасінта любила, коли той хто програвав бігав за метеликами, аж поки не спіймає. Наступного разу вона загадувала принести їй улюблену квітку. Яюсь, бавлячись у фанти у нас вдома, бажання загадувати випало мені. За столом сидів мій брат і щось писав. Я попросила обійняти його і поцілувати, але вона відмовилася.

– Цього нізащо! Загадай щось інше. Чому ти не загадуєш поцілувати мені Спасителя, котрий на стіні?

На стіні висіло Розп'яття.

“Гаразд, – відповіла їй, – стань на стілець, зніми його і принеси сюди, стань на коліна, обійми його і тричі поцілуй: один раз – за Франциска, другий – за мене, третій – за себе”.

– Господа Ісуса поцілую, скільки захочеш! – відповіла Жасінта, і побігла за хрестом. Вона притулила його до себе з таким почуттям, яке не можна було забути. Потім уважно подивилася на Ісуса і запитала: “Чому Господь Ісус прибитий до хреста?”

– Тому, що Він умер за нас.

– Розкажи мені, як це сталося, – попросила Жасінта.

3. Її любов до розп'ятого Спасителя

По вечорах моя мама розповідала різні історії. З-поміж казок про чарівників, злих фей, королівських голубок, про яких розповідали мій тато і старші сестри, мама розповідала

нам про Страсті Господні, святого Йоана Хрестителя та ін. Завдяки цьому я дізналася про історію Страстей Господніх. Почувши цю історію тільки раз, я запам'ятала її з усіма подробицями настільки, що могла тепер спокійно переказувати своїм товаришам “Історію нашого Господа”, як її сама і назвала.

Коли моя сестра⁷ побачила в наших руках Розп'яття⁸, то забрала його і почала сварити нас за те, що граємося святими речами. Тоді Жасінта піднялася, підійшла до моєї сестри і сказала: “Маріє, не гнівайся, це моя вина, але я більше не буду”. Марія пригорнула маленьку до себе і порадила нам гратися на подвір'ї за будинком, вважаючи, що ми і далі бешкетуватимемо у домі.

Після чого ми пішли оповідати розпочату історію далі до криниці, про яку я згадувала раніше. Саме біля цієї криниці (вона була захована за каштанами, купою каміння і кущами ожини) ми знайшли місце наших розмов і палких молитв, а також – щоб сказати Вам усе! – місце наших сліз, нерідко дуже болісних. Ми змішували їх з водою, щоби потім пити її з того самого джерела, до якого проливали наші сльози. Чи ця криниця не нагадує нам образу Марії, у серці якої висихають наші сльози і в якому ми знаходимо справжню розраду?

Втім, повернуся до своєї історії. Почувши про страждання Господа Ісуса, маленька Жасінта заплакала від зворушення. Пізніше не раз просила, щоб я знову і знову оповідала її. Вона усе плакала, кажучи:

– Бідний Ісус! Я ніколи не грішитиму, тому що не хочу, щоб Він страждав ще більше!

4. Вразливість Жасінти

⁷ Найстарша сестра Лусії – Марія дос Анжос (†1986).

⁸ І сьогодні можна побачити це Розп'яття у батьківському домі Лусії.

Дівчинка по вечорах любила ходити на сінник напроти нашого будинку, щоб подивитися на захід сонця і зоряне небо. Вона захоплювалася чарівними місячними ночами. Там ми сперечалися про те, хто з нас зможе поразувати зірки на небі, які ми називали світильниками ангелів.

Місяць був світильником Матінки Божої, а сонце – нашого Спасителя, тому Жасінта інколи говорила: “Я більше люблю лампадку Матінки Божої, тому що вона не палить і не сліпить, як лампадка Спасителя”.

У тій місцевості, де ми жили, бували такі дні, що сонце палило досить немилосердно, від чого маленька дуже страждала, оскільки мала слабе здоров’я.

5. Дитяча катехиза

Моя сестра належала до братства “Пресвятого Серця Ісуса”, тому завжди брала мене із собою на урочисте св. Причастя для дітей, щоб і я могла причаститися. Яюсь тітка узяла із собою також свою доньку на цю урочисту Месу. Дівчинка уважно стежила за “ангелятками”, які розкидали квіти. Відтоді, час від часу вона віддалялася від нас, коли ми гралися, назбирувала повний фартушок квітів і обсипала мене ними.

– Жасінто, навіщо ти це робиш? – запитувала її.

– Роблю так, як ті “ангелята” – обсипаю тебе квітами.

Моя сестра, як звичайно, на свято Пресвятого Тіла і Крові Господа Ісуса займалася переодягненням дівчаток в ангелят, котрі під час процесії повинні були обсипати квітами балдахін з Господом Ісусом. Оскільки я була однією з цих дівчаток, то, приміряючи сукню, розповіла Жасінті про свято, яке наближалося, сказавши, що буду обсипати квітами Ісуса. Маленька попросила умовити мою сестру, щоб і вона могла взяти у цьому участь. Сестра погодилася, приміряючи на неї сукню,

пояснила, як слід поводити себе під час процесії. Тоді Жасінта запитала: “Чи ми побачимо Господа Ісуса?”

– Так, побачимо, – відповіла моя сестра, – священик буде Його нести.

Дівчинка застрибала від радості, а потім усе запитувала, чи довго ще до свята.

Врешті-решт настав давно очікуваний день – маленька сяяла від щастя. Нас обох поставили з одного боку вітара і під час процесії ми також ішли бік-о-бік з повними кошичками квітів. В указаних моєю сестрою місцях я розсипала квіти і все давала знаки Жасінті, щоб вона кинула хоча б одну квіточку, проте вона увесь час дивилася тільки на священика і нічого більше. Після церемонії сестра запитала маленьку:

– Жасінто, чому ти не обсипала Господа Ісуса квітами?

– Тому що я Його не бачила.

Потім вона запитала мене:

– А ти бачила Ісуса?

– Ні, але хіба ти не знаєш, що Ісуса не видно у Гостії (Просфорі), оскільки Він прихований у ній? Це той самий Ісус, котрого ми приймаємо у Причасті.

– А ти розмовляєш з Ним, коли приймаєш Причастя?

– Розмовляю.

– Тоді чому Його не бачиш?

– Тому що Він прихований.

– Я попрошу маму, щоб і мені дозволила приймати святе Причастя.

– Ти зможеш приймати Його лише тоді, коли тобі виповниться 10 років⁹.

– Але ж і тобі ще немає десяти років, а вже приймаєш!

– Просто я знаю увесь Катехізис, якого не знаєш ти!

Жасінта попросила, щоб я вчила їх катехізису. Отож, я стала катехиткою двох своїх маленьких друзів, котрі із надзвичайним запалом учили основ Катехізису. Попри те, що

⁹ Жасінта народилася 11 березня 1910 року.

я могла на той час відповісти на всі їхні питання, виявилося, що цього було недостатньо, оскільки Жасінта якось сказала: “Навчи нас чогось іншого, бо все це ми уже знаємо”. Я змушена була зізнатися, що більше нічого не пам’ятаю, окрім того, про що мене питали саму, а потім додала:

– Попроси свою матір, щоб дозволила тобі піти до церкви на уроки Катехізису.

Обоє дітей, котрі гаряче бажали прийняти Господа Ісуса у Причасті, звернулися до своєї матері з цим проханням. Тітка погодилася, але дозволила їм лише піти кілька разів. Вона сказала : “Церква знаходиться досить далеко, а ви ще дуже малі, до того ж священник однаково не дозволить приймати святе Причастя, поки вам не виповниться десять років”.

Жасінта постійно розпитувала про Господа Ісуса у Пресвятих Дарах. Пригадую, якось вона запитала мене:

– Яким чином стільки людей може одночасно приймати Дитятко Ісуса у Пресвятих Дарах? Чи кожен приймає Його по шматочку?

– Ні, хіба ти не бачиш, як багато є гостей і в кожній присутнє Дитятко?!

Скільки дурниць я могла тоді наговорити їй!

6. Жасінта – маленька пастушка

Я, Владико, врешті-решт досягла того віку, коли моя мати посилала дітей пасти овець. Моїй сестрі Кароліні¹⁰ виповнилося 13 років, отож вона змушена була влаштуватися на роботу. Отару доручили мені. Я розповіла моїм маленьким друзям про те, що не зможу більше гратися з ними. Ті ніяк не хотіли миритися з цим, а тому пішли до моєї матері з проханням дозволити їм бути зі мною на пасовиську, проте мама відмовила. Щовечора діти зустрічали мене при дорозі, а потім ми разом йшли до сінника пострибати там трохи, очікуючи,

¹⁰ Померла у 1994 році.

поки Матір Божа з ангелами запалять свої світильники і поставлять їх на вікні, щоб нам було світло. У дні, коли не з'являвся місяць, ми гадали, що у Матінки Божої не знайшлося олії.

Обоє дітлахів ніяк не могли погодитися з тим, що з ними не було їхньої давньої приятельки, а тому наполегливо благали свою матір про дозвіл пасти зі мною вівці. І ось, попри малий вік своїх дітей, тітка врешті-решт дала їм дозвіл на це, можливо, задля того, щоб вони залишили її у спокої. Сяючи від радості, діти прибігли до мене з цією надзвичайною новиною, і тепер залишалося тільки домовитися про об'єднання наших отар. Кожен із нас виганяв овець, як того бажали рідні, але ми домовилися, що перший буде чекати того, хто другим прижене отару до Баррейро – так називали ставок, біля підніжжя гори. Зустрівшись там, ми вибирали пасовисько на даний день і продовжували свою подорож щасливі, наче йшли на якусь прогулянку.

Тут видно, Владико, Жасінту у новому періоді її життя, коли вона стала пастушкою. Ми завойовували довіру овець тим, що віддавали їм свою їжу. Це дозволяло нам безтурботно гратися на пасовиську, доки наші вівці сумирно паслися неподалік від нас.

Жасінта дуже любила слухати луну у глибині долини. Ми вилазили на найвищий пагорб і голосно вигукували різні імена, але найкраще звучало ім'я “Марія”. Іноді Жасінта вигукувала у такий спосіб усю молитву “Радуйся, Маріє”, вимовляючи кожне наступне слово у ній, як тільки стихало попереднє.

Особливо ми любили співати. Окрім світських пісень, яких Жасінта знала силу-силенну, вона найчастіше співала “Радуйся, благородна Покровителько”, “Пречиста Діво”, “Ангели, співайте зі мною!”. Ми також охоче танцювали. Варто було комусь із пастушків заграти на музичному інструменті, як ми пускалися в танок. І хоч Жасінта було досить маленькою, у неї виходило це дуже спритно.

Після обіду ми повинні були молитися на вервиці, але оскільки нам завжди бракувало часу на ігри, то ми знайшли спосіб швидкого відмовляння молитви: після кожних вимовлених лише двох слів “Радуйся, Маріє” пересували намистинку. Наприкінці таємниці робили велику паузу, а потім вимовляли два слова “Отче наш” і наша молитва була відмовлена за лічені хвилини!

Окрім усього іншого, Жасінті подобалось також бавитися із агнятами: вона садила їх собі на коліна, обіймала їх і цілувала, а ввечері несла їх на руках додому.

Якось, повертаючись із пасовиська, забігла в середину отари. Я запитала подружку, навіщо вона це робить, на що та відповіла: ”Хочу стояти так, як стоїть Спаситель на образку: посеред овець з одним ягням на руках”.

7. Перше об’явлення Матері Божої

Такими, Владико, були перші сім років життя Жасінти, аж поки не прийшов той чудовий, погідний день, яких буває багато – 13 травня 1917 року. Саме цього дня ми випадково, якщо тільки у планах Провидіння бувають випадковості, погнали отару на луки, що належали нашій родині в Кова-да-Ірія .

Як завжди, у Баррейро ми домовилися про те, де сьогодні будемо пасти овець. Утім, щоб дістатися до Кова-да-Ірії, нам потрібно було пройти через луг, що удвічі збільшувало наш шлях. Отож ми йшли поволі, і наші вівці встигали по дорозі поскубти трави. До зазначеного місця ми прийшли близько полудня.

Не хочу затримуватись на подіях цього дня, оскільки Ви знаєте про все, тому це було б тільки марнуванням часу. Звичайно, втратою дорогоцінного часу була б уся ця писанина, якби не мій послух. Я не бачу жодної користі від неї, яку б Ви змогли тут отримати, крім переконання в чистоті цієї душі.

Перед тим, як розповідатиму Вам про те, що пам'ятаю з подальшого життя Жасінти, мушу сказати, що в окремих висловлюваннях Матері Божої були речі, про які слід було мовчати. Однак сьогодні окремі з них відкриваю для того, щоб пояснити, звідки Жасінта черпала стільки любові до Ісуса, до страждань, до грішників, задля порятунку яких вона так охоче жертвувала собою.

Ви добре знаєте, що саме вона порушила нашу домовленість мовчати про все. Вона була ще маленькою і не вміла стримувати почуттів того незвичайного дня.

У той час, коли ми не могли промовити і слова, Жасінта час від часу вигукувала із захватом: “О, яка прекрасна Пані!”

– Я уже бачу, – сказала я до неї, – що ти розповіси про все іншим.

– Я нічого не скажу, будь спокійна –запевнила Жасінта.

Однак коли наступного дня Франциск прибіг сказати, що його сестричка розповіла про все вдома, та лише покірно вислуховувала докори.

– Бачиш, я все це передбачила, – сказала я до маленької.

– Я відчувала в собі таке, що не дозволяло мені мовчати, – відповіла з плачем Жасінта.

– Ну добре, – озвалася я, – не плач, але більше не розповідай нікому про те, що нам сказала ця Пані.

– Я уже сказала про те, що Вона пообіцяла забрати нас до Неба!

– Ти одразу про все розповіла!

– Пробач, я більше нікому нічого не скажу.

8. Роздуми про пекло

Прийшовши того дня на поле, Жасінта замислено сіла на камені.

– Жасінто, іди з нами гратися! – покликали її.

– Я не хочу сьогодні гратися.

– Чому ти не хочеш гратися з нами?

– Тому що хочу думати. Пані сказала нам, що ми повинні відмовляти вервицю і приносити жертви заради навернення грішників. Коли ми тепер будемо молитися на вервиці, то будемо відмовляти молитви “Радуйся, Маріє” і “Отче наш” повністю. Ось тільки жертви... Що принесемо Господу в жертву?

Франциск відразу знайшов що пожертвувати. Він сказав: “Віддамо свою їжу вівцям!”

За кілька хвилин ми віддали усю їжу вівцям і таким чином пропостили весь день, як це буває хіба що у найсуворішого аскета. Щоправда, Жасінта продовжувала сидіти задумана на камені.

– Пані сказала також, що багато людей іде по пекла. А що таке пекло?

– Печера із страховиськами, де палає вогнище (так нам пояснювала мама), куди йдуть ті, що грішать і не сповідаються. Там вони безперервно горять.

– Вони звідтіля більше не повертаються?

– Ні.

– І через багато, багато років потому?

– Ні, тому що пекло безкінечне.

– А чи Небо таке саме?

– Так, хто потрапляє до Неба, залишається у ньому назавжди.

– І той, хто йде до пекла, також залишається у ньому назавжди?

– Хіба ти ще не зрозуміла, що вони вічні, тобто не мають кінця?

Це були перші її роздуми про життя і смерть. Найбільше Жасінту вражала вічність. Навіть граючись, вона запитувала: “Невже і через багато років пекло не зникне?”

А часом питала: “Ті люди, що горять у пеклі, вони не помирають, не перетворюються на попіл? Якщо ми будемо багато молитися за грішників, то чи визволить їх звідтіля Господь? Бідолашні! Нам потрібно молитися за них і приносити багато жертв”. А після цього додала: “Пані така добра до нас – Вона обіцяла забрати нас до Неба!”

9. *Навернення грішників*

Жасінта вважала жертви заради грішників настільки важливими, що не пропускала жодної нагоди принести їх. Кілька дітлахів із Мойти¹¹ часто просили милостиню. Якось ми зустріли їх, коли пасли овець. Побачивши дітей, Жасінта сказала: “Віддамо нашу їжу цим убогим дітям заради навернення грішників!” І побігла до них, щоб зробити задумане.

Після обіду вона зізналася у тому, що хоче їсти. Поблизу росли оливи і дуби. Плоди були ще недостиглими, проте я подумала, що їх можна їсти. Франциск виліз на оливкове дерево, щоб наповнити кишені оливками, але Жасінті спало на думку, що ми могли би з’їсти гірких жолудів і таким чином принести це в жертву заради грішників. Отож цього дня ми смакували такою незвичайною їжею. Для Жасінти це було звичайною справою – приносити подібні жертви. Вона збирала жолуді або оливки.

Якось я сказала їй: “Жасінто, не їж їх, адже це так не смачно!” Але дівчинка відповіла на це: “Саме тому хочу їсти їх, що вони гіркі, я жертвую це заради навернення грішників”.

Такі жертви не були у нас єдиними. Завжди, як тільки ми зустрічали бідних дітей, ми віддавали їм свою їжу. Діти ж страшенно раділи нам і відтепер шукали зустрічі з нами, чекаючи просто на дорозі.

Як тільки ми впізнавали їх, Жасінта відразу бігла до них і роздавала наші гостинці, і то з такою радістю, наче у нас не було ні в чому нестатку. У ці дні нашою поживою були шишки ялини, корінчики дзвоників, шовковиця, інші рослини або плоди, які росли на полях моїх батьків.

Жасінта виявилась ненаситною у пошуку жертв. Якось один із сусідів запропонував моїй матері своє поле для випасу овець. І хоч воно знаходилося далеко від дому, літо було у розпалі, однак мама прийняла цей щедрий дар. Поблизу того

¹¹ *Невеличка місцевість на півночі від місця об’явлень.*

випасу знаходився ставок, тож вона міркувала, що там можна буде і вівцям напитися води, і нам перепочити в обідній час в тіні дерев.

По дорозі на пасовисько ми знову зустріли маленьких бідаків, яким Жасінта поспішила віддати наше добро. День був гарний, але сонце пекло так, що здавалося земля перетвориться ось-ось на пустелю. Нас мучила спрага, а води не було. Спочатку ми тішилися тим, що можемо це принести в жертву заради навернення грішників, однак по обіді спрага ставала дедалі нестерпнішою. Я запропонувала своїм маленьким товаришам сходити по воду до найближчого поселення. Вони погодилися, і я поспішила до дому однієї старенької, котра винесла мені кухоль води і шматок хліба. Подякувавши їй, повернулася швиденько до Жасінти з Франциском. Спочатку простягнула кухлик йому, однак він тут же відмовився пити. Я запитала його, чому він відмовляється від води.

– Тому що хочу страждати заради навернення грішників, – відповів Франциск.

Тоді я звернулася до Жасінти, але і вона сказала: “Я також хочу принести це в жертву заради грішників”.

Я вилила воду у жолоб з каменю, щоб вівці могли напитися її, а потім віднесла кухоль бабусі. Спека, утім, посилювалась. Зі ставка долітало сюрчання коників, кумкали жаби. Жасінта, знесилена від спеки і слабкості простодушного сказала мені: “Скажи їм, щоб замовкли. У мене так болить голова!” Але озвався Франциск: “Хіба ти не хочеш пожертвувати це заради навернення грішників?”

Бідна дитина поклала голівку на коліна і сказала: “Так, хочу, нехай співають”.

10. *Опір родини*

Звістка про незвичайну подію поширилася в одну мить. Моя мама стала непокоїтись і хотіла за будь-яку ціну викрити обман. Одного разу, перед тим, як я пішла пасти отару, вона

спробувала примусити мене зізнатися у брехні. Мама умовляла мене усілякими лагідними словами, погрожувала, і навіть узяла до рук віника. А коли це не допомогло, оскільки я або мовчала, або стверджувала те саме, мати відпустила мене на пасовище з тим, щоб я про все добре подумала. Наша мама забороняла дітям брехати, а особливо, коли йшлося про подібні речі. Увечері вона заставила мене піти до тих людей, перед якими я начебто збрехала, і попросити у них пробачення.

Отож я пішла з отарою на випас, де на мене уже чекали мої маленькі друзі. Побачивши, що я плачу, вони почали розпитувати про все. Я розповіла їм про те, що сталося, і запитала: “Скажіть, що мені тепер робити? Що сказати цим людям?”

Франциск подивився на Жасінту: “Бачиш, це через тебе. Навіщо ти про все розповіла?”

Бідна дитина, ставши навколішки зі складеними рученятами, почала просити у нас пробачення.

– Я вчинила погано, – з плачем сказала вона, – обіцяю, що більше нікому нічого не скажу.

Мабуть, Ви запитаєте, Владико, звідкіля у неї було стільки покори. Не знаю. Можливо, вона навчилася її у братів і сестер, котрі перед своїм Першим Причастям просили пробачення у батьків? А може, так мені здається, Жасінта була тією, котрій Пресвята Діва подарувала більшу повноту благодаті в пізнанні Бога і доброчесності.

За деякий час нас викликав настоятель¹², щоб розпитати про все. Жасінта стояла похиливши голівку. Йому вдалося витягнути з неї заледве два-три слова. Коли ми вийшли, я запитала її:

- Чому ти не відповідала священику?
- Тому що пообіцяла мовчати.

¹² Перше опитування настоятель провів наприкінці травня 1917 року.

Якось вона запитала мене: “Чому ми не можемо розповісти про те, що Пані попросила нас приносити жертви заради грішників?”

– Щоб нас не питали, які саме жертви ми приносимо.

З розвитком подій моя мати непокоїлася усе більше і більше. Вона усе ще хотіла примусити мене зізнатися у брехні. Якось уранці покликала мене і сказала, що відведе до будинку настоятеля: “Коли прийдемо туди, стань на коліна, визнай перед священиком, що збрехала, і попроси пробачення”.

По дорозі до настоятеля ми зупинилися на якусь мить біля дому моїх друзів. Я скористалася цим, щоб поговорити з Жасінтою. Дівчинка заплакала, коли я розповіла, у чому річ. Вона сказала: “Я покличу Франциска і ми підемо до нашої кринички, будемо там молитися за тебе. Приходь до нас, коли повернешся від священика”.

І дійсно, коли я повернулася, то застала своїх товаришів біля криниці навколішках. Побачивши мене, Жасінта підхопилася, підбігла до мене, обняла і запитала, як усе минуло. Я розповіла про все, на що маленька сказала: “Бачиш, ми не повинні більше нічого боятися. Пані завжди допомагає нам – Вона така добра для нас!”

Відтоді, як Матінка Божа навчила нас приносити жертви Господу Ісусу, щоразу, як ми хотіли принести в жертву якесь страждання або випробування, Жасінта питала: “А чи сказала ти, що робиш це з любові до Нього?”

Якщо ж я відповідала ні, вона говорила: “Тоді скажи Йому!” Потім вона додавала, звівши оченята до неба: “О мій Ісусе, жертвую Тобі це з любові до Тебе і заради навернення грішників!”

11. Любов до Святішого Отця

Якось до нас прийшло двоє священиків, щоб розпитати нас. Вони попросили помолитися за Святішого Отця. Жасінта запитала їх, хто такий Святіший Отець. Священики розповіли

нам про те, хто такий Папа і як він потребує молитви. Маленька відчула у своєму серці особливу любов до Святішого Отця, а тому щоразу, коли вона щось жертвувала Господу Ісусу, додавала: “І за Святішого Отця!”

Наприкінці молитви на вервиці вона додавала також тричі молитву “Радуйся, Маріє” в його намірі. Часом вона говорила: “Як би я хотіла побачити Святішого Отця! Сюди приїжджає стільки людей, а він - ніколи!”¹³ Маленька гадала, що понтифік може так просто подорожувати, як будь-яка інша людина.

Якось мого батька і дядька¹⁴ викликали з нами до повітного управління¹⁵. Дядько вирішив залишити своїх дітей удома, мотивуючи це ось чим: “Я не вважаю за потрібне вести на суд двох дітей, котрі не відповідають за свої вчинки. Тим паче, що вони не витримають такої довгої дороги пішки. Я сам подивлюся, чого вони хочуть!”

Мій же батько думав інакше:

– А я свою доньку відведу туди – нехай вона сама розбирається з ними, оскільки я нічого не розумію.

Вони використовували тоді будь-який привід, щоби нас полякати.

Наступного дня, вирушаючи в дорогу, ми затрималися трохи біля дому дядька, щоб зачекати на нього. Скориставшись нагодою, я поспішила до Жасінти, щоб попрощатись, тому що не була впевнена в тому, що повернуся додому. Бідна дівчинка з плачем сказала: “Якщо тебе захочуть там убити, скажи, що і ми з Франциском хочемо померти разом з тобою, бо ми такі самі. Ми хочемо померти з тобою. А зараз підемо з ним до кринички молитися”.

¹³ 13 травня 1967 року Павло VI як паломник відвідав Фатімський санктуарій, а 13 травня 1982 року, 13 травня 1991 року та 13 травня 2000 року – Папа Іван Павло II.

¹⁴ Її батька звали Антоніо дос Сантос (†1919), а її дядько – Мануел Педро Марто (†1957), був батьком Жасінти і Франциска.

¹⁵ Старостою був Артур де Олівейра Сантос (†1955).

Повернувшись ввечері додому, я відразу поспішила до криниці. Обоє дітей стояли на колінах, схилені над криницею і плакали. Побачивши мене, вони були дуже здивовані.

– Ти жива?! Сюди приходила твоя сестра і вона сказала, що ти уже загинула. Ми так багато молилися за тебе і плакали за тобою!

12. В оуремській в'язниці

За деякий час нас арештували, найбільше страждала від цього Жасінта, котра сумувала за батьками. Сльози текли у неї по щічках: “До нас не прийшли ні твої, ані мої батьки – їм тепер байдуже до нас”.

– Не плач, – заспокоював сестру Франциск. – Пожертвуємо це Ісусові заради грішників.

Звівши очі до неба, він почав говорити: “О мій Ісусе, жертвую Тобі це з любові до Тебе і заради навернення грішників”. А потім почувся голос Жасінти: “А також заради Святішого Отця і задля відшкодування гріхів проти Непорочного Серця Марії”.

Деякий час нас тримали окремо, а коли нам дозволили знову бути разом, то сказали, що скоро придуть за нами, щоб засмажити нас. Після цих слів Жасінта відійшла до вікна, за яким знаходився базар з худобою. Спочатку я думала, що дівчинка хотіла просто помилуватися краєвидом, але потім переконалася, що дівчинка плаче там. Я покликала Жасінту до себе і запитала її, чому вона плаче.

– Ми помремо тут, так і не побачивши своїх батьків, – відповіла вона зі сльозами, що текли по щічках. – Як би я хотіла побачити хоча б матусю!

– А ти не хотіла би пожертвувати це заради навернення грішників?

– Хочу. Так, хочу!

Незважаючи на сльози, що заливали її обличчя, вона звела рученята й очі до неба зі словами: “О мій Ісусе! Жертвую

Тобі це з любові до Тебе заради навернення грішників, за Святішого Отця, а також задля відшкодування гріхів проти Непорочного Серця Марії!”

В’язні, котрі спостерігали за нами, хотіли нас утішити: “Розкажіть про все старості. Яке вам діло до того, хоче цього Пані чи ні?”

– Цього ніколи! – відповіла Жасінта. – Краще вже тоді померти!

13. *Вервиця у в’язниці*

Після цього ми вирішили разом відмовити вервицю. Жасінта зняла із шиї медалик і просила одного в’язня, щоб той повісив його на стіні. Опісля ми стали перед ним на коліна і почали молитися. В’язні молилися з нами, як уміли, у крайньому випадку вони стояли разом з нами навколішках. Після молитви Жасінта обернулась до вікна і знову заплакала.

– Жасінто, чи не хочеш віддати це нашому Господу в жертву? – запитала її.

– Хочу, але коли подумаю про маму, сльози самі течуть з очей.

Оскільки Пресвята Діва сказала нам, що ми повинні приносити наші молитви і жертви задля відшкодування гріхів проти Непорочного Серця Марії, то ми домовилися, що кожен з нас буде жертвувати у якомусь одному намірі, тобто хтось один – за грішників, другий – за Святішого Отця, а третій – заради відшкодування гріхів проти Непорочного Серця Марії. Після того, як ми прийняли це рішення, я запитала Жасінту, який намір вона обирає собі.

– А я хочу приносити жертви в усіх цих намірах, бо вони всі мені до вподоби!

14. Любов Жасінти до танців

Серед в'язнів був один, що грав на акордеоні. Чоловік грав на ньому, а інші співали, щоб нас розвеселити. Потім вони запитали нас, чи ми не вміємо танцювати. Ми відповіли, що танцюємо “Фанданго” та “Віру”. Жасінта почала танцювати з одним бідним злодієм, але коли той помітив, що вона надто маленька, узяв її на руки. Нехай Матінка Божа буде милосердною до нього і наверне його серце!

Мабуть, зараз, Владико, Ви скажете: “Що за прекрасна поведінка для мучениці!” Справді-бо, але ми були тільки дітьми і не думали про це. Жасінта ж любила дуже танцювати і мала до цього неабиякий хист. Пригадую, якось вона дуже плакала за братом, котрий був на війні і який, вважалось, загинув. Щоб якось її утішити, ми влаштували з її двома братами танці. Бідна дитина танцювала разом із нами, втираючи сльози. Часом було достатньо того, щоб хтось із пастушків заграє, як Жасінта пускалася в танок. Щоправда, перед святом Йоана Хрестителя або карнавалом, попри свою велику любов до танців, вона говорила: “Я більше не буду танцювати”.

– Чому? – запитувала її.

– Тому що хочу це пожертвувати нашому Господу.

А оскільки, зазвичай, ініціаторами ігр серед дітей були саме ми, то усі припиняли забави без суперечок.

II ПІСЛЯ ОБ'ЯВЛЕНЬ

1. Молитви і жертви на Кабесо

Оскільки моя тітка не хотіла увесь час посилати за своїми дітьми, як тільки їх кликали, то доручила пасти овець синові Йоану¹⁶. Жасінта була засмучена цим з двох причин: поперше, вона змушена була тепер розмовляти з усіма, хто шукав її, а

¹⁶ Йоан Марто, брат Жасінти († 28.04.2000).

по-друге, тому, що не могла більше спілкуватися зі мною увесь день. Утім, іншого виходу не було. Щоб сховатися від цікавих людей, вона разом із Франциском йшла до печери¹⁷ на схилі гори неподалік нашого селища, де був млин. Печера знаходилася на сході цієї гори, що захищало нас від дощу. Поблизу росло багато оливкових дерев і дубів. Скільки молитов і жертв принесла там маленька нашому доброму Богу!

На схилі гори, окрім усього, росло багато різноманітних квітів, а серед них – безліч лілій, які Жасінта любила особливо. Завжди, чекаючи мене ввечері на дорозі, вона приносила лілії або якісь інші квіти. Їй дуже подобалося осипати мене пелюстками цих квітів.

Моя ж мати задовольнялася поки що тим, що посилала мене на той випас, де мене легко було побачити і знайти. Якщо мої товариші знаходились поблизу, я говорила їм про це і вони відразу йшли до мене.

Жасінта бігала по полю, доки не знаходила мене. Вона, бувало, втомлено сідала і кликала мене, поки я не відізвуся.

2. Болісні допити

Моя мати гнівалася через те, що сестра витрачала багато часу, шукаючи мене, до того ж необхідно було мене замінити на пасовиську, тому вона вирішила продати отару. Домовившись з тіткою, мама відіслала нас до школи.

У вільний час Жасінта дуже любила відвідувати Пресвяті Дари у Дарохранительці. Якось вона зауважила: “Здається, люди уже здогадалися, де ми знаходимося. Як тільки входять до церкви, відразу стільки питань задають мені! Я хотіла би знаходитися там сама і довго розмовляти з Ісусом у Пресвятих Дарах, але нас ніяк не залишають самих!”.

¹⁷ *Скеляста печера називалася Лока-до-Кабесо, а гора, на схилі якої вона знаходилася, Кабесо.*

Дійсно, ці прості сільські люди ніколи не давали нам спокою – вони довірливо розповідали нам про всі свої проблеми. Жасінта завжди співчувала їм, особливо коли йшлося про якогось грішника. Вона говорила тоді: “Ми повинні молитися і приносити жертви Господу Ісусу заради навернення цього бідака, щоб він не пішов до пекла”.

Здається, я пригадала ще дещо. Хочу розповісти про один випадок, який допомагає зрозуміти, наскільки Жасінта старалася іти назустріч людям, які до неї зверталися. Якось¹⁸ ми йшли до Фатіми і вже неподалік шосе побачили, як із машини вийшло кілька чоловік. Не було сумніву, що вони хочуть поговорити саме з нами. Втікати було нікуди, оскільки нас уже помітили, отож ми продовжували іти далі з надією, що нас не впізнають. Коли ми наблизились до них, вони запитали, чи не знаємо пастушків, котрим з’являлася Мати Божа. Ми відповіли, що знаємо. Тоді вони запитали, де живуть пастушки. Ми детально розповіли їм про це і швидко побігли заховатися на полі поблизу лісу.

Жасінта, задоволена цією справою, сказала: “Щоразу робитимемо так, коли нас не впізнаватимуть”.

3. Святобликий отець Круз

Одного дня з Лісабону приїхав отець-доктор Круз розпитати нас¹⁹. Опісля він попросив, щоб ми показали йому місце об’явлень Матері Божої. Священик їхав туди на такому маленькому вісліюку, що ногами торкався землі. Ми ж ішли обабіч нього. Отець Круз навчив нас багатьох коротеньких молитв, серед яких Жасінта вибрала собі дві, які потім постійно повторювала: “О мій Ісусе, я люблю Тебе!”, “Солодке Серце Марії, будь моїм порятунком!”. Якось, під час хвороби,

¹⁸ Це було через рік після об’явлень, приблизно між 1918 і 1919 роком.

¹⁹ Отець Франціск Круз, єзуїт (1859-1948), Слуга Божий, беатифікаційний процес якого нині триває.

вона зізналась мені:” Я так люблю говорити Ісусові, що Його кохаю! Коли все це повторюю Йому багато разів, то здається що в грудях палає вогонь, який при цьому не палить мене”.

Часом я чула від неї: ” Я так люблю Господа Ісуса і Матір Божу, що мені ніколи не набридає їм це повторювати”.

4. Благодаті отримані за заступництвом Жасінти

У нашому селі жила одна жінка, котра при зустрічі з нами завжди нас лаяла. Якось ми її зустріли, коли вона виходила з корчми. Оскільки жінка була нетверезою, то називала нас недобрими словами. Врешті-решт, коли вона замовкла, Жасінта озвалася до мене:

– Нам потрібно помолитися до Матінки Божої і приносити жертви заради навернення цієї жінки. Вона має стільки гріхів, що піде до пекла, якщо не посповідається.

Через кілька днів ми проходили мимо будинку згаданої жінки. Раптом Жасінта зупинилася і запитала мене:

– Чи завтра ми побачимо Пані?

– Так.

– У такому разі більше не будемо гратися. Давай принесемо це в жертву заради навернення грішників!

І не задумуючись над тим, що її може хтось побачити, склала рученята і підняла очі до неба, відмовляючи жертвну молитву. Виявилося, що жінка спостерігала за нами крізь шпаринки у своєму домі. Згодом вона зізналася моїй матері, що саме цей вчинок Жасінти настільки зворушив її, що їй не потрібно було жодних інших доказів щодо правдивості згаданих подій. З того часу вона не тільки перестала нас лаяти, а й постійно просила, щоб ми благали Матір Божу про відпущення гріхів для неї.

Якось ми зустріли одну бідну жінку. Вона з плачем упала навколішки перед Жасінтою і благала нас, щоб ми попросили Матір Божу про зцілення її від тяжкої хвороби. Коли Жасінта побачила перед собою жінку на колінах, то змінилася і хотіла

допомогти їй підвестися, однак дуже швидко помітила, що не може цього зробити. Тоді вона сама стала поруч на коліна і разом з тією жінкою відмовила один раз "Радуйся Маріє". Потім вона попросила бідолашну, щоб та підвелася і пообіцяла, що Матінка Божа вилікує її. Жасінта щоденно продовжувала молитися за цю жінку, аж поки та не прийшла подякувати Матері Божій за зцілення.

Іншого разу до нас звернувся солдат, котрий плакав, немов дитина. Він отримав наказ іти на війну і повинен був залишити вдома важкохвору дружину і трьох маленьких дітей. Чоловік просив або про зцілення його дружини, або ж про звільнення від військового наказу. Жасінта запропонувала солдатові відмовити разом з нею вервицю, а потім сказала:

– Не плачте. Матінка Божа дуже добра! Вона обов'язково подарує Вам благодать, про яку просите.

Опісля Жасінта ніколи не забувала про свого солдата. Завершуючи вервицю, вона завжди ще один раз відмовляла "Радуйся Маріє" за нього.

Через кілька місяців він прийшов до нас зі своєю дружиною і дітьми, щоб подякувати Матері Божій за обидві отримані благодаті. Через власну хворобу він був звільнений від військової служби за день до від'їзду, а дружина цього чоловіка була у чудодійний спосіб зцілена за заступництвом Матінки Божої.

5. Усе більше жертв

Якось нам сказали, що нас відвідає один побожний священик, котрий відомий як святий і який може вгадати, що відбувається у душі кожної людини, він може точно сказати, чи говоримо ми правду, чи ні. Почувши це, Жасінта вигукнула від радості:

– Коли приїде цей священик? Якщо він може відгадувати усе, то дізнається, що ми говоримо правду!

Якось ми гралися біля криниці, про яку згадувала раніше. Мати Жасінти мала неподалік виноградник, вона зрізала кілька грон і принесла нам. Утім, Жасінта ніколи не забувала про своїх грішників.

– Ми не будемо їсти виноград, – сказала вона, – і принесемо це в жертву заради навернення грішників.

Після цих слів дівчинка побігла віддати виноград іншим дітям, котрі гралися на дорозі. Вона сяяла від щастя, повернувшись до нас, оскільки зустріла там наших улюблених убогих дітей і саме їм віддала фрукти.

Іншим разом моя тітка покликала нас їсти оливки – вони виглядали дуже смачно. Зраділа Жасінта сіла біля нас з кошиком і схопила першу оливку, щоб з'їсти, та раптом зупинилася і сказала:

– Справді! Сьогодні ми не принесли ще ні однієї жертви заради грішників, тож мусимо зробити це зараз!

Вона поклала оливку назад до кошика, а разом з нею і ми, пожертвувавши це заради спасіння грішників.

Жасінта часто приносила подібні жертви, але я не буду зараз перераховувати усі, оскільки їх було надзвичайно багато.

III ХВОРОБА І СМЕРТЬ ЖАСІНТИ

1. Жасінта – жертва запалення легень

Так минали дні Жасінти, доки Господь не послав їм із Франциском випробування хворобою запалення легень²⁰, яке прикувало їх до ліжка.

За день до хвороби дівчинка сказала: “У мене так болить голова і так хочеться пити, але я не буду пити, бо хочу пожертвувати це заради грішників”. Увесь свій вільний час я проводила разом зі своїми друзями. Одного разу, по дорозі до школи, я зайшла до них і почувала від Жасінти:

²⁰ Жасінта захворіла у жовтні 1918 року, а Франциск невдовзі після цього.

– Перекажи Ісусу у Пресвятих Дарах, що я Його люблю, дуже люблю!

Іншим разом вона сказала: “Скажи Ісусові, що я передаю Йому великий привіт”.

Коли я заходила до неї спершу, Жасінта говорила: “Відвідай спочатку Франциска. Я хочу побути сама, щоб принести це в жертву”.

Якось тітка принесла їй чашку молока, але та відмовилася його пити.

Тітка спочатку умовляла доньку випити молоко, але потім, виходячи з кімнати, сказала:

– Я просто не знаю, як умовити її щось з’їсти!

Коли ми залишилися наодинці, я запитала Жасінту, чому вона не слухається мами і не принесе це в жертву Господу.

Почувши мої слова, Жасінта заплакала і сказала:

– Я про це чомусь не подумала.

Вона покликала матір, попросила у неї прощення і пообіцяла їй, що з’їсть усе, що та захоче. Тітка принесла знову молоко, яке Жасінта тепер випила без найменшого опору. Потім вона зізналася мені: “Якби ти знала, чого коштувало мені випити це молоко!”

Іншого разу вона зізналася у тому, що з кожним разом їй усе важче пити молоко або їсти суп, однак вона мовчить про це, бо приймає все з любові до Господа і Непорочного Серця Марії, нашої Небесної Матері.

Якось я запитала дівчинку, чи вона відчуває себе краще.

– Ти ж знаєш, що мені вже не буде краще – у моїх грудях такий нестерпний біль! Утім, я не хочу скаржитися, тому що страждаю заради навернення грішників.

Підчас чергових відвідин подружки вона запитала мене:

– Чи багато сьогодні ти принесла жертв? Я – багато! Моя мама пішла з дому і я хотіла зайти до Франциска, але не зробила цього.

2. Відвідини Матері Божої

З часом, Жасінті стало трохи краще, вона могла підніматися, а тому всі дні проводила біля ліжка свого братика. Якось вона терміново послала по мене і я відразу прибігла до них.

– Нас відвідала Матінка Божа і сказала, що скоро прийде забрати Франциска до Неба. Вона також запитала мене, чи я не хотіла б повернути більше грішників. Я відповіла їй, що хочу. Тоді вона сказала, що я піду до лікарні і буду там дуже страждати, буду страждати заради навернення грішників, відшкодування гріхів, вчинених проти Непорочного Серця Марії з любові до Ісуса. Я запитала Діву Марію, чи ти підеш зі мною, але Вона відповіла, що ні. Це для мене є найважчим. Крім того, Пані сказала, що до лікарні відвезе мене моя мама і я там залишуся сама.

Потім Жасінта замислено додала: “Якби ти могла поїхати зі мною! Для мене найболючішою жертвою буде твоя відсутність! Можливо, та лікарня є дуже темним будинком, де нічого не видно, і я буду там страждати на самоті. Але це не має значення! Я страждатиму з любові до Ісуса і заради навернення грішників, а також заради Святішого Отця”.

Коли настала мить відходу у вічність²¹ її братика, Жасінта попросила його: “Привітай від мене Ісуса і Матінку Божу і скажи їм, що я терпітиму усе, що тільки вони захочуть, заради навернення грішників і відшкодування гріхів проти Непорочного Серця Марії”.

Жасінта болісно переживала втрату брата. Часто сиділа відчужено. Якось я запитала її, про що вона думає, і та відповідала: “Я думаю про Франциска. Якби я могла побачити його!” При цьому дівчинка невтішно заплакала.

Іншого разу я сказала до неї: “Тобі недовго залишилося перебувати на землі, скоро ти підеш до Неба, а як же я?”

²¹ Франциск помер 4 квітня 1919 року.

– Не плач, бідолашна! Я буду там багато, багато молитися за тебе! Матінка Божа хоче, щоб саме так було. Якби Вона забажала цього від мене, то я була б просто щаслива, адже змогла би ще більше страждати заради грішників.

3. В оуремській лікарні

Врешті-решт настав той день, коли вона змушена була піти до лікарні²², де дійсно багато страждала.

Підчас відвідування її у лікарні мати запитала, чи вона чогось бажає. Жасінта сказала, що хоче побачити мене, тому, попри численні перешкоди, тітка узяла мене наступного разу із собою. Як тільки ми зустрілись, подружка обняла мене з радістю і попросила матір, щоб та залишила мене наодинці з нею, поки сама піде за покупками. Я запитала потім Жасінту, чи дуже вона страждає.

– Так, страждаю, але жертвую це заради грішників та заради відшкодування гріхів проти Непорочного Серця Марії.

Потім вона із захватом заговорила про нашого Господа і Матір Божу.

– Так, я охоче страждаю з любові до них, щоб сподобатися їм. Вони дуже люблять тих, що страждають заради навернення грішників.

Час побачення минув дуже швидко і ми змушені були з тіткою повертатись додому. Вона знову запитала доньку, чого б тій хотілося ще. Дівчинка попросила про ще одну зустріч зі мною, тому добра тітка узяла мене із собою і вдруге, щоб догодити своїй хворій донечці.

Я застала Жасінту і цього разу щасливою від того, що вона може страждати з любові до нашого Господа і Непорочного Серця Марії заради грішників та Святішого Отця. Це був її ідеал, про який вона увесь час говорила.

²² *Йдеться про лікарню св. Августина у Віла-Нова-де-Оурень. Її поклали туди 1 липня 1919 року, а виписали 31 серпня цього ж року.*

4. Повернення до Алжустрелу

За деякий час, тобто в кінці серпня 1919 року, Жасінта повернулася до батьківського дому з відкритою раною у грудях. Вона покірно, без найменшого супротиву терпіла щоденні перев'язки. Найбільше дошкуляли їй численні візити людей, котрі постійно її шукали і від яких вона не могла тепер втекти.

– Я пожертвую і це заради навернення грішників, – сказала з покорою Жасінта. – Якби я тільки могла піти до нашої печери на Кабесо і помолитися там на вервиці, але це вже так складно! Якщо ти підеш до Кова-да-Ірії, то помолися там за мене. Напевно, мені вже ніколи туди не дістатися, – додала вона з плачем.

Якось тітка попросила мене: “Запитай Жасінту про що вона думає, коли довго сидить нерухомо, закривши обличчя руками”.

Я запитувала уже Жасінту про це, але вона тільки мовчала, усміхаючись.

– Я думаю про Господа Ісуса, про Матінку Божу, про грішників та ... (тут вона назвала певні речі з таємниці). Я дуже люблю думати про все це.

Тітка поцікавилася, що ж мені відповіла її донька. Усміхаючись, я розповіла тітці про все. Потім вона поділилась цим з моєю матір'ю: “Я не розумію усього цього, життя цих дітей для мене – суцільна загадка”.

Моя ж мати додала: “Коли вони залишаються самі, то слова їхні течуть немовби водоспад, так, що нічого не можна зрозуміти з їхньої розмови, як би не старався. Але варто комусь підійти до них, як вони замовкають, опутивши голови. Не можу збагнути цієї таємниці!”.

5. Нові відвідини Пресвятої Діви Марії

Мати Божа знову прийшла відвідати Жасінту, щоб попередити її про нові страждання та жертви. Жасінта розповіла мені про все. Небесна Пані попередила її про те,

що вона поїде до іншої лікарні в Лісабоні, при цьому більше не побачить ні мене, ані своїх батьків, там вона буде дуже страждати і помре на самоті, проте Мати Божа попередила її, щоб та нічого не боялася, бо сама прийде за Жасінтою і забере до Неба.

Жасінта з плачем обняла мене:

– Я більше ніколи тебе не побачу! Молися за мене, тому що я повинна померти на самоті.

Жасінта дуже страждала аж до самого від'їзду у Лісабон²³. Вона плакала: "Я ніколи більше тебе не побачу. Ані моєї мами, ані моїх братів і сестер, ані батька. Нікого! А тоді помру сама".

– Не думай про це, – сказала я подружці.

– Ні, я хочу думати про це, бо чим більше я думаю, тим більше страждаю. Я хочу страждати з любові до Ісуса і заради навернення грішників. Я забуваю тоді про свій біль. Матінка Божа прийде до мене і забере мене до Неба.

Інколи вона обнімала і цілувала хрест зі словами: "О мій Ісусе, я так люблю Тебе і хочу з любові до Тебе багато страждати!".

Особливо часто вона повторювала: "О Ісусе, тепер Ти можеш повернути багато грішників, тому що я так страждаю нині!"

Інколи Жасінта запитувала: "Чи я помру так і не прийнявши Ісуса у Пресвятих Дарах? Якби тільки Матінка Божа принесла мені Його, коли прийде за мною!"

Якось я запитала дівчинку, що вона робитиме на Небі.

– Буду дуже любити Ісуса, Непорочне Серце Марії, багато молитися за тебе, за грішників, за Святішого Отця, за своїх батьків, братів і сестер, а також за всіх людей, котрі просили мене про молитву.

²³ Її привезли до Лісабону 21 січня 1920 року. Спершу Жасінту прийняли у дім Матері Божої Чудесної на вул. Естрела, 17, а 2 лютого перевели до лікарні Дона Естефанія. Жасінта померла тут 20 лютого 1920 року о 22:30.

Коли її мама сумувала через хворобу доньки, Жасінта утішала матір: “Не плач, мамо, бо я йду до Неба. Там я буду багато молитися за тебе”.

Іншим разом вона сказала матері, що почуває себе добре.

Коли Жасінту запитували, чи вона чогось хоче, дівчинка відповідала: “Дякую, мені нічого не треба”.

Проте як тільки інші вийшли, вона зізналася:

– У мене така сильна спрага, але я не буду пити! Я пожертвую це Ісусові заради грішників.

Тітка хотіла запитати мене про дещо, тому Жасінта поклікала мене і сказала:

– Я не хочу, щоб ти комусь говорила, що я страждаю, і моїй мамі також. Я не хочу, щоб вони переживали.

Якось я побачила, що вона цілує іконку Пресвятої Діви Марії, кажучи:

– О моя Небесна Матінко, я повинна просити про смерть на самоті?

Бідна дитина була дуже налякана думкою померти на самоті! Щоб її підбадьорити, я сказала:

– Чому ти переймаєшся, що помреш на самоті, адже наша Пані прийде за тобою?

– Справді! Мене це не хвилює! Просто я не знаю, як це відбуватиметься: інколи я забуваю про те, що Вона прийде за мною, і думаю про те, що помру без тебе.

6. Від'їзд до Лісабону

Ось і прийшов день її від'їзду до Лісабону. Прощання було дуже болісним. Вона довго тримала мене в обіймах і з плачем говорила:

– Я більше ніколи не побачу тебе! Молися за мене якомога більше, доки я не потраплю до Неба, а потім я буду там молитися за тебе. Нікому не відкривай таємниці, навіть якщо тебе захочуть убити, люби Ісуса і Непорочне Серце Марії, а також принось багато жертв заради грішників.

Вона зуміла ще передати звісточку з Лісабону про те, що Богородиця уже відвідала її там. Вона відкрила Жасінті день і годину її смерті, а також попросила, щоби була слухняною.

Післямова

Владико, я розповіла Вам те, що мені ще відомо про життя Жасінти. Прошу Господа Бога, щоб Він ласкаво прийняв цей акт послуху і щоб у душах запалив вогонь любові до Сердця Ісуса і Діви Марії.

Тепер прошу Вас ще про одну благодать: якщо Ви забажаєте опублікувати що-небудь із моєї розповіді²⁴, то дуже Вас прошу зробіть так, щоб ні за яких обставин не згадувалося про мене, бідну і недостойну.

Утім, зізнаюся Вам, що була б дуже рада, якби Ви спалили цей рукопис не читаючи, оскільки я писала все це з огляду на послух волі нашого Господа Бога, яку вбачаю у Вашій волі.

²⁴ Ці спогади сестри Лусії були використані отцем-доктором Жозе Галамба де Олівейра у книзі "Жасінта – квітка Фатіми" (травень 1938 року).

ДРУГИЙ СПОГАД

ВСТУП

Перший запис спогадів допоміг зрозуміти настоятелям Лусії, що вона багато речей приховує у таємниці і може відкрити їх тільки із послуху. У квітні 1937 року отець Фонсека писав єпископу: “Перший спогад заставляє припустити, що є ще багато цікавих деталей (висловів, повідомлень, добродесних вчинків дітей із послуху Матері Божій), котрі нам невідомі. Чи можна, якщо це не пов’язано з труднощами, запропонувати сестрі Лусії щиросердечно і з простою Євангелії задля слави Матері Божої викласти найменші деталі, які вона ще пам’ятає? Це моя думка. Якщо вона слухна, то тільки Ви, Владико, зможете вирішити цю справу...”

Дійсно, єпископ Жозе, за згодою настоятельки монастиря святої Доротеї матері Марії до Кармо Корте Реал, звелів Лусії зробити це. Вона відповіла єпископу 7 листопада 1937 року: “Ось я тут, з олівцем у руках, готова підкоритися волі Бога”. Цей запис розпочатий 7 листопада і, як нам відомо, завершений 27 листопада. Лише 14 днів, щоб завершити такий довгий рукопис, до того ж у перервах між виконанням домашньої роботи, яка не давала їй спокою. Як уже згадувалося, мова йде про 38 аркушів, списаних з обох боків дрібним почерком і майже без виправлень. У цьому доказ світлого розуму сестри Лусії, її внутрішньої свободи і рівноваги душі.

Тематика цих спогадів була вкрай дивовижна: об’явлення Ангела, незвичайні ласки під час її Першого Причастя, одкровення Непорочного Серця Марії у червні 1917 року і багато інших деталей, які досі були невідомі.

Наміри сестри Лусії, викладені у цьому документі, були сформульовані таким чином: “Історія Фатіми, якою вона є.” Мова тут йде не про певні біографічні дані, як у попередньому спогаді, де одкровення Пресвятої Діви Марії залишаються у таємниці, а про них самих, де вони стоять на першому місці.

Щоби передати настрій, з яким Лусія пише, ми наводимо її ж слова: “У мене більше не буде радості самій насолоджуватися таємницями Твоєї любові, зате у майбутньому освітувати велич Твого милосердя зможуть зі мною багато інших людей... “Ось я, слугиня Господня, нехай Він розпоряджається нею, як Йому завгодно”.

Передмова

Ісус. Марія. Йосиф.

Воля Божа, ти – мій рай!¹

Вельмишановний Владико!

Ось я тут, з олівцем у руці, щоб виконати волю мого Господа. Оскільки у мене немає іншої мети, то я почну девізом своєї святої засновниці, який дістався мені в спадок від неї і який я буду повторювати багато разів у майбутньому при написанні цього рукопису: воля Божа, ти – мій рай.

Дозвольте мені, Владико, проникнутися сенсом цього поняття, щоб воно стало провідною зіркою у хвилини, коли власний опір і любов до моїх таємниць примусять мене щось приховати.

Мені дуже хотілося б знати, навіщо потрібен цей рукопис, адже я не володію навіть граматиною². Утім, я не питаю ні про що. Знаю, що справжній послух не питає про причини. Мені достатньо Ваших слів, Владико, про те, що це робиться на честь нашої Пресвятої Діви Марії. Впевнена у тому, що це саме так, благаю про благословення і заступництво Її Непорочного Серця. Я покійно схиляюся перед Нею і використовую Її святі слова, щоб звернутися до Бога:

– Поглянь, Боже, на найнікчемнішу із Твоїх рабинь, котра з послуху до Тебе знімає покрови своєї таємниці і відкриває таємницю Фатіми такою, якою вона є. У мене більше не буде радості самій насолоджуватися таємницями Твоєї любові, проте у майбутньому оспівувати велич Твого милосердя зможуть зі мною багато інших людей!

¹ *Йдеться про вислів засновниці ордену св. Доротеї, святої Паули Фрассенетті.*

² *Хоч Лусія погано знає граматику, це не впливає однак на ясність стилю у її записах.*

І. ДО ОБ'ЯВЛЕНЬ

І. Дитинство Лусії

Вельмишановний Владико!

“Господь зглянувся на покору рабині своєї³. Ось бо віднині блаженною зватимуть мене всі роди”.

Здається, Владико, що Господь дарував мені ласку з наймолодших років, як тільки я почала усвідомлювати собі власне “я”. Пригадую, що вже на руках матері я усвідомлювала усі свої вчинки. Вона гойдала мене і співала колискових пісень. А оскільки я була наймолодшою серед п'яти дівчаток й одного хлопчика⁴, котрих Господь подарував моїм батькам, то пригадую, що вони часто сперечалися між собою, тому що кожен з них хотів поносити мене на руках і погратися зі мною. У таких випадках мама відбирала мене у старших дітей, щоб не було переможця. Якщо вона була надто зайнята, то глядів мене батько, котрий обсипав свою наймолодшу доньку ласками і усіякими ніжними словами.

Перше, чого я навчилася, була молитва “Радуйся, Маріє”. Моя мама мала звичку тримати мене на руках і водночас вчити молитов мою сестру Кароліну, котра була на п'ять років старша від мене. Дві інші сестри були уже дорослими. Мати хотіла, щоб вони скрізь брали мене із собою, тому я, як папужка, усе за ними повторювала.

У селі вважали, що вони були ватажками серед молоді. Не було ні одного свята, ні одного танцю, в якому б вони не брали участі. Чи це був карнавал, чи свято Йоана Хрестителя, чи Різдво Христове – усі танцювали. Окрім того, був збір урожаю винограду. Під час збору оливок танцювали майже щодня. У великі свята, такі, як свято Пресвятого Серця Ісуса, свято вервиці, день святого Антонія і т. ін. по вечорах завжди

³ Лк. 1, 48.

⁴ Її сестер і брата звали Марія дос Анжос, Тереза, Мануел, Глорія і Кароліна.

розігрувався солодкий пиріг, а також влаштовувалися танці. Крім того, нас постійно запрошували на всі весілля, які відбувалися у сусідніх селищах, тому що моя мама була там за кухарку, коли перестали запрошувати її як свідка. На весіллі танці починалися після святкового обіду і завершувалися на світанку наступного дня. Мої сестри старалися одягнути мене не гірше від них, адже я повинна була бути з ними. Одна з моїх сестер працювала кравчиною, тому у мене була найелегантніша сукня з усіх дівчат нашого села: спідничка у складочку, лакований пасок, на шії хустинка, кінчики якої спадали ззаду, капелюшок із золотими намистинками і різнобарвними пір'їнками. Можна було подумати, що вони одягнули ляльку, а не дитину.

2. Народні розваги

Коли інші танцювали, мене садили на скриню або якесь високе місце, щоб ті, хто танцював, не затоптав мене. Там я повинна була співати різноманітних пісень під звуки гітари або акордеону. Цьому навчили мене сестри, так само як і танцювати вальс на випадок, коли не вистачало партнера. Я робила це досить вміло, а тому привертала до себе увагу присутніх і завойовувала їхню симпатію. Мене обдаровували подарунками ті люди, котрі хотіли зробити приємне моїм сестрам.

По вечорах у неділю молодь збиралася на нашому подвір'ї: влітку – в тіні трьох оливкових дерев, а взимку – у клуні, яка знаходилася там, де зараз стоїть будинок моєї сестри Марії, щоб провести час за іграми і розвагами з моїми сестрами. У період Великодніх днів тут розігравали мигдаль, причому найчастіше вигравала я, оскільки дехто спеціально так влаштовував, щоб завоювати прихильність. Моя мати сиділа в цей час на порозі кухні, що виходила у двір. Звідтіля вона могла спостерігати за тим, що відбувалося, інколи вона читала там або розмовляла з однією з моїх тіток чи із сусідками, які

приходили до нас. Мама завжди була досить серйозною особою. Усі знали, що її слова були схожі на біблійні висловлювання, а також те, що їй у всьому треба було відразу підкорятися. Не було такого разу, щоб у її присутності хтось насмілювався сказати якесь нешанобливе або необдумане слово. Люди часто говорили, що моя мати коштує більше, ніж усі її дочки узяті. Пригадую, що моя мати говорила:

– Я не знаю, що цікавого люди знаходять в обговоренні чужих справ. Для мене немає нічого, що можна було б зрівняти зі спокійним читанням вдома. Книжки приносять так багато красивого! А життєписи святих – наскільки вони прекрасні!

Гадаю, я уже розповідала, Вам, Владико, як минав мій день серед дітей нашого села, матері яких повинні були працювати на полі і тому просили мою матір залишити їх зі мною. Гадаю також, Владико, що у нотатках про свою двоюрідну сестру розповіла Вам про те, якими були мої ігри і розваги, а тому не буду на цьому затримуватися.

Якщо сказати правду, то світ почав до мене усміхатися, і любов до танців швидко укорінилася у моєму бідному серці. Нині усвідомлюю, що саме це призвело б до поразки перед дияволом, якби наш Господь не вилив на мене свого особливого милосердя.

Якщо не помиляюся, то я уже розповідала Вам, Владико, про те що моя мати вчила своїх дітей улітку під час обідньої перерви Катехізису. Взимку наш урок минав після вечері біля грубки, поки ми смажили каштани і солодкі жолуді.

3. Перше Причастя Лусії

Наближався день, коли наш настоятель вирішив вибрати дітей для першого урочистого Причастя. Моя мати вважала, що якщо її донька добре знає Катехізис і їй уже виповнилося шість років, то вона може піти до Першого Причастя. З цим наміром вона послала мене з моєю сестрою Кароліною на урок Катехізису, який наш настоятель давав як підготовку до цього

дня. Отож я пішла, сяючи від радості і сподіваючись незабаром прийняти вперше до свого серця Господа Ісуса. Настоятель проводив урок сидючи на стільці, який стояв на підвищенні. Він підкликав мене до себе і, якщо хтось із дітей не відповідав на його питання, наказував відповідати мені, щоби присоромити невдаху.

Напередодні великого дня настоятель звелів усім дітям прийти вранці до церкви. Саме тоді він хотів сказати остаточно, хто зможе піти до Причастя. Як же я засмутилася, коли настоятель підкликав мене до себе, погладив по голівці і сказав, що я повинна зачекати, поки мені виповниться сім років! Я заплакала, поклавши голову на його коліна, ніби це була моя мати.

Цю картину застав священник, котрий зайшов до церкви (настоятель попросив цього священника приїхати, щоб допомогти сповідати людей).⁵ Священник запитав, чому я плачу. Дізнавшись у чому річ, він узяв мене із собою до ризниці і перевіряв там мої знання з Катехізису і таїнства Євхаристії. Потім він підвів мене за руку до нашого отця-настоятеля і сказав:

– Отче Пена, Ви можете дозволити їй причаститися. Вона розуміє краще ніж багато інших людей.

– Але ж їй тільки шість років! – заперечив наш добрий отець.

– Це нічого. Якщо ви хочете, то я візьму відповідальність на себе.

– Ну добре, – погодився настоятель, – підійди і скажи своїй матері, що завтра ти приймеш Святе Причастя.

Неможливо було описати моєї радості. Від щастя я заплескала в долоні, а потім пробігла усю дорогу стрибаючи, щоби принести цю добру звістку матері. Вона відразу ж почала готувати мене до сповіді, яка мала відбутися після обіду. Коли

⁵ Пізніше з'ясовано, що це був святобливий отець Круз (†1948).

ми підійшли до церкви, я сказала матері, що хочу сповідатися у приїжджого священика. Він сповідав у ризниці, сидючи на стільці. Мати стояла навколішках біля вітваря разом з іншими жінками, котрі чекали черги своїх дітей. Там, перед Дарохранительницею, вона давала мені останнє своє напоумлення.

4. Божя Мати усміхається до Лусії

Коли прийшла моя черга, я стала на коліна перед Богом, котрого представляв тут Його служитель, і попросила про прощення моїх гріхів.

Коли я закінчила, то побачила, що всі оточуючі ховають усмішку.

Моя мати підкликала мене і сказала:

– Доню, хіба ти не знаєш, що під час сповіді треба говорити стиха, що це – таємниця? Усі тебе чули, тільки аж наприкінці не зрозуміли, що ти сказала.

По дорозі додому мати намагалася усілякими способами з'ясувати те, що вона називала таємницею моєї сповіді, але я у відповідь тільки мовчала. Тільки тепер можу відкрити таємницю своєї Першої Сповіді. Священик, вислухавши мою сповідь, сказав до мене:

– Дочко моя, твоя душа є храмом Святого Духа. Утримуй його в чистоті, щоб Господь міг продовжити свої божественні діла, діючи в ній.

При цих словах я прониклася повагою до свого духовного життя і запитала сповідника, що мені тепер робити.

– Стань навколішки біля підніжжя нашої Матері Божої і від усієї душі попроси, щоб Вона взяла твоє серце під свій покров, а також щоб підготувала його завтра вранці достойно прийняти Її коханого Сина. Нехай Вона збереже твоє серце для Нього одного.

У нашій церкві було багато статуй Божої Матері, та оскільки мої сестри прикрашали вітвар Матері Божої Святої Вервиці⁶, то я звикла молитися саме тут. Цього разу я також

прийшла до Матері Божої Святої Вервиці попросити Її з усім жаром, на який тільки була здатна, щоб Вона зберегла моє серце для Бога. Після того, як я безліч разів повторила своє покірне прохання, я подивилася на статую, і мені здалося, що Вона усміхнулася до мене, ніби сказавши самим лише одним поглядом, що схвалює мене. Я була настільки щаслива, що не могла від радості промовити ані слова.

5. Очікування напередодні свята

Сестри увесь вечір готували мені білу сукню з віночком. Від хвилювання я майже не спала. Час ніби зупинився, тому я безперестанку вставала і запитувала сестер, чи не наступив уже день, чи не хочуть вони приміряти на мене сукню або віночок і т. ін.

І ось настав очікуваний день – такий щасливий день! Та як же повільно тягнувся час до дев'ятої години! Я була уже одягнута в білу сукню, коли моя сестра Марія завела мене на кухню, щоб я попросила пробачення у батьків, поцілувала їм руки й отримала їх благословення. Після закінчення цієї церемонії мама дала мені останні вказівки. Вона сказала мені, про що я повинна просити нашого Господа, коли Він буде у моєму серці, і попрощалася зі мною словами:

– Передусім попроси нашого Господа, щоб Він з тебе зробив святу.

Ці слова, які так запали мені у серце, були першими, які я вимовила нашому Господу, коли прийняла Його. І до сьогодні мені здається, що я чую голос моєї матері, котра повторює їх.

Нарешті я пішла до церкви з моїми сестрами. Задля того, щоб я не забруднилася по дорозі, брат ніс мене на руках. Прийшовши до церкви, я побігла до віттарика Пресвятої Діви Марії відновити своє прохання. Там я залишилася, чекаючи

⁶ Ця чудова статуя і досі стоїть там з правого боку бічної нави.

на усмішку Матері Божої, як це було напередодні, доки за мною не прийшли сестри і не відвели на місце, де повинна була сидіти.

Дітей було багато. Вони стояли в чотири ряди від входу до церкви й аж до перил для прийняття Причастя: два ряди хлопчиків, два ряди дівчаток. Оскільки я була найменшою, то мені дозволили залишитися біля ангелів на сходинках, що були біля перил.

6. Надзвичайний день

Почалася Служба Божа, і коли наблизилася хвилина прийняття Господа, моє серце забилося лунко у грудях в очікуванні Бога, котрий повинен був зійти з Неба, щоб поєднатися з моєю бідною душею. Настоятель зійшов з вівтаря, щоб роздати людям Хліб ангелів. Я мала щастя бути першою. Коли він сходив до нас, мені здалося, серце розривається у грудях. Отримавши з рук священика Гостію, я ураз відчула спокій і непохитний мир. Я була настільки проникнутою надприродною атмосферою, що відчула присутність Господа і змогла сприйняти Його усіма фібрами душі.

Цієї миті я звернулася до Нього зі своїм проханням:

– Господи, учини мене святою, збережи моє серце чистим для Тебе назавжди!

І враз я відчула, ніби у глибині мого серця, Господь мені сказав так ясно: “Благодать, яку Я дарував тобі сьогодні, перебуватиме у твоїй душі і принесе плоди для вічного життя”.

Я почувала себе глибоко зануреною в Богіві.

Богослужіння завершилося тільки близько першої години дня, оскільки приїжджі священики запізнилися, а тому проповідь та відновлення обітниць хрещення затягнулися. Моя мати, хвилюючись, зайшла за мною, оскільки боялася, що я упаду від слабкості. Проте я почувала себе настільки ситою завдяки хлібові ангелів, що не могла нічого їсти. Від цієї хвилини я втратила будь-який інтерес до світських речей, якими я уже почала була захоплюватися. Відтепер я почувала

себе спокійною лише в усамітнених місцях, де могла на самоті згадувати радощі свого Першого Причастя.

7. Родина Лусії

Моє усамітнення було нечастим, адже я повинна була доглядати дітей, яких нам залишали сусіди, як я вже розповідала вам, Владико. Моя мати працювала також то тут, то там, доглядаючи хворих. Якщо йшлося про легку застуду, то приходили радитися до неї. Якщо ж хворий не міг підвестися, її кликали до нього додому. Тоді вона проводила дні, а інколи й ночі, у домі хворого. Якщо ж хвороба довго не минала і цього вимагав стан хворого, мати посиляла своїх доньок посидіти кілька ночей біля нього, щоб його рідні могли перепочити. Якщо ж хворий мав дітей, котрі могли непокоїти його, вона забирала їх до себе додому, де я дивилася за ними. Я старалася розважити їх тим, що вчила їх крутити штир для котушки, заставляти рухатися шпульку, намотувати нитку на вал, щоб човник міг вільно ходити по рамі.

У нашому домі було багато такої роботи, оскільки у нас, як звичайно, працювали чужі дівчата, котрі хотіли навчитися ткати і шити. Ці дівчата виявляли особливу симпатію до нашої родини і часто говорили, що ті дні, які проводили у нас, були найщасливішими в їхньому житті.

Оскільки мої сестри змушені були увесь день працювати на полі, то ткали і шили тільки по вечорах. Це було після вечері і подячної молитви, яку відмовляв мій батько. Кожен з нас виконував якусь роботу. Марія сідала за ткацький станок, батько накручував шпульки, Тереза і Глорія шили, мама пряла, Кароліна і я прибирали на кухні, а потім ми витягували намітку, пришивали гудзики, брат грав на гармошці, щоб прогнати сон, а ми співали. Часом приходили сусіди для компанії, вони зізнавалися, що завжди почували себе у нашому домі затишно і невимушено, хоча ми не давали їм спати. Сусіди

не гнівалися на нас, попри те, що ми влаштовували часами галас. Досить часто я чула, як жінки говорили моїй матері:

– Яка ж ти щаслива! Бог дав тобі таких чудових дітей!

Приходив час і ми лузали кукурудзу при місячному сяйві. Мене садили на купу з кукурудзою і, коли попадався червоний качан, я повинна була обняти кожного з присутніх.

8. Роздуми авторки

Я не знаю, чи було насправді те, що я оце розповідала про своє Перше Причастя, чи це була лише дитяча уява. Знаю тільки, що до сьогодні це має великий вплив на поєднання моєї душі з Богом.

Крім того, я не знаю, для чого розповідаю Вам про всі ці подробиці з нашого родинного життя, але Бог так діє у мені. Він знає причину, навіщо все це. Може, задля того, щоб показати Вам, наскільки я повинна була страждати, чого Господь вимагав від мене після того, як мене так розпестили. Оскільки ж Ви, Владико, звеліли описати усі мої страждання, яких бажав від мене Господь, а також благодаті, які дарував мені завдяки Своєму милосердю, гадаю, що буде краще, якщо я опишу все, як було⁷. Проте, я спокійна, адже знаю, що Ви спалите усе, що не буде задля слави Господа і Діви Марії.

II. ОБ'ЯВЛЕННЯ

1. Невизнані видіння у 1915 році

Мені виповнилося сім років. Мати вирішила, що прийшов час пасти овець. Мій батько і сестри були іншої думки. Вони

⁷ Стриманість Лусії цілком виправдана. Це ще більше підтверджує щирість у її записах.

хотіли зробити для мене виняток, оскільки дуже любили мене, однак мама на це не погоджувалася.

– Вона така сама, як усі, – говорила вона, – а Кароліні уже дванадцять, вона може працювати в полі або вчитися ткати чи шити.

Таким чином, мені довірили догляд за нашою отарою⁸. Звістка про те, що я починаю своє пастуше життя поширилась в одну мить серед пастухів, тому усі приходили з пропозицією бути моїми супутниками. Я домовилася з ними, що підемо разом в гори. Наступного дня гори заповнили пастухи та отари. Усе було ніби вкрите хмарами, але серед усього цього галасу я почувала себе досить незатишно, тому обрала собі в напарники лише трьох пастушків, відокремившись від інших, нічого не сказавши їм.

Моїми товаришками стали Тереза Матіас, її сестра Марія-Роза та Марія Жустіно⁹. Наступного дня ми пішли з нашими отарами на гору Кабесо, вірніше до північного схилу цієї гори. З південного боку знаходився Валіньюс, про який Ви, напевне, знаєте з назви. На сході цієї гори була та скеля, про яку я розповідала в нотатках про Жасінту.

Ми піднялися з нашими отарами майже на вершину. Внизу виднілася велика діброва, яка простяглася аж до долини. Тут росли оливи, дуби, кедри і т. ін. дерева. Близько полудня ми з'їли свій хліб, який узяли із собою, потім я запропонувала подружкам помолитися зі мною на вервиці, на що вони охоче погодилися. Як тільки ми почали молитися, то побачили перед собою вище дерев ніби у повітрі постать, схожу на статую зі снігу, яка ставала прозорою, коли її пронизувало проміння сонця.

– Що це таке? – перелякано запитали мої супутниці.

– Я не знаю.

⁸ *Йдеться про 1915 рік.*

⁹ *Усіх трьох опитав о. Кондор і підтвердили правдивість цього.*

Ми продовжували молитися, не відводячи очей від постаті, котра зникла, як тільки ми завершили молитву. Як звичайно, я нікому про це не сказала. Проте подружки, повернувшись додому, розповіли про все своїм рідним. Чутка про незвичайне явище поширилась у мить, отож коли я повернулася одного дня додому, мама запитала:

– Кажуть, що ти там щось (не знаю що!) бачила. Що ти бачила?

– Я не знаю.

Я не могла пояснити цього явища, тому додала:

– Це було схоже на істоту, загорнуту у простираadlo.

Оскільки я хотіла сказати, що не змогла побачити обличчя, то сказала:

– Я не знаю, чи у нього були руки і ноги.

Моя мати перервала розмову презирливим жестом:

– Дитячі дурниці!¹⁰

2. Об'явлення Ангела у 1916 році

Пізніше ми знову пішли з нашими отарами на те місце і все повторилося так само.

Мої подружки знову розповіли про все, що сталося. За деякий час було ще одне з'явлення невідомої істоти. Мати втретє почула у селі про цю незвичайну подію, хоча вдома я не сказала ні слова. Якось вона досить сердито підкликала мене і запитала:

– Ну подивимося, що це таке було, що ви там бачили!

– Я не знаю, мамо. Не знаю, що це таке!

Дехто почав знущатися. Оскільки я після свого Першого Причастя деякий час ходила сама не своя, думаючи про нього, то мої сестри запитали мене з деяким презирством:

– Ти що, бачиш когось загорнутого у простираadlo?

¹⁰ Це невиразне об'явлення Ангела повинне було підготувати Лусію до майбутніх подій.

Я важко переносила подібні знування, тому що досі до мене ставилися з любов'ю. Утім, це було не все! Я не знала того, що готував мені Господь у майбутньому.

На той час Франциск і Жасінта умовили батьків дозволити їм пасти отари, як я Вам уже розповідала. Я розлучилася зі своїми попередніми супутницями, змінивши їх на двоюрідних брата і сестру Франциска і Жасінту. Ми домовились пасти наші отари на ділянках наших батьків, щоб не стикатися на схилі гори з іншими пастухами.

Одного чудового дня ми вирушили разом з нашими вівцями на ділянку моїх батьків, що знаходилася біля підніжжя згаданої вище гори на сході. Під обід почав мрячити дощ. Ми піднімалися на вершину гори разом з вівцями в пошуках скелі, де могли б сховатися від негоди. Це було вперше, коли ми прийшли до благословенної печери. Вона була розташована у центрі оливкової діброви, що належала моєму хрещеному батькові Анастасію. Звідтіля можна було побачити село, де я народилася, дім моїх батьків і селища Каза-Веля та Ейра-да-Педра. Оливкова діброва, яка тягнулася до кордонів цих маленьких селищ, належала різним власникам. Там ми провели увесь день, хоча дощ уже минув і світило привітне сонце. Ми пообідали, відмовили вервицю, і я навіть не можу пригадати, чи це був один із тих випадків, коли ми, як я Вам уже розповідала, тільки перебирали намистинки, промовляючи слова “Радуйся Маріє” та “Отче наш”, щоб як найшвидше перейти до гри. Після молитви ми гралися у камінці.

Так минуло достатньо часу, як раптом, попри тихий день, здійнявся сильний вітер, що розгойдував дерева. Ми подивилися вгору і побачили що та постать, про яку я уже розповідала¹¹, рухається у нашому напрямку над оливковою дібровою. Жасінта і Франциск ніколи її ще не бачили, і я їм про це не розповідала. Коли постать наблизилася до нас, ми змогли

¹¹ *Перше об'явлення Ангела.*

побачити її обличчя: це був юнак 14 – 15 років біліший від снігу. На сонці він здавався прозорим немовби кришталь. Він був неймовірно гарний. Коли юнак зупинився перед нами, то сказав:

– Не бійтеся! Я – Ангел миру, моліться зі мною!

Він став навколішки на землю, схилив голову і сказав нам тричі повторити слова: ”Боже мій! Я вірую, прославляю, покладаюся, люблю Тебе! Прошу простити тим, котрі не вірять, не прославляють, не покладаються, не люблять Тебе!”

Після цього, піднявшись, він додав:

– Моліться так. Серця Ісуса і Діви Марії уважно вислуховують голос ваших прохань.

Слова Ангела настільки глибоко врізались у нашу пам’ять, що ми їх ніколи більше не забували. Від цієї хвилини ми проводили багато часу, повторюючи ці слова, і настільки низько схилялися, що інколи просто падали від втоми. Я відразу порадила друзям тримати усе в таємниці, і, слава Богу, мене послушали цього разу.

Набагато пізніше¹², одного літнього дня, ми відпочивали після обіду вдома, граючись біля криниці, яка була у нашому дворі і яку ми називали Арнейро (у спогадах про Жасінту я уже розповідала Вам про цю криницю). Раптом ми побачили перед собою ту саму постать, як мені здалося – Ангела. Він сказав:

– Що ви робите? Моліться, багато моліться! Серця Ісуса і Діви Марії призначили для вас справи милосердя. Безперервно приносьте Всевишньому молитви і жертви.

– Як нам приносити жертви? – запитала я.

– Перетворіть усе, що можете, в жертву, щоб відшкодувати гріхи, які ображають Його, а також заради навернення грішників. Завоюйте тим самим мир для вашої Батьківщини. Я – Ангел – охоронець Португалії. Та спочатку прийміть страждання і в послуху знесіть терпіння, що вам пошле Господь.

¹² Друге об’явлення того самого Ангела.

Якось ми з нашими отарами пішли на ділянку моїх батьків, яка була розташована на узгір'ї уже згаданої гори, трохи вище Валіньюсу. Це була оливкова діброва, яку ми назвали Прегейра. Поївши, ми вирішили піти до печері, що знаходилась з протилежного боку гори. Для цього нам треба було обійти гору і лізти по скелях на вершині Прегейри. Вівці заледве змогли перетнути їх. Коли ми нарешті дісталися місця, то, ставши навколішки і схиливши голови до землі, почали повторювати молитву Ангела: “Боже мій! Вірую, прославляю, покладаюсь, люблю Тебе...”

Не знаю, скільки разів ми повторили цю молитву, поки побачили над собою незрозуміле світло. Ми підвелися, щоб подивитися у чому річ, і побачили Ангела. У лівій руці він тримав Чашу. Над нею витала Гостія, з якої падали краплі Крові просто до Чаші” Боже мій! Вірую в Тебе, прославляю Тебе, покладаюся на Тебе, люблю тебе! Прошу пробачити тим котрі не вірять в тебе, не прославляють Тебе, не покладаються на Тебе, не люблять Тебе!”¹³. Ангел залишив чашу витати у повітрі, а сам став поруч з нами навколішки і дав тричі повторити: “Пресвята Трійця, Отець, Син і Дух Святий, (*прославляю*) і жертвую тобі найдорожче Тіло і Кров, Душу і Божество Господа нашого Ісуса Христа, котрий присутній на всіх вівтарях світу, заради відшкодування усіх кривд, святотатств і байдужості, які зневажають Його. Заради незліченних заслуг Його Пресвятого Серця і за заступництвом Непорочного Серця Марії благаю Тебе про навернення бідних грішників”.

Після цього він піднявся, узяв Чашу і Гостію, подав мені її, а Кров у Чаші розділив між Жасінтою і Франциском¹⁴ зі словами:

¹³ Третє й останнє об'явлення того самого Ангела.

¹⁴ Франциск і Жасінта ще не приймали свого Першого Причастя. Причастя, яке приділив їм Ангел, вони ніколи не вважали за Таїнство.

– Прийміть Тіло і пийте Кров Ісуса Христа, котрого так гірко ображають невдячні люди. Спокутайте їхні гріхи, вітшаючи вашого Бога.

Потім він знову став навколішки, ще раз повторив з нами молитву “Свята Трійця” і зник. Ми ж так само стояти, повторюючи молитву Ангела. А коли підвелися на ноги, то побачили, що настав вечір і треба було йти додому.

3. Проблеми у сім’ї

Тут я, Владико, підійшла до кінця трьохрічного періоду мого життя у ролі пастушки – з семи до десяти років. Протягом цих трьох років наш дім і, наслідуючи сказати, ціла наша парафія повністю змінилися. Отець Пена більше не був нашим настоятелем – його змінив отець Бойсіня¹⁵. Цей надзвичайно старанний священник почав відразу ж, як тільки дізнався про наші звичаї, читати недільні проповіді про зло танців, які ми влаштовували. Він користувався будь-якою можливістю, щоб офіційно чи приватно боротися проти цього поганого звичаю. Як тільки моя мати почула це, то відразу заборонила моїм сестрам брати участь у подібних розвагах. А оскільки за прикладом моїх сестер йшли інші, то їх відсутність на балах призвела до поступового зникнення цього звичаю. Те саме сталося із дітьми, які влаштовували свої танці окремо, про що я Вам розповідала в нотатках про двоюрідну сестру. Якось моїй мамі сказали:

– Раніше танці не вважалися гріхом – тепер це гріх. Це тому, що приїхав новий священник? Як нам бути?

– Не знаю, – відповіла моя мати. – Настоятель не хоче, щоб люди танцювали, а тому мої доньки більше не будуть ходити на танці. У крайньому разі я дозволю їм трохи потанцювати у сімейному колі, бо у родині це не так погано, як стверджує отець.

¹⁵ Його справжнє ім’я Мануел Маркес Феррейра. Він помер у січні 1945 року.

На той час дві моїх старших сестри, одружившись, покинули батьківський дім. Батько потрапив до поганого товариства і під його впливом став на шлях згубних пристрастей. Ми втратили при цьому кілька ділянок землі¹⁶. Помітивши, що наш статок майже вичерпався, мама вирішила, що обидві моїх сестри, Глорія і Кароліна, повинні іти працювати домогосподарками.

Вдома залишився мій брат, котрий працював у полі, моя мати, яка вела господарство, і я, щоб доглядати овець. Мати увесь час журилася. Коли ми утрюх сиділи біля плити і чекали на вечерю батька, то мама, дивлячись на порожні місця інших дочок, із сумом говорила:

– Боже мій, куди зникла радість цього дому?

Потім вона схиляла голову на маленький столик і гірко плакала. Ми з братом також плакали. Це була найбільш сумна сцена, яку я пережила. Моє серце майже розривалось від туги за моїми сестрами і болю через мамине страждання.

Попри те, що я була ще дитиною, я цілковито усвідомлювала становище, в якому ми опинилися. У такі хвилини я згадувала слова Ангела: “Прийміть передусім страждання і в послуху зносьте усе, що вам пошле Господь”. Я почала усамітнюватися, щоб не примножувати страждання матері через свій смуток.

Цим усамітненим місцем, як звичайно, була наша криниця. Там я ставала навколішки і, схилившись над криницею, змішувала сльози з водою, жертвуючи свої страждання Богу.

Інколи Франциск і Жасінта заставляли мене сумною. Коли я не могла стримати у собі ридань, вони страждали і плакали

¹⁶ Не потрібно було пов'язувати це із змінами у житті батька Лусії. Попри пристрасть до вина, не можна було вважати його алкоголіком. Що ж стосується виконання релігійних обов'язків, то він протягом багатьох років не ходив до церкви у Фатімі через непорозуміння з настоятелем цієї парафії, натомість виконував їх в оуремській парафії.

разом зі мною. Потім Жасінта голосно відмовляла нашу жертовну молитву:

– Боже мій, жертвуємо Тобі усі ці страждання заради відшкодування гріхів і навернення грішників.

Послідовність слів у жертовній молитві не завжди була однаковою, проте значення її залишалося те саме.

Непомірний смуток поступово почав руйнувати здоров'я мами. Оскільки вона не могла більше працювати, то просила приходити Глорію, щоб та піклувалася про неї і вела господарство. Мама консультувалася у всіх лікарів, які були у нас, приймала силу-силенну ліків, однак покращення не наступало. Наш добрий отець запропонував відвезти маму до Лейрії на своєму возі, запряженому ішаками, щоб там її оглянули інші лікарі. Мати поїхала туди разом із Терезою, але повернулася звідтіля напівживою від втоми через довгу подорож і численні лікарські обстеження, які не дали жодного результату. Врешті-решт вона проконсультувалася в одного хірурга, який приймав хворих в Сао-Мамеде, і той повідомив, що у неї порок серця, зміщення одного із хребців та опущення нирки. Мати прийняла спеціальний курс лікування, який складався з опромінення і деяких ліків, що частково принесли мамі полегшення.

Такими був стан наших справ у травні 1917 року. На цей час мій брат став призовником, а оскільки він мав міцне здоров'я, то чекали, що його заберуть до війська. До того ж йшла війна – про отримання звільнення від військового обов'язку не було мови.

Мама почала непокоїтися, хто ж оброблятиме тепер землю, тому попросила повернутися додому і Кароліну. Щоправда, незадовго до цього хрещений батько мого брата пообіцяв звільнити свого хрещеника від військової служби, він скористався своїми зв'язками з військовим лікарем і Господь дарував моїй матері хоч таке полегшення.

4. Об'явлення Божої Матері

Я не буду затримуватися на описі об'явлення 13 травня – Вам воно відоме. Додаткове описування цього з'явлення було б марнуванням часу. Вам, Владико, також відома реакція моєї матері після з'явлення і те, як вона намагалася примусити зізнатися мене у брехні. Слова, які Пресвята Діва Марія сказала нам того дня і які ми не хотіли нікому переказувати, були такими (після того, як Вона пообіцяла, що ми потрапимо до Неба):

– Чи хочете ви принести в жертву Господу усі страждання, які Він пошле вам, заради відшкодування гріхів, які Його ображають, а також заради навернення грішників?

– Так, ми хочемо цього, – була наша відповідь.

– Ви будете багато страждати, але Господь підтримає вас своєю благодаттю.

13 червня у нашій громаді святкували День святого Антонія. Існував звичай на світанку цього дня випускати отари, а о дев'ятій уже закривати її, щоб іти на урочисте Богослужіння. Мої рідні, котрі знали, наскільки я люблю це свято, сказали:

– Цікаво, ти підеш на свято чи в Кова-да-Ірію на зустріч зі своєю Панею?

Того дня зі мною ніхто не розмовляв так, як це роблять люди, котрі думають: “Побачимо, що вона робитиме”.

Вранці я випустила свою отару з наміром о дев'ятій повернути її до загону, щоб устигнути на десяту на Службу Божу, а потім до Кова-да-Ірії. Утім, опісля, як зійшло сонце, мене покликав брат. Він хотів повернути мене додому, бо, мовляв, мене чекають люди, котрі хочуть зустрітися зі мною. Таким чином, він залишився з вівцями, а я пішла подивитися, чого від мене хочуть приїжджі. Виявилось, що прийшло кілька жінок і чоловіків з Мінде поблизу Томар, Карраскос, Болейрос та ін.¹⁷ Вони хотіли супроводжувати мене до Кова-да-Ірії. Я відповіла, що треба трохи зачекати і запропонувала їм піти зі

¹⁷ Ці місцевості розташовані в радіусі 25 км від Фатіми.

мною на Службу Божу о восьмій годині. Потім я повернулася додому. Ці добрі люди чекали на мене у нашому дворі під оливковими деревами.

Моя мати і сестри продовжували ставитися до мене з презирством, що завдавало мені нестерпного болю, не менше, ніж інші образи. Близько 11-ї години я залишила свій дім і зайшла до будинку дядька, де Франциск і Жасінта уже чекали на мене, звідтіля ми вирушили до Кова-да-Ірії в очікуванні бажаної зустрічі. Приїжджі люди йшли за нами і задавали безліч питань. Цього дня я дуже сумувала. Перед очима стояла моя знервована мама, котра хотіла за будь-яку ціну викрити брехню, як вона говорила. Мені дуже хотілося їй догодити, але я не знала іншого засобу, як тільки сказати неправду. Нам з дитинства прищеплювали ненависть до брехні: той хто обманював, був суворо покараний.

– Досі я добивалася, – сказала вона, – щоб мої діти говорили правду. І тепер я мушу терпіти це від своєї наймолодшої доньки?! Якби мова йшла хоча б про якусь дрібницю... Але така брехня, яка заманює сюди стільки обманутих людей!

Після цього вона повернулася до мене і сказала:

– Чого б це не коштувало: або ти скажеш цим людям правду і визнаєш, що збрехала, або я зачиню тебе у кімнаті, де ти навіть сонця не побачиш! Мені не вистачало тільки цього, щоб до моїх клопотів додався ще такий!

Мої сестри стали на бік матері, тому довкола мене запанувала атмосфера приниження і презирства. Я згадувала минуле і запитувала себе: де дівалася та любов, якою ще недавно обдаровувала мене родина? Моїм єдиним порятунком були сльози, які я проливала перед Господом, жертвуючи Йому їх. Того дня Пресвята Діва Марія сказала мені, наче вгадуючи, що відбувається у моєму серці (окрім того, що я уже розповіла):

– Ти багато страждаєш? Будь мужньою! Я ніколи не залишу тебе. Моє Непорочне Серце буде твоїм захистом і шляхом, який приведе тебе до Бога.

Коли Жасінта побачила, що я плачу, вона утішила мене словами:

– Не плач! Це ті жертви, про які говорив Ангел, що Господь пошле їх нам, тому ти страждаєш заради відшкодування гріхів і заради навернення грішників.

5. Сумніви Лусії¹⁸

У цей час настоятель дізнався про те, що сталося, і велів сказати моїй матері, щоб вона привела мене до нього. Мама полегшено зітхнула, оскільки гадала, що священник візьме на себе відповідальність за усі події. Тому вона сказала: “Завтра вранці ми підемо на Месу. Потім ти підеш у дім священника – нехай він примусить тебе сказати правду, чого б це не коштувало. Нехай він покарає тебе, нехай робить з тобою, що хоче, тільки б заставив тебе зізнатися у брехні! Лише тоді я матиму спокій”.

Сестри у всьому підтримували матір, тому винаходили будь-які способи, щоб залякати мене перед допитом священника. Я розповіла про все Жасінті з Франциском, на що вони сказали:

– Ми теж підемо! Священник передав таке саме прохання і нашій мамі, але вона не сказала нам про це. Потерпи! Адже коли нас б’ють – ми страждаємо з любові до Господа і заради навернення грішників.

Отож наступного дня я пішла з мамою. По дорозі вона не промовила до мене ані слова. Зізнаюся, я тремтіла від страху перед тим, що мало статися. Підчас Служби Божої я принесла свої страждання в жертву Богові, потім слідом за матір’ю перетнула церковну площу і піднялася по сходах на веранду будинку священника. Коли ми стали підніматися по сходах, мати повернулася до мене і сказала:

¹⁸ *Треба сказати, що мова йде не про самі сумніви, а про стан безпорадності і занепокоєння, викликаних в результаті непорозуміння у сім’ї. До цього додалася і поміркованість настоятеля.*

– Не дратуй мене більше! Скажи священику, що ти збрехала, щоб він у неділю міг оголосити, що це була неправда, і на цьому усе припиниться. Як можна: люди біжать у Ковада-Грію, щоб молитися там біля дуба!

Замовкнувши, мати постукала в двері. Вийшла сестра настоятеля і попросила нас зачекати. Нарешті з'явився настоятель, він відвів нас до свого робочого кабінету, дав знак мамі сісти на лавку, а мене підкликав до письмового столу.

Я була вражена, коли побачила, з яким спокоєм і доброзичливістю священик розпитував мене, і з хвилюванням чекала, що буде далі. Допит був досить ретельний і, мушу сказати, неприємний. Проміж іншим отець попередив:

– Я не думаю, що це небесне об'явлення. Коли відбувається щось подібне, Господь посилає душі, з якими Він спілкується, до їхнього духовного наставника або священика, щоб усе переказати їм. Ця ж намагається приховати усе, що можна. Це може бути диявольським обманом. Утім, майбутнє покаже, як ми повинні до цього ставитися.

6. Жасінта і Франциск підтримують мужність Лусії

Тільки Господь знає, якого болю завдали мені ці слова, бо тільки Він знає, що відбувається у моїй душі. Я почала сумніватися, чи не були ці видіння від диявола, який хотів мене звести. Коли я почула, що диявол сіє розбрат і безладдя, то мені спало на думку, що у нашому домі дійсно зник спокій і мир з того часу, як я все це побачила. Як я тоді страждала!

Я поділилася з Франциском і Жасінтою своїми сумнівами, але Жасінта відповіла:

– Звичайно це не диявол! Ні! Кажуть, що диявол потворний і знаходиться під землею, в пеклі. А ця Пані була така гарна, і ми бачили, як Вона піднімалася на небо!

У такий спосіб Господь хотів хоч трохи пом'якшити мої сумніви. Але протягом цього місяця я втратила будь-яке бажання до жертв і умертвінь, і почала думати, чи не сказати

мені врешті-решт, що я збрехала, щоб покласти усьому край. Жасінта і Франциск сказали:

– Не роби цього! Хіба ти не знаєш, що ти скажеш неправду, а брехня – гріх!

У цьому стані я побачила сон, який тільки збільшив темряву у моїй душі. Я побачила диявола, який сміявся з того, що обманув мене. Він намагався затягнути мене в пекло. Опинившись у нього в кігтях, я почала так кричати і кликати Пресвяту Діву, що аж прокинулася моя мати. Вона злякано запитала, що зі мною. Я уже не пам'ятаю, що відповіла їй тоді. Пам'ятаю лише те, що тієї ночі я більше не могла заснути, настільки мене паралізував страх. Цей сон лишив по собі страх і неспокій. Єдине, що полегшувало мій стан – це виплакати де-небудь у закутку. Навіть товариство моїх двоюрідних брата і сестри стало неприємним, і я почала їх уникати. Бідні діти! Інколи вони шукали мене і кликали, а я була поруч і не відгукувалася, сидючи у своєму кутку, де мене не могли знайти.

Наближалось 13 липня, а я ще не знала, чи піду у Кова-да-Ірію. Я думала: “Якщо це диявол, то навіщо мені іти дивитися на нього! Якщо мене запитають, чому я не пішла, то скажу, що боюся, чи це не диявол, що нам з'являється, а тому не йду. Жасінта і Франциск можуть робити усе, що захочуть. Я ж ніколи більше не піду до Кова-да-Ірії”.

Я прийняла серйозне рішення з твердим бажанням втілити його у життя.

Вже після полудня 12 липня почали сходитися люди, щоб узяти участь у подіях наступного дня. Я покликала Жасінту з Франциском і повідомила їм про своє рішення. Вони відповіли:

– А ми підемо! Пані веліла нам прийти, і ми підемо!

Жасінта запропонувала мені поговорити з Пресвятою Дівою самій, але вона була настільки засмучена моєю відмовою, що заплакала. Я запитала Жасінту, чому вона плаче.

– Тому що ти не підеш з нами!

– Так, я не піду! Якщо Пані запитає, чому я не прийшла, скажи, що я боюсь, чи це не диявол.

Я покинула їх і заховалася, аби не розмовляти з людьми, котрі прийшли із запитаннями до мене. Моя мати думала, що я граюся із сусідськими дітьми, а насправді я ховалася за кущами на ділянці сусідів біля Арнейро, дещо на сході від нашої криниці. Коли я повернулася увечері додому, мама стала лаятись:

– Ось таких і називають маленькими святими з червивого дерева! Увесь час, коли вона не пасе отари, розважається, та так, що ніхто не може її знайти!

До зустрічі з Пресвятою Дівою Марією залишалися лічені години. Раптом я відчула, що мною опановує невідома сила, якій я не в стані опиратися. Тому я вирушила в дорогу, а по дорозі зайшла до дому Жасінти, щоб з'ясувати, чи вона ще є. Вони з Франциском були удома, стояли навколішках перед ліжком у своїй кімнаті і плакали.

– Ви що, не йдете?

– У нас не вистачає сміливості йти туди без тебе. Пішли разом!

– Я іду.

І ми весело вирушили в дорогу. По дорозі нам зустрічалось багато людей, тому потрапити до Кова-да-Ірїї було нелегко. Цього дня Пресвята Діва відкрила нам таємницю. Наприкінці, щоб підтримати мене, Вона сказала:

– Жертвуйте собою заради грішників і часто повторюйте, особливо коли щось приносите в жертву: “О Ісусе, я роблю це з любов’ю до Тебе заради навернення грішників і заради відшкодування гріхів проти Непорочного Серця Діви Марії!”

7. Сумніви матері Лусії

Слава Богу, під час цього з’явлення розсіялася темрява у моїй душі і я знову віднайшла мир.

Мати непокоїлася усе більше, дивлячись на велику кількість людей, котрі сходилися з усіх околиць.

– Бідні люди, – говорила вона, – приходять сюди, обмануті вашою брехнею, я просто не знаю, як відкрити їм очі на правду!

Одного разу бідняк, котрий верескливо знущався над нами, лаяв нас і навіть бив, запитав мою матір:

– Тітко Маріє-Розо, а що ж ти скажеш про видіння своєї доньки?

– Я просто не знаю, – відповіла вона, – думаю, що вона брехуха, котра півсвіту водить за ніс.

– Не говоріть про це дуже голосно, а то вас ще уб'ють! Як видно, є люди, що цікавляться усім цим.

– Ах, мені все одно! Якби вони тільки вони могли заставити її сказати правду! Я буду завжди говорити правду, навіть якщо буду йти проти власних дітей, проти будь-кого іншого і навіть проти самої себе.

– І дійсно це було так. Моя мати говорила правду, навіть коли це шкодило їй самій. Ми, її діти, повинні дякувати мамі за цей добрий приклад.

Якось вона знову спробувала заставити мене зізнатися у брехні, як вона стверджувала. Наступного дня мама вирішила знову відвести мене до настоятеля. Там я повинна була сказати правду, попросити пробачення і виконати покуту, яку дасть мені священник. Мама була цього разу надто суворою, тому я не знала, що мені робити. По дорозі ми зайшли до дому Жасінти і я розповіла їй про все. Потім пішла за своєю матір'ю.

Я уже розповідала Вам, Владико, у спогадах про Жасінту усе, що вони з братом пережили під час цього випробування, яке нам послав Господь, і як вони молилися біля криниці, чекаючи на мене.

По дорозі мати вичитувала мені. На всі звинувачення я відповідала тремтячи:

– Мамо, як я можу сказати, що нічого не бачила, якщо я бачила?

Моя мати промовчала і, коли ми підійшли до дому священника, сказала мені:

– Тепер послухай мене добре! Я тільки хочу, щоб ти сказала правду: якщо ти бачила, то скажи, що бачила, а якщо ні – зізнайся, що ти збрехала!

Ми піднялися сходами. Отець зустрів нас у своєму кабінеті досить доброзичливо. Він розпитував мене суворо, але як батько. При цьому застосовував певні прийоми, щоб подивитися, чи я не буду сама собі перечити і чи не сплутаю одне з одним. Врешті-решт він попрощався з нами, потиснувши плечима, ніби хотів сказати: “Я не знаю, що сказати і що з цим робити”.

8. Погрози старости

За кілька днів влада повідомила моєму дядькові і батькові, що вони повинні у призначений час з'явитися до управління з нами, тобто з Жасінтою, Франциском і мною. Управління знаходилося у Віла-Нова-де-Оурень. Щоб дістатися туди, треба було пройти три милі пішки, досить велику відстань, як для нашого віку. На той час єдиним засобом пересування були власні ноги та віслюки. Дядько погодився піти туди, але без дітей.

– Вони не витримають такої довгої дороги, – сказав він, – а на віслюку діти не втримаються, оскільки вони не звикли їздити на ньому. До того ж, я не зобов'язаний віддавати на суд двох малюків.

Мої ж батьки думали інакше:

– А наша нехай іде! Нехай сама відповідає! Я в цьому нічого не розумію. І якщо вона обманює, то нехай її за це покарають!

Наступного дня¹⁹ рано-вранці мене посадили на віслюка, з якого я гричі падала. Мене супроводжував батько з дядьком. Здається, я уже розповідала Вам, Владико про те, як того дня страждали Жасінта з Франциском, тому що думали, що мене там уб'ють. Найбільше я страждала через байдужість моїх рідних, тим більше, що я бачила, з якою любов'ю дядько з тіткою ставиться до своїх дітей. Пригадую, під час подорожі я думала: “Як же відрізняються мої батьки від батьків моїх друзів! Щоб

¹⁹ Згаданим “наступним” днем було 11 серпня.

захистити власних дітей, вони наражають на небезпеку себе, тоді як мої віддають мене цілком байдуже і дозволяють робити зі мною усе, що завгодно!” “Потерпи, говорила я собі у глибині серця, у такий спосіб тобі дане щастя страждати з любові до Господа і заради навернення грішників”. Це була моя розрада у найтяжчі хвилини.

Староста розпитував мене у присутності мого батька, дядька та інших чоловіків, котрих я не знала. Він хотів заставити мене відкрити таємницю і пообіцяти більше не ходити в Кова-да-Ірію. Задля цього він не шкодував обіцянок, а потім і погроз. Коли ж він побачив, що не може нічого добитися, відпустив мене, сказавши, що все одно дізнається про все, навіть якщо це буде коштувати мені життя. Потім староста картав мого дядька за те, що той не виконав його наказу і, врешті-решт, відпустив нас додому.

9. Розбрат у сім'ї Лусії

У нашій родині була ще одна біда, вину за яку також звальювали на мене. Кова-да-Ірія належала моїм батькам, внизу в долині була невеличка ділянка родючої землі, де вирощували кукурудзу, різні овочі і т. ін. На схилі росли оливи і дуби. Оскільки туди стали приходити люди, ми не могли більше нічого там вирощувати, бо вони усе витоптували. Багато людей приїжджало на конях, які усе поїдали. Мати скаржилася: “Коли захочеш їсти – іди до своєї Пані і проси її нагодувати тебе!” А сестри додавали: “Їж те, що залишилося у Кова-да-Ірії!”

Це завдавало мені такого нестерпного болю, що я не наважувалася узяти хоча б шматочок хліба. Щоб примусити мене сказати правду, як висловлювалася вона, мати часто біла мене поліном або різкою з віника. Однак я залишалася її донькою: мама потім хотіла відновити мої сили, які слабнули. Їй було шкода бачити мене, схудлу і бліду. Вона боялася, що я захворію. Бідна мама! Лише тепер я розумію становище, в якому вона знаходилася, і мені стає так шкода її! Вона була

права у тому, що я надто нікчемна, щоб удостоїтись такої благодаті. Саме тому вважала мене брехухою. З ласки нашого Господа я ніколи не протестувала проти подібного ставлення мами. Ангел повідомив мені, що Господь пошле мені страждання, тому я вбачала у цьому волю Божу. Любов, повага і страх, який я почувала до неї, ріс з кожним днем, немовби вона щоденно обдаровувала мене любов'ю. Нині я вдячна мамі за те, що вона була суворою зі мною.

10. Перший духовний отець Лусії

Гадаю, що того місяця²⁰, щоб розпитувати мене, вперше приїхав отець Формігао. Питання, які він ставив мені, були серйозними і детальними. Я полюбила його, тому що він говорив дуже детально про те, як бути доброчесною, відкрив мені дещо, як цього досягти. Отець Формігао показав мені образок св. Агнеси, розповів про її страждання і заохочував її наслідувати. Цей священник приїжджав щомісяця зі своїми питаннями. Наприкінці він обов'язково давав мені добру пораду, що було для мене особливим духовним благодіянням. Якось він сказав:

– Дитино моя, ти напевно дуже любиш Спасителя, адже Він послав тобі так багато благодатей і дарував тобі стільки доброго!

Ці слова так глибоко запали мені у душу, що від того часу я маю звичку знову і знову повторювати Богу:

– Господи, я люблю Тебе в подяку за всі ті благодаті, якими Ти мене обдарував!

Я поділилася з Жасінтою і Франциском цією коротенькою молитвою, яку я полюбила особливим чином. Жасінті так

²⁰ Доктор Мануел Нунес Формігао Жуніор, у майбутньому “великий фатімський апостол”, побував у долині об'явлень не в серпні, а 13 вересня.

припала до душі ця молитва, що навіть під час найцікавішої гри вона запитувала:

– А ви не забули сказати нашому Господу, що любите Його заради милостей, які Він вам дарував?

11. Ув'язнення в Оуремі

А тим часом наближався ранок 13 липня. Уже напередодні, ввечері, зійшлося багато людей з різних місцевостей. Усі хотіли бачити нас, розпитати і передати свої прохання Божій Матері. Ми були в руках натовпу, як м'яч у руках дітей. Кожен тягнув нас до себе, питав про щось, хоча ми не мали часу, щоб їм відповісти.

Попри увесь цей тиск, моєму батькові наказали привести мене до будинку тітки, де на нас чекав староста, що батько і зробив.

Коли я прийшла туди, у кімнаті, де був староста, уже сиділа Жасінта з Франциском. Він почав розпитувати нас і зробив ще одну спробу випитати таємницю і добитися обіцянки, щоб ми не ходили більше до Кова-да-Ірії. Оскільки старості це не вдалося, то він звелів моєму батькові і дядькові відвести нас до настоятеля.

Про те, що було у в'язниці, описувати не буду, тому що Ви про все уже знаєте.

Найбільш болісно ми переживали нерозуміння рідних, як я уже розповідала Вам, Владико. Коли я повернулася з цієї поїздки, вірніше після арешту (не знаю, як це краще сказати) було вже, по-моєму, 15 серпня²¹. Мені дозволили на radoщах з приводу повернення вивести овець на пасовисько. Тітка ж з дядьком хотіли побути з дітьми удома, тому замість них пасти

²¹ *Лусія стверджує тут і в іншому місці, що об'явлення у Валіньюсі було 18 серпня, тобто того дня, коли вона повернулася з Віли-Нової-де-Оурем. Днем повернення було дійсно 15 серпня, проте об'явлення мало місце лише наступної неділі – 19 серпня 1917 року.*

овець пішов інший син, Йоан. Оскільки було уже пізно, ми залишилися поблизу нашого села у Валіньосі.

Про те, що було далі, Ви також уже знаєте, тому я пропускаю це. Пресвята Діва знову надихнула мене умертвляти плоть і сказала наприкінці:

Моліться, більше моліться і жертвуйте заради грішників. До пекла так багато душ потрапляє через те, що ніхто за них не молиться і не приносить жертв.

12. Умертвіння і страждання

Одного разу, коли я гнала отару дорогою, я знайшла кусок шнурка від воза. Я підняла цей шнурок і, граючись ним, обкрутила його навколо руки. Тут я помітила, він що він завдає мені болю. Тоді я сказала своїм маленьким друзям:

– Дивіться, це спричиняє біль! Ми можемо перев'язати себе цим шнурком і принести це Богові в жертву.

Бідні діти відразу ж погодилися на це, і ми розділили шнурок на три частини. Замість ножа у нас був камінь, об який ми били вістрям іншого каменя. Можливо, тому, що шнурок був надто грубий або ж тому, що ми надто міцно його затягували на собі, він спричиняв часом нестерпний біль. У Жасінті інколи навіть виступали сльози, однаке коли я радила їй зняти шнурок, вона відповідала:

– Ні в якому разі! Я хочу принести це в жертву Господу заради відшкодування гріхів і навернення грішників.

Якось ми збирали біля кам'яної огорожі траву, яка пищить, коли її стискуєш у руці. Жасінта, не помітивши цього, схопила разом з нею кропиву, яка її вжалила. Відчувши біль, вона ще сильніше стиснула її в руках і сказала:

Дивіться, є ще дещо для самокатувань!

Від цього часу ми стали бити себе кропивою по ногах, щоб принести Богу ще одну жертву. Якщо я не помиляюсь, то саме протягом цього місяця ми почали віддавати свій обід бідним дітям, як я уже розповідала Вам, Владико, у нотатках

про Жасінту. Тоді ж заспокоїлась трохи і моя мати. Вона усе частіше говорила: “Якби хоч одна людина що-небудь бачила, то я, напевне б, також повірила в усе це”.

Цього місяця уже кілька людей розповіло мені про те, що і вони дещо бачили. Дехто з них уявляв, що бачив Божу Матір, інші – якісь знаки на сонці і т. ін. Тоді моя мати сказала:

– Раніше мені здавалося, що я могла би повірити, якби інші щось побачили, а проте і зараз не можу це зробити!

З часом мене став захищати батько, і, якщо хтось починав мене лаяти, він заставляв його замовкнути, кажучи:

– Ми, звичайно, не знаємо, чи це правда, але так само не можемо сказати, що це брехня.

На той час моєму дядькові набрид неспокій, викликаний візитами приїжджих людей, які без кінця хотіли нас бачити і говорити з нами, тому він послав пасти отару Йоана, а Жасінту з Франциском залишив удома. Згодом він взагалі продав овець. Я ж пасла свою отару тепер сама, оскільки не хотіла інших товаришів. Я розповідала Вам, Владико, що Жасінта зі своїм братом були зі мною, якщо випас знаходився недалеко, а якщо він був далеко, то вони чекали мене на дорозі.

Можу справді сказати, що ті дні, коли я могла сама сходити на вершину гори або спускатися у глибину долини, насолоджуючись красою небес і дякуючи Богу за ласки до мене, були для мене щасливою порою. Якщо ж голос однієї з моїх сестер порушував мою самотність, закликаючи додому, де на мене чекали люди, мною оволодівав внутрішній опір. Утішало тільки те, що я можу принести це в жертву Богові.

Якось до нас прийшло кілька чоловіків, щоби поговорити з нами. Після дуже неприємного допиту вони попрощалися зі мною такими словами:

– Ви повинні відкрити таємницю. Якщо ви на це не погодитеся, то староста зможе навіть убити вас.

Жасінта засяяла від радості у відповідь на слова незнайомця: “Це прекрасно! Я так люблю Спасителя і Божу Матінку! Це означає, що ми зможемо їх скоро побачити”.

Пройшла чутка, що староста має намір убити нас. Моя тітка, котра була одружена в Казайс, приїхала, щоб забрати нас.

– Я з іншого округу, тому вас там не будуть шукати. Однак ми не захотіли покидати своїх домівок.

– Якщо нас уб’ють, – говорили ми, – то нам однаково, адже ми потрапимо на Небо!

13. Тринадцяте вересня

Наближалось 13 вересня. Цього дня Пресвята Діва сказала нам, окрім усього іншого, про що я уже розповідала: “Господь задоволений вашими жертвами, але Він не хоче, щоб ви спали зі шнурком на бедрах – носіть його тільки удень”.

Не буду говорити, що ми повністю підкорилися велінню нашої Небесної Матері.

Оскільки випадало, що наш Господь бажав наступного місяця відкрити щось незвичайне, то моя мати надіялася, що віднині усе стане зрозумілим. І тому, наш добрий Бог цього дня не відкрив нам своєї величі. Можливо, для того, щоб дати нам нагоду далі приносити жертви. Мати знову втратила спокій, і переслідування удома поновилося. Причин для її смутку було немало. Крім втрати Кова-да-Ірії, яка була добрим випасом для нашої отари, а також добрим місцем для збору фруктів, які ми там збирали, мама була переконана у тому, що ми усе вигадуємо. Одна з моїх сестер майже нічим іншим не займалася, як тільки тим, що або кликала мене, або пасла за мене овець через мої зустрічі з людьми, котрі бажали мене бачити і розмовляти зі мною.

Для багатих людей це не було б такою великою втратою часу, та тільки не для нас, тому що ми повинні були працювати, щоб заробити собі на життя.

За деякий час мама продала отару, що також погіршило наше матеріальне становище. У всьому цьому звинувачували мене і за першої-ліпшої можливості нагадували мені про це.

Сподіваюся, що Господь прийняв від мене усі ці жертви, оскільки я віддала їх Йому, залишаючись завжди задоволеною тим, що можу пожертвувати Ісусові що-небудь за грішників.

Моя мати зі свого боку приймала усе з героїчним терпінням і відданістю. Якщо вона сварила мене і наказувала, то тільки тому, що вважала брехухою. Інколи вона, повністю заглиблена у страждання, які посилав їй Господь, казала:

– Чи це не кара за мої гріхи? Якщо так, то я дякую Богу за неї.

14. Жертовний дух Лусії

Якось одна сусідка заявила – не знаю, як їй прийшло це у голову! – що якісь люди дали мені гроші, навіть не скажу, скільки. Мати тут же покликала мене і запитала про це. Попри те, що я сказала, що ніяких грошей не отримувала, вона домагалася того, щоб я віддала їх і навіть скористалася задля цього віником. Коли вона вибила з мого одягу достатньо пилу, прийшла Кароліна з дівчинкою на ім'я Віржінія, котра жила по сусідству. Дівчата розповіли про те, що були зі мною, коли ті люди розпитували мене, а тому бачили, що вони не давали мені ніяких грошей. Після цього я втекла до своєї улюбленої криниці і там принесла усе це Господу у жертву.

15. Незвичайний візит

Якщо я не помиляюся, це трапилося також у вересні²²: у нас з'явився молодий чоловік, котрий через свій велетенський зріст налякав мене. Коли я побачила, що він входить до

²² Розповідь стосується візиту др. Карлоса де Азеведо Мендеса 8 вересня 1917 року.

нашого дому в пошуках мене (йому потрібно було нахилитися, щоб увійти в двері), я подумала, що це німець.

Йшла війна, і батьки лякали своїх дітей, кажучи: “Ось прийде німець – він тебе уб’є!” Саме тому я подумала, що прийшла моя остання година. Чоловік побачив мій страх. Він спробував мене заспокоїти, посадив собі на руки і доброзичливо почав розпитувати. Опісля він попросив мою матір, щоб я показала йому місце з’явлень і там помолилася з ним. Мама дозволила і ми вирушили в дорогу.

Щоправда, я тремтіла від страху, що мушу йти сама з ним дорогою, однак заспокоювала себе думкою, що навіть якщо він уб’є мене, то я зможу побачити Спасителя і Божу Матінку.

Коли ми прийшли на місце, він став навколішки і попросив мене відмовити з ним вервицю, а також переказати Пресвятій Діві, щоб Вона виблагала для нього благодать згоди на шлюб однієї дівчини. Його прохання видалося мені дивним, і я подумала: “Якщо вона боїться тебе так само, як я, то ніколи не скаже “так”. Після того, як ми помолилися, хлопець провів мене майже до самого села і, мило прощаючись зі мною, попросив молитися в його намірі. Я просто летіла до дому свого дядька зі страху, що він може наздогнати мене.

Яким же великим був мій страх, коли після об’явлення 13 жовтня я побачила, що опинилася на руках того самого хлопця, що ніс мене над головами людей. Це було неймовірно! Всі, хто хотів мене побачити, могли тепер задовольнити свою цікавість.

Оскільки він не бачив перед собою дороги, то невдовзі спіткнувся й упав! Я ж не впала, тому що мене підхопили і понесли інші люди, а згаданий юнак зник з поля зору аж до тієї хвилини, поки не з’явився одного разу з дівчиною, котра стала уже його дружиною. Він прийшов подякувати Пресвятій Богородиці за отриману благодать і попросити у Неї благословення. Цього молодого чоловіка звуть нині доктор Карлос Мендес з Торес-Новас.

16. Тринадцяте жовтня

Нарешті, Владико, ми підійшли до 13 жовтня. Ви уже знаєте, що сталося того дня. Але що мені найбільше запам'яталося, то це прохання нашої Пресвятої Матері:

– Люди не повинні більше кривдити Бога, адже Його і так уже скривдили²³.

У словах Божої Матері була любов, сповнена смутку. Як би мені хотілося, щоб це почув увесь світ, щоб усі діти Небесної Матері почули Її голос!

Прокотилася чутка, що під час об'явлення представники властей зірвуть поряд з нами бомбу. Але я не злякалася цього, коли розповіла про це своїм маленьким родичам, почула:

– Як би було добре, якби нам була подарована благодать відразу звідтіля піднятися на Небо разом із нашою Небесною Матір'ю!

Мої батьки навпаки дуже злякалися і вперше захотіли піти зі мною. Вони сказали:

– Якщо загине наша донька, то з нею загинемо і ми.

Тримаючи за руку, батько привів мене до місця об'явлень. Щоправда, потім я більше не бачила його, аж поки не зустрілися увечері вдома.

Решту цього дня я провела зі своїми двоюрідними братом і сестрою. До нас ставилися як до екзотичних тварин. До вечора я була втомленою від безконечних питань, які не припинялися навіть з приходом ночі. Окремі люди, котрим не вдавалося мене розпитати, залишилися до наступного дня чекати своєї черги. Багато з них хотіло поговорити зі мною ще цього ж вечора, однак я, смертельно втомлена, сповзла на підлогу і заснула. Слава Богу, на той час мені ще був незнайомий страх перед людьми і я була позбавлена самолюбства, тому з кожним я вела себе природно, ніби це були мої батьки.

²³ У нашому розпорядженні є цінний звіт фатімського настоятеля: під час опитувань мова йшла цієї самої події.

Мене розпитували і наступного дня, або краще сказати, усі наступні дні. Віднині до Кова-да-Ірії приходило безліч людей, щоб попросити захисту Небесної Матері. Усі вони хотіли бачити візіонерів, говорити з ними і відмовляти спільно вервицю.

Іноді я почувала себе настільки виснаженою від цих питань і молитов, що шукала приводу для втечі. Але, ці бідні люди були настільки наполегливі, що мені доводилося задовольняти їхню цікавість, хоч це нерідко було дуже важко. У таких випадках я відмовляла свою звичну молитву усім серцем: “З любові до Тебе, мій Боже, заради прощення гріхів, вчинених проти Непорочного Серця Діви Марії, заради навернення грішників і за Святішого Отця”.

17. Опитування священиків

Я уже згадувала Вам, Владико, у нотатках про свою сестру те, що якось до нас прийшли два священики, котрі розповіли нам про Святішого Отця і зауважили, як сильно він потребує молитов. Від цієї хвилини ми не принесли жодної жертви Господу без того, щоб не згадати Святішого Отця. Ми почували до нього таку палку любов, що я заплескала у долоні, коли настоятель повідомив моїй матері про мою можливу поїздку до Риму, де сам Папа зможе мене розпитати. Потім я це сказала Жасінті з Франциском:

– Як добре, що я зможу побачити Святішого Отця!

Вони ж зі слізьми зізналися:

– А ми не поїдемо і принесемо це в жертву за нього.

Наш настоятель опитав мене востаннє. Час перевірки фактів уже минув і він не знав, що сказати більше. Він був незадоволений: “Чому увесь цей натовп кидається на землю в молитві десь у полі, тоді як живий Бог, Господь наших вівтарів, прихований у Пресвятих Дарах, залишений напризволяще у Дарохранительці? Навіщо усі ці гроші, бездумно кинуті під дубом, коли наша церква не має коштів на завершення будівництва^{24?}”

Я розуміла отця-настоятеля, але що я могла зробити? Якби я була володаркою сердець цих людей, я б, звичайно, повернула їх до Церкви, та оскільки я не була нею, то принесла Господу і цю жертву. Жасінта майже завжди під час розпитувань опускала голову, відводила очі і не говорила ні слова, тож, як правило, відповідати на питання паломників доводилося мені. Майже увесь час мене викликали до настоятеля, щоб я там також відповідала на питання то одного, то іншого священика.

Одного разу приїхав священик з Торес-Новасу.²⁴ Він допитував мене так детально, так ущипливо, що мене почали мучити сумніви, адже я приховала децю від нього. Я запитала поради у своїх двоюрідних брата і сестри, як мені бути у цій ситуації:

Чи це не помилка – мовчати про окремі речі, коли нас питають? Не знаю також, чи не є брехнею говорити те, що Вона відкрила нам таємницю, а потім мовчати?

– Я не знаю, – сказала Жасінта. – Зрештою, саме ти не хочеш, щоб ми про це говорили.

– Ну, звичайно, я цього не хочу, – відповіла я сестрі.

– Ще не вистачало, щоб вони почали випитувати, які самокатування ми чинимо! Тільки цього нам бракує! Ось бачиш! Якби ти тримала язик за зубами, то ніхто зараз не знав би, що ми бачили Матір Божу і розмовляли з Нею, та з Ангелом. Іншим не потрібно про це знати!

Почувши ці мої слова, бідна дівчинка стала плакати і просити у мене пробачення, як тоді у травні, про що я писала раніше. Так я і залишилася зі своїми сумнівами, не знаючи, як їх позбутися.

²⁴ *Із документів того часу відомо, що приводом для від'їзду настоятеля з парафії, були труднощі, пов'язані з будівництвом церкви.*

²⁵ *Канонік Феррейра, тогочасний настоятель у Торес-Новас, пізніше зізнався, що був серед тих людей, які опитували дітей, одним із найдокучливіших.*

За деякий час з'явився ще один священик із Сантарему. Він був ніби братом попереднього або ж вони ніби разом готувалися до зустрічі зі мною: звучали ті самі питання, та сама ущипливість, та сама манера глузувати і збиткуватися, здавалося, що навіть зовні вони були схожими. Після зустрічі з цим священиком мої сумніви подвоїлись і я не знала, що мені робити. Я безперестанку молила нашого Господа і Богородицю сказати мені, що я повинна чинити:

– О мій Боже і моя Небесна Матінко! Ви знаєте, що я не хочу вас кривдити через брехню! Але ви бачите, що буде недобре, якщо я розповім про все, що ви сказали мені.

Та посеред усього цього сум'яття я мала щастя поговорити з отцем-деканом з Олівалу.²⁶ Не знаю чому, але у мене виникла до нього довіра і я розповіла йому про свої сумніви. У нотатках про Жасінту як уже писала, що саме цей священик навчив мене берегти таємницю. Окрім того, він розповів нам дещо про духовне життя. Передусім пояснив нам, як ми повинні у всьому догоджати нашому Богу і безперервно приносити, нехай невеликі, жертви.

– Якщо ви любите якісь ласощі, діти мої, то залиште їх і з'їште що-небудь інше, якщо захочете гратися – не робіть цього і принесіть цим самим жертву Богу. Якщо вас почнуть розпитувати і ви не зможете цього уникнути, то це означає, що сам Бог хоче від вас цього, тож принесіть і це Йому в жертву.

Я зрозуміла, про що йшлося. Цей священик так мені подобався! Він не випускав мене з поля зору і час від часу відвідував нас або ж присилав до мене одну вдову, що жила неподалік Олівалу у маленькому селі. Вдову звали Емілія²⁷. Ця благородна жінка часто ходила молитися до Кова-да-Ірії, після чого заходила до нас. Я попросила дозволу пожити у неї кілька днів, а потім вона завела мене до отця-декана. Він був

²⁶ *Йдеться про отця Фаустіно.*

²⁷ *Місцевість називалася Соутарія. Будинок пані Емілії був перебудований на капличку.*

настільки добрим до мене, що запропонував провести в його домі два-три дні, де змогла бути з його сестрою. Священик приділяв мені багато часу, повчаючи мене і даючи мудрі поради. Попри те, що я не розумілася тоді на духовному вихованні, можу сказати, що він був моїм першим духовним отцем. Спогади про нього я бережу у своєму серці як щось святе.

III. ПІСЛЯ ОБ'ЯВЛЕНЬ

1. Перше відвідування школи

О, мій Боже! Я тут написала перше, що мені спало на думку і таким чином забула про дещо важливе. Я роблю так, як Ви, Владико, сказали мені: пишу те, що мені спадає на думку. Та саме цього я і хочу, а не думати про порядок і стиль. Гадаю, що саме у такий спосіб мій послух найбільш досконалий і приємний нашому Господу і Непорочному Серцю Марії.

Отож, повертаюся до свого батьківського дому. Як я уже говорила, Владико, моя мати змушена була продати отару, залишивши тільки трьох овець, які ми брали із собою на поле. Коли ми залишилися удома, то годували їх у загоні. У ті дні мама послала мене до школи. Вона хотіла, щоб у вільний від навчання час, я також займалася ткацтвом і шиттям. Таким чином, вона була спокійна, що я удома і їй не треба мене шукати.

Одного прекрасного дня мої сестри заговорили про те, щоби піти разом з іншими дівчатами до багатого власника садиби Пе-де-Као²⁹ на збір винограду. Мати вирішила, що вони підуть туди, але тільки зі мною. Раніше я писала про те, що наша мати не відпускала сестер без мене нікуди.

²⁹ Ця садиба, розташована поблизу Торес-Новасу, належала інженеру Маріо Годіньо. Він особисто зробив 13 липня 1917 року фотокартку дітей, яка є у нашому розпорядженні.

2. Лусія і настоятель

У той самий час наш парафіяльний священик почав готувати дітей до Першого Причастя. Оскільки я протягом останніх шести років брала участь в урочистому Причасті, то мама вирішила, що цього року я можу оминати його. Тому я і не відвідувала уроків Катехізису, тоді як інші діти бігли після уроків Катехізису до будинку настоятеля, я ж поспішала додому шити і ткати. Настоятель дуже гнівався через мою відсутність на заняттях, тому якось за мною послали одного учня. Він зустрів мене на дорозі в Алжустрел біля дому бідняка на прізвисько “Каракол”. Хлопчик сказав, що мене кличе сестра настоятеля і я повинна піти до неї. Гадаючи, що справа знову стосується розпитувань, я відмовилася під приводом, що моя мати веліла зараз же йти додому. Не кажучи більше ні слова, я, наче божевільна, побігла через поле, щоб десь заховатися від людей. Цього разу гра коштувала мені надто дорого.

За кілька днів у нашій громаді відзначали свято. Приїхало багато священиків з інших місцевостей, щоб співслужити на святій Месі. Після урочистості настоятель викликав мене і суворо вчитав перед усіма священиками за те, що я не відвідувала уроки Катехізису та не послуhalася його сестри, яка мене кликала. Наприкінці він перерахував усі мої вади, що зайняло чимало часу. Але тут з’явився, не знаю звідки, один добрий священик, котрий став захищати мене і висловив думку, що, можливо, мати заборонила мені ходити, на що отець сказав:

– Її мати? Та її мати просто свята! А ось що з цієї негідниці вийде – побачимо!

Добрий священик лагідно запитав мене, чому я не відвідую занять. Я пояснила йому, що так вирішила мама, але оскільки він не повірив мені, то попросив, щоб я покликала свою сестру Глорію, яка була неподалік церкви. Після того, як він почув правду, вирішив:

– Ну гаразд! Або ти усі наступні дні будеш ходити на уроки, посповідаєшся у мене і приймеш Причастя разом з

іншими дітьми, або ж ти Його більше ніколи не отримаєш у нашій парафії!

Коли моя сестра почула це, то пояснила, що за п'ять днів перед цим я змушена буду поїхати з ними, тож чи не змогла б я, якщо отець буде не проти, посповідатися і причаститися якогось іншого дня перед від'їздом. Проте, священник наполягав на своєму.

Повернувшись додому, ми розповіли про все мамі, вона теж пішла до настоятеля просити про сповідь і Причастя для мене в інший день, але даремно. Тоді мати вирішила, що мій брат після урочистого Причастя відвезе мене до сестер. Попри те, що дорога була далекою і важкою, оскільки вела через гори і долини.

Від однієї тільки думки про те, що мені потрібно буде сповідатися у нашого настоятеля, я пітніла від страху. Як же я боялася його! Це мене так гнітило, що я аж плакала. Напередодні священник звелів усім дітям прийти після полудня до церкви, щоб посповідатися. Я пішла туди, хоча моє серце стискалося від болю. Коли я зайшла до храму, то побачила, що сповідає кілька священників. В одній із сповідальень я помітила отця Круза із Лісабону. Я розмовляла з ним уже раніше, і він мені дуже подобався. Згодом, я помітила у відкритій сповідальні нашого настоятеля, який за всім спостерігав. Я подумала: “Спочатку я посповідаюся в отця Круза і запитаю його, що мені робити, а потім піду до настоятеля”.

Отець Круз прийняв мене з великою дружелюбністю і, вислухавши, благословив. Він сказав, що я не зобов'язана йти до настоятеля, якщо не хочу, і мене не можуть через це позбавити Причастя. Отримавши пораду, я радісно відмовила молитву покаяння і вибігла з церкви з боязні, що мене хтось зупинить.

Наступного дня я прийшла у білій сукні, але і досі боялася, що мене можуть не допустити до Причастя. Все-таки настоятель обмежився тим, що натякнув мені після свята про мій непослух, маючи на увазі мою сповідь у приїжджого священника.

Доброго отця усе більше непокоїли і навіть лякали події, пов'язані зі об'явленнями, а тому одного прекрасного дня він покинув нашу парафію³⁰. Пішла чутка, що він виїхав через мене, тому що не хотів брати на себе відповідальність за те, що сталося. Він був старанним священиком, і багато людей любили його, отож мені добряче дісталось за це. Деякі побожні жінки виливали на мене свій гнів і сварили за першої-ліпшої нагоди. Часто вони прощалися зі мною кількома ляпасами або ударом ноги.

3. Жасінта і Франциск страждають разом із Лусією

Жасінта і Франциск дуже рідко приймали участь у подібних “обмінах люб'язності”, які Нам посиляло Небо, тому що їхні батьки старанно оберігали їх від цього. Проте вони страждали разом зі мною, і часто плакали, дивлячись на моє засмучене обличчя.

Якось Жасінта сказала:

– Якби наші батьки були такими, як твої, то люди нас також били б і ми могли би принести таким чином ще більше жертв.

Жасінта використовувала будь-яку нагоду для умертвіння плоті. У нас була традиція час від часу протягом дев'яти днів або ж весь місяць нічого не пити. Одного разу ми принесли цю жертву у серпні, коли спека була найбільш сильною. Якось ми поверталися після молитви вервиці з Кова-да-Ірії. Коли ми наблизилися до ставка, Жасінта сказала:

– Мене так мучить спрага і так болить голова. Я хоч трошки вип'ю води.

– Тільки не тут, – відповіла я, – моя мати не хоче, щоб ми тут пили, оскільки ця вода може зашкодити нам. Давай

³⁰ Причина була не в цьому – швидше у тому, що настоятель мав проблеми з парафіянами, а також з будівництвом храму.

попросимо води у Марії дос Анжос (це була наша сусідка, котра незадовго перед цим вийшла заміж і жила поблизу у маленькому будиночку).

– Ні, я не хочу чистої води! Я хочу пити саме цю, оскільки зможу замість жертви спраги принести Господу в жертву пиття брудної води.

Вода у цьому ставку була дійсно дуже брудною. Багато людей прали там білизну, а також купалися. Тому мама попереджала нас, щоб ми не пили цієї води.

Іншим разом Жасінта сказала:

– Наш Господь повинен бути задоволеним нашою жертвою, тому що я відчуваю таку страшенну спрагу. Однак я не буду пити, бо хочу страждати з любові до Нього.

Одного разу ми сиділи на порозі дядькового дому і помітили, що до нас наближається багато людей. Я і Франциск тут же кинулись бігти до хати, щоб сховатися під ліжком, але тут озвалася Жасінта: “А я не буду ховатися, бо хочу принести це у жертву Господу”.

Люди підійшли до неї і заговорили, вони довго сиділи у нас, дехто з них шукав мене, але марно. Я вийшла зі свого сховища, як тільки вони пішли, і запитала:

– Що ти відповіла їм, коли вони запитали, де ми?

– Я промовчала, опутивши голову. Я завжди так роблю, якщо не хочу говорити правду. Брехати я також не хочу, тому що це гріх.

Дійсно, вона часто так робила, тож було безглуздо питати її про щось, про що вона не хотіла говорити. Та, зазвичай, ми не любили приносити подібних жертв і намагалися уникнути їх.

Якось ми сиділи в кількох кроках від нашого дому під тінню олив, що стояли над дорогою. Франциск пішов трохи погратися. Побачивши, що до нас наближається кілька жінок, він підбіг попередити про це. У цей час носили капелюхи з такими широкими крисами, що вони виглядали немовби сито, тож ми вирішили, що під такими капелюхами нас не помітять, якщо ми швиденько вилізем на дерево. Як тільки жінки

минули нас, ми спритно зішли з дерева і побігли на кукурудзяне поле, де могли сховатися.

Оця наша манера – уникати зустрічі – була однією з причин невдоволення настоятеля. Особливо він скаржився на те, що ми уникаємо священиків, і це була правда. Але тому, що саме священики допитували нас особливо наполегливо. Як тільки ми опинялися у товаристві священика, то готові були одразу принести Господу одну з найбільших своїх жертв.

4. Заборона паломництв до Фатіми

З часом і влада почала виявляти своє незадоволення з розвитком подій. На місці об'явлень поставили два стовпи у вигляді арки з ліхтарями. Були люди, які стежили за тим, щоб вони увесь час горіли. Якось уночі туди приїхали люди, щоб зруйнувати арку, спилати дуб, біля якого відбувалися з'явлення, і вивезти його звідтіля. Чутка про це рознеслася ще вранці. Я побігла подивитися, чи це правда. Якою ж була моя радість, коли я побачила, що ці нещасні люди помилилися і замість дуба вивезли одне з оливкових дерев! Я попросила у Бога пробачення за цих бідних людей та помолилася за їх навернення.

Одного разу 13 травня, не пам'ятаю, це був 1917 рік чи 1919-й³¹, на світанку, ми почули, що до Фатіми прибув кавалерійський полк для того, аби не допустити людей у Ковада-Ірію. Люди прийшли до нас, щоб попередити мене про це, бо думали, що прийшла моя остання година. Проте я спокійно вирушила в сторону церкви. Дійшовши до Фатіми, я минула коней, що заповняли майдан, та увійшла до храму. Там я узяла участь у Службі Божій, яку відправляв незнайомий священик, причастилася і повернулася додому. При цьому ніхто не зачепив мене ані словом. Навіть не знаю, чи мене взагалі хтось помітив. Незважаючи на чутки про те, що солдати

³¹ *Йдеться про 13 травня 1920 року. Це дата, яку Лусія не змогла самостійно визначити.*

таки не пускають людей, я поспішила після обіду до Кова-да-Ірії, щоб там помолитися на вервиці. По дорозі до мене приєдналися інші жінки, котрі приїхали здалеку. Коли ми підійшли до села, нам назустріч виїхали два солдати, які підстьобували коней, наближаючись до нас. Вони запитали, куди ми прямуємо. Жінки відповіли, що це не їхнє діло. Тоді вершники почали ставити коней на диби, наче хотіли нас розтоптати. Раптом жінки кинулися хто куди, а я опинилася між парою коней. Солдати запитали, як мене звуть, у відповідь на це я спокійно назвала своє ім'я. Потім вони запитали ще, чи я не візіонерка. Я відповіла, що так. Вони наказали мені йти між ними аж до самої Фатіми. Коли ми підійшли до ставка, про який я згадувала, вийшла одна бідна жінка (про неї я теж розповідала!). Коли вона побачила мене під конвоем солдат, то вибігла на дорогу, щоб підтримати мене, як це зробила Вероніка. Вершники наказали їй звільнити дорогу, однак вона усе захищала мене. За кілька кроків вони зупинили мене і запитали, чи це не моя мати. Я відповіла, що ні. Однак солдати не повірили і намагалися випитати, чи це не наш будинок. Я знову заперечила. Потім вони наказали мені йти далі, тобто до дому моїх батьків. Коли ми дійшли до ділянки, що знаходилася неподалік Алжустрелу біля невеличкого джерельця, конвоїри звеліли зупинитися. Помітивши там кілька ям для саджанців, вони озвалися один до одного, щоб напевно полякати мене:

– Тут відкриті могили. Відрубаємо їй голову шаблею і поховаємо тут, поклавши цим самим усьому край раз і назавжди.

Почувши це, я справді подумала, що мені прийшов кінець. Але, я продовжувала зберігати спокій, ніби це мене це не стосувалося. За якусь мить озвався другий солдат:

– Ні, ні! Ми не маємо на це право!

І вони звеліли мені йти далі. Так ми перетнули наше село і нарешті прийшли до будинку моїх батьків. Люди підбігали до вікон і дверей, щоб подивитися, що відбувається. Окремі з

них знущалися наді мною, інші шкодували мене. Біля дому солдати наказали покликати батьків, але їх не виявилось удома. Один з них пішов перевірити, чи мої рідні ніде не сховалися. Він обшукав увесь дім, а потім звелів мені більше нікуди не виходити решту дня. Солдати покинули наше подвір'я. Пізніше ввечері стало відомо, що кавалеристи залишили місцевість, переможені народом. Увечері я відмовляла вервицю в Кова-да-Ірії у супроводі сотень людей.

Потім мені розповідали, що під час мого арешту хтось повідомив моїй матері про те, що сталося, на що вона відповіла:

– Якщо це правда, що вона бачила Божу Матір, то та її і захистить, але якщо вона збрехала, то буде краще, коли її покарають.

При цьому вона зберігала свій звичний спокій. Дехто, мабуть, запитає, що було у цей час з моїми маленькими друзями. Я не знаю. Не можу сьогодні пригадати, що було того дня з ними. Можливо, батьки просто не випустили їх з дому через усі ці чутки.

5. Тяжка хвороба матері Лусії

Напевно, Богу було завгодно бачити мене у стражданнях, оскільки Він готував мені у недалекому майбутньому надзвичайно гірку чашу. Моя мама захворіла настільки серйозно, що ми чекали уже на її смерть. Усі діти зібралися біля її ліжка, щоб отримати благословення матері і поцілувати її на прощання руку. Оскільки я була найменшою, то підійшла до матері остання. Коли моя бідна мама побачила мене, то трохи пожвавішала, вона поклала мені на плечі руки і, зітхаючи, вигукнула:

– Моя бідна дитино! Що буде з тобою без матері? Через тебе я помираю з розбитим серцем!

Стримуючи у собі гіркі ридання, вона міцно притиснула мене до себе. Старша сестра ледве відірвала мене від матері, забрала на кухню і, заборонивши мені повертатися до кімнати хворої, сказала:

– Мама помирає тому, що ти принесла їй багато горя.

Я упала на коліна, схиливши голову на лавку, і з невимовним болем, принесла свою жертву Богу.

За деякий час сестри прийшли на кухню. Вони вважали, що ситуація є безнадійною, тому сказали:

– Лусія, якщо це правда, що ти бачила Богородицю, то сходи в Кова-да-Ірію і попроси Її зцілити нашу матір. Обіцяй їй, що хочеш. Тільки тоді ми повіримо.

Я поспішила до Кова-да-Ірії. Щоб не потрапляти нікому на очі, я поспішила через луки, усю дорогу відмовляючи вервицю. Там я висловила Пресвятій Діві Марії своє прохання, гірко проливаючи сльози, а потім повернулася додому з надією, що моя Небесна Матінка благословить зцілення моєї земної матері. Зайшовши до будинку, я дізналася, що мамі уже стало трохи краще, а за три дні вона змогла навіть виконувати домашню роботу.

Я пообіцяла Матері Божій, що коли Вона виконає моє прохання, то я буду приходити в Кова-да-Ірію разом із сестрами дев'ять днів підряд, відмовляти там вервицю, проповзши перед цим на колінах від самої дороги й аж до дуба. Останнього дня пообіцяла привести також дев'ятеро бідних дітей і після цього нагодувати їх. Так ми і зробили. З нами пішла мати. Вона сказала:

– Он воно як! Пресвята Діва зцілила мене, а я й досі не можу повірити. Не розумію, як може бути таке!

6. Смерть батька

Бог подарував мені цю утіху, однак невдовзі знову постукав до моїх дверей, бажаючи від мене ще більшої жертви. Мій батько був здоровим, міцним чоловіком, який не знав, що таке головний біль. Менше ніж за добу запалення легень забрало його до вічності³².

³² Батько Лусії помер 31 липня 1919 року.

Мій біль був настільки великим, що я думала, що також помру. Батько був єдиним, хто стояв на моєму боці: у той час, коли інші в сім'ї накидалися на мене, він брав мене під свій захист.

Я втекла до своєї кімнати і вигукнула:

– Боже мій! Я ніколи не думала, що Ти зможеш послати мені стільки страждань! Однак я страждатиму з любові до Тебе, заради відшкодування гріхів проти Непорочного Серця Марії, заради навернення грішників і за Святішого Отця!

7. Хвороба Жасінти і Франциска

У цей самий час почала прогресувати хвороба Жасінти і Франциска³³. Інколи Жасінта говорила мені:

– У мене так болить у грудях, але я нічого не скажу мамі. Я хочу страждати заради Господа, прощення гріхів, вчинених проти Непорочного Серця Марії, заради навернення грішників і за Святішого Отця.

Коли я прийшла до неї якось, вона запитала мене:

– Скільки жертв ти принесла цієї ночі Господу?

– Три. Я тричі піднімалася, щоб відмовити молитву Ангела.

– А я принесла багато-багато. Не знаю навіть, скільки. У мене був дуже сильний біль, проте я не скаржилася.

Франциск вів себе більш стримано. Як правило, він робив те, що й ми, і лише зрідка пропонував щось сам. Протягом усієї хвороби він страждав з героїчним терпінням, без найменшої скарги. Незадовго до смерті я запитала його:

– Франціску, ти дуже страждаєш?

– Так, але я зношу усе це заради нашого Господа та улюбленої Матері Божої.

³³ Франциск і Жасінта захворіли практично одночасно, тобто наприкінці жовтня 1918 року.

Якось він дав мені шнурок, про який я уже розповідала, і сказав:

Візьми його із собою, поки моя мама не побачила. Я більше не можу його носити.

Їв він усе, що йому давала мати. Я так і не з'ясувала, чи було йому це неприємно. І ось наступив день, коли він змушений був відійти до Неба³⁴. Перед цим увечері він сказав мені і своїй сестричці:

– Я йду до Неба, там я буду дуже просити Господа і Пресвяту Діву про те, щоб вони якнайшвидше забрали і вас.

Здається, я уже писала у звіті про Жасінту, чого нам коштувала ця розлука, тому не буду тут повторюватися. Жасінта також уже хворіла і стан її усе більше погіршувався. Отже зупинятися на цьому я не буду, оскільки розповідала про це раніше, хіба що на деяких побожних вчинках, які я помічала у неї і про які досі, як на мене, не писала.

Мати Жасінти знала, що донька не любить молока. Якось разом із ним принесла їй велике гроно винограду.

– Жасінто, – сказала вона, – з'їш винограду, хоча б це, якщо не хочеш молока!

– Ні, мамо, я не хочу винограду, забори його! Краще я вип'ю молока.

Без найменшого опору Жасінта випила молоко, а тітка вийшла з кімнати, задоволена тим, що у доньки минула відразу до нього. Проте дівчинка відразу ж зізналася мені:

– Мені так хотілося винограду! Молоко коштувало мені неймовірних зусиль, однак я хотіла принести Господу це у жертву.

Одного разу, вранці, я помітила, що вона виглядає досить погано і запитала її, як вона почуває себе.

– Цієї ночі, – відповіла Жасінта, – у мене були сильні болі і я хотіла принести Господу в жертву свою нерухомість. Звичайно, при цьому я усю ніч не спала.

³⁴ Франциск помер у домі батьків, в Алжустрел, 4 квітня 1919 року.

Наступного разу вона сказала:

– Коли я залишаюся сама, то піднімаюся з ліжка, щоб відмовляти молитву Ангела. Щоправда, зараз я не можу нахилитися до землі, тому що падаю, отож молюся навколiшках.

Якось у мене випала нагода поговорити з отцем-деканом. Під час розмови він запитав про самопочуття Жасінти. Я розповіла йому те, що знала про стан Жасінти, а потім зізналася у тому, що вона не може більше нахилитися до землі. У відповідь на це отець попросив переказати їй, що забороняє дівчинці підводитися з ліжка для молитви і що вона повинна так молитися і стільки, щоб не втомлюватися. Я відразу ж переказала Жасінті прохання отця-декана, але та запитала:

– Чи буде цим задоволений Спаситель?

– Так, – відповіла, – Господь хоче, щоб ти слухалася цього священика.

– Добре, у такому разі я не буду підніматися.

Мені подобалося часто ходити на Кабесо до нашої улюбленої печери і там молитися, скільки хочеться. А оскільки Жасінта дуже любила квіти, то по дорозі назад я назбирувала там букети із лілій та півоній і приносила їх подружці.

– Це тобі... з Кабесо! – сказала я одного разу.

Дівчинка узяла до рук квіти і сказала зі сльозами на очах:

– Я ніколи більше не зможу піти туди, а мені так хочеться цього!

– Але яка тобі різниця, якщо ти підеш до Неба і там будеш бачити Пресвяту Діву Марію і нашого Господа?

– А й правда! – відповіла вона.

Жасінта заспокоїлася, розібрала квіти і почала рахувати на них пелюстки.

За кілька днів після того, як вона почала хворіти, Жасінта віддала мені шнурок, що носила, і сказала:

– Збережи його для мене, тому що я боюся того, щоб мама не побачила цей шнурок. Коли мені стане краще, я заберу його назад.

На цьому шнурку були три вузли, він був у плямах крові. Я зберігала цю річ до того часу, поки не залишила батьківський дім. А оскільки не знала, що з ним робити, то спалила його разом зі шнурком Франциска.

8. Хвороба Лусії

Окремі з тих людей, що приходили до нас, дивлячись на мене тендітну і бліду, просили мою матір відпустити мене до них, кажучи, що зміни будуть корисними для мене. Як правило, мати дозволяла, і вони забирали мене то до одних місць, то до других.

Під час цих подорожей я не завжди зустрічалася з любов'ю і повагою. Поруч з тими людьми, котрі захоплювалися мною і вважали святою, були також ті, що вважали мене облудницею і чаклункою. Господь Бог завжди додає до води трохи солі, щоб вона не зіпсувалася. Дякуючи Божественному Провидінню я пройшла крізь вогонь, але не обпалилася, і в мені не поселився черв'як марнославства, який, зазвичай, знищує усе. У такі хвилини я думала: “Усі помиляються. Я не свята, як вважають одні, і не брехуха, як вважають інші. Тільки Богу відомо, хто я...”

Повернувшись, я бігла до Жасінти, котра говорила:

– Не від'їжджай більше! Я так сумую за тобою! З того часу, як ти поїхала, я ні з ким не розмовляю, тому що не можу говорити з іншими.

Врешті-решт настав день від'їзду Жасінти до Лісабону. Я уже розповідала про наше прощання, тому не буду тут повторюватися. Як же мені було сумно залишатися самій! За такий короткий час Господь забрав до Неба мого дорогого батька, потім Франциска, а тепер забрав і Жасінту, котрої мені не судилося більше бачити на цій землі.

Як тільки з'являлася можливість, я усамотнювалася на Кабесо, щоб наодинці з Богом вилити свій біль і вволю поплакати. Коли я спускалася по схилу гори, усе нагадувало мені про моїх друзів: камені, на яких ми часто сиділи, квіти,

яких я більше не рвала, тому що не було кому їх носити, Валіньюс, де ми разом насолоджувалися radoщами раю.

Якось, через неуважність я зайшла у дім своєї тітки, а потім до кімнати Жасінти, де почала її кликати. Побачивши мене там, молодша сестра Жасінти, Тереза, зупинила мене і сказала, що її більше тут немає.

Незабаром прийшла звістка, що вона відійшла до Неба³⁵. Тіло Жасінти перевезли до Віли-Нової-де-Оурень. Її мати узяла мене одного разу із собою на могилу своєї доньки в надії потішити мене. Утім, мій смуток був таким великим, якого годі було позбавитися ще довгий час. Я йшла на кладовище, сідала на могилу Франциска або свого батька і залишалася там на довгі години.

Слава Богу, через якийсь час моя мати вирішила узяти мене із собою до Лісабону³⁶. За рекомендацією доктора Формігао одна добра жінка надала нам притулок у себе і запропонувала оплатити моє навчання в інституті, якщо я захочу залишитися. Ми прийняли із вдячністю великодушну пропозицію нашої благодійниці, яку звали Ассунсао Авелар. Мама ж проконсультувалася у лікарів, котрі сказали, що вона потребує операції нирок і хребта, проте із-за пороку серця ця операція була небезпечною для її життя, тому вона повернулася додому, а я залишилася на утриманні цієї жінки.

Коли уже все було готовим і нам призначили день вступу до інституту, раптом стало відомо, що влада знає про моє перебування у Лісабоні і шукає мене. Мене відвезли до Сантарему, де я переховувалася в будинку доктора Формігао кілька днів. Там мені забороняли навіть виходити на Службу Божу. Згодом сестра пана Формігао відвезла мене у батьківський дім і пообіцяла, що влаштує мій вступ до інституту, який

³⁵ Жасінта померла в Лісабоні 20 лютого 1920 року о 22:30.

³⁶ Лусія перебувала у Лісабоні з 7 липня по 6 серпня 1920 року. Після цього вона поїхала до Сантарему, а звідти 12 серпня повернулася в Алжустрел.

належав ордену св. Доротеї в Іспанії. Вона сказала, що за мною приїдуть, як тільки усе буде готове. Усі ці події трохи відволікли мене від болісних думок і поступово пригнічення стало зникати.

9. Перша зустріч Лусії з єпископом

У цей час Ви, Владико, приїхали до Лейрії і добрий Бог доручив Вашій турботі бідне стадо, яке довгі роки залишалося без пастиря³⁷. Було чимало людей, котрі намагалися залякати мене через Ваш приїзд, як це було уже з одним шанованим священиком. Вони казали, що Ви усе знаєте, бачите наскрізь, проникаєте у сумління кожної людини і можете викрити усі мої хитрощі. Утім, я зовсім не злякалася і тільки прагнула поговорити з Вами. Я думала: “Якщо це правда, що Ви усе знаєте, то повинні знати також те, що я кажу правду”. Тому з радістю погодилася на пропозицію однієї доброї жінки з Лейрії відвезти мене до Вас. Я була сповнена радісного очікування зустрічі з Вами.

Нарешті настав цей хвилюючий день. Коли ми зайшли до будинку єпископа, нас провели до залу і попросили трохи почекати. Згодом з’явився секретар³⁸, котрий дружельно заговорив із пані Джильдою, що супроводжувала мене. Він також час від часу ставив питання і мені. Я уже була знайома з ним, оскільки двічі сповідалася у нього. Його присутність мене щиро радувала.

За деякий час з’явився доктор Маркес дос Сантос³⁹ у туфлях із пряжками, закутаний у величезний плащ. Вперше у житті я побачила одягнутого так священика, тому особливим чином запам’ятала його.

³⁷ *Новий єпископ, монсеньйор Жозе Альвес Коррейя да Сілва, прибув у єпархію 5 серпня 1920 року.*

³⁸ *Отець Августо Майя (†1959).*

³⁹ *Монсеньйор Мануел Маркес дос Сантос (1892-1971).*

Він ставив питання за добре підготовленою схемою і їм не було кінця-краю. Часом він сміявся, ніби глузував над моїми відповідями. Здавалося, що час зустрічі з єпископом просто ніколи не настане.

Нарешті повернувся секретар. Він порадив моїй супутниці попросити вибачення в єпископа, як тільки той увійде, і сказати, що мусить іти у своїх справах. Буде краще, коли вона залишить мене, оскільки можливо, що Ви захочете поговорити зі мною наодинці.

Як тільки я це почула, то страшенно зраділа і подумала: “Адже Владика і так усе знає, тому не буде ставити багато питань, до того ж ми будемо самі. Як добре!”

Жінка чудово зіграла свою роль, і я мала щастя говорити з Вами наодинці.

Що відбулося під час цієї зустрічі, я не буду тут розповідати, тому що Ви, Владико, безумовно пам’ятаєте це краще за мене. Дійсно, коли я побачила, що Ви з такою добротою, без пустої цікавості і марних питань, турбуєтеся про добро моєї душі, що готові піклуватися про бідну вівцю, довірену Вам Господом, то була більше ніж будь-коли переконана, що Ви про все знаєте. Я без найменших роздумів ввірила себе у Ваші руки. Умови, які Ви поставили мені, були для мене, безперечно, простими: зберігати цілковите мовчання про все, що Ви мені довірили, і бути доброю. Я зберігала таємницю до того дня, доки Ви, Владико, послали запитати згоди моєї матері.

10. Прощання з Фатімою

Нарешті надійшов день від’їзду. Перед цим увечері з тяжким серцем я пішла попрощатися з усіма улюбленими місцями. Я була впевнена, що бачу їх востаннє. Кабесо, Лока, Валіньос, церква, звідки добрий Бог покликав мене на дорогу милосердя, і кладовище, де я залишила свого улюбленого батька і Франциска і яких я все ще не могла забути.

З нашою криницею я прощалася уже при світлі місяця, а також зі старим сінником, де ми проводили стільки часу, дивлячись на зоряне небо та чудесний схід або захід сонця. Я так захоплювалася краплинами роси, якими по ранках були покриті гори, вони сяяли у сонячному промінні немов перлини! Я захоплювалася по вечорах снігом, який випадав за день і звисав з кедрів, нагадуючи про красу раю!

Наступного дня⁴⁰ о другій ранку, ні з ким не прощаючись, я вирушила у дорогу у супроводі матері і бідного робітника на ім'я Мануел Коррея, із таємницею у своєму серці. Я минула Кова-да-Ірію, щоби попрощатися з цим місцем. Востаннє я відмовила там вервицю, а потім, йдучи звідти, усе оберталася, поки Кова-да-Ірія не сховалася за горизонтом. Я немовби говорила своє останнє “прощай”.

Близько десятої ми досягли Лейрії. Там я зустрілася з пані Філоменою Мірандою, котра у майбутньому стала моєю хрещеною матір'ю і якій доручили мене супроводжувати.

Поїзд відходив о другій дня. Я стояла востаннє в обіймах своєї матері, котра невтішно плакала.

Поїзд рушив, а з ним і моє бідне серце, переповнене смутком і незабутніми спогадами.

Післямова

Гадаю, Владико, що зірвала найкращу квітку, найпрекрасніший плід у своєму маленькому саду, щоб віддати його у руки милосердного Бога, котрого Ви представляєте на землі. Молюся, щоб він приніс багаті сходи у душах. А оскільки Господь знаходить задоволення у послуху останнього із своїх створінь, то завершу словами Діви Марії, котру Він у своєму

⁴⁰ Лусія покинула Алжустрел 16 червня 1921 року раннім ранком і за кілька годин по цьому дісталася Лейрії. Звідти вона виїхала до Порто, де знаходився інститут.

безмірному милосерді дав мені за Матір, Захисницю і як приклад для наслідування, тими самими словами, що я почала: “Ось я, слугиня Господня, нехай Він нею розпоряджається, як Йому завгодно”.

1. Ще кілька спогадів про Жасінту

PS: Я забула сказати, що Жасінта знала, коли її відвезли до лікарні у Віла-Нова-де-Оурень та в Лісабон, що вона там перебуває не для того, щоб вилікуватися, а щоб страждати.

Ще до розмов про те, що вона потрапить до лікарні у Віла-Нова-де-Оурень, вона сказала:

– Матінка Божа хоче, щоб я потрапила до двох лікарень, але не для того, щоб вилікуватися, а щоб страждати ще більше з любові до Спасителя і заради відшкодування гріхів.

Я не знаю точних слів Пресвятої Діви, які Вона сказала Жасінті під час з'явлень, тому що не запитала про це подружку. Я просто чула те, що вона час від часу довіряла мені.

У цьому звіті я не хочу повторювати те, що уже писала раніше, щоб він не став ще довшим.

2. Популярність Лусії і її вплив на оточення

Виходячи з цього звіту може виникнути враження, що я вдома ні в кого не викликала почуття любові і приязні. Це не так. Маленька, але вибрана частина пастви нашого Господа виявляла до мене величезну симпатію – це були діти. Вони з великою радістю прибігали до мене, і коли їм було відомо, що я пасу овець неподалік нашого села, то збігалися туди, щоб провести зі мною день.

Моя мати нерідко казала:

– Я не знаю, якою силою ти володієш – діти збігаються до тебе наче на свято.

Зізнаюся, що досить часто їхній крик мені надокучав і я намагалася десь від них сховатися.

Те саме відбувалося і з моїми товаришками у віларському інституті, і, наслідуюся сказати, майже те саме із сестрами мого монастиря. Кілька років тому наставниця постуланток, а тепер настоятелька провінції⁴¹, сказала мені:

– Ви маєте такий вплив на сестер, що це могло б принести велику користь, якби ви цього захотіли.

Нещодавно настоятелька з Понтеведра⁴² сказала мені:

– У деякій мірі ви відповідальні за старанність і недбалість сестер, особливо це помітно у години відпочинку. Сестри роблять під час відпочинку те, що й ви. Розмови з Вами допомагають їм краще зрозуміти статут, потім вони старанніше виконують його.

Звідкіля це – я не знаю. Можливо, це ще один талант, який мені довірив Господь і за який Він вимагатиме від мене звіту. Хотілося б, щоб він благодатно розвинувся, і я змогла повернула його у тисячу разів більшим.

3. Чудова пам'ять Лусії

Напевне, хтось запитає, чи можливо, щоб я усе це запам'ятала.

Я не знаю, звідки це. Господь Бог, котрий роздає свої дари на свій розсуд, обдарував мене в якійсь мірі пам'яттю, тому тільки Йому одному відомо, як це відбувається. Крім того, вважаю, що різниця між природними і надприродними речами полягає у наступному: якщо ми розмовляємо з простими створіннями, то із часом забуваємо, про що говорили, тоді як ці надприродні явища, як ми їх бачимо і чуємо, настільки глибоко западають у душу, що їх забути не просто.

⁶⁵ *Мати Марія до Кармо Корте Реал.*

⁶⁶ *Мати Кармен Рефохо, настоятелька в Понтеведра з 1933 року по 1939 рік.*

ТРЕТІЙ СПОГАД

ВСТУП

Як ми бачимо, два попередніх спогади були написані за бажанням лейрійського єпископа та отця Фонсека. І знову Лусія пише не за власним бажанням, а за велінням інших. Річ у тім, що книжка “Жасінта” пережила два видання у травні та жовтні 1938 року. Перед наближенням ювілейного 1942 року, стали думати про нове видання і про те, що Лусія могла б щось додати до нього щось нове.

Дон Жозе повідомив Лусію про візит доктора Галамби у зв’язку з бажанням поставити деякі нові питання про життя Жасінти. Лусія зрозуміла, що виникла необхідність відкрити обидві перші частини таємниці 1917 року, щоб краще пояснити внутрішнє життя своєї сестри. Отже вона вирішила, що було б доречно написати звіт про обидві частини перед тим, як завершити опис життя Жасінти.

Цього разу док. Галамба не зустрічався з Лусією. Утім, вона подумала про цей звіт ще наприкінці липня, коли отримала розпорядження єпископа. Сестра Лусія завершила роботу над нотатками 31 серпня і відразу ж відіслала їх єпископу. Те, що вона сказала у передмові до них, доповнюється також листом, написаним доктору Гонсалвесу: “Єпископ повідомив мене про майбутню розмову з др. Галамбою. Він доручив згадати усе, що можу ще згадати про Жасінту, для нового видання, яке хочуть підготувати. Це доручення немовби освітило мою душу промінцем сонця, який нагадав мені, що настала мить відкрити дві перші частини таємниці і цим самим додати два нових розділи до цього видання: один про пекло, другий – про Непорочне Серце Діви Марії. Утім, у моїй душі є сумніви, оскільки я відкриваю цю таємницю неохоче. Чернетки уже готові, проте я все ще вагаюся, надсилати їх, чи кинути у вогонь. Навіть не знаю, що зробию”.

Дух, в якому Лусія писала ці спогади, той самий, що і під час написання попередніх: з однієї сторони сильний опір, а з другої – цілковитий послух, переконана у тому, що усе, що робиться, “вершиться на славу Господа і заради спасіння душ”.

Передмова

Ісус. Марія. Йосиф.

Владико!

Слухняна Вашому велінню оживити і занотувати мої подальші спогади про Жасінту, яке Ви висловили мені у листі від 26 липня 1941 року. Я подумала, що сам Господь Бог звернувся до мене у цьому розпорядженні і що нарешті настала хвилина відповісти на два питання, які мені часто ставили і з відповіддю на які я досі зволікала.

Гадаю, що Богу і Непорочному Серцю Марії сподобається, якщо книжка “Жасінта” міститиме у собі розділи про пекло та Її Непорочне Серце¹. Ви, мабуть, вважатимете подібне ствердження зухвалим і недоладним, однак воно йде не від мене, і сам Господь покаже Вам, що йдеться лише про Його прославлення і спасіння душ.

У зв'язку з цим мені доведеться дещо сказати про таємницю і відповісти на перше питання.

1. Що це за таємниця?

Що це за таємниця? Гадаю, що маю право відповісти, оскільки мені даний небесний дозвіл. Крім того, я отримала його від намісників Бога на землі у багатьох листах. Думаю, що Ви зберігаєте один із них у себе. Він від отця Жозе Бернардо Гонсалвеса², в якому цей священник доручає мені написати Святішому Отцю³. Певний пункт цього листа стосується відкриття таємниці. Дещо я уже розповіла. Щоправда, у цих

¹ Ці розділи насправді опубліковані не в другому (жовтень 1938 року), а в третьому (жовтень 1942 року) виданні.

² Отець Жозе Бернардо Гонсалвес був одним з її духовних наставників (†1966).

³ Лист Пані Пію XII був надісланий 2 грудня 1940 року.

нотатках, які повинні бути стислими, я обмежилася найнеобхіднішим. Гадаю, що Господь дасть мені для цього більш сприятливу нагоду.

Я уже писала про сумніви, які мучили мене у період із 13 червня по 13 липня і які зникли під час об'явлень.

2. Видіння пекла

Так ось! Таємниця складається з трьох частин, дві з яких хочу відкрити⁴. Перша частина таємниці – це видіння пекла⁵.

Божа Мати показала нам величезне море вогню, здавалося, що воно знаходиться глибоко під землею. Ми бачили диявола і душі, занурені у цей вогонь, вони виглядали наче прозорі палаючі вуглини у людській подобі. Ці істоти пересувалися у вогні, охоплені полум'ям і клубами диму, які здіймалися над ними. Вони розліталися на різні боки, наче іскри під час величезних пожеж, невагомі, з криком болю і відчаю, що кожен здригнувся б від жаху і вмер. Демони мали вигляд жахливих огидних істот, вони були схожими на невідомі потвори, також чорні і прозорі.

Видіння тривало тільки якусь мить. Слава Небесній Матері за те, що Вона перед цим пообіцяла забрати нас до Неба (у першому об'явленні). Якби не ця обіцянка, ми, напевне, померли би від страху.

Тут ми звели погляд на Божу Матінку, котра, повна доброти і смутку водночас, сказала:

– Ви бачили пекло, куди потрапляють душі бідних грішників. Щоб їх врятувати, Господь прагне встановити у світі богослужіння на честь Мого Непорочного Серця⁶. Якщо буде

⁴ Треба сказати, що йдеться одну таємницю, яка складається з трьох частин. Лусія описує тут дві перші. Третя частина була написана 3 січня 1944 року.

⁵ Лусія вельми реалістично описує пекло.

⁶ Велика обітниця про спасіння душ у фатімському посланні часто поєднана із заступництвом Непорочного Серця Марії.

зроблене те, що Я скажу, буде врятовано багато душ, у світі запанує мир, закінчиться війна⁷. Якщо ж не припинятимуть ображати Бога, то під час понтифікату Папи Пія XI⁸ почнеться друга війна, більш жаклива. Коли ви побачите ніч, осяяну незвичайним світлом, то знайте, що це великий знак⁹, який Господь посилає вам, щоб покарати світ за всі його злочини війною, голодом, переслідуванням Церкви і Святішого Отця. Щоб усьому цьому запобігти, Я прийду і проситиму посвячення Росії Моєму Непорочному Серцю, а також відшкодувального Причастя у першу суботу кожного місяця¹⁰. Якщо почують Моє прохання, то Росія повернеться і настане мир. Якщо ж ні, то вона поширить свої псевдовчення по всьому світі, викличе війну і переслідування Церкви. Доброту будуть катувати, Святіший Отець дуже страждатиме, багато народів буде знищено, але врешті-решт Моє Непорочне Серце затріумфує. Святіший Отець посвятить Мені Росію¹¹, яка повернеться, світові буде дарований деякий мирний час¹².

⁷ Мова йде про Першу світову війну 1914-1918 рр.

⁸ Лусія ще раз виразно підтверджує ім'я Папи Пія XI. У відповідь на закид, що II світова війна розпочалася за часів понтифікату Пія XII, Лусія відповіла, що по суті початком війни вважається окупація Австрії у 1938 році.

⁹ Лусія сприйняла незвичайне північне сяйво у ніч на 25 січня 1938 року як знак Господній про початок війни.

¹⁰ Цю обіцянку другого приходу Мати Божо виконала 10 грудня 1925 року, коли Лусія приїхала у Понтеведра (І додаток). 13 червня 1929 року Мати Божо в об'явленні, у Туй, попросила Лусію про посвячення Росії Її Непорочному Серцю.

¹¹ Сестра Лусія вважала, що урочисте посвячення Росії, яке здійснив Папа Іван Павло II разом з єпископами усього світу 25 березня 1984 року перед чудесною статуєю з Фатіми на площі Святого Петра у Римі, куди він запросив єпископів з 2600 єпархій в апостольському посланні 8 грудня 1983 року, було прийняте самим Небом. Для того, щоб посвячення було дійсним, вистачило духовної єдності єпископів зі Святішим Отцем. Завдяки цьому посвяченню, на думку сестри Лусії, відбулися вражаючі зміни на Сході. Таким чином, була виконана обітниця Марії, дана у 1917 році: "Святіший Отець посвятить Мені Росію, яка повернеться".

¹² Ця обітниця безумовна, вона, звичайно, буде виконана, проте не знаємо дня, коли саме це стане реальністю.

3. Сильне враження, яке справили на Жасінту

Владико, у нотатках, які я послала Вам після того, як прочитала книжку про Жасінту, я вже пояснювала, як сильно її вразили деякі моменти таємниці. Це дійсно було так.

Видіння пекла навело на неї такий жах, що всі самокатування та умертвіння плоті видавалися нікчемними, коли йшлося про врятування хоча б кілька душ.

Тепер я відповім на друге питання, яке мені ставили різні люди.

Звідки у Жасінти, незважаючи на дитячі роки, такий дух покути і розуміння його?

Гадаю, по-перше, це була особлива ласка, подарована їй Господом через Непорочне Серце Марії. По-друге, вона думала про пекло і нещастя душ, котрі потрапляють туди.

Деякі люди, а серед них і побожні віруючі, не хочуть розповідати дітям про пекло, аби не лякати їх. Господь же навпаки без вагань показав пекло трьом дітям (наймолодшій дитині було шість років), хоча знав, що вони можуть померти зі страху.

Жасінта часто сідала на землі або на камені і замислено говорила:

– Пекло... Пекло! Як же мені шкода душ, які потрапляють до пекла! І людей, котрі там заживо згорають, наче дерево у вогні!

Вона з тремтінням ставала навколішки, складала руки і молилася, як того вчила Божа Матінка: “О мій Ісусе, прости нас, врятуй від вогню пекельного, приведи на Небо усі душі, а особливо ті, що найбільше потребують”.

Тепер, Владико, Ви зрозумієте, чому у мене склалося враження, що останні слова молитви стосувалися душ, яким загрожувала найбільша небезпека бути проклятими.

Вона довго стояла на колінах і повторювала цю молитву, час від часу кликала мене або свого брата, ніби прокидаючись зо сну:

– Франциску! Лусіє! Чи не хочете помолитися зі мною? Ми повинні багато молитися, щоб урятувати душі з пекла! Так багато потрапляє туди людей, так багато!

Іншого разу вона запитувала:

– Чому Пані не покаже пекла грішникам? Якби вони побачили його, то перестали би грішити. Скажи Її, щоб Вона показала цим людям пекло (вона мала на увазі тих, хто у хвилину з'явлення знаходився у Кова-да-Ірії). Ти побачиш, як вони навернуться.

Пізніше вона запитала мене трохи сердито:

– Чому ти не сказала Богородиці, щоб Вона показала цим людям пекло?

– Я забула, – відповіла я.

– І я про це не подумала, – сказала вона із сумом.

Інколи вона ще запитувала:

– За які гріхи ці люди потрапили до пекла?

– Не знаю, можливо, вони не ходили по неділях на Месу, ворогували, вживали недобрих слів, проклинали і богохульствували.

– І за одне таке слово вони пішли до пекла?

– Звичайно, адже це гріх!

– Хіба це так важко: змовчати або сходити на Месу? Як мені шкода цих грішників! Якби я тільки могла показати їм пекло!

Часом Жасінта раптом брала мене за руку і говорила:

– Я йду на Небо, а ти залишаєшся тут. Якщо Пресвята Діва Марія дозволить, то розкажи усім, що таке пекло, щоб вони перестали грішити і не потрапили до пекла.

Якось вона задумалася і поскаржилася:

– Так багато людей потрапляє до пекла! В пеклі так багато людей!

Щоб заспокоїти її, я сказала:

– Не бійся, ти потрапиш до раю!

Звичайно, – озвалася вона спокійно, – але я хочу, щоб усі люди туди потрапили.

Коли вона через умертвіння плоті не хотіла їсти, я сказала їй:

– Жасінто, поїж!

– Ні, я хочу принести цю жертву за тих грішників, котрі надто багато їдять.

Якось, уже хворіючи, вона забажала піти на Месу. Я почала умовляти її залишитися:

– Жасінто, не йди, адже тобі не можна. До того ж сьогодні не неділя!

– То нічого! Я схожу на Месу за тих грішників, які не ходять у неділю на Службу Божу.

Коли вона чула нецензурні слова, як деякі люди охоче їх вживають, то закривала руками обличчя і вигукувала:

– Господи, ці люди не знають, що можуть потрапити до пекла! Прости їм, Ісусе, і наверни їх! Вони, напевно, не знають, що цим ображають Бога. Як мені шкода їх! Я молюся за них.

І часто повторювала молитву, якої навчила Пані: “О Ісусе, прости нас...”

4. Роздуми Лусії

Тут мені спадає на думку, Владико, одна річ. Часто я запитувала себе, чи натякала Мати Божа в якомусь із об’явлень про гріхи, які особливим чином ображають Бога. У Лісабоні Жасінта згадувала тілесні гріхи¹³. Потім вона нерідко питала мене про них. Тому гадаю, Жасінті у Лісабоні спало на думку запитати про це Божу Матір і та назвала їй цей гріх.

5. Непорочне Серце Марії

Мені здається, Владико, що цим самим я відкрила Вам першу частину таємниці. Друга частина стосується вшанування Непорочного Серця Марії.

¹³ *Це, цілком природно, що в силу свого віку Жасінта не розуміла значення цього гріха. Проте це не означає також того, що вона інтуїтивно відчувала його важливість.*

У другому звіті я повідомила Вам, що наша Пані 13 червня 1917 року сказала мені про те, що Вона ніколи не залишить мене, а Її Непорочне Серце буде моїм притулком і шляхом, що вестиме мене до Бога. При цих словах Вона відкрила руки. Із них вилилося світло, якому Вона дозволила проникнути до наших грудей. Мені здається, що метою цього дня було головним чином влити до наших сердець пізнання та особливу любов до Непорочного Серця¹⁴, так, як це було за двох інших випадків, коли я побачила таємницю Бога і Пресвятої Трійці.

З цього дня ми відчували в наших серцях більш гарячу любов до Непорочного Серця Марії. Часом Жасінта говорила мені:

– Матінка Божа сказала, що Її Непорочне Серце буде твоїм притулком і шляхом, який приведе тебе до Бога. Ти Її дуже любиш? Я дуже люблю Її Серце – воно таке добре!

Після того, як Пресвята Діва Марія (про що я уже згадувала) відкрила нам у липні таємницю того, що Господь Бог твердо вирішив встановити у світі богослужіння на честь Її Непорочного Серця, щоб відвернути війну, яка насувалася, а також те, що Вона прийде заради посвячення Росії Її Непорочному Серцю та встановлення відшкодувального Причастя у першу суботу кожного місяця, Жасінта у розмові зі мною сказала:

– Мені так шкода, що я не можу причащатися, щоби відшкодувати гріхи, вчинені проти Непорочного Серця Марії!

Я уже казала, що серед коротеньких молитов, яких навчив нас отець Круз, Жасінта обрала таку: “Солодке Серце Марії, будь моїм порятунком!”

Коли вона повторювала цю молитву, то досить просто-душно додавала:

¹⁴ *Любов Жасінти до Непорочного Серця Марії була ніби закарбованою в її серці чесною, як стверджує Лусія. Тільки так можна пояснити її яку вищу містичну ласку, даровану їй.*

– Я так люблю Непорочне Серце Марії, адже це Серце моєї Небесної Матері! Чи не хочеш і ти повторювати: “Солодке Серце Марії, Непорочне серце Марії!”? Мені це так подобається, так подобається!

Часто вона рвала квіти на полі і при цьому наспівувала: “Солодке Серце Марії, будь моїм порятунком! Непорочне Серце Марії, наवरни грішників, вбережи душі від пекла!”

6. Жасінта бачить у видінні Святішого Отця

Одного разу ми відпочивали після обіду біля криниці моїх батьків. Жасінта сіла на край криниці, а Франциск разом зі мною шукав мед диких бджіл у кущах над кручею. За деякий час Жасінта покликала нас:

– Ви бачили Святішого Отця?

– Ні!

– Я не знаю, як це вийшло, але я бачила Папу. Він знаходився у великому будинку, стояв навколішках перед столом, сховавши обличчя в руках, і плакав. За дверима знаходилося багато людей, одні з яких кидали в нього камінням, інші – лаяли його, вживаючи брутальних слів¹⁵. Бідний Святіший Отець! Ми повинні багато за нього молитися.

Я уже розповідала, як одного разу два священики попросили нас молитися за Папу і пояснили нам, ким він є. Раптом Жасінта запитала:

– Це той самий чоловік, якого я бачила в сльозах і про якого говорила Пані в таємниці?

¹⁵ Після оприлюднення третьої частини Фатімської таємниці можна краще зрозуміти, завдяки чому Жасінта так добре розпізнала у своїх видіннях Святішого Отця. На питання архієпископа Бертоне 27 квітня 2000 року, чи головною постаттю видіння міг бути Папа, сестра Лусія відповіла ствердно: “Ми не знали імен понтифіків. Пані не називала їх нам. Ми не знали, чи це був Бенедикт XV, чи Пій XII, чи Павло VI, чи Іван Павло II, проте це був папа, котрий страждав і з яким страждали ми (див. Додаток III)”.

– Так, це він, – відповіла я.

– Звичайно, Пресвята Діва Марія показала його і тим двом священикам. Ось бачиш, я не помилилася. За нього потрібно багато молитися.

Якось ми пішли до печери на Кабесо. Прийшовши туди, нахилилися низько до землі, щоб відмовити молитви Ангела. Трохи пізніше Жасінта піднялася і поклікала мене.

– Чи бачиш ти багато вулиць, дороги і луки, повні людей, котрі плачуть від голоду, а також Святішого Отця у церкві на молитві перед Непорочним Серцем Марії? А біля нього багато людей?

Кілька днів потому вона запитала мене:

– Чи можна мені розповісти про те, що я бачила Святішого Отця, а з ним людей?

– Ні! Хіба ти не розумієш, що це частина таємниці, через яку усе відкриється?

– Добре, я нічого не буду говорити.

7. Видіння війни

Якось я пішла до Жасінти додому, щоби побути трохи з нею. Вона сиділа замислена у себе на ліжку.

– Жасінто, про що ти думаєш? – запитала я подружку.

– Про війну, яка буде. Помре так багато людей, і майже всі потраплять до пекла¹⁶! Чимало будинків зрівняється із землею, буде вбито багато священиків. Я йду до Неба, а ти, побачивши уночі світло, про яке говорила Пані, постарайся зникнути, втечи до Неба.

– Але хіба ти не розумієш, що до Неба не можна втекти?

– Так, це правда, ти не можеш цього зробити сама. Однак не бійся, я буду на Небі дуже багато молитися за тебе, за

¹⁶ *Йдеться про II світову війну. Жасінта пережила другу частину таємниці містичним чином.*

Святішого Отця, за Португалію, щоб тут не почалася війна¹⁷, а також за всіх священиків.

Владико, Ви, звичайно, знаєте, що кілька років тому Господь послав цей небесний знак, який вчені називають північним саявом¹⁸. Я у цьому не розбираюся, але думаю, що якби його добре дослідили, то прийшли б до висновку, що у такому вигляді, у якому воно було, це явище ні в якому разі не можна було назвати північним саявом. Отож, що б то не було, Бог дав мені знак про те, що Його справедливність збирається занести меч над головами грішників, а тому я почала наполегливо просити про відшкодувальне Причастя у першу суботу кожного місяця та про посвячення Росії. Моєю метою було не тільки випросити ласку і прощення для усього світу, я думала головним чином про Європу. Бог послав мені особливу ласку відчуття наближення цієї жахливої миті, і Ви, Владико, добре знаєте, що я, як тільки з'являється нагода, кажу про це. Я завжди повторюю, що богослужіння і покаєння, здійснені в Португалії, ще не задовольнили Господа, оскільки вони не супроводжувалися каяттям та очищенням. Сподіваюся, що Жасінта заступиться за нас на Небі.

Я уже писала у звіті про книжку, що багато з того, що відкрилося нам у таємниці, справило на Жасінту сильне враження: видіння пекла, нещастя людей, котрі туди потрапили, війна, що наближалася і жахи які вона увесь час відчувала на собі, війна, яка заставляла її здригатися від страху. Коли я помічала, що вона замислилася, запитувала її:

– Жасінто, про що ти думаєш?

І нерідко вона відповідала:

– Про війну, яка прийде, про безліч людей, котрі помруть і потраплять до пекла! Мені так шкода! Якби вони перестали ображати Бога, то не було б ніякої війни і вони не потрапили б до пекла!

¹⁷ Португалія дійсно уникнула небезпек, пов'язаних із II світовою війною.

¹⁸ Див. Примітка 9.

Часом вона говорила:

– Мені дуже шкода тебе! Ми з Франциском підемо до Неба, а ти залишишся тут сама. Я просила Божу Матінку узяти і тебе з нами, однак Вона хоче, щоб ти залишилася на землі якнайдовше. Коли розпочнеться війна – не бійся, я буду молитися за тебе на Небі.

Незадовго до того, як вона поїхала до Лісабону, якоїсь миті, коли біль розлуки здавалося б переміг її, я сказала:

– Не сумуй через те, що я не можу поїхати з тобою. Ти можеш проводити час, думаючи про Пресвяту Діву Марію і нашого Спасителя і повторюючи слова, які ти так любиш: “Мій Боже, Я люблю Тебе, Непорочне Серце Марії, Солодке Серце Марії...”

– Звичайно! – відповіла вона із запалом. – Я не перестану повторювати це, доки не помру, а потім часто виспівуватиму ці слова на Небі!

8. Значення мовчання Лусії

Владико, можливо, дехто вважає, що я повинна була давно відкрити усе. Люди гадають, що кілька років тому усе це мало би більшу цінність¹⁹. Справді, це було б правильно, якби Господь обрав мене в пророки. Проте думаю, що плани Бога були іншими, коли Він відкривав мені усі ці таємниці. Якби це було так, то Він зобов’язав би мене говорити, замість того, щоб у 1917 році зв’язати мене обітницею мовчання (ця вказівка була також підтверджена через Божих посередників)²⁰.

¹⁹ Про “пророцтва” Лусії не можна говорити, що вони є описом минулих подій, на тій підставі, що її керівники дозволили опублікувати її нотатки, написані раніше, тільки після описаних подій.

²⁰ Довкола опублікування фатімських нотаток чиниться якась незвичайна “Есopoпoтiя silentiі”, тобто особлива опіка, яку не можна пояснити інакше як тільки дивовижне божє Провидіння, котре керувало усіма тими подіями.

Тому вважаю, Владико, що я потрібна була Богу задля нагадування людям про необхідність уникати гріхів та пом'якшити гнів скривдженого Господа за допомогою молитви і послуху.

Де я могла сховатися, щоб уникнути безкінечних питань, які мені ставили? Я досі лякаюся від однієї думки, що може вийти з цього! І хоч переді мною лежить лист, в якому Ви наказуєте мені занотувати все, що я пам'ятаю ще, попри відчуття, що настав час, призначений Богом для цього, мій опір настільки великий, що я вагаюся і веду із собою боротьбу: чи повинна я віддати Вам написане, чи спалити усе? Що переможе в мені? Буде так, як цього захоче Бог. Мовчання було для мене Божою благодаттю, інакше як я змогла б описати пекло? Навряд чи я змогла б знайти потрібні слова: мої розповіді такі недоладні! Я маю слабку уяву. Один раз я сказала би так, іншого разу – інакше. Це була б суцільна плутанина, через яку справа Бога тільки постраждала б. Тому я дякую Богу, вважаючи, що усе, що Він робить, Він робить для добра.

Як правило, Господь супроводжує свої об'явлення відчуттям внутрішнього розуміння їх сенсу. Сама я не насмілююся говорити про це, оскільки боюся, що через свою уяву можу помилитися. Мабуть, Жасінта володіла цим даром у більшій мірі.

9. Любов Жасінти до Непорочного Серця Марії

Незадовго до того, як вона повинна була лягти у лікарню, Жасінта сказала:

– Тепер уже недовго чекати того, що я піду до Неба. Ти залишишся тут, щоб сказати людям про те, що добрий Бог твердо вирішив встановити богослужіння на честь Непорочного Серця Марії. Коли надійде година розповісти про це – не ховайся! Скажи усім, що Господь дарує нам благодать через Непорочне Серце Марії. Мусимо випросити її, щоб Серце Ісуса забажало вшанування Серця Його Небесної Матері нарівні зі

Своїм. Необхідно просити про мир у Матері Божої, оскільки саме їй Бог ввірив його. Якби я тільки могла вселити в кожне серце те полум'я, яке горить у моїх грудях і яке наповнює моє серце любов'ю до Ісуса і Діви Марії²¹!

Якось мені подарували образок із Пресвятим Серцем Ісуса, досить милий, як тільки це люди можуть намалювати. Я віднесла його Жасінті: “Хочеш образок?”

Дівчинка узяла образок, уважно роздивилася його і сказала:

– Він такий потворний! Тут Ісус зовсім не схожий на Себе! Адже Спаситель такий прекрасний! Утім, я візьму його, тому що це все-таки Він!

Жасінта завжди носила цей образок із собою. Вночі, а особливо у дні хвороби, вона клала його під подушку, поки він не порвався. Часто вона цілувала його зі словами: “Я цілую Серце Ісуса, тому що люблю його найбільше! Але хто б мені подарував образок із Серцем Діви Марії? У тебе немає такого? Мені хотілося б зберігати їх разом”.

Іншого разу я принесла їй образок, на якому були зображені Чаша та Гостія. Вона взяла його, поцілувала і, сяючи від радості, сказала:

– Мій схований Ісус! Я так люблю Його! Як би я хотіла прийняти Його у Причасті! Чи причащаються на Небі? Якщо там причащаються, то я буду кожного дня ходити до Причастя. Якби Ангел прийшов до лікарні, щоб принести мені Причастя! Я б так раділа!

Коли я відвідувала її по дорозі із церкви додому, вона запитувала мене:

– Ти причащалася?

І якщо я казала, що так, вона просила:

²¹ Доручення Жасінти про поширення богослужіння на честь Непорочного Серця Марії у світі гідне уваги. Навіть для Лусії воно стало великим життєвим стимулом.

– Підійди до мене близьенько, адже ти несеш у своєму серці схованого Ісуса!

Іншого разу вона міркувала:

– Я не знаю, що це таке, але відчуваю Спасителя у собі, розумію, що Він хоче сказати мені, хоч я не бачу і не чую Його. Як це прекрасно – бути з Ним!

А якось я чула від Жасінти:

– Знаєш що? Наш Спаситель сумує. Пані сказала нам, що ми не повинні більше кривдити Його, оскільки Його і так принизили, але нікому до цього немає діла – люди продовжують далі грішити.

Післямова

Здається, Владико, це все, що я пам'ятаю про Жасінту і що ще раніше не записувала.

Я оповіла суть, проте не знаю, чи точно усе переказала, чи не переплутала, бува, одне слово з іншим. Наприклад, коли ми говорили про Божу Матір, то інколи називали Її – наша добра Пані, а інколи – просто Пані. Нині не пригадую, коли ми використовували одне слово, а коли – друге. Те саме і з іншими дрібницями, які мені видаються несуттєвими.

Жертвую цю невеличку роботу для Бога і Непорочного Серця Марії як плід мого бідного та покірного послуху тим, кого вони представляють тут, на землі. Хочеться, щоб ця робота принесла плоди задля слави Божої і добра душ.

Туй, 31 серпня 1941 року.

ЧЕТВЕРТИЙ СПОГАД

ВСТУП

Цей спогад, найбільш довгий, так само, як і попередні, виник не за ініціативою Лусії, а на вимогу настоятелів. 7 жовтня 1941 року до Валенса-до-Міньо прибули єпископ та др. Галамба, добре підготовлені для опитування. Сюди ж приїхала і Лусія. Вони забрали третій спогад, а потім повернулися з новими запитаннями. Їхнє нетерпіння було настільки великим, що Лусія уже 25 листопада, як тільки закінчила перший зошит, відразу ж надіслала його єпископу. Другий й останній зошит був закінчений 8 грудня.

Чого ж хотіли від Лусії? Дехто хотів відразу “все”, але єпископ дуже делікатно зауважив: “Ні, цього я не наказую”. Але все-таки, тепер від Лусії вимагали багато...

- 1. Удоктора Галамби було багато питань, на які їй довелося через брак часу відповідати у письмовому вигляді.*
- 2. Вона повинна була записати усе, що пам'ятала про Франциска, як це було у випадку з Жасінтою.*
- 3. Вона повинна була занотувати подальші деталі про об'явлення Ангела.*
- 4. Написати нову історію об'явлень.*
- 5. Закріпити письмово все, що могла додатково згадати про Жасінту.*
- 6. Записати також усі світські пісні, які вони співали.*
- 7. Прочитати книгу отця Фонсека і відзначити все те, що їй видавалося неточним.*

Лусія уважно переглянула усі ці питання і з дивовижною точністю відповіла на них детально і вичерпно. Вона по праву могла сказати єпископу: “Гадаю, що написала усе, що Ви на цей раз доручили мені”.

Лусія свідомо лише обминула увагою третю частину таємниці. Треба сказати, що і цей спогад, як і попередні два, були написані у тому самому дусі: “Послух і вірність Богу, що діють у мені. Я не більш ніж Його нікчемне й убоге знаряддя, яким Він розпоряджається. Коли-небудь Божественний художник перетворить на попіл своє знаряддя, яке стало непридатним, на порозі великого дня вічного прославлення”.

Передмова

1. Довіра і відданість

Ісус. Марія. Йосиф.

Владико!

Після того, як я занесла свої покірні молитви біля підніжжя Дарохранительниці і Непорочного Серця Марії – нашої улюбленої Божої Матінки, щоб Вона подарувала мені ласку уникнути помилок у написанні навіть однієї літери, яка б не говорила про Її славу, я розпочинаю свою роботу з миром у серці, як ті, що знають, що виконують у всьому волю Божу.

Під цілковитим захистом й в обіймах Отця Небесного, а також за заступництвом Непорочного Серця Марії віддаю у Ваші руки ще раз плід мого єдиного дерева, яким є мій послух.

2. Тяжкі умови, за яких Лусія пише

Перед тим, як почати, я хотіла би заглянути до Нового Завіту, єдиної книги, яку я хочу бачити перед собою у своєму тихому куточку під дахом, при світлі невеличкого віконечка у стелі, де я усамітнююся, як тільки випадає нагода, щоб уникнути цікавих очей. Столом мені служать власні коліна, а стільцем – стара валіза.

Мене можуть запитати, чому я не пишу у власній келії. Мій добрий Бог вважав за необхідне забрати у мене навіть келію, попри те, що у нашому домі¹ багато вільних кімнат. Звичайно, для виконання Його завдання приміщення для відпочинку та роботи було б зручнішим. Там, щоправда, протягом дня досить тяжко писати, але можна гарно відпочити увечері. Попри все, я задоволена і дякую Богу за благодать бути

¹ Вона пише у домі новіціату у Туї на горищі.

народженою у бідній сім'ї, а також за дозвіл з любові до Нього жити у ще більшій бідності.

Мій Боже, це ж зовсім не те, що я хотіла написати! Повертаюся до того, що мені повідомив Господь, коли я відкрила Новий Завіт. У Посланні святого апостола Павла до Филип'ян (розділ 2, вірші 5-8) я прочитала: “Плекайте ті самі думки в собі, які були й у Христі Ісусі. Він, існуючи у Божій природі, (...) применшив самого себе, прийнявши вигляд слуги, (...) понизив себе, ставши слухняним аж до смерті – смерті ж хресної.”

Я трохи поміркувала над цим і прочитала у тому самому розділі у вірші 12-13: “Працуйте над спасінням вашим в острасі та трепеті. Бо то Бог викликав у вас і хотіння, і діяння за своїм уподобанням.”

Крім послуху і відданості Богу, котрий діє в мені, мені нічого не потрібно. Адже я не більше ніж нікчемне й убоге знаряддя, яким Він користується. І як художник, котрий викидає у вогонь пензель, коли він став непотрібним, так само і Творець перетворить своє непридатне знаряддя на попіл до великого дня прославлення. Цього дня я очікую з нетерпінням, адже могила нездатна знищити усе, а щастя вічної і безкінечної любові починається уже зараз².

3. Під впливом Святого Духа

Владико!

7 жовтня 1941 року у Валенсі доктор Галамба запитав мене:

– Сестро, коли Ви сказали, що покаяння здійснюється тільки частково, Ви говорили від себе чи Вам це було відкрито?

Гадаю, Владико, що у таких випадках я ніколи не пишу того, що йде від мене самої. Я повинна дякувати Богу за вплив

² Цей вступ свідчить про літературний смак Лусії, відкриває її літературні здібності.

Його Божественного Духа, тому відчуваю, коли Він повідомляє мені про те, що я повинна писати або творити. Часом сила моєї уяви або розум хочуть мені на щось вказати, та я відразу відчуваю це. Отож я чекаю, доки не відчую у глибині своєї душі того, що саме хоче Господь сказати мені³. Це Він надихнув Вас, Владико, дати мені завдання розповісти про все, тому я свідомо нічого не приховую.

І. ХАРАКТЕР ФРАНЦИСКА

І. Його духовність

Отже, Владико, я починаю записувати усе те, що з Божою допомогою згадала про Франциска. Сподіваюся, що наш Господь дасть йому знати на Небі, що саме я розповідаю про нього на землі, щоб він молився за мене перед Господом Ісусом і Пресвятою Дівою Марією, особливо у ці дні. Дружба, яка єднала мене з Франциском, базувалася лише на родинних зв'язках⁴, а також на милості, подарованій нам Богом.

Здавалося, вони з Жасінтою були чужими, настільки діти відрізнялися один від одного. Франциск не був схожим на неї ані рисами обличчя, ані побожністю. Бракувало йому її примхливості і жвавості. Хлопчик мав сумирний, м'який характер.

Якщо він вигравав під час гри і при цьому хтось намагався відібрати у нього виграш, він поступався без опору зі словами:

– Гадаєш, що виграв ти? Ну, добре! Мені байдуже.

Крім того, він не відзначався особливою любов'ю до танців, як, наприклад, Жасінта. З більшим задоволенням грав на сопілці, доки інші танцювали.

³ Лусія ні в якому разі не хоче сказати, що почуває себе “натхненною”, як гагіографи, письменники Св. Письма.

⁴ Мама Франциска і тато Лусії були братами.

В іграх не виявляв спритності. Мало хто грав з ним охоче, оскільки майже завжди Франциск програвав. Зізнаюся чесно, я сама не дуже його цінувала, тому що була надмір рухливою дитиною, а його спокійна поведінка просто мене дратувала. Інколи я хапала його за руку і примушувала сісти на камінь або землю, вимагаючи, щоб він сидів спокійно і слухався мене, ніби я була великим авторитетом. Щоправда, потім мені ставало шкода хлопчика і я кликала Франциска до себе. Він підходив до нас одразу, але з таким незворушним виглядом, ніби нічого не трапилось. Коли хтось із дітей намагався відібрати у нього якусь річ, він казав:

– А, візьми! Мені воно не потрібно!

Пригадую, одного разу він прийшов до нас із хустинкою, на якій була зображена Божя Матір із Назарету. Хтось привіз йому звідти цю згадку. Щасливий, він показав мені хустинку, прибігли подивитися на неї й інші діти. Хустинка переходила з рук в руки і за якусь мить зникла. Ми почали шукати її, однак так і не знайшли. Трохи згодом виявила її у сумці одного із хлопчаків. Я спробувала забрати її, але той твердив, ніби йому теж привезли таку саму. Тут підійшов Франциск, щоб припинити сварку, і сказав:

– Нехай він бере її! Мені зовсім її не шкода.

Якби він став старшим, то, гадаю, його головною вадою була б надмірна флегматичність.

Коли у семирічному віці я почала пасти отару, він вів себе досить байдуже. Приходив увечері і чекав на мене разом із своєю сестричкою, але робив це швидше заради того, щоб потішити її, ніж із приязні до мене. Вони чекали на мене на подвір'ї моїх батьків. І тоді як Жасінта бігла мені назустріч, почувши дзвоник отари, Франциск залишався сидіти на східцях нашого будинку. Потім він ішов гратися з нами на старий сінник, де ми чекали, що Пресвята Діва з ангелами запалять свої лампадки. Франциск також із захопленням рахував їх, але ніщо його так не захоплювало, як чудесний схід або захід сонця. Доки було видно хоча б один промінець – він і чути не хотів про лампадки.

– Ні одна лампадка не є такою гарною, як світильник нашого Спасителя! – казав Франциск Жасінті, якій більше подобався світильник Пресвятої Діви Марії. Дівчинка вважала, що від нього не болять очі.

Із захватом спостерігав він за сонячним сяйвом, яке відбивалося у вікнах будинків або у краплях роси на деревах і кущах на схилах гір. Вони спалахували наче зірки, і, на думку Франциска, палали у тисячі разів яскравіше, ніж світло лампадок в ангелів.

Те, що він просив наполегливо свою матір про дозвіл піти з нашою отарою, було більшою мірою на догоду Жасінті, котра любила його більше, ніж Йоана – свого другого брата. Якось, коли мати, розгнівавшись, відмовила йому в цьому, він відповів із звичним для нього спокоєм:

– Мамо, мені байдуже, просто Жасінта хоче, щоб я пішов з нею.

За інших обставин він говорив те саме. Одна з моїх давніх подруг якось прийшла до нас і запросила мене піти з нею на пасовисько, де росла чудова трава. Але оскільки було похмуро, то я пішла до будинку моєї тітки, щоб запитати, чи підуть зі мною Жасінта із Франциском або ж з їхнім братом Йоаном. Що стосується останнього, то я не проміняла б свою подружку на нього. Утім, насувалася негода і тітка вирішила, що цього разу піде Йоан. Франциск спробував ще раз умовити матір відпустити його, та коли отримав категоричну відмову, сказав:

– Мені байдуже, тільки Жасінта буде засмучена.

2. Його природні нахили

Коли ми були у горах, найбільш приємною для нього річчю було сидіти на найвищій скелі й грати на сопілці або співати. Навіть коли його сестричка втікала до мене, він продовжував там сидіти. Франциск любив часто наспівувати таких пісень:

Я люблю Бога на небесах,
Я люблю Його на землі,
Я люблю квіти у полі,
Я люблю овець у горах.

Я бідний пастушок,
Я завжди молюся до Марії.
Довкола мене моя отара,
Наді мною полуденне сонце.

Я навчилася стрибати
З моїми ягнятами.
Я – радість гір,
Я – лілія долин.

В іграх він брав участь тільки тоді, коли ми просили його про це. Однак і тут він не виявляв інтересу, бо вважав, що хоч і погодиться, все одно програє.

На той час ми гралися у такі ігри: у камінчики, у фанти, в гру з кільцем, гудзиками, було також кидання камінців, кеглів, в гру з картами. Ми грали у “біско”, де потрібно було відкривати королі, валети, сімки тощо. У нас було дві колоди карт: одна моя, друга – їхня. Найбільше Франциск любив грати у “бішка”.

3. Його участь у з'явленнях Ангела

Під час об'явлення Ангела він упав на землю, так само, як і ми з Жасінтою, спонукані надприродною силою. Молитву ж він вивчив пізніше, почувши, як ми її повторюємо, оскільки Франциск зізнався, що не чув слів Ангела.

Коли ми нахилялися майже до землі, щоб відмовити цю молитву, він був першим, хто втомлювався. Однак, продовжував молитися навколішках або сидячи, доки ми не завершували молитви.

Тоді він говорив:

– Я не можу так довго стояти на колінах, як ви. У мене настільки болить спина, що я просто не витримую.

Під час другого об'явлення біля криниці, помовчавши якусь мить, він запитав:

– Ти розмовляла з Ангелом – що він тобі сказав?

– А ти сам не чув?

– Ні! Я тільки бачив, що він розмовляв з тобою. Я чув, що ти йому сказала, а ось що він відповів тобі – не знаю.

Оскільки атмосфера надприродності, в якій нас залишив Ангел, не зникала, я сказала Франциску, щоб він зачекав з питаннями до наступного дня.

– Жасінто, розкажи тоді ти, що сказав Ангел.

– Я розповім тобі завтра, – відповіла та, – бо сьогодні я не в стані говорити.

Наступного дня, як тільки він побачив мене, запитав:

– Ти спала цієї ночі? Я увесь час думав про Ангела і про те, що ж він сказав.

Я розповіла нарешті Франциску усе, що сказав Ангел, коли з'явився в перший і в другий раз, але той, напевне, не зрозумів нічого з цієї розповіді, бо запитав:

– Хто це – Всевишній? Що означає: "Серце Ісуса і Марії почують ваші прохання?"

Коли я розтлумачила ці слова, Франциск замислився на якусь мить, а потім поставив інше питання. Я і досі не могла говорити про те, що сталося, тому відповіла, що поговорю з ним про це іншого разу. Він погодився, але не проминав можливості ставити нові питання, що спонукало Жасінту зауважити:

– Послухай, про подібні речі багато не говорять!

Я не знаю, що ми відчували, коли говорили про Ангела... Жасінта зізналася:

– Я не знаю, що зі мною: я не можу ні говорити, ні співати, ні гратися. Я ні на що не маю сил.

– Я теж, – відповів Франциск. – Однак що з того? Ангел набагато чарівніший від усього цього! Краще будемо думати про нього!

Підчас третього з'явлення відчуття надприродного було ще сильнішим. Кілька днів пізніше навіть Франциск не наважувався говорити. Потім він сказав:

– Я такий щасливий стаю, коли бачу Ангела! Тільки погано, що після цього кудись зникають сили, я навіть ходити як слід не можу. Не розумію, що відбувається зі мною.

Утім, саме після третього об'явлення він помітив, що настав вечір. Франциск сказав нам про це і вирішив, що час гнати отару додому.

За кілька днів, коли прийшов до тям, він запитав:

– Ангел причастив тебе, а що саме він дав нам із Жасінтою?

– Це також було святе Причастя, – озвалася щаслива Жасінта.

– Хіба ти не бачив, що з Гостії капала Кров?

– Я відчував, що в мені перебуває Бог, однак не зрозумів, яким чином.

Він став після цього навколішки, нахилився до землі і дуже довго був у цій позі разом зі своєю сестричкою, повторюючи молитву Ангела “Пресвята Трійце...”.

З часом незвична атмосфера почала розсіюватися. 13 травня ми вже гралися безтурботно, ніби нічого й не трапилось.

4. Вплив першого об'явлення

Об'явлення Пресвятої Діви Марії знову привернуло нашу увагу до надприродного, проте дещо лагідніше. Замість відчуття саморозчиненості у присутності божественного, яке нас робило безсильними, Вона обдаровувала нас миром і відчуттям невимовної радості, яке не перешкоджало нам відразу ж говорити про все, що сталось. Що ж стосується проміння світла, яке Божа Матір посилала нам зі своїх рук, а також усього, що було пов'язане з цим, ми у глибині серця розуміли, не знаю, яким чином, що треба про все мовчати.

Відразу ж після цього ми розповіли Францискові про все, що сказала Пані. Він був щасливим від того, що Матінка Божа пообіцяла забрати його до Неба. Притиснувши руки до грудей, вигукнув:

– О улюблена Матінко Божа! Я буду молитися на вервиці стільки, скільки захочеш!

Від того часу він, як правило, усамітнювався, роблячи вигляд, що йде на прогулянку. Якщо його кликали і запитували, що він робить, хлопчик піднімав руки, показуючи вервицю.

Коли ж я кликала його погратися з нами, а потім помолитися, він озивався:

– Потім я також буду молитися. Хіба ти забула, що Діва Марія веліла мені часто молитися на вервиці?

Якось він сказав мені:

– Я дуже зрадів, коли побачив Ангела. Ще більше зрадів, коли побачив Матір Божу. Однак гадаю, що найкращим є все ж таки Спаситель у тому світлі, яке запалила у наших серцях Пресвята Діва Марія. Я так люблю Бога! Але Він сумує через безліч гріхів! Ми не повинні більше грішити!

У другому спогаді про Жасінту я розповідала те, як він повідомив мені, що Жасінта порушила нашу домовленість нікому нічого не розповідати. Оскільки ми з ним були впевнені у тому, що необхідно зберігати усе в таємниці, то він із сумом додав:

– Коли моя мати запитала мене, чи це все правда, я змушений був зізнатися, що так, бо не хотів брехати.

Інколи він говорив:

– Пані сказала нам, що ми повинні багато страждати. Я цього не боюся. Я усе витримаю, чого Вона тільки захоче! Я тільки хочу потрапити на Небо!

Коли одного разу я висловила свій жаль з приводу переслідувань, яких зазнавала в родині, Франциск, щоб підтримати мене, сказав:

– Не звертай уваги! Чи не сказала нам Мати Божа, що ми будемо багато страждати, щоб відшкодувати перед

Господом та Її Непорочним Серцем гріхи, які їх кривдять? Вони так сумують! Якщо ми зможемо втішити їх за допомогою наших страждань, то слід радіти!

Коли ми після першого об'явлення Пресвятої Діви Марії прийшли на пасовисько, він виліз на високу скелю і вигукнув:

– Не йдіть сюди! Залиште мене самого!

– Добре, – відгукнулися ми з Жасінтою, і побігли ловити метеликів, щоб згодом випустити їх задля жертви. Ми більше не думали про Франциска. Коли ж настав обідній час, помітили, що його досі немає, і почали кликати.

– Франциску, чи не хочеш з нами пообідати?

– Ні, їжте без мене, – озвався той.

– А помолитися на вервиці?

– Покличте мене, коли будете молитися!

Коли я знову пішла до нього, щоб покликати на молитву, він сказав:

– Йдіть молитися до мене!

Отож ми залізли на гору, де майже не було місця, щоб утрюх стати на молитву. При цьому я запитала Франциска:

– Що ти так довго тут робиш?

– Я думаю про Бога, котрий сумує через гріхи, яких так багато! Якби я тільки міг потішити Його⁵!

Якось ми разом почали співати про красу гірської природи:

Ай трарі ларі лаяй.

У цьому житті усе співає,

Змагаючись зі мною.

Співає пастушка на горі

І прая на річці.

⁵ Можна сміливо сказати, що Франциск володів даром найвищої контемплляції.

То щиглик мене будить,
Співаючи на світанку.
Птахи весело щебечуть
У кущах при сході сонця.

Вночі кричить сова,
Яка хоче налякати мене.
І дівчина співає при місяці,
Лузаючи кукурудзу.

Соловейко в полі
Співає увесь день.
Чути в лісі голубів,
Навіть співає скриплячий віз.

Пагорби є садом,
Який усміхається увесь день.
Роса блищить,
Сяючи на схилах гір.

Коли ми закінчили співати цю пісню, то забажали почати її спочатку, однак Франциск зупинив нас:

– Ми не будемо більше співати! З того часу, як ми побачили Ангела та Пресвяту Діву Марію, мені більше не хочеться співати.

5. Вплив другого об'явлення

Під час другого об'явлення особливо велике враження на Франциска справили проміння світла, яке плинуло з долонь Божої Матері і про яке я уже згадувала раніше. Це сталося тієї миті, коли Пані сказала:

– Моє Непорочне Серце буде тобі притулком і шляхом, який приведе тебе до Бога.

Мені здалося, що Франциск нічого не зрозумів, можливо, тому, що не почув слів, які супроводжували це об'явлення. Тому згодом запитав:

– Чому Матір Божа показалася нам із серцем у руках, випромінюючи з них сяйво, яке є Бог? Чому ти стояла поруч із Богородицею у світлі, яке спадало згори на землю, а ми з Жасінтою знаходилися в тому, яке линуло в Небо?

– Це тому, – відповіла я, – що ви з Жасінтою незабаром підете до Неба, а я на деякий час ще залишуся із Дівою Марією на землі.

– Скільки років ти перебуватимеш на землі?

– Не знаю, досить довго.

– Це тобі сказала Матінка Божа?

– Так! І я бачила це в промінні світла, що йшло до моїх грудей.

Жасінта підтвердила:

– Це правда! Я також це бачила.

Інколи він казав:

– Усі так радіють, як тільки ми кажемо, що Діва Марія хоче, щоб ми відмовляли вервицю і щоб ти навчилася читати. Але що було б, якби вони дізналися, що Вона показала нам у великому світлі Бога і своє Непорочне Серце? Однак це таємниця. Ми не розповімо про це. Буде краще, якщо ніхто про це не дізнається.

Коли нас запитували після цього об'явлення, чи не сказала нам Пресвята Діва Марія ще чогось, ми відповідали:

– Так, Вона сказала ще дещо, але це таємниця.

Якщо нас запитували, чому це таємниця, ми потискували плечима, схиляли голови і мовчали. Однак після 13 червня ми стали відповідати так:

– Пресвята Діва Марія заборонила нам розповідати про це.

Це стосувалося таємниці, яку Мати Божа доручила нам берегти.

6. Франциск підтримує мужність Лусії

Цього місяця значно збільшилася кількість відвідувачів, а з ними і нескінченні питання та критичні зауваження. Франциск дуже страждав від цього і скаржився сестрі.

– Як шкода! Якби ти промовчала, то ніхто б нічого не дізнався. Якби це не було брехнею, ми могли б усім говорити, що нічого не бачили. Але такого ми не можемо зробити!

Коли він побачив мене безпорадну і сповнену сумяття, то заплакав і сказав:

– Як ти можеш навіть подумати, що це був диявол! Хіба ти не бачила Божу Матір і Господа у світлі? Хіба ми можемо піти без тебе, якщо говорити з Нею повинна ти?

Після вечері, коли уже настала ніч, він знову прийшов до мене, покликав на сінник і сказав:

– Послухай, ти підеш завтра?

– Не піду! Я уже казала тобі, що більше не піду туди.

– Мені дуже прикро. Чому тепер ти думаєш інакше? Хіба не бачиш, що це не може бути диявол? Бог і так уже скривджений через велику кількість гріхів, а якщо ти не підеш, Він страждатиме ще більше. Давай підемо!

– Я тобі уже сказала, що не піду! Не проси мене більше!

І я втекла до будинку.

Кілька днів потому він сказав:

– Тієї ночі я не спав. Увесь час плакав і молився, щоб Мати Божа схилила тебе піти.

7. Вплив третього об'явлення

Під час третього об'явлення Франциск видавався не таким наляканим видінням пекла, як ми, хоча воно його також сильно вразило. Що справило на нього особливе враження, це Бог, Пресвята Трійця і те невимовне світло, яке пронизало нас до глибини душі. Потім він говорив:

– Ми палали у світлі, яке і є Богом, але при цьому не згоріли. Який саме Бог – словами не викажеш! Так, цього ніхто ніколи не зможе виразити! Але як шкода, що Він так сумує! Якби я тільки міг Його утішити!

Одного разу мене запитали, чи наказувала нам Мати Божа молитися за грішників. Я відповіла, що ні. Поки люди розпитували Жасінту, він відкликав мене у бік і сказав:

– А тепер ти збрехала! Як ти могла сказати, що Пані не доручала нам молитися за грішників? Хіба Вона не говорила нам про це?

– За грішників – ні! Вона хотіла, щоб ми молилися за мир і завершення війни. За грішників ми повинні приносити жертви.

– Ах, точно! А я вже думав, що ти сказала неправду.

8. Поведінка Франциска в Оуремі

Я уже розповідала, як він провів увесь день у сльозах і молитвах, і страждав більше за мене саму, коли моєму батькові наказали привести мене до Віли-Нової-де-Оурень⁶. У в'язниці він виглядав бадьорим і намагався підтримати Жасінту посеред випробувань, особливо коли та дуже сумувала за домівкою. Якось, відмовляючи у в'язниці вервицю, він зауважив, що один в'язень стоїть навколішках з шапкою на голові. Франциск підійшов до нього і сказав:

– Якщо Ви хочете молитися, то повинні зняти шапку.

Бідолаха мовчки віддав шапку Францискові, і той поклав її поруч на лавку.

Поки допитували Жасінту, він незворушно, навіть бадьоро, сказав:

– Якщо вони справді уб'ють нас, то ми незабаром будемо у Небі. Як добре! Я спокійний.

⁶ 11 серпня батько Лусії відвів її до старости, тоді як пан Марто відмовився вести туди своїх дітей.

А за хвилину додав:

– Дай, Боже, щоб Жасінта не злякалася! Я помолюся за неї “Радуйся, Маріє...”.

Хлопчик тут же зняв шапку і почав молитися. Коли наглядач побачив, що він щось шепоче, запитав:

– Що ти говориш?

– Я відмовляю “Радуйся, Маріє...”, щоб Жасінта не боялася.

Наглядач презирливо махнув рукою і залишив його у спокої.

Коли ми після повернення з Віли-Нова-де-Оурема відчували наближення надприродного і зрозуміли, що настає хвилина Небесного об’явлення, Франциск дуже занепокоївся тим, що з нами не було Жасінти.

– Буде дуже прикро, якщо Жасінта не прийде вчасно!

І він попросив свого брата якнайшвидше привести її.

– Перекажи їй, що вона повинна поспішити!

Після того, як Йоан пішов, він сказав:

– Жасінта буде засмучена, якщо не прийде сюди вчасно.

Після об’явлення він попередив сестру, котра хотіла залишитися там до кінця дня:

– Ні, ти повинна йти додому, тому що мама не дозволяла сьогодні бути тобі з нами.

І провів сестру додому, щоб підтримати її мужність.

Коли у в’язниці ми помітили, що настав полудень, а нас не відпускають до Кова-да-Ірії, Франциск сказав:

– Може, Пресвята Діва Марія з’явиться нам тут?

Наступного дня він був дуже сумний і сказав майже з плачем:

– Мабуть, Пані засмутилася із-за того, що ми не прийшли до Кова-да-Ірії, а тому більше не з’являється нам. А я так радів тому, що зможу її побачити!

Коли Жасінта плакала у в’язниці за домівкою, за мамою й усіма рідними, він намагався підбадьорити її:

– Якщо ми не зможемо більше побачити маму – не біда! Ми пожертвуємо це заради навернення грішників. Найстрашні-

ше буде, якщо Пані більше не прийде до нас! Мене це гнітить найбільше! Але навіть це я віддам у жертву заради грішників!

Після цього він запитав мене:

– Слухай, чи прийде до нас ще Божа Матір?

– Не знаю, але гадаю, що так.

– Я так сумую за Нею!

Одкровення у Валіньосі було для нього подвійною радістю, адже хлопчик непокоївся через те, що Пресвята Діва Марія більше взагалі не прийде.

Потім він сказав:

– Зрозуміло, чому Мати Божа не з'явилася нам 13-го – Вона не хотіла приходити у дім бургомістра, мабуть, тому, що він дуже зла людина!

9. Франциск підчас останніх об'явлень

Коли після 13 вересня я сказала, що у жовтні прийде наш Спаситель, він невимовно зрадів:

– Оце здорово! Досі ми бачили Його тільки двічі⁷, а я ж так Його люблю!

Інколи він запитував мене:

– Скільки днів залишилося до 13-го? Я чекаю з нетерпінням зустрічі з Ним!

Потім він трохи подумав і сказав:

– Послухай, Він усе ще сумує? Мені так шкода, що Він сумує! Я принесу Йому усі жертви, які тільки зможу! Часом я навіть не втікаю від людей, що і це принести в жертву.

Після 13 вересня він сказав:

– Я так радів, коли побачив Спасителя, однак я хотів би бачити Його у тому світлі, в якому ми стояли. Незабаром Господь забере мене до себе і там я буду увесь час дивитися на Нього.

⁷ Він має на увазі об'явлення у червні і липні. Вони бачили Господа у таємничому світлі Матері Божої.

Якось я запитала його:

– Чому ти схиляєш голову, коли тебе про щось питають, і при цьому мовчиш?

– Тому що мені хочеться, щоб відповіла ти або Жасінта. Я нічого не чув і можу тільки сказати те, що бачив. Раптом я скажу те, чого ти не хочеш говорити?

Інколи він тихенько відходив від нас у бік. Якщо ми помічали, що Франциска немає з нами, ми починали кликати його і шукати. Він відповідав нам десь із-за куща або мурів, де навколишках молився.

– Чому ти не сказав нам, що ми повинні молитися з тобою? – не раз запитувала я Франциска.

– Тому що мені приємніше молитися на самоті.

У примітках до книжки про Жасінту я уже розповідала, що трапилося у місцевості Варзея. Гадаю, що тут не потрібно повторюватися.

Одного разу по дорозі додому, ми проходили мимо будинку моєї хрещеної. Вона у цей час готувала питний мед і покликала нас, щоб ми її спробували. Франциск був першим, кому вона подала чашку. Він узяв її до рук, але, не випивши і краплі з неї, віддав Жасінті, щоб ми з нею могли першими скуштувати цього напою. Потім він повернувся і зник.

– Де ж Франциск? – запитала хрещена.

– Не знаю, він тільки що був тут.

Але він не повернувся, тож ми з Жасінтою подякували хрещеній за напій і пішли. Не було сумніву, що знайдемо Франциска біля криниці, про яку часто згадували, а тому попрямували туди.

– Франциску, ти ж не попив медового напою! Хрещена увесь час кликала тебе.

– Коли я доторкнувся до склянки, то раптом згадав, що можу принести це в жертву, щоб потішити Ісуса, тому, поки ви пили, я втік.

10. Звичай і народні пісні

Між нашим будинком і будинком Франциска та Жасінти жив мій хрещений Анастасіо, котрий був одружений з літньою жінкою і в котрого не було дітей. Це були досить багаті селяни, яким не потрібно було працювати. Мій батько вів їхнє господарство і стежив за робітниками. Вони були вдячні йому за це і чомусь дуже любили мене, особливо господина, котру я називала хрещеною Терезою. Якщо я не заходила до них за дня, то змушена була там заночувати, оскільки, як говорила сама, вона не могла жити без свого “шматочка м'яса”. Так мене називала.

У свята пані Тереза любила прикрашати мене за допомогою свого золотого ланцюжка, великих сережок, які спадали мені нижче плечей, а також капелюшка, який був розшитий золотими намистинками і в який були застромлені різнокольорові пір'я. Під час народних гулянь не було нікого, хто був би одягнений краще від мене. Мої сестри і хрещена дуже пишалися мною. Діти натовпами оточували мене і захоплювалися блиском такої великої кількості прикрас. Чесно кажучи, я також любила святкові дні, а марнославство було моєю найбільшою негативною прикрасою. Усі мене любили, крім однієї сироти, яку пані Тереза взяла до себе, коли померла її мати. Вона боялася, що я можу відібрати у неї частину спадку, на який вона сподівалася. Звичайно, дівчина мала б рацію, якби добрий Бог не приготував для мене іншого, більш цінного спадку.

Коли заговорили про об'явлення, мій хрещений поставився до цього байдуже, а ось хрещена виявила своє незадоволення. Я почала уникати їхній дім, наскільки це було можливо. Разом зі мною зник гурт дітей, що там збирався. Хрещена дуже любила дивитися як ми співаємо і танцюємо. Вона пригощала нас сушеним інжиром, горіхами, мигдалем, каштанами, фруктами.

Коли одного недільного вечора ми з Жасінтою і Франциском проходили мимо її дому, вона покликала нас:

– Ідіть сюди, мої маленькі шахраї, йдіть сюди! Ви уже так давно не були тут!

Жінка пригостила нас солодощами. Складалося таке враження, що інші діти дізналися про наш візит до дому хрещеної, бо враз почали збігатися туди. Хрещена раділа тому, що в її домі знову з'явилися діти. Нагодувавши нас різними ласощами, вона забажала, щоб ми поспівали і потанцювали.

– Гаразд! Але що вам до смаку?

Вона вибрала гру “Розчарований віншувальник”. Хлопці стали з одного боку, дівчатка з іншого .

I

Хор:

Ти – сонце на землі,
Не шкодуй їй свого світла
І весняних усмішок!

Ах, не дивись на зітхання,
Привітаймо цю дівчинку
У сяйві нового сонця,
Яка смакує солодощами нової зорі.

Цей рік багатий на квіти,
Багатий на фрукти і добро.
Новий рік, що надходить,
Несе великі надії для тебе.

Це найпрекрасніша пам'ятка,
Прийми найщиріші побажання.
Прикрась ними своє чоло –
Це твій найкращий вінок!

Якщо минуле було добрим,
То майбутнє буде ще кращим!
Минулому – добрі побажання,
Щастя року прийдешньому!

У цьому житті, квітко Атлантики,
Під час святкування з друзями
Вітаймо веселим співом
Садівника і сад його!

Ти захоплена квітками
Свого рідного краю.
Твій дім і справжня любов
Тісно поєднані у твоєму серці!

II

Хор:

Чи добре,
Що при наближенні вітрильника,
Берленга і Карвоейро⁸
Гасять світло маяки?

Хвилі вирують на морі,
Здіймаючись у вічному прибої.
Щоночі нова буря,
Кожна буря – то могила.

Похмурі рифи Папої,
Естелас і Фарільоньш⁹.
Яка ж сумна луна іде
За кожною новою хвилею!

Кожна скеля з-за таких хвиль
Може призвести до смерті.
Кожна така хвиля співає у сльозах.
Кожен хрест нагадує
Про корабельну трагедію.

⁸ *Небезпечні рифи на Атлантичному узбережжі.*

⁹ *Розташовані там же ж.*

Однак ти хочеш бути сильним,
Зникнути, хоча ти світло,
Яке дає життя на морі
І веде малі човни.

III

Хор:

Я не плачу у мить прощання,
Вагаюся якусь мить,
Жертва на все життя.

Іди і скажи Небу,
Щоби було ласкавим до тебе.
Щоб квіти, згадка про смерть,
Не стали твоєю могилою.

Іди, я сумуватиму за тобою,
І святиня журитиметься за тобою!
Оповідатиме про смерть
Дзвін на верхівці дзвінниці.

Коли ти залишиш мене
На сходах каплиці
Я писатиму на них
Про свій біль і сум.

Був тут садок веселий і гарний,
Та він нині без квітів!
Доглядали його старанно,
Тільки тепер він не має господаря.

Чекаю, що Провидіння обдарує
Мене новими ласками
Нехай ці ласки будуть
З рідних країв!

(В оригіналі тексти пісень римовані)

11. Франциск – маленький мораліст

Почувши звуки веселих пісень, почали сходитися сусіди. Коли ми перестали співати, вони попросили нас повторити ту саму пісню. Однак Франциск підійшов до мене і сказав:

– Не треба більше співати! Господу Ісусу не подобаються такі пісні.

Отож ми якнайшвидше втекли з дому хрещеної до свого улюбленої криниці.

Попри те, що я написала усе це тільки з послуху, однак ховаюся від сорому. Утім, Ви, Владико, схвалили те, що на бажання доктора Галамби я записую світські пісні, які ми знали. Ось вони! І хоч я не розумію, навіщо вони, мені достатньо того, що я виконала волю Божу.

А тим часом наближався карнавал 1918 року. Дівчата і хлопці у ці дні, як звичайно, збиралися разом на святкування і розваги. Кожний приносив щось із дому: хто масло, хто борошно чи м'ясо тощо. Збирали продукти у призначеному для цього будинку. Дівчата готували там смачні страви. Усі ці дні ми їли і танцювали до пізньої ночі, особливо останнього дня.

Діти до 14 років святкували окремо, в іншому будинку. Багато дітей приходило до мене і запрошувало готуватися до свята разом з ними. Спочатку я відмовлялася. Але, боягузлива догідливість заставила мене врешті-решт погодитись, особливо через прохання доньок і двох синів пана Жозе Каррейра з Каза-Веля, котрий надав нам приміщення. Наполягали на моїй участі у підготовці він сам, а також його дружина. Отож я піддалася на умовляння і пішла разом з іншими дітьми оглянути помешкання. Воно було величезним, наче спеціально для бенкетів, поруч було велике подвір'я. Ми склали план і я повернулася додому. Зовні я була ніби задоволеною усім цим, проте всередині мене гризли сумніви. Зустрівши Франциска з Жасінтою, я розповіла про все, що трапилось.

– І ти братимеш участь у цих приготуваннях і забавах? – серйозно запитав Франциск. – Хіба ти забула, що ми обіцяли більше ніколи туди не повертатися?

– Я не хотіла йти, але ти ж бачиш, що мене не залишають у спокої. Я не знаю, що мені робити!

І справді, мене увесь час просили допомогти. До мене приходило багато подружок, щоби погратися зі мною, навіть здалеку: з Моїти – Роза, Ана Каетано та Ана Броейра, з Фатімі – дві доньки Мануела Каракол, з Монтело – дві доньки Мануела да Раміра і дві доньки Йоакима Шапелета, з Аморейра – двоє де Сільва, з Куррайс – Лаура Ґатто, Жозефа Валіньо та багато інших, імен яких я вже не пам'ятаю. Були також дівчатка з Болейроса, Комби-да-Педернейра, а також з Ейри-да-Педри, Каза-Веля та Алжустрелу. Як могла я розчарувати їх раптом, коли видавалося, що без мене вони не можуть справитися? Як було сказати їм, що я назавжди перестану брати участь в їхніх забавах? Однак Бог надихнув Франциска зробити мені це зауваження.

– Знаєш, що можна зробити? Усі знають про те, що нам з'являлася Матінка Божа. Чому б тобі не сказати, що ти пообіцяла Їй більше не танцювати, а тому не зможеш піти з ними на свято? Ми сховаємося на ці дні у печері на Кабесо – там нас ніхто не знайде!

Я послухалася поради Франциска і вчинила так, як він сказав. Після цього більше нікому не спадало на думку влаштовувати подібні забави. Це було Божим благословенням. Подружки, котрі раніше зі мною любили погратися, приходили тепер по вечорах у неділю до Кова-да-Ірії, щоб разом помолитися на вервиці.

12. Франциск – любитель самотності і молитви

Франциск був досить мовчазним хлопчиком. Він любив крадькома від нас молитися і приносити свої жертви. Часто ми знаходили його десь за мурами або в кущах, де він ховався. Там Франциск молився, ставши навколішки, або “міркував”, як він зізнався.

– Христос сумує із-за великої кількості гріхів.

Коли ж я запитувала його, чому він не покличе нас із Жасінтою помолитися з ним, він відповідав:

– Я люблю більше молитися на самоті, мені хочеться поміркувати і втішити нашого Спасителя, котрий так сумує!

Одного разу я запитала його:

– Франциску, що ти найбільше любиш робити? Втішати Христа чи навертати грішників для того, щоб жодна душа не потрапила до пекла?

– Я більше люблю втішати Господа Ісуса. Хіба ти не помітила, якою сумною була останнього разу наша Пані, коли говорила, що люди не повинні більше ображати Бога, котрого і так уже образили? Я хотів би утішити Христа, а потім навести грішників, щоб вони більше не кривдили Його.

Коли я пішла до школи, то часами чула від нього по дорозі у Фатіму:

– Слухай, ти йди до школи, а я залишуся тут, у церкві, біля утаєного Ісуса. Мені немає сенсу вчитися читати – скоро я піду до Неба. Коли вертатимешся, покличеш мене.

Пресвяті Дари знаходилися тоді з лівого боку від входу у церкву (вони були там тому, що церква ремонтувалася). Як правило, Франциск сидів між купіллям та вітварем, де я і знаходила його після уроків.

Коли він захворів, то часто говорив під час моїх відвідин до них перед школою:

– Послухай, сходи до церкви і перекажи велике вітання утаєному Ісусу від мене. Найбільше, що мені дошкуляє, то це те, що не можу більше бути поруч із Ним!

Коли одного разу ми проходили мимо його будинку, я попрощалася з гуртиком школярів і увійшла в дім, щоб відвідати їх з Жасінтою. Почувши галас, він запитав:

– Ти ходиш з усіма ними?

– Так!

Не ходи з ними! Раптом ти навчишся від них грішити! Після школи йди до утаєного Ісуса, а потім повертайся додому.

Якось я запитала його:

- Франциску, ти почуваєш себе дуже погано?
- Так! Проте я страждаю, щоб утішити Господа Ісуса.

Коли ми одного разу зайшли з Жасінтою до його кімнати, він сказав:

- Не говори сьогодні багато – у мене так болить голова!
- Не забудь пожертвувати це заради грішників, – озвалася Жасінта.

– Добре, але спочатку я пожертвую це задля того, щоб утішити Спасителя і Матір Божу, а потім за грішників і Святішого Отця.

Якось я застала його у піднесеному настрої.

- Ти почуваєш себе краще?!
- Ні, навпаки, гірше. Але це вже не надовго, тому що скоро я піду до Неба. Там я утішу Спасителя і Божу Матінку. Жасінта буде багато молитися за грішників, Святішого Отця і за тебе. А ти залишишся тут, оскільки цього хоче Пресвята Діва Марія. Виконуй усе, що Вона накаже!

Доки Жасінта думала про навернення грішників і врятування душ із пекла, він думав тільки про це, як утішити Господа і Божу Матір, котрі видавалися йому дуже сумними.

13. Видіння сатани

Зовсім по іншому виглядала подія, про яку я тільки що згадала. Одного разу ми були разом у місцевості, яка називалася Педрейра. Поки наші вівці паслися, ми стрибали з пагорба на пагорб, голосно кричали і слухали луну, яка долинала з глибоких ущелин. Франциск, як завжди, сховався у гроті. За деякий час ми почули його крик: він гукав Божу Матір. Налякані ми почали шукати його і кликати:

- Де ти?
- Тут... Тут!

Втім, минуло ще досить часу, перш ніж ми знайшли хлопчика. Він увесь тремтів у своєму сховку, не в стані звестися з колін.

– Що з тобою? Що трапилося?

Від страху здавленим голосом Франциск відповів:

– У печері з'явився величезний звір, який дихав на мене вогнем.

Ні я, ні Жасінта нічого не побачили, тому ми засміялися і я сказала:

– Ти ніколи не хотів думати про пекло, щоб не боятися, а тепер першим злякався!

Оскільки Жасінта завжди боялася при згадці про пекло, брат говорив до неї:

– Не думай так багато про пекло! Краще думай про Бога і Матінку Божу. Я стараюся не думати про нього, щоб не боятися.

І це при тому, що Франциск був з небоязких! Він міг спокійно ходити сам уночі до найтемніших місць, грався з ящірками і гадюками. Він піднімав їх на палиці, наливав їм овечого молока в заглибинах каменів, щоб вони могли напиться. Залазив у печери, щоб віднайти лисячі, кроликові або заячі нори.

14. *Фатімські квітки*

Франциск дуже любив птахів. Він страждав від того, що люди знищували їхні гнізда. Щоб нагодувати пташок, неодноразово розсипав крихти хліба на схилах гір, після чого ставав неподалік і скликав їх, неначе вони розуміли його. До того ж не дозволяв нікому наблизитися до цього місця, аби не злякати птахів.

– Бідолашки, ви такі голодні! – вигукував він.

– Летіть сюди, летіть, поїжте!

Птахи не заставляли довго чекати на себе, вони зліталися цілими зграйками на галявинку, де був розкиданий хліб. Франциск радісно спостерігав за птахами, як вони опісля піднімалися на дерева з переповненим волом і весело там щебетали. Хлопчик голосно наслідував їхній спів, та так, що не можна було відрізнити його голосу від голосів пташок.

Одного разу ми зустріли маленького хлопчика, котрий ніс у руках впійману пташку. Францискові стало шкода її, тому він пообіцяв малому два “вінтенъш” (*низьковартісна стара португальська мідна монета*), якщо той випустить полонянку на волю. Хлопчик погодився на це, проте хотів одразу ж отримати гроші. Франциск змушений був бігти додому аж із Лагоа-да-Каррейра, яке знаходилося поблизу Кова-да-Ірії, щоб узяти гроші і звільнити в'язня. Побачивши, як віддаляється птах, він заплескав у долоні і вигукнув:

– Будь обережний, більше не потрапляй до рук людей!

Там жила одна старенька жінка, котру ми називали тітка Марія Каррейра. Її сини посилали жінку пасти овець та кіз. Тварини були досить дикі і часто розбігалися у різні сторони. Коли ми зустрічали тітку Марію, Франциск першим прибігав їй на допомогу. Він допомагав їй загнати отару на пасовисько і там зганяв тварин до купи. Старенька тисячу разів дякувала йому за поміч і називала Франциска своїм ангелом-охоронцем. Коли нас відвідували хворі люди, він говорив із співчуттям:

– Я не можу спокійно дивитися на цих людей – мені їх так шкода!

Якщо нас кудись кликали, то він запитував, чи є серед них хворі.

– Я не піду туди, якщо там є хворі. Я не можу на них дивитися – так мені їх шкода! Скажи їм, що я буду за них молитися.

Одного разу нас хотіли відвести в Монтело до Йоакима Чапелети. Франциск відмовився іти з нами:

– Я не піду туди. Я не можу дивитися на людей, котрі так хочуть говорити і не можуть (мати цього чоловіка була німою).

Коли увечері ми повернулися з Жасінтою, я запитала тітку, де Франциск.

– Не знаю, я сама його шукала увесь вечір. Приходило кілька жінок, котрі хотіли вас побачити, однак нікого не знайшли. Франциск також зник. Шукайте його самі!

Ми присіли на лавку біля дороги і думали, що підемо пізніше до Лока-до-Кабесо, оскільки були впевнені, що він там. Проте, варто було моїй тітці вийти з дому, як він покликав нас крізь шпарку у стелі. Як тільки Франциск побачив, що прийшли люди, він сховався на горищі (на кухні був люк, за допомогою якого можна було легко вилізти на горище – достатньо було лише поставити стілець на стіл!), звідкіля і спостерігав за усім. Він сказав:

– Приходило так багато людей! Не дай, Боже, щоб вони застали мене самого! Що б я розповів їм?

15. Пізні події

Як я уже згадувала, моя тітка продала отару трохи раніше від нас. З цього часу кожного ранку перед відходом я повідомляла Жасінті і Франциску, на яке пасовисько їду. Вони відразу ж прибігали туди, як тільки їм вдавалося втекти з дому.

Одного разу вони уже чекали на мене, коли я вийшла на дорогу.

– Чому ви сьогодні так рано прийшли?

– Я і сам не знаю, – відповів Франциск, – раніше мені було байдуже до тебе, я приходив із-за Жасінти. А тепер схоплююся на світанку від нетерпіння побачити тебе!

Після того, як минав день об'явлення, він говорив перед наступним 13-тим числом:

– Послухайте, завтра вранці я втечу через садок до Лапа-до-Кабесо. Приходьте і ви туди, як тільки зможете!

Боже мій! Я вже почала була розповідати про обставини його хвороби перед смертю, а тепер бачу, що знову повертаюся до безтурботного часу, проведеного у горах серед щебету птахів! Вибачте, будь ласка! Я пишу те, що спаде мені на думку, наче рак, що не переймається метою пересування, а тому бігає назад-вперед. Віддаю свою роботу у руки доктора Галамби, якщо він зможе нею скористатися. Гадаю, що це буде дріб'язкова робота або й зовсім нічого.

Отже, я повертаюся до хвороби Франциска. Утім, ще одна історія із короткого шкільного періоду у житті брата.

Якось, коли я вийшла з дому, я зустріла свою сестру Терезу, котра перед цим вийшла заміж і виїхала у Ломбу. Вона прийшла до нас на прохання жінки із сусіднього села, сина якої заарештували. Не пригадую зараз, за що саме його арештували, проте, якби він не довів свою безвинність, то його або заслали б, або ув'язнили на багато років. Тереза благала мене від імені цієї жінки, якій дуже хотіла допомогти, вимолити у Матері Божої звільнення для цього хлопця.

Я пішла до школи. По дорозі розповіла Жасінті і Франциску про те, що трапилося. Коли ми прийшли до Фатіми, Франциск запитав мене:

– Послухай, поки ти будеш у школі, я залишуся біля утаєного Ісуса і там помолюся у цьому намірі.

Повертаючись зі школи, я зайшла за ним до церкви і запитала:

– Ти попросив Господа Ісуса про цю благодать?

– Так! Перекажи Терезі, що за кілька днів він повернеться додому.

І дійсно, за кілька днів бідолаха повернувся додому, а 13-го пішов разом з усією своєю сім'єю до Кова-да-Ірії, щоби подякувати Матері Божій за отриману благодать.

Якось іншого разу, повернувшись додому, я помітила, що Франциск ледве ходить.

– Що з тобою трапилося? – запитала я брата. – Ти виглядаєш так, наче не можеш зовсім ходити.

– У мене страшенно болить голова, що здається ось-ось упаду!

– У такому разі не йди зі мною, залишайся удома!

– Ні, не хочу. Я краще піду у церкву до утаєного Ісуса, поки ти будеш у школі.

В один із тих днів, коли Франциск уже хворів, але міг ще ходити по дворі, ми пішли з ним до Лапа-да-Кабесо та Валіньюс. Коли ми повернулися, у будинку було повно людей, а серед

них похила жінка, котра, здавалося, благословляла численні культові речі, розкладені на столі: вервиці, медалики, хрестики та ін. Нас із Жасінтою відразу оточили люди, котрі почали розпитувати про все. Самого ж Франциска атакувала згадана вище жінка, котра просила його про допомогу.

– Я не можу благословляти, – відповів хлопчик серйозно, – і ви також не маєте на це право, то справа священників.

Люди швидко почули ці слова і жінці довелося не гаючись зникнути з дому. Вони з обуренням вимагали повернення своїх речей.

Я уже розповідала у нотатках про Жасінту, що час від часу йому ще вдавалося піти до Кова-да-Ірії, про те, як він користувався шнурком, а потім віддав його мені, про те, що він у спеку першим приніс жертву не пити води і як часто нагадував своїй сестричці про пожертви за грішників. Гадаю, не варто тут більше затримуватися на цьому.

Одного разу ми з Жасінтою, котра змогла на деякий час підвестися, сиділи біля нього на ліжку. Раптом увійшла їхня сестра Тереза і сказала, що до нашого будинку йде величезний натовп, звичайно, щоб зустрітися з нами. Як тільки вона вийшла, я сказала:

– Гарзд, поговоріть з ними, а я сховаюся!

Жасінта вибігла услід за мною, і ми сховалися у бочці, яка стояла біля хвіртки, що вела у садок. За мить ми почули галас людей, котрі оглядали дім і хотіли увійти до садка, при чому окремі з них були просто біля самої бочки з нами. Нас урятувало те, що отвір в ній був з іншого боку. Коли ми почули, що вони залишили дім, вийшли зі сховку і поспішили до Франциска. Він розповів нам про все, що трапилося.

– Тут було багато людей, вони хотіли, щоб я сказав, де ви. Але ж я сам не знав, де ви! Люди хотіли нас бачити. У них було так багато прохань! Серед них була жінка із Алкейдао, яка просила про зцілення і навернення грішників. Я помолюся за цю жінку! А ви моліться за інших – їх так багато було!

Згадана жінка прийшла через якийсь час після смерті Франциска і попросила мене показати їй могилу хлопчика.

Вона хотіла там подякувати йому за обидві благодаті, які він для неї випросив.

Одного разу по дорозі до Кова-да-Ірії неподалік Алжустрелу на одному з поворотів нас захопила група людей, котрі висадили нас із Жасінтою на мури, щоб краще бачити і чути. З Франциском їм не вдалося цього зробити, тому що він прикинувся, ніби боїться висоти. А потім тихцем відійшов і схилювся на стару огорожу. Одна старша жінка з дитиною, побачивши, що не може дістатися до нас з Жасінтою, стала перед Франциском на коліна і попросила його виблагати у Божої Матері зцілення для чоловіка і звільнення його від військового обов'язку (це була мати із сином). Франциск також опустився на коліна поруч із жінкою, зняв шапку і попросив її помолитися разом на вервиці. Вони погодилися і стали з ним молитися. За хвилину інші люди перестали розпитувати нас і стали на молитву. Після цього провели нас до Кова-да-Ірії. По дорозі вони відмовили з нами ще одну вервицю, а вже на місці – останню. Задоволені, люди попрощалися там з нами. Бідна жінка пообіцяла повернутися до Кова-да-Ірії, якщо Пресвята Діва Марія вислухає її прохання. Вона таки повернулася, і не лише із сином, а й з чоловіком, котрий одужав. Ці люди на прізвище Казалейрос були із Сао-Мамеде.

16. Хвороба Франциска

Підчас хвороби Франциск завжди виглядав бадьорим і задоволеним. Інколи я запитувала його:

– Ти дуже страждаєш?

– Досить сильно, але не біда! Я страждаю для того, щоб утішити Ісуса. Скоро я потраплю до Неба!

– Тоді не забудь попросити Матінку Божу узяти і мене туди якнайшвидше!

– Якраз про це я не буду її просити! Адже ти знаєш, що Вона поки що не бажає забирати тебе.

За день до своєї смерті він сказав мені:

– Дивись, мені так погано! Ще трохи і я піду до Неба!

– У такому разі не забудь там молитися за грішників, за Святішого Отця, за мене і Жасінту!

– Звичайно, я буду молитися! Однак попроси про це краще Жасінту, оскільки я боюся забути, коли побачу Спасителя, оскільки прагну більше утішати Господа Ісуса.

Якось раннім-ранком мене покликала його сестра Тереза:

– Іди швидше! Франциску дуже погано, і він хоче тобі щось сказати!

Я швидко зібралася і поспішила до нього. Він попросив рідних вийти з кімнати, сказавши, що то таємниця, про що він хоче мені повідомити. Коли вони вийшли, Франциск сказав:

– Тепер я посповідаюся, щоб причаститися, після чого помру. Я хочу, щоб ти підказала мені, у чому я згрішив, а також попросила про це Жасінту.

– Кілька разів ти не слухався мами, – відповіла я, – коли вона говорила тобі залишитися вдома, ти утікав до мене і ховався.

– Це правда. Ці гріхи я учинив. Тепер піди і запитай Жасінту, чи вона пригадує ще щось.

Я пішла до Жасінти, а та, подумавши, сказала:

– Перекажи йому, що ще до з'явлень він украв у батька один “тустао” (старовинна низьковартісна монета), щоб купити губну гармошку у Жозе Марто з Каза-Веля, а також, що він разом з хлопчиками з Алжустрелу кидав камінці в інших хлопчиків з Болейрос.

Коли я переказала йому слова сестри, Франциск відповів:

– У цьому я вже посповідався, але зроблю це ще раз. Може, Господь дуже засмучений цим. Однак навіть якби я не помирав, я б все одно більше не грішив! Я зараз так каюся!

Склавши руки, Франциск став молитися:

– О мій Ісусе, прости нам, врятуй від пекельного вогню, приведи на Небо всі душі, а особливо ті, які найбільше потребують! ... Ах, будь ласка, попроси Спасителя, щоб Він пробачив мої гріхи!

– Я зроблю це, будь спокійний. Якби Ісус уже не пробачив тобі, то Мати Божа не сказала б кілька днів тому Жасінті, що скоро прийде, щоб узяти тебе на Небо. Зараз я їду на Месу і там помолюся біля Пресвятих Дарів.

– Попроси Його, щоб священник приніс мені Причастя.

– Добре!

Коли я повернулася з церкви, Жасінта уже встала і сиділа біля його ліжка. Як тільки Франциск побачив мене, запитав:

– Чи попросила ти утаєнного Ісуса, щоб священник приніс мені святе Причастя?

– Так!

– Я буду на Небі молитися за тебе!

– Ти зробиш це? Ще кілька днів тому ти сказав мені, що не хочеш молитися.

– Ти просила про те, щоб Він якнайшвидше забрав тебе на Небо. Але якщо ти дуже цього хочеш, то я попрошу, а Пані зробить так, як забажає.

– Так, мені хочеться, щоб ти попросив.

– Гаразд, можеш бути впевнена у цьому – я попрошу.

Я покинула обох своїх друзів і поспішила до своєї домашньої роботи.

Коли я повернулася до них увечері, Франциск сяяв від радості. Він посповідався, і священник пообіцяв наступного дня принести йому святе Причастя.

Причастившись наступного дня, він сказав своїй сестричці:

– Сьогодні я щасливіший від тебе, тому що в моєму серці утаєнний Ісус! Я їду на Небо, але буду палко просити Бога і Пресвяту Діву, щоб вони швидше забрали вас із собою!

Майже увесь день я провела з Жасінтою біля його ліжка. Оскільки він не міг уже молитися, то попросив нас відмовити вервицю, а потім сказав до мене:

– Я, звичайно, буду дуже сумувати за тобою на Небі! Як би було добре, якби Матінка Божа швидко узяла і тебе на Небо!

– Ні, ти не сумуватимеш! Звичайно ж, ні! В нашого Спасителя та Його Матінки, котрі такі добрі!

– Так, це правда, можливо, навіть не пам'ятатиму.

І тепер я хочу додати:

– Можливо, ніколи й не згадав! Що поробиш!

17. Свята смерть

Уже настала ніч, коли я попрощалася з ним.

– До побачення, Франциску! Якщо ти цієї ночі потрапиш до Неба, то не забудь там про мене, чуєш?

– Я не забуду про тебе! Будь спокійна!

Він узяв мене за руку, якусь мить тримав її, стискаючи і дивлячись на мене. Його очі блищали від сліз.

– Чи хочеш ти ще чогось? – запитала я брата. Сльози текли по моїх щоках.

– Ні, – відповів він слабким голосом.

Оскільки це була дуже болісна сцена, тітка відіслала мене з кімнати.

– Прощай, Франциску! До зустрічі на Небі, у раю!

І Небеса наблизилися до нього. Наступного дня Франциск покинув землю, де його прийняла в свої обійми Небесна Мати.¹⁰

Тугу мою неможливо було описати. Вона була немовби колючка у моєму серці протягом багатьох років. Цей спогад про минуле відлунується у вічності.

Була ніч і в тиші мені снилося,
Що святкової і жаданої миті
Між нами та ангелами встановився
Небесний зв'язок.

¹⁰ Цим днем було 4 квітня 1919 року.

Ніхто не думав, що золотий вінок із квітів,
Який земля подарувала, може зрівнятися з тим,
Який послало йому Небо,
Серед ангельської краси, яка викликає тугу.

На устах матері радість, усмішка!
На Небесах він живе у Бозі, любов'ю сповнений.
Він прожив тут кілька радісних років.
Прощай!

18. Світські пісні

Як того хотів доктор Ґаламба, у нотатках про Франциска
я уже записала кілька світських пісень. Нині, перед тим, як
перейти до іншої теми, напишу ще кілька текстів, щоб отець
міг вибрати з них щось придатне.

Горянка
Горянко, горянко,
З карими очима.
Хто наділив тебе
Такою красою?
Такої краси я ніколи
Раніше не бачив!

Приспів: Пожалій мене, горянко,
Пожалій хлопця молодого.

Горянко, горянко,
У рясній спідничці.
Хто дарував тобі
Таку елегантність?
Таку елегантність
Я раніше не зустрічав!

Приспів.

Горянко, горянко,
У рожевім фартушку.
Хто обдарував тебе
Такими гарними кольорами?
Таких кольорів
Я ніде не зустрічав!

Приспів.

Горянко, горянко,
Золотом прикрашена.
Хто подарував тобі
Таку рясну спідничку?
Такої гарної спіднички
Я ніде не зустрічав!

Приспів.

Будь обережним!

Коли йдеш у гору,
Не поспішай!
Дивися, не впади у безодню!
Не впаду у безодню –
Горянки мене врятовують,
Таки врятовують мене!
Хочете ви цього чи ні,
Горянки – серце моє!

Вони допоможуть мені,
Вони піклуватимуться про мене!
Горянок любити одна насолода!
Їх любити – одна насолода,
Хочете цього чи ні,
Горянки – серце моє!

II. ІСТОРІЯ ОБ'ЯВЛЕНЬ

ВСТУП

Владико, тепер я підійшла до найтяжчої сторінки з усіх, які написала за Вашим дорученням. Після того, як Ви доручили мені описати особливо детально об'явлення Ангела, а наприкінці травня найбільш таємні внутрішні враження, я отримала доручення доктора Ґаламби описати об'явлення Пресвятої Діви Марії.

– Накажіть їй, Владико, – сказав він невдовзі у Валенсі, – накажіть їй усе, абсолютно усе записати! Вона повинна пройти кілька разів крізь чистилище, тому що багато чого приховала.

Про чистилище я переживаю якнайменше. Я завжди була слухняною, а послух не знає страху перед покаранням. І перед усім я завжди прислухалася до внутрішнього голосу Святого Духа, а також до думок тих, хто мені наказував від Його імені. Це був перший наказ і перша порада, яку добрий Бог захотів дати мені через Вас, Владико. Щаслива цим, я роздумувала над словами, які сказав мені колись святобливий отець-декан із Торес-Новас:

– Таємниця Королівської доньки прихована у її серці.

З часом, коли значення цих слів ставало дедалі зрозумілішим, я сказала собі: “Ця таємниця належить мені!”

Утім, сьогодні я думаю інакше. Як жертва на вівтарі послуху, я кажу: “Моя таємниця належить Богу. Я віддала її в Його руки, і тільки Він може розпоряджатися нею, як Йому завгодно!”

Доктор Ґаламба сказав: “Владико, накажіть їй розповісти усе! Вона не повинна приховувати нічого, абсолютно нічого!”

Але Ви, без сумніву, керувалися натхненням Святого Духа, коли сказали:

– Ні, цього я не можу наказати! Я не втручаюся, коли мова йде про таємниці¹¹.

Слава Богу! Будь-який інший наказ став би для мене джерелом неспокою і педантичності. Якби мені наказали інше, я б тисячу разів запитала себе: “Кому я повинна підкоритися – Богу чи Його представнику?”

Можливо, я не змогла б це вирішити і залишилася б у стані внутрішньої роздвоєності.

Згодом Ви знову заговорили від імені Бога:

– Розкажіть, будь ласка, про об’явлення Ангела і Божої Матері, бо це потрібно для слави Бога і Пресвятої Діви Марії.

Який добрий до нас Бог! Він є Богом миру і цим шляхом веде усіх, хто Йому довіряє.

Нині беруся за нове завдання і виконую таким чином прохання доктора Галамби і Ваш наказ. Отож розповім усе, окрім однієї частини таємниці, відкрити яку зараз я не маю права. Навмисне я не пропускати нічого. Можливо, забуду якісь дрібниці, однак вони будуть незначними.

1. Об’явлення Ангела

За моїми підрахунками перше об’явлення було приблизно у 1915 році. Це було об’явлення Ангела, котрий тоді, щоправда, не наважувався відкритися. Що стосується місяця об’явлення, то гадаю, що це сталося між квітнем і жовтнем 1915 року.

У той час, коли я зі своїми подружками – Терезою Матіас, її сестрою Марією-Розою, а також з Марією Жустіно із Каза-Веля молилися на вервиці на схилах Кабесо, я побачила між деревами в долині, що лежала біля підніжжя гори, щось схоже на хмаринку, але білішу від снігу, прозору, яка нагадувала постать людини. Подружки запитали, що це може бути. Я відповіла, що не знаю. У наступні дні це повторилося ще двічі.

Це об’явлення залишило у моїй душі якесь незрозуміле відчуття, яке я не можу пояснити словами. Поступово воно

¹¹ Це є причиною того, чому Лусія не описує тут третьої частини таємниці.

зникло, і, гадаю, якби не майбутні події, то з часом я забула би про все.

Не можу точно назвати дати, тому що на той час не вміла рахувати ані років, ані місяців, ба, навіть днів тижня, проте мені здається, що об'явлення Ангела у Лока-до-Кабесо вперше відбулося навесні 1916 року.

Я уже розповідала у нотатках про Жасінту про те, як ми видряпалися по схилу гори, шукаючи схову, як ми там пообідали, помолилися, а потім у далечині, крізь дерева на сході, побачили світло, біліше від снігу, що нагадувало постать юнака, і яке сяяло, мов кришталь на сонці. Чим ближче він підходив, тим краще ми могли роздивитися риси його обличчя. Ми були настільки вражені, що не могли промовити і слова. Коли ж юнак наблизився до нас, то сказав:

– Не бійтеся, я – Ангел миру! Моліться зі мною!

Він став навколішки, схиливши голову. Захоплені надприродною силою, ми зробили те саме і повторили за ним слова: "Боже мій! Я вірую, прославляю, покладаюся, люблю Тебе! Прошу простити тим, котрі не вірять, не прославляють, не покладаються, не люблять Тебе!"

Після того, як ми повторили це тричі, він підвівся і сказав:

– Моліться так. Серця Ісуса і Діви Марії уважно вислуховують голос ваших прохань.

І зник.

Атмосфера надприродності, що огорнула нас, була такою незвичайною, що довгий час ми не могли прийти до тями. Ще якийсь час стояли так, як це було при Ангелі, повторюючи його молитву. Відчуття присутності Бога було настільки сильним і захоплюючим, що ми навіть не наважувалися заговорити один до одного. Наступного дня почували те саме і лише згодом це відчуття поступово зникло.

Ніхто з нас навіть не думав говорити про це об'явлення. І це виходило ніби саме собою. Це було щось надзвичайно особисте, про що не можна було сказати і слова. Можливо, це об'явлення справило на нас таке сильне враження тому, що воно було першим.

Друге об'явлення, мабуть, відбулося у середині літа. У ці спекотні дні ми приганяли отару додому перед обідом і тільки під вечір знову виганяли на пасовисько. Післяобідній час ми проводили в тіні дерев біля нашої криниці. Раптом ми побачили перед собою того самого Ангела.

– Що ви робите? Моліться, багато моліться! Серця Ісуса і Діви Марії приготували для вас справи милосердя. Не переставайте молитися до Всевишнього і приносити свої жертви!

– Як нам приносити жертви? – запитала я.

– Перетворіть на жертву усе, що можете, щоб відшкодувати гріхи, якими зневажають Його. Приносьте їх як прохання заради навернення грішників. Завоюйте таким чином мир для вашої Батьківщини. Я – Ангел-охоронець Португалії. Передусім прийміть страждання і в послуху зносьте усе, що вам пошле Господь.

Ці слова проникли до наших сердець ніби світло, яке показало нам, хто є Бог, як Він любить нас і як прагне бути нами коханим. Ми пізнали значення жертв, наскільки вони приємні Йому і як вони допомагають у наверненні грішників.

З того часу ми почали жертвувати Богу усе, що було для нас неприємним. Щоправда, тоді ми ще не винаходили засобів умертвіння плоті і самокатування, лише годинами молилися так, як нас того навчив Ангел, простягнувшись на землі.

Третє з'явлення було, мабуть, наприкінці жовтня або на його початку, оскільки ми пасли тепер овець цілий день. Як я уже розповідала у нотатках про Жасінту, ми пішли з Прегейра (це невеличка оливкова ділянка моїх батьків) до Лапа-до-Кабесо. Дорога вела через пагорби зі сторони Алжустрелу і Каза-Веля. Спочатку ми відмовили там вервицю і молитви Ангела, дані нам під час першого з'явлення, а потім знову побачили Ангела. Він тримав у руці Чашу, над якою витала Гостія. З неї спадали у Чашу краплі Крові. Залишивши її, Ангел став поруч з нами на коліна і дозволив нам тричі повторити за ним: “Пресвята Трійця, Отець, Син і Дух Святий, прославляю і жертвую тобі найдорожче Тіло і Кров, Душу і

Божество Господа нашого Ісуса Христа, котрий присутній на всіх вівтарях світу, заради відшкодування усіх кривд, святотатств і байдужості, які зневажають Його. Заради незліченних заслуг Його Пресвятого Серця і за заступництвом Непорочного Серця Марії благаю Тебе про навернення бідних грішників”.

Після цього він підвівся, узяв Чашу і Гостію і подав її мені, а Кров поділив між Жасінтою і Франциском зі словами:

– Прийміть Тіло і Кров Ісуса Христа, котрого так жахливо зневажають невдячні люди. Відшкодовуйте їхні гріхи і таким чином втіште свого Бога.

Він знову став навколішки, повторив з нами ту саму молитву “Пресвята Трійце...” і зник.

Зачудовані силою надприродності, яка нас огортала, ми у всьому повторювали дії Ангела. Так само стали на коліна і повторили молитви, які він проказував. Сила Божої присутності була настільки великою, що цілковито поглинала нас. Навіть видавалося, що на деякий час вона відібрала у нас здатність володіти собою. У ці дні ми виконували свою повсякденну роботу наче ведені тією самою надприродною силою. Відчуття миру і щастя були надзвичайно великими, проте вони мали чисто духовний вимір і повністю зосереджували наші душі на Богові. А ось фізично ми почували себе вкрай виснаженими.

2. Мовчання Лусії

Не знаю чому, але з’явлення Божої Матері викликали у нас зовсім інші відчуття: була та сама внутрішня радість, той самий мир і те саме відчуття щастя, але замість фізичної немочі – надмірна рухливість, замість розчиненості у Богові – велика радість, замість труднощів у мовленні – надзвичайний ентузіазм. Та попри це якась внутрішня сила примушувала мене мовчати, особливо про деякі речі. Під час опитувань внутрішній голос підказував мені, що саме говорити аби не відкрити того, чого не треба було відкривати. Стосовно цього я мала тільки один сумнів: чи повинна я розповідати усе під

час канонічного опитування? Однак я не мала докорів сумління, у тому, що приховала щось, тому що тоді я не розуміла важливості цього опитування і сприйняла його, як один із багатьох, до яких уже звикла. Мене тільки дивувало те, що я повинна була при цьому скласти присягу. Але оскільки її прийняв у мене мій духовний отець, то я зробила це без труднощів. На той час я не знала, у що перетворить диявол цю подію, аби мучити мене докорами сумління. Слава Богу, усе в минулому!

І ще одна причина доводить правоту мого мовчання. Під час канонічного опитування один із тих, хто опитував мене, тобто доктор Маркес дос Сантос, вирішив, що може продовжувати список питань, а тому зачепив потаємне. Перед тим як відповісти, я запитала поглядом свого духовного наставника, що мені робити, і він допоміг мені вийти із скрутного становища, відповівши сам. Він нагадав доктору Сантосу про межі його повноважень.

Майже те саме сталося при опитуванні доктора Фішера. Він одержав доручення від Вас і вельмишановної настоятельки провінції, а тому вважав, що має право розпитувати про все. Слава Богу, священник прийшов у супроводі мого духовного отця. Якоїсь миті він поставив хитре питання, яке стосувалося таємниці. Я почувала себе безпорадною і не знала, що відповісти. Отож було достатньо одного погляду, щоб духівник зрозумів мене і швидко відповів за мене. Те саме зрозумів доктор Сантос, а тому обмежився прикриттям мого обличчя часописом, який тримав в руці.

У такий спосіб Господь показав мені, що призначена Ним година ще не настала.

Отож я починаю описувати об'явлення Матері Божої. Не буду затримуватися на описуванні обставин, які передували їм, і які потім відбулися, тому що доктор Ґаламба люб'язно звільнив мене від них.

3. 13 травня 1917 року

13 травня 1917 року ми із Франциском і Жасінтою на вершині схилу Кова-да-Ірія, будуючи мури довкола густих кущів. Раптом ми побачили світло, схоже на блискавку.

– Краще підемо додому, – сказала я своїм маленьким супутникам, – починає блискати, може бути гроза.

– Гаразд, – погодилися мої друзі.

І ми почали гнати свою отару по схилу гори. Коли ми були уже практично на середині дороги, то побачили раптом ще одну блискавку поблизу великого дуба, а за кілька кроків перед нашими очима постала над ним жінка, одягнута в біле вбрання, яке сяяло немов би сонце. Але вона сяяла яскравіше від сонячного проміння, яке відображується крізь кришталеву чашу з водою. Вражені цим видінням, ми зупинилися. Ми були близько від Неї, що потрапили у світло, яке оточувало Незнайомку або яке Вона сама випромінювала. Відстань між нами була близько півтора метра. Жінка звернулася до нас зі словами:

– Не бійтеся! Я не зроблю вам зла!

– Звідки Ви прийшли? – запитала я Незнайомку.

– Я прийшла з Неба.

– Чого Ви бажаєте від мене?

– Я прийшла просити вас приходити сюди протягом шести наступних місяців кожного 13-го числа в один і той самий час. Потім Я розповім, хто Я і чого хочу. Я повернуся сюди ще раз, усьоме¹².

– Я також піду до Неба?

– Так!

– І Жасінта?

– Так!

– І Франциск?

¹² *Всьоме Мати Божя прийшла 16 червня 1921 року напередодні від'їзду Лусії у Вілар, у Порто. Йдеться про об'явлення, призначене особисто для сестри Лусії, тому воно менш важливе.*

– Так, але він повинен буде багато разів відмовляти вервицю.

Пригадую, я запитала ще про долю двох інших дівчат, котрі незадовго до цього померли. Вони були моїми подругами і вчилися у моїх сестер ткати.

– Чи Марія дас Невес у Небі?

– Так.

(Гадаю, їй було близько 16 років).

– А Амелія?

– Вона залишиться у чистилищі до кінця світу.

(Думаю, що їй було десь 18-20 років).

– Чи хочете пожертвувати себе Богові, аби переносити усі страждання, які Він вам пошле заради відшкодування гріхів, які ображають Його, і заради навернення грішників?

– Так, хочемо!

– Тоді ви повинні будете багато страждати, але Божа благодать буде вашою силою!

Вимовляючи останні слова, Вона розкрила свої долоні, з яких вилилося проміння дуже яскравого світла. Це світло проникло до наших грудей, до найпотемніших куточків душі. У цей час ми бачили себе у Богові, котрий був цим світлом, виразніше, ніж у найкращому дзеркалі. Охоплені внутрішнім спонуканням, ми впали навколішки і з великою щирістю повторювали: “Пресвята Трійце, благаю Тебе! Боже мій, люблю Тебе у Пресвятих Дарах!”

За хвилину Пресвята Діва Марія додала:

– Моліться щоденно на вервиці, щоб зміг запанувати мир на землі і прийшов кінець війні.

Після цього Вона почала повільно підніматися у напрямку сходу, доки не зникла у безкінечності простору. Світло, яке оточувало Її, здавалося прокладало Їй шлях до Небес. Потім ми не раз говорили про те, що бачили Небо, яке відкрилося нам.

Гадаю, у нотатках про Жасінту або в одному з листів я уже пояснювала, що ми по суті боялися не Божої Матері, а грози, на яку чекали і від якої хотіли втекти. Об’явлення

Пресвятої Діви Марії не викликало в нас страху – воно просто здивувало. І якщо я відповідала “так” на питання чи не боялася я, то мала на увазі страх перед блискавкою і грозою, що насувалася і від якої ми хотіли втекти, тому що бачили блискавку тільки під час грози.

Остання, однак, не була блискавкою, а відбиттям світла, яке наближалось. Коли ми бачили це світло, то інколи говорили, що бачили наближення нашої Пані.

Проте розпізнати Її у цьому світлі ми могли тільки тоді, коли Вона уже була над дубом. Та оскільки ми не спроможні були цього пояснити і хотіли уникнути надокучливих питань, то казали часом, що бачили Її наближення, а інколи, що не бачили. Коли ми відповідали “так”, то мали на думці те, що бачили світло, яке наближалось і яке справді було Нею. А коли говорили, що не бачили, як Вона приходить, це означало, що бачили Матір Божу тільки тоді, коли Вона була уже над дубом.

4. 13 червня 1917 року

Після того як ми з Жасінтою і Франциском та іншими людьми відмовили разом вервицю, ми знову побачили світло, яке наближалось і яке ми називали блискавкою, а потім Матір Божу над дубом, як це було у травні.

– Чого Ви бажаєте від мене?

– Я хочу, щоб ти щодня відмовляла вервицю і навчилася читати. Пізніше Я скажу, чого хочу.

Я попросила про зцілення одного хворого.

– Якщо він повернеться, то протягом року одужає.

– Я хочу попросити Вас узяти нас на Небо.

Так! Жасінту і Франциска Я заберу уже скоро, а ось ти залишишся тут ще на деякий час. Ісус хоче, щоб за твоєю допомогою люди пізнали і полюбили Мене. Він хоче встановити на землі богослужіння на честь Мого Непорочного Серця¹³.

– Я залишуся тут сама? – запитала я із сумом.

Ні, дитино Моя! Ти сумуєш? Не втрачай мужності! Я ніколи не залишу тебе, Моє Непорочне Серце буде твоїм притулком і шляхом, який вестиме тебе до Бога.

Вимовивши останні слова, наша Пані розкрила долоні і вдруге наділила нас своїм незвичайним світлом. Ми почували себе ніби зануреними у Бозі. Жасінта і Франциск перебували, здавалося, у тій частині світла, яке зносилося у Небо, а я – у тому, що було спрямовано на землю. На правій долоні Божої Матері лежало Серце, оточене терновим вінком. Ми зрозуміли, що це було Непорочне Серце, поранене гріхами людей, Серце, яке потребувало відшкодування цих гріхів.

Саме це ми мали на думці, Владико, коли сказали, що Пресвята Діва довірила нам у червні таємницю. Цього разу Вона не наказувала нам берегти її, але ми відчували, що Господь спонукає нас до цього.

5. 13 липня 1917 року

Трохи згодом після того, як ми прийшли в Кова-да-Ірію до дуба і разом з великою кількістю людей відмовили вервицю, ми побачили звичне вже для нас світло, а потім Божу Матір над дубом.

– Чого Ви бажаєте від мене? – запитала я.

– Я хочу, щоб ви 13-го числа наступного місяця знову прийшли сюди, а також щоб щоденно відмовляли вервицю задля встановлення миру на землі і закінчення війни, оскільки тільки ви можете цього досягти.

– Я хотіла би попросити Вас сказати нам, хто Ви, і здійснити чудо, щоб решта людей нам повірила у те, що Ви з'являєтесь нам.

– Приходьте сюди щомісяця! У жовтні Я скажу, хто Я і чого хочу, а також подарую чудо, щоб інші повірили.

¹³ Тут у поспіху Лусія не закінчує фрази, яка в інших документах звучить так: "Хто прийме це, тому Я обіцяю спасіння. Душі цих людей, наче квіти, прикрашатимуть престол Бога".

Тут я попросила про кілька речей, про які уже не пам'ятаю сьогодні. Пригадую тільки, Пресвята Діва сказала, що ці люди повинні відмовляти вервицю, аби отримати необхідні благодаті протягом року.

Потім Вона продовжувала:

– Жертвуйте себе за грішників і часто повторюйте: "Ісусе, я роблю це з любові до Тебе заради навернення грішників і відшкодування гріхів, вчинених проти Непорочного Серця Марії".

Вимовляючи останні слова, Вона знову розкрила долоні, як і в попередні два місяці. Світло, здавалося, пронизало землю, і ми у цей час побачили море вогню, а в ньому занурених дияволів і душі в людській подобі, що були немовби палаючі вуглини і плавали у цьому вогні. Вони спочатку були втягнуті в середину полум'я, а потім розпадалися на різні боки, немовби іскри під час великих пожеж, невагомі, з криком від болю і відчаю, що заставляло нас тремтіти і німіти від страху (мабуть, дивлячись на все це, я вигукнула "ой", бо це почули деякі присутні).

Дияволи мали жахливий й огидний вигляд, що нагадував невідомих потвор. Вони були прозорими, також схожими на чорні палаючі вуглини.

Зі страху ми підвели очі на Матінку Божу, котра, сповнена смутку і доброти, сказала:

– Ви бачили пекло, куди потрапляють душі бідних грішників. Щоб їх урятувати, Господь хоче встановити у світі богослужіння на честь Мого Непорочного Серця. Якщо буде зроблене те, що Я скажу вам, то буде врятовано багато душ, а також настане мир. Війна закінчиться. Якщо ж люди не припинять ображати Бога, то під час понтифікату папи Пія ХІ розпочнеться друга війна, ще більш страшна. Коли ви побачите ніч, осіяну незвичайним світлом¹⁴, знайте, що це великий знак, який вам дає Господь, про те, що Він покарає світ за всі його злочини війною, голодом, переслідуванням Церкви і Святішого Отця.

– Щоб усьому цьому запобігти, Я прийду і вимагатиму посвячення Росії Моєму Непорочному Серцю, а також відшкодувального Причастя у першу суботу кожного місяця¹⁵. Якщо люди послухають Мене, то Росія повернеться і настане мир¹⁶. Якщо ж ні, то вона розповсюдить своє псевдовчення по всьому світі, викличе війни і переслідування Церкви. Доброту будуть катувати, Святіший Отець дуже страждатиме, буде знищено багато народів, але врешті-решт Моє Непорочне Серце затріумфує. Святіший Отець посвятить Мені Росію, яка повернеться, і світові буде подарований мирний час. У Португалії завжди берегтимуть догмат віри і т. ін. Проте нікому не говоріть про це – лише Франциску можете сказати.

– Коли відмовлятимете вервицю, то після кожного десятка додавайте: “О мій Ісусе, прости нам, врятуй від пекельного вогню, приведи на Небо всі душі, а особливо ті, які найбільше потребують!”.

Опісля настала хвилина тиші і я запитала:

– Чи хочете Ви ще чогось сьогодні від мене?

– Ні, сьогодні Я не хочу більше нічого.

І, як завжди, Вона піднялася у напрямку сходу, доки не зникла за безкінечним горизонтом.

6. 13 серпня 1917 року

Оскільки я уже розповідала, що сталося цього дня, то не буду тут повторюватися і відразу перейду до об’явлення, яке, як на мене, було увечері 15 серпня¹⁷.

¹⁴ Мова йде про північне сяйво в ніч на 25 січня 1938 року, видиме по всій Європі. Лусія сприйняла його як обіцяний знак Небес.

¹⁵ Див. Додаток I.

¹⁶ Див. Додаток II.

¹⁷ Лусія вважає, що об’явлення було того самого дня, коли вони повернулися з в’язниці у Віла-Нова-де-Оурень. Проте, воно було наступної неділі, тобто 19 серпня.

Оскільки я у той час не розрізняла днів місяця, то можу тут помилитися. Утім, я переконана, що це був той самий день, коли ми повернулися з Віли-Нова-де-Оурему.

Коли ми з Франциском та його братом Йоаном гнали отару до Валіньос, я відчула щось надприродне, що наближалося до нас й огортало. Я зрозуміла, що зараз з'явиться Пресвята Діва Марія, і мені було страшенно шкода, що з нами немає Жасінти, тому я попросила її брата Йоана привести сестричку. Оскільки ж він не хотів іти, то я запропонувала йому два “віньтеньш”, після чого він побіг. А тим часом ми побачили з Франциском світло, яке ми називали блискавкою. Невдовзі після того, як прийшла Жасінта, ми побачили Пані над одним із дерев.

– Чого Ви бажаєте від мене?

– Я хочу, щоб ви прийшли 13-го до Кова-да-Ірії і щоб далі щоденно відмовляли вервицю. В останній місяць Я подарую чудо, щоб усі повірили.

– Що нам робити з грошима, які люди залишають в Кова-да-Ірії?

– Потрібно зробити два переносні вівтарі. Ви з Жасінтою та ще дві дівчинки одягнені у біле будете нести один, а Франциск з трьома хлопчиками – другий. Гроші на ношах будуть призначені на свято Матері Божої Розарія, а залишок – на побудову каплички.

– Прошу Вас про зцілення кількох хворих.

– Добре, протягом року Я зцілю окремих. Моліться, багато моліться і приносьте жертви за грішників, тому що багато душ потрапляє до пекла, оскільки за них ніхто не молиться і не жертвує.

І знову, як і раніше, Вона піднялася у напрямку сходу.

7. 13 вересня 1917 року

Коли надійшла довгоочікувана хвилина, ми з Жасінтою і Франциском змушені були продиратися крізь натовп, який нас ледве пропустив. Дороги були заповнені людьми. Усі

хотіли нас бачити і говорити з нами. Ніхто нікого не боявся. Безліч людей, а серед них високоповажні особи, протискалися крізь натовп, що нас оточував. Вони падали перед нами навколішки і благали переказати їхні прохання Матері Божій. Інші, котрі не могли дістатися до нас, кричали здалеку:

– Заради доброго Бога, попросіть Матінку Божу, щоб Вона виявила своє милосердя до мого сина каліки і зцілила його!

Інший кричав:

– Вона повинна зцілити мою сліпу дитину!

Ще інші:

– І мою – вона німа!

– Нехай мої чоловік і син повернуться додому з війни!

– Нехай навернеться грішник!

– Нехай зцілить мене від туберкульозу!

Тут на очах були усі нещастя людства, дехто кричав з дерев і мурів, на які вони вилазили, щоби побачити нас, коли проходимемо мимо. Обіцяючи допомогти одним і протягуючи руки іншим, щоб підвести їх із землі, ми просувалися далі за допомогою кількох чоловіків, що прокладали нам дорогу.

Коли я тепер читаю у Новому Завіті про чуда, що чинилися у той час, коли Спаситель подорожував Палестиною, то пригадую ці події, які мені довелося пережити дитиною на бідних дорогах від Алжустрелу до Фатіми і Кова-да-Ірії. Я дякую Богу і жертвую Йому віру нашого доброго португальського народу. Гадаю, якщо вони кидалися навколішки перед трьома бідними дітьми тільки тому, що цим дітям була дарована благодать говорити з Матінкою Божою, то що б вони зробили, якби побачили перед собою самого Ісуса? Але, це не стосується теми. Це мій олівець ковзнув у сторону, куди я не хотіла. Терпеливості, знову щось непотрібне! Проте я не буду це знищувати, щоб не псувати зошит.

Нарешті ми підійшли до дуба у Кова-да-Ірії і почали усі разом відмовляти вервицю. Невдовзі ми побачили світло, а потім над дубом Пресвяту Діву Марію.

– Відмовляйте і далі вервицю, щоб виблагати кінець війни. У жовтні прийде також Господь Ісус, Мати Божа Страждань і Кармелю, святий Йосиф з Дитятком Ісусом, щоби благословити світ. Господь задоволений вашими жертвами, але Він не хоче, щоб ви спали зі шнурком. Носіть його тільки удень.

– Мене так багато людей просило виблагати у Вас багатьох милостей: зцілити хворих і глухонімих.

– Так, одних Я зцілю, інших – ні. У жовтні Я здійсно чудо, щоб усі повірили.

І Вона, як звичайно, почала підніматися і зникла.

8. 13 жовтня 1917 року

Ми вийшли з дому досить рано, оскільки розраховували на затримку по дорозі. Скрізь були натовпи людей. Дощ лив як із відра. Моя мати, котра страшенно боялася, що цей день буде останнім у моєму житті, і серце якої роздиралося через непевність, захотіла мене супроводжувати. По дорозі повторювалися картини минулого місяця, але більш часто і зворушливо. Люди принижено схилялися перед нами, благаючи про допомогу, і навіть болото на дорогах не могло стримати їх від цього. Ми прийшли в Кова-да-Ірію до дуба, і я, ведена внутрішньою спонукою, попросила присутніх закрити парасольки, щоб відмовити вервицю. Невдовзі після цього ми побачили світло, і над деревом з'явилася наша Пані.

– Чого Ви бажаєте від мене?

– Я хочу сказати тобі, що тут повинна буде побудована капличка на Мою честь. Я – Мати Божа Розарія. Потрібно і далі відмовляти щодня вервицю. Війна йде до завершення, скоро солдати повернуться додому.

– У мене так багато прохань до Вас: чи не могли б Ви зцілити кількох хворих і навернути грішників та багато іншого зробити?

– Одних зцілю, інших – ні. Вони повинні виправитися і просити про пробачення своїх гріхів.

І ще з більшим смутком Вона промовила:

– Вони не повинні більше ображати Бога, котрий і так скривджений ними.

Пресвята Богородиця розкрила свої долоні і заставила засяяти сонцю. Коли Вона піднімалася, Її власне світло знову відбилося у сонячному.

Післямова

Це було причиною, Владико, того, чому я вигукнула, щоб усі дивилися на сонце. Я не хотіла привертати увагу людей, оскільки не усвідомлювала, що поруч ще хтось є. Я зробила це тільки через внутрішню спонуку.

Після того, як Мати Божа зникла за горизонтом, ми побачили біля сонця святого Йосифа з Дитятком Ісусом і Матір Божу, одягнуту у білу сукню і голубий плащ. Видавалося, що Йосиф з маленьким Ісусом на руках жестом робить знак хреста, благословляючи світ. Незабаром видіння зникло. Тоді ми побачили Господа і Пресвяту Діву Марію. У мене склалося враження, що це була Мати Божа Страждань. Господь також благословив світ, як це зробив Йосиф. Видіння зникло, і мені здається, що я бачила ще Матір Божу Кармелю.

Владико, оце і є історія об'явлень Матері Божої у Ковалда-Ірїї 1917 року. Завжди, коли я була змушена говорити про це, я намагалася говорити якомога менше, щоб деякі речі залишити при собі, оскільки відкрити їх означало для мене дуже багато. А оскільки вони належать Богу, а не мені, і нині Він у Вашій особі вимагає їх повернення, то за допомогою цього запису я повертаю їх Всевишньому. Я повертаю назад те, що мені не належить. Свідомо я нічого не приховую. Гадаю, що бракує деяких дрібниць, які стосуються прохань людей, що зверталися до мене. Але через те, що вони носили чисто побутовий характер, то я не надала їм великого значення, можливо, саме тому вони і не збереглися у моїй пам'яті. Крім того, їх було так багато! Я була настільки зайнята випро-

шуванням численних благодатей у Матері Божої, що можливо помилилася, кажучи, що війна завершиться того самого дня, тобто 13-го числа¹⁸.

Багатьох людей дивує моя пам'ять, якою наділив мене Господь. Я отримала цей дар завдяки Його безмірній благодаті. До того ж не варто дивуватися тому, що надприродні речі запам'ятовуються так, що їх неможливо забути. Вони назавжди залишаться зі мною, якщо тільки цього захоче Бог.

III. ДОПОВНЕННЯ ДО ТЕМИ “ЖАСІНТА”

1. Чудо зцілення

Доктор Ґаламба попросив мене описати інші прохання, які були виконані за заступництвом Жасінти. Я подумала і пригадала тільки два.

Перше стосується доброї пані Емілії, про яку я розповідала у другому записі про Жасінту. Одного разу вона зайшла за мною і відвела до будинку отця-декана в Олівалі. Жасінта пішла зі мною. Була уже ніч, коли ми дісталися селища, де жила ця добра жінка. Утім, звістка про наше прибуття поширилася досить швидко, а тому оточила велика кількість людей. Усі бажали нас побачити, розпитати, викласти свої прохання і т. ін. Там само мешкала одна побожна жінка, котра разом із місцевими жителями відмовляла у своєму домі вервицю. Вона також прийшла і попросила нас піти з нею, щоб помолитися разом з ними. Ми хотіли відмовитися від цього кажучи, що прийшли помолитися з пані Емілією, однак жінка була такою невблаганною, що нам довелося поступитися. Дізнавшись про те, що ми йдемо до цієї жінки, люди натовпом ринули туди, щоб зайняти місце. Це було добре хоча б тому,

¹⁸ *Насправді Лусія не говорила, що війна закінчиться того самого дня. Її примусила до цього велика кількість надокучливих питань, які їй ставили.*

що нам звільнили дорогу. По дорозі ми зустріли дівчину років двадцяти. Вона заплакала, впавши перед нами на коліна й попросила зайти до її дому, щоб там прочитати хоча б одне “Радуйся, Маріє” за її хворого батька, котрий уже три роки страждав від гикавки. Ми не могли байдуже обминати це прохання, тому я допомогла підвестися бідній дівчині, й оскільки було уже досить пізно (ми йшли при світлі ліхтарів), сказала Жасінті, щоб вона пішла туди, поки я буду з іншими людьми відмовляти вервицю. Ми домовилися, що я покличу її, коли вертатимусь. Жасінта погодилася. На зворотному шляху я зайшла до згаданого будинку. Моя маленька сестричка сиділа на стільці перед чоловіком, який був досить молодим, лише дуже худим. Цей чоловік ридав від зворушення. У домі зібралося багато його родичів. Як тільки Жасінта побачила мене, тут же підвелася, попрощалася і пообіцяла не забувати його у своїх молитвах. Після цього ми вирушили до дому пані Емілії.

Наступного дня ми вирушили раненько до Олівалю і тільки через три дні повернулися звідти. Коли ми підходили до будинку пані Емілії, то зустріли там згадану дівчину разом з її батьком, котрий виглядав тепер краще, він був спокійний і зміцнілий фізично. Ці люди подякували за отриману благодать, сказавши, що у чоловіка минула гикавка. І відтоді, як тільки я з’являлася у тих місцях, вони приходили подякувати за це зцілення.

2. Повернення блудного сина

Наступний випадок пов’язаний з моєю тіткою Вікторією, котра, одружившись, переїхала до Фатіми. Вона мала одного сина, якого дійсно можна було назвати блудним. Я не знаю, як давно він залишив батьківський дім, про нього не було жодної звістки. Тітка дуже журилася за ним, а тому прийшла до нас в Алжустрел, щоб попросити мене помолитися до Божої Матінки за її сина, а оскільки вона не застала мене, то звернулася з цим до Жасінти. Жасінта пообіцяла помолитися за нього.

За кілька днів хлопець повернувся додому попросити пробачення у своїх батьків, а потім прийшов до Алжустрелу, щоб розповісти про все, що з ним трапилось. Після того, як він усе розтринькав, що вкрав у батьків (він сам у цьому зізнався), хлопець деякий час мандрував, аж поки не потрапив – не знаю, за що! – до в'язниці у Торрес-Новас. Він сидів у ній досить довго, поки йому не вдалося втекти звідти однієї ночі. Хлопець забрів у ліс у горах і думав, що вже не вибереться з нього. Він боявся усього: і того, що може бути спійманим, і нічної грози. Єдиним його порятунком стала молитва. Хлопець упав на коліна і почав молитися. За кілька хвилин, як він стверджує, йому з'явилася Жасінта, вона узяла його за руку і повела дорогою з Алкейдао до Регенго. Там вона дала йому знак іти далі самому. На світанку юнак побачив, що прямує дорогою до Болейросу, він упізнав рідне село і з великим хвилюванням пішов до дому своїх батьків. Хлопець завірив, що йому з'явилася Жасінта, яку потім впізнав уже вдома. Я запитала Жасінту, чи це правда, що вона ходила до нього. Дівчинка заперечила, адже вона не знала тієї місцевості, де він заблукав.

– Я лише молилася, палко бажаючи Матінку Божу про допомогу твоєї тітці, якій дуже співчувала.

Такою була відповідь Жасінти, але що то було насправді? Я не знаю. Тільки один Бог знає.

IV. РЕПУТАЦІЯ СВЯТОСТІ ЖАСІНТИ

1. Пояснення

Мушу відповісти на ще одне питання доктора Ґаламби: “Що відчували люди у присутності Жасінти?”

Питання дуже складне, оскільки я, як звичайно, не знаю, що відбувається у душах людей. Я не знаю, що вони відчували – можу лише сказати про свої почуття, а також описати, як інші виражали їх.

2. Жасінта – дзеркало Бога

Я відчувала те, що, як правило, відчувають, коли йдеться про святих людей, міцно пов'язаних з Богом. Жасінта завжди була серйозною, скромною і гідною любові, так, що видавалося, ніби у ній віддзеркалюється присутність Бога. Так, зазвичай, буває зі старшими людьми, дуже побожними. Я не помічала у ній легковажності, захоплення прикрасами та іграми, яке зустрічається у дівчаток. Йдеться, щоправда, про її життя після об'явлень. Досі вона була примхливою і нестриманою дитиною. Не можу сказати, щоб інші діти бігли до неї, як до мене. Причиною цього було, можливо, те, що вона знала не так багато пісень та історій, щоб розважати їх, а також, можливо, тому, що, як на свій вік, була надто серйозною. Якщо в її присутності дитина або навіть доросла людина говорила або робила щось недобре, Жасінта спиняла її такими словами:

– Не робить цього, бо це ображає Бога, котрого і так уже скривдили!

Якщо ж доросла людина або дитина називали її святенницею або черницею, що було досить часто, вона, глянувши на неї, мовчки виходила з кімнати. Можливо, саме тому вона не викликала особливої симпатії серед людей. Коли я була з нею, довкола нас відразу збиралося безліч дітей, а як тільки я залишала Жасінту – вони розбігалися. Проте, коли вони гралися з нею, то, здається, насолоджувалися її товариством. Діти обіймали її з невинною ніжністю, охоче співали і бавилися. Дуже часто, коли її не було, вони просили мене, щоб я покликала її. Якщо ж я говорила їм, що Жасінта не хоче йти, тому що вони неслухняні, діти відразу ж обіцяли виправитись, як тільки вона прийде:

– Піди до неї і скажи, що ми будемо добрими дітьми, якщо вона прийде!

Під час візитів до хворої Жасінти я помічала біля дверей її кімнати велику кількість дітей, котрі чекали на мене, щоб увійти разом зі мною до неї. Самі вони не наважувалися це

зробити – відчуття страху і поваги до неї стримувало їх. Часом перед тим, як покинути її дім, я запитувала:

– Жасінто, хочеш, я скажу дітям, щоб вони залишилися з тобою?

– Так, але скажи тим, котрі молодші від мене.

У таких випадках усі починали сперечатися між собою:

– Я хочу залишитися!

– Ні, я хочу залишитися!

Потім вона гралася з ними, вчила їх молитви “Отче наш” та “Радуйся, Маріє”, правильно хреститися, а також різних пісень. Вони гралися камінцями на її ліжку або ж сиділи посеред кімнати на підлозі, коли вона не підводилася. Для гри діти використовували маленькі яблука, каштани, солодкі жолуді, сухий інжир, яких завжди вистачало у тітки, щоб вони могли побути з її донькою.

Жасінта відмовляла разом з ними вервицю, вчила їх не грішити, аби не ображати Бога і не потрапити до пекла. Деякі діти сиділи біля неї майже увесь день, і, здавалося, були щасливими від того. Але коли покидали Жасінту, то вже не відважувалися так просто повернутися назад. Діти чекали на мене поблизу будинку або стояли під дверима, доки тітка або й сама Жасінта не запрошувала їх зайти до кімнати. Очевидно, люди любили і цінували її товариство, однак почували себе трохи скутими через повагу і страх перед нею, а тому трималися на відстані.

3. Жасінта – взірець побожності

Дорослі також провідували її, вони захоплювалися поведінкою Жасінти, яка була завжди однаковою: терпеливість без найменших нарікань й цілковита невимогливість. Вона завжди була у тій позі, у якій її залишала мати. Коли Жасінту запитували, чи їй краще, вона відповідала:

– Мені завжди однаково.

Або:

– Щиро дякую! Думаю, що мені гірше.

Вона виглядала сумною у присутності відвідувачів. Часом люди подовгу сиділи біля неї, і, здавалося, почували себе щасливими від того.

Її продовжували розпитувати про все, але Жасінта, ні разу не виказавши свого невдоволення, якось тільки сказала мені:

– У мене так розболілася голова, поки я слухала цих людей! Оскільки я не можу втекти і сховатися, то приношу ще більше подібних жертв заради Господа Ісуса.

Інколи сусідки штопали одяг біля неї:

– Я хочу трохи попрацювати біля Жасінти. Не знаю, як це пояснити, але поруч з нею відчуваєш себе так добре!

Вони приводили із собою дітей, котрі гралися із Жасінтою у той час, коли матері шили. На питання відповідала люб'язно, але коротко. Якщо хтось вимовляв щось таке, що їй видавалося непристойним, вона тут же говорила:

– Не говоріть так, бо цим ви ображаєте Бога.

Якщо хтось розповідав про чвари у родині, вона казала:

– Не дозволяйте дітям грішити, бо вони можуть потрапити до пекла.

Якщо мова йшла про дорослих:

– Скажіть їм, що вони не повинні цього робити, тому що це гріх. Цим вони ображають Бога і будуть прокляті.

Чужі люди, котрі відвідували її через цікавість або з поваги, відчували у ній щось надприродне. Якщо вони приходили до нас, щоб поговорити зі мною, то часом казали:

– Ми розмовляли з Жасінтою і Франциском – від них іде якась надприродна сила.

Інколи вони навіть просили мене пояснити, що викликає ці відчуття. Але оскільки я сама цього не розуміла, то тільки потискувала плечима і мовчала. Я часто чула, коли інші говорили про це. Якось приїхали два священики й один цивільний чоловік. Поки моя мати відкривала їм двері і запрошувала увійти в дім, я швиденько сховалася на горищі. Мати привіталася з ними і вийшла на двір, щоб покликати мене, проте знайти мене, звісно, вона не могла, хоч шукала досить довго. А тим часом гості розмовляли між собою:

– Побачимо, що нам скаже ця дівчинка.

Згаданий цивільний чоловік сказав:

– На мене велике враження справила чистота і щирість маленької Жасінти та її брата. Якщо ця дівчинка така сама, то я повірю. Не можу описати, що я відчув у присутності цих дітей!

– Здається, що почуваш в якійсь мірі щось надприродне, – додав священник, – моя душа відпочивала в їхній присутності.

Оскільки мати не знайшла мене, то ці шановані люди змушені були залишити наш дім так і не поговоривши зі мною.

– Часом вона йде погратися з іншими дітьми, – сказала мати, – тоді її ніхто не може знайти.

– Дуже шкода! Ми були такі задоволені розмовою з Жасінтою і Франциском, тому хотіли поговорити і з вашою донькою! Ми прийдемо ще до вас!

В одну з неділь після Служби Божої моєї подружки з Мойти Марія-Роза та Ана Каetano разом з Марією Брогейра попросили мою матір, щоб та відпустила мене з ними провести день. Після того, як мама дозволила нам це, вони попросили мене узяти із собою Жасінту і Франциска. Отримавши у тітки дозвіл, ми вирушили до Мойти. Після обіду Жасінта була уже втомленою. Жозе Алвес сказав одній зі своїх племінниць покласти її у ліжко. Так досить швидко Жасінта заснула. На зустріч з нами у дім пана Алвеса прийшло багато людей. Вони захотіли побачити і Жасінту, а тому пішли подивитися, чи вона не прокинулась. Це була зворушлива картина: дівчинка глибоко спала, з усмішкою на устах. Її обличчя було немовби в ангела, рученята були складені і звернені до Неба. Кімната швидко заповнювалася цікавими. Усі бажали її бачити й неохоче поступалися місцем для інших. Дружина пана Жозе Алвеса та його племінниці казали:

– Вона просто ангел!

Охоплені якоюсь надприродною повагою, вони стояли на колінах біля її ліжка, поки я не розбудила її у половині на

п'яту. Ми хотіли ще відмовити вервицю у Кова-да-Ірії, а потім вже йти додому. Згадані племінниці Жозе Алвеса були саме тими сестрами Каетано, про яких згадувала раніше.

4. Її несхожість із Франциском

Франциск виглядав трохи по-іншому, він завжди був усміхненим, привітним і поступливим. Він грався з усіма дітьми, нікого не присаджував, часом усамітнювався, коли помічав, що щось не так. Якщо його запитували, чому він іде, він відповідав:

– Тому що ви чините погано.

Або:

– Тому що я більше не хочу гратися.

Підчас хвороби діти заходили до нього в кімнату і виходили з неї, немовби це була звичайна річ. З ним розмовляли крізь вікно, запитували, чи йому краще і т. ін. Коли його запитували, чи він не хоче, щоб діти побули з ним, він заперечно хитав головою. Франциск любив самотність.

– Я хочу, щоб тільки ви з Жасінтою були зі мною, – казав нерідко хлопчик.

З дорослими, котрі відвідували його, він залишався спокійним, відповідаючи на їхні питання коротко. Односельці або ж мешканці інших сіл подовгу сиділи біля його ліжка і говорили:

– Не знаю, що такого є у Францискові! Поруч з ним почуваєш себе так добре!

Дехто із сусідок, посидівши трохи у нього в кімнаті, потім зізнавалися його матері:

– Це таємниця, яку неможливо досягнути! Вони лише діти, як решта, не говорять нічого особливого, а проте відчуваєш в них щось незвичайне!

– Коли заходиш до кімнати Франциска, то відчуваєш те саме, що і в церкві, – сказала якось моїй тітці сусідка Романа. І це при тому, що вона не вірила у чудо об'явлення Матері Божої!

Тієї ж думки були й інші жінки: дружини Мануела Фаустіно, Жозе Марто і Жозе Сілви.

Мене не дивує, що люди мали подібні відчуття, адже у повсякденному житті вони стикалися лише з матерією тлінного і минулого життя. А тут їх дух здіймався до Матері Божої за одного тільки погляду на дітей, поєднаних з Нею, здіймався до Неба, куди ті ось-ось повинні були щасливо полинути, здіймався до Бога, котрого, як самі стверджували діти, вони люблять більше, ніж власних батьків, здіймався до пекла, куди потрапляє той, хто далі грішить. Люди вважали, що зовні діти виглядають так, як і решта малюків, проте вони дивилися на це по земному. Лише у душі могли хоч трішки відірватися від земного і помітити, що ці діти таки відрізнялися від інших.

Нині мені пригадалася ще одна подія, пов'язана із Франциском, яку я хочу описати.

Одного разу жінка з Каза-Веля на ім'я Маріана зайшла до кімнати Франціска. Вона виглядала дуже стурбованою, оскільки її чоловік вигнав з дому сина. Пані Маріана просила про благодать примирення сина з батьком. Франциск відповів на це:

– Будьте спокійні, скоро я потраплю на Небо, а коли буду там, то попрошу Матінку Божу про цю благодать.

Не пригадую тепер точно, скільки минуло відтоді часу, доки він пішов до Неба, однак знаю напевне, що того самого вечора, коли помер Франциск, син цієї жінки востаннє попросив прощення у батька. Попереднього разу той відмовив йому у прощенні, оскільки син не погоджувався на поставлені батьком умови. Цього ж разу він погодився на все, що від нього вимагав батько, і мир у їхньому домі був знову відновлений. Одна із сестер цього хлопця на ім'я Леокадія вийшла пізніше заміж за брата Жасінти і Франциска і стала таким чином матір'ю племінниці Жасінти і Франциска. Трохи раніше Ви, Владико, були свідком її вступу до монастиря святої Доротеї у Кова-да-Ірії.

Післямова

Сподіваюся, Владико, що занотувала усе, що Ви доручили мені. До сьогоднішнього дня я робила усе, що було у моїх силах, задля того, щоби приховати те, що є найпотаємнішим в об'явленні Матері Божої у Кова-да-Ірії. Якщо я почувала себе зобов'язаною говорити про це, то намагалася бути поверховою, аби не видати більшого. Нині ж, коли мене зобов'язує послух, я стою перед Вами немовби скелет, відділений від усього, ще за життя, скелет, який можна виставити у музеї для нагадування відвідувачам про бідність і нікчемність тлінного. Нехай же добрий Бог і Непорочне Серце Марії приймуть цю нікчемну жертву, про яку Ви просите мене, щоб оживити в душах віру, надію і любов.

Туй, 8 грудня 1941 року.

ДОДАТОК I

ВСТУП

Наведений нижче текст є записом, який сестра Лусія зробила наприкінці 1927 року за наказом її духовного наставника отця Апарісіо, т.і. Вона написала його невдовзі після з'явлення у власній келії, тобто 10 грудня 1925 року, який потім сама і знищила. Отож наведений нижче текст є другим записом, який цілковито відповідає першому. До нього лише додана супровідна частина, в якій візіонерка розповідає про дозвіл Неба на розкриття таємниці. Цей документ ми назвали “Велика обітниця Непорочного Серця Марії”. Насправді це є промовистим виразом милосердя Божого та безкорисливої волі Божої про те, що нам даний безпечний засіб спасіння, який опирається на католицьку традицію за посередництвом Діви Марії.

У цьому тексті дані обов'язкові умови стосовно перших субот місяця задля відшкодування гріхів, вчинених проти Непорочного Серця Марії. Ми не повинні забувати про намір відшкодування гріхів, вчинених проти Серця Марії.

ВЕЛИКА ОБІТНИЦЯ СЕРЦЯ МАРІЇ ПІДЧАС ОБ'ЯВЛЕННЯ У ПОНТЕВЕДРА

Ісус. Марія. Йосиф.

17 грудня 1928 року вона прийшла до Дарохранительниці, щоб запитати Ісуса, яким чином зможе виконати прохання, яке отримала: чи встановлення богослужіння на честь Непорочного Серця Марії стосується таємниці, яку довірила Мати Божа? Ісус виразно промовив:

– Дочко моя, напиши про все, про що тебе просять, а також усе, що сказала тобі про це богослужіння Мати Божа. Що стосується решти таємниць, то зберігай і надалі мовчання.

Ось що було їй відкрито у 1918 році стосовно цієї справи. Лусія просила про те, щоб її узяли на Небо. Пресвята Діва відповіла:

Так, Жасінту і Франциска Я заберу вже скоро, а ось ти мусиш залишатися тут якнайдовше. Ісус хоче послужитися тобою, щоб інші люди могли пізнати Мене і полюбити. Він бажає встановити у світі богослужіння на честь Мого Непорочного Серця. Того, хто прийме це богослужіння, Я обіцяю спасіння. Ці душі Бог любитиме, наче квіти, які Я поставлю ніби оздобу на Його престолі.

– Я залишуся тут сама? – запитала вона зі смутком.

– Ні, моя дитино! Я ніколи не залишу тебе, Моє Непорочне Серце буде твоїм притулком і шляхом, що веде до Бога.

10 грудня 1925 року у Понтеведра знову з'явилася Мати Божа, а біля Неї у світлі Дитятко. Діва Марія поклала Лусії на плече свою руку і показала Серце, оточене тернинами, яке тримала у другій руці. Дитятко сказало:

– Співчай Серцю своєї Пресвятої Матері. Це серце оточене терновими колючками, якими невдячні люди постійно ранять його. Немає нікого, хто б відшкодував цей біль. Після цього Мати Божа промовила:

– Дочко Моя, поглянь на Моє Серце, оточене терновими колючками. Невдячні люди безперестанку ранять його через свої богохульства і невдячність. Старайся хоча б ти потішити Мене, і перекажи, що Я обіцяю у смертну годину прийти на допомогу тим, хто протягом п'яти місяців буде сповідатися у першу суботу, причащатися, відмовляти вервицю і перебувати подумки зі Мною на протязі 15 хвилин, роздумуючи над таємницями вервиці у намірі відшкодування гріхів.

15 лютого 1926 року Лусія знову побачила Дитятко Ісуса. Він запитав її, чи вона уже поширює богослужіння на честь Його Матері. Лусія розповіла про труднощі, які мав її духовний

наставник, а також те, що настоятелька готова займатися поширенням цього богослужіння, лише духівник вважає, що їй самій буде важко це зробити. Ісус сказав на це:

– Так, самій настоятельці буде важко зробити, але з Моєю благодаттю вона здійснить усе.

Лусія розповіла Ісусові про труднощі у деяких людей, пов'язаних із сповіддю у суботу, і попросила, щоб сповідь була дійсною протягом восьми днів. Ісус відповів:

– Так, можна навіть протягом довшого періоду сповідатися, але за умови, що вони будуть у стані освячуючої ласки, коли прийматимуть Мене у Причасті і матимуть намір відшкодувати гріхи, вчинені проти Непорочного Серця Марії!

– Мій Ісусе, а якщо хтось забуде про цей намір?

– У такому разі вони зможуть зробити це під час наступної сповіді, як тільки скористаються з першої нагоди посповідатися.

Через кілька днів по цьому сестра Лусія занотувала своє відіння, яке надіслала отцю Мануелу Перейра Лопес – майбутньому Генеральному вікарію єпархії у Порто і котрий був сповідником Лусії підчас її перебування у віларському будинку. Оригіналом цього документу отець-доктор Себастьян Мартінс дос Рейс скористався у книжці “Історія одного життя у фатімському служінні” (стор.336-357).

15 лютого 1926 року я була дуже зайнятою і в цілому не пам'ятаю про це. Я вийшла, щоб викинути сміття, де за кілька місяців до цього зустріла дитину, яку запитувала, чи вона знає молитву “Радуйся, Маріє”. Дитина відповіла мені, що так. Я попросила її прочитати цю молитву. Утім, маля не знало, як розпочати її, тому я відмовила їй разом з ним тричі. На закінчення попросила, щоб дитятко відмовило її тепер самостійно, але воно мовчало. Тоді я запитала, чи воно знає, де знаходиться церква Матері Божої. Відповіло, що знає. Я попросила, щоб воно ходило туди щодня задля відмовляння

такої молитви: “Матінко моя Небесна, даруй мені свого Сина Ісуса!” Навчивши маля цієї молитви, я поспішила додому.

15 лютого 1926 року я повернулася, як звичайно, і зустріла дитину, схожу на попередню, тому запитала її:

– Чи просив Матінку Божу показати тобі свого Сина – Ісуса?

Але дитина озвалася до мене з такими словами:

– Чи поширюєш ти у світі те, про що просила тебе Мати Божа?

У цю мить я побачила хлопчика, від якого йшло яскраве світло. Упізнавши в ньому Господа Ісуса, я промовила:

– Мій Ісусе, Ти добре знаєш, що мені написав у листі духовний отець, який я читала Тобі. Він писав про необхідність повторення об’явлення, аби він мав знак, який би підтверджував це прохання, а також те, що настоятелька не зможе самостійно зробити це, аби воно стало відомо ширшому загалу.

– Так, настоятелька нічого не може сама вдіяти – лише за допомогою Моєї благодаті. Достатньо буде того, що духівник дозволить тобі зробити це, а настоятелька оповістить про все. Решта буде зроблена без будь-якого втручання з боку того, хто отримав це одкровення.

– Мій духовний отець пише у листі про те, що світ не потребує цього богослужіння, оскільки багато людей і так приймають Тебе у Причасті у перші суботи місяця на честь Матері Божої і п’ятнадцяти таємниць Розарію.

– Це правда, Моя дочко, багато людей починає це робити, але мало хто доводить справу до кінця, а ті, що її завершують, хочуть отримати у замін якісь благодаті. Мені ж до вподоби ті душі, котрі служать перші п’ять субот з метою відшкодування гріхів, вчинених проти Непорочного Серця Небесної Матері, аніж ті, котрі служать п’ятнадцять, але байдуже.

ДОДАТОК II

ВСТУП

Даний нижче текст не належить перу сестри Лусії, але він гарантує правдивість описаного, оскільки його написав її духовний наставник – Жозе-Бернардо Гонсалвес, т.і. Він детально відтворив розповідь самої сестри Лусії.

Одкровення, про яке йдеться у тексті, сестра Лусія отримала 13 червня 1929 року у капличці чернечого будинку в Туй (Іспанія). У ньому йдеться про об'явлення Пресвятої Трійці, яку супроводжувала Мати Божя, показуючи своє Серце, як це було під час приходу у червні і липні 1917 року.

Дана колись обітниця нарешті була виконана. Сестра Лусія чує Непорочну Діву, котра просить про посвячення Росії Її Непорочному Серцю, кажучи, як це зробити.

ПРОХАННЯ ПРО ПОСВЯЧЕННЯ РОСІЇ НЕПОРОЧНОМУ СЕРЦЮ МАРІЇ

Отець Гонсалвес часто приходив сповідати до нашої каплички. Я сповідалася у нього на протязі трьох років – ми розуміли один одного дуже добре. Отець Гонсалвес був у цей період секретарем отця-провінціала.

Саме тоді Пресвята Діва Марія звернула мою увагу на те, що наближається мить, коли я повинна переказати Церкві Її бажання про посвячення Росії, яка навернеться. Це було здійснене наступним чином.

Туй, Іспанія. 13 червня 1929 року. Я попросила дозволу у настоятелів та свого духовного наставника про проведення Святої години у ніч з четверга на п'ятницю, від 23.00 до 24.00. Однієї такої ночі я була там сама. Я стала навколішки біля поручнів у центрі каплички, щоб відмовити молитву Ангела, але оскільки почувала себе втомленою, то потім підвелася і

продовжувала молитися далі з піднятими руками. У капличці горіла лише лампадка. Раптом усю капличку залило надприродне світло, а над вітарем з'явився хрест, що сягав стелі. На верхівці хреста можна було побачити обличчя і верхню частину тулуба людини, над її грудьми голуба, до самого ж хреста було прибите тіло іншого чоловіка. У нижній частині хреста у повітрі витала Чаша і велика Гостія. На цій Гостії був зображений розіп'ятий Ісус, з обличчя і грудей якого скапувала Кров у Чашу. З правого боку хреста стояла Пресвята Діва Марія. Це була Фатімська Мати Божа з Непорочним Серцем у лівій руці. Серце ніби палало у полум'ї і було оточене терновим вінком. З лівого боку хреста виднілися великі літери неначе із джерельної води, вони збігали на вітар, утворюючи слова “благодать і милосердя”.

Я зрозуміла, що мені була відкрита таємниця Пресвятої Трійці, разом з якою я отримала натхнення, пов'язане з іншою таємницею, яку мені не можна однак відкривати. Потім мати Божа сказала мені: “Надійшла хвилина, за якої Бог закликає Святішого Отця разом з єпископами усього світу присвятити Росію Моєму Непорочному Серцю. Він обіцяє врятувати її за допомогою цього акту. Правосуддя Боже засуджує через гріхи проти Мене, тому приходжу, щоби просити про відшкодування цих гріхів. Жертвуй себе у цьому намірі і молися”.

Я переповіла усе це своєму духовному наставнику, котрий доручив мені занотувати те, чого бажала Мати Божа.

Пізніше я почула, ніби про себе, що Мати Божа скаржиться: “Ви не чуєте Мого прохання! Як і король Франції¹, пошкодуєте про це і посвятите Мені Росію, але буде уже пізно. Росія поширить своє псевдовчення по всьому світі, викликавши війни і переслідування Церкви. Святіший Отець багато страждатиме”.

¹ У 1689 році, за рік до смерті, св. Маргарита-Марія Алакок намагалася в будь-який спосіб передати французькому королю – “королю сонця”, Людовіку XIV, послання Пресвятого Серця Ісуса, в якому було дано чотири

умови: помістити на королівському гербі Пресвяте Серце Ісуса; побудувати церкву на честь Пресвятого Серця Ісуса, в якій зможе віддавати Йому шану королівський двір, король повинен присвятити себе Пресвятому Серцю Ісуса; завдяки своєму авторитету він повинен був також добитися в Апостольській столиці затвердження св. Літургії на честь Пресвятого Серця Ісуса.

Але жоден із цих пунктів не був виконаний. Складається таке враження, що король взагалі не був ознайомлений із цим посланням. Лише у 1792 році Людовік XIV присвячує себе Пресвятому Серцю Ісуса. Це відбувається у в'язниці, він обіцяє виконати усі умови, дані через Марію-Маргариту Алакок, після свого звільнення. Однак було уже пізно – Божє Провидіння винесло свій вирок: 21 січня 1793 року Людовіка XIV зійшов на гільотину.

ДОДАТОК III

Найбільш секретна частина фатімської таємниці за згодою Конгрегації у справах віровчення була оприлюднена у Римі 26 червня 2000 року. Завдяки цій публікації Фатімське послання набуло великого значення і є актуальним сьогодні.

КОНГРЕГАЦІЯ У СПРАВАХ ВІРОВЧЕННЯ

ФАТІМСЬКЕ ПОСЛАННЯ

ВСТУП

На зламі другого і третього тисячоліття Іван Павло II прийняв рішення опублікувати запис третьої частини Фатімської таємниці.

Після драматичних і жорстоких подій XX століття, одного із головних періодів в історії людства, кульмінаційним моментом якого був кривавий замах на “Христа на землі”, перед нами постає дійсність, яка творить історію, а заодно з’ясовує її глибокий сенс в духовному аспекті. Духовність приймається неохоче на рівні суспільної ментальності, яка перебуває під впливом раціоналізму.

Об’явлення і надприродні знаки з’являються в усіх справах, стоять у центрі людських подій і супроводжують історію світу, вражаючи віруючих і невіруючих. Ці явища не можуть суперечити вірі. Вони повинні зосереджуватися довкола центрального мотиву Христової проповіді, тобто довкола любові Отця, яка спонукає до навернень людей, а також дає благодать здатності довіритися Йому як батькові. Саме таке значення несе у собі послання з Фатіми, наполегливий заклик якого до навернення і покаяння, до самої серцевини Євангелії.

Фатіма, без перебільшення, є найбільшим пророцтвом з усіх сучасних об’явлень. Перша і друга частина таємниці, які

були опубліковані у першу чергу з турботою про закінченість документації, стосуються насамперед страшного видіння пекла, культу Непорочного Серця Марії, другої світової війни та попередження про величезну шкоду, якої завдасть Росія людству через відхід від віри і встановлення комуністичного режиму.

У 1917 році ніхто навіть уявити собі не міг, тоді як троє пастишків з Фатіми бачили, чули і запам'ятовували об'явлення, а Лусія, котра до 2005 року жила серед нас, за дорученням єпископа Лейрії і за дозволом Матері Божої занотувала усе це письмово.

Що стосується опису перших двох частин Фатімської таємниці, опублікованих раніше, а тому відомих загалу, то обрано текст, записаний сестрою Лусією у третьому спогаді від 31 серпня 1941 року. У четвертому, від 8 грудня 1941 року, сестра Лусія доповнює їх за допомогою кількох приміток.

Третя частина Фатімської таємниці була записана “за дорученням єпископа Лейрії та Пресвятої Діви Марії” 3 січня 1944 року.

Існує лише один рукопис, фотокопія якого вміщена у цій книзі. Запечатаний конверт зберігав спочатку єпископ Лейрії, та потім, 4 квітня 1957 року, його передали до Таємного архіву Святого Офіціуму, про що лейрський єпископ повідомив сестру Лусію.

Згідно з реєстром архіву, 17 серпня 1959 року комісар Святого Офіціуму отець П'єр Філіппе, ОР, узгодивши з Його Високопреосвященством кардиналом Алфредом Оттавіані, віддав конверт із записом третьої частини Фатімської таємниці Івану XXIII. Його Святість після деяких вагань відповів: “Зачекаємо. Я буду молитися. Я повідомлю Вам про своє рішення”¹.

Папа Іван XXIII пізніше прийняв рішення відіслати запечатаний конверт на адресу Святого Офіціуму, так і не відкривши третьої частини таємниці.

27 березня 1965 року Павло VI прочитав її зміст разом із субститутом та архієпископом Анжело Дель'Аква, а потім

відіслав конверт до архіву Святого Офіціуму, вирішивши не оприлюднювати цей документ.

У свою чергу попросив про надання цього документу Іван Павло II після замаху 13 травня 1981 року. Його Високопреосвященство кардинал Франц Сепер, Префект Конгрегації передав 18 липня 1981 року архієпископу Едуардо Мартінес Сомало, субституту і Держсекретарю два конверти: один білий з оригінальним текстом сестри Лусії на португальській мові та помаранчевий з перекладом Фатімської таємниці на італійську мову. 11 серпня цього ж року архієпископ Мартінес направив обидва конверти до Святого Офіціуму².

Як відомо, Папа Іван Павло II від самого початку мав думку посвятити світ Непорочному Серцю Марії і сам склав молитву, яку повинні були прочитати під час св. Літургії, названу “Актом посвяти”. Її було відправлено у соборі Матері

¹ У щоденнику Івана XXIII є такий запис від 17 серпня 1959 року: “Аудієнція. О. Філіпп, комісар Святого Офіціуму, передав мені листа з третьою частиною Фатімської таємниці. Я вирішив прочитати його разом із своїм сповідником”.

L U N E D I

s. Rinaldo v.

229-136

1959
Agosta 17

Mangiare:

F. Philippe Bonniere
et P.O. che mi reca la lettera con la
nanga la tua lettera da parte di
Fatima. cf. l'altro e' leggibile ed mi
benfegore.

² Варто згадати коментар, який Святіший Отець дав під час генеральної аудієнції 14 жовтня 1981 року на тему “Травневі події – велика Божая заява” (Insegnamenti di Giovanni Paolo II, IV, 2. Citta del Vaticano 1981, 409-412).

Божої Великої 7 червня 1981 року у день Зіслання Святого Духа. Цей день обрали як згадку про 1600 річницю I Костянтинопольського собору та 1550 річницю Ефеського собору. Оскільки Папа не міг узяти участі у цій відправі, то було завчасно підготовлено текст його промови. Нижче подаємо текст, узятий безпосередньо з тексту **акту посвяти**:

“О Матір людей і народів! Ти знаєш про всі наші страждання і надії, Ти по-материнськи відчуваєш боротьбу між добром і злом, світлом і темрявою, що потрясають світ, прийми наше прохання, яке заносимо у Духові Святому до Твого Серця, огорни любов’ю матері і Господньої служниці тих, котрі найбільше цього очікують, **а також тих, на посвяту яких Ти очікуєш особливим чином**. Візьми під свій материнський захист усе людство, яке Tobі, о Матінко, довіряємо. Нехай до нас усіх прийде час миру і свободи, час правди, справедливості і надії”³.

Тому Святіший Отець, бажаючи якнайвірніше виконати прагнення “нашої Пані з Фатіми”, вирішив протягом святого Року відкуплення надати повнішої форми актові довірення від 7 червня 1981 року, поновивши його пізніше у Фатімі 13 травня 1982 року.

25 березня 1984 року на площі Святого Петра на згадку про “fiat”, вимовленого Марією під час Благовіщення, у духовній єдності з усіма єпископами світу, скликаними перед цим, Папа повірив Непорочному Серцю Марії кожному окремо людину і народи в цілому словами, які звучали у 1981 році:

“О Матір людей і народів! Ти знаєш про всі наші страждання і надії, Ти по-материнськи відчуваєш боротьбу між добром і злом, світлом і темрявою, що потрясають світ, прийми

³ Звернення на радіо, оприлюднене під час Богослужіння у базиліці Матері Божої Великої, є актом вшанування, вдячності і довірення Пресвятій Діві (Theotokos. Insegnamenti di Giovanni Paolo II, IV, 1. Città del Vaticano 1981, 1246).

наше прохання, яке заносимо у Святому Духові до Твого Серця, оточи любов'ю матері і Господньої служниці увесь світ, який довіряємо Тобі і присвячуємо, світ, повний стурбованості за дочасну долю людей і народів. Віддаємо Тобі зокрема тих людей і народи, які потребують цього найбільше”.

Під Твою милість прибігаємо, Богородице Діво.

Молитвами нашими в скорботах не погорди!”

Далі Папа усе виразніше посилається на конкретні проблеми, ніби коментує Фатімське послання на тлі сумних подій, які підтверджують його істинність:

“Перебуваючи тут перед Тобою, Мати Христа, перед Твоїм Непорочним Серцем, прагнемо спільно з усією Церквою поєднатися у жертві, яку Твій Син з любові до нас приніс Отцю: “Віддаю себе за них у посвяту, щоб і вони були освячені в істині (Йо. 17, 19)”. Прагнемо поєднатися з нашим Відкупителем у цьому посвяченні за весь світ і людей, котрі в Його божественному Серці можуть виблагати пробачення і стати відшкодуванням.

Сила цього посвячення триватиме повік й огортатиме всіх людей і народи, перемагаючи будь-яке зло, яке дух темряви пробуджує у серці людини на протязі історії і яке пробудив суттєво у наші часи.

О як глибоко ми відчуваємо потребу пожертвування за людство і весь сучасний світ у поєднанні з самим Христом! Світ повинен мати частку у *відкупній жертві Христа за посередництвом Церкви*.

Знаком цього є нинішній Рік відкуплення – надзвичайний ювілей усієї Церкви.

Будь благословенна цього Святого року *понад усі створіння*, Господня служнице, котра виявила найповніший послух у покликанні Бога!

Будь благословенна Ти, котра є *цілковито поєднана* з відкупною жертвою свого Сина!

Мати Церкви! Освячай Божий народ, котрий іде дорогою віри, надії і любові! Освячай особливо тих, на пожертвування

і довірення яких очікуєш. Допоможи нам жити в істинні жертви Христа заради усього людства.

Довіряємо Тобі, о Матір, світ, усіх людей і всі народи, *довіряємо Тобі* також *саме посвячення світу*, складаючи їх у Твоєму материнському Серці.

Непорочне Серце! Допоможи нам уникнути загрози зла, яке так легко укорінилося у серцях сучасних людей, нерозсудливі наслідки якого уже сьогодні тяжіють над нашим життям і перекривають дорогу до майбутнього!

Від голоду і війни, врятуй нас!

Від атомної війни, від самознищення, від будь-яких війн, врятуй нас!

Від гріхів проти людського життя з моменту зачаття, врятуй нас!

Від ненависті і приниження гідності Божих дітей, врятуй нас!

Від будь-якої несправедливості у суспільному, національному і міжнародному житті, врятуй нас!

Від необдуманого нехтування Божими заповідями, врятуй нас!

Від спроб знищення у людських серцях правди самого Бога, врятуй нас!

Від втрати усвідомлення добра і зла, врятуй нас!

Від гріхів проти Святого Духа, врятуй нас!

Матір Христова, прийми наше благання, багате стражданнями людей! Багате стражданнями цілих суспільств!

Допоможи нам перемагати силою Святого Духа будь-який гріх, гріх кожної окремо людини і всі гріхи світу, якими б вони не були.

Нехай в історії світу ще раз виявить себе рятівна сила Відкуплення – *сила милосердної любові*! Нехай вона визволить нас від зла! Нехай перемінить наші сумління! Нехай у Твоєму Непорочному Серці відкриє усім світло надії!"⁴

Сестра Лусія особисто підтвердила, що такий урочистий і всезагальний акт посвячення відповідав тому, чого жаждала

Мати Божа (Sim, está feita, tal como Nossa Senhora a pediu, desde o dia 25 de Março de 1984). Учинили так, як цього просила наша Пані, тобто 25 березня 1984 року (Лист від 8 грудня 1989 року). А тому будь-які дискусії та подальші петиції безпідставні.

До опублікованих документів поруч із рукописом сестри Лусії додано ще чотири тексти:

1) Лист Святішого Отця до сестри Лусії від 19 квітня 2000 року; 2) Звіт розмови із сестрою Лусією, яка відбулася 27 квітня 2000 року; 3) Заява, яку було прочитано у Фатімі 13 травня Його Високопреосвященством кардиналом Анжело Содано, Держсекретарем, за дорученням Святішого Отця; 4) Богословський коментар Його Преосвященства кардинала Йозефа Рацінгера, Префекта Конгрегації у справах віровчення.

Вказівки щодо трактування третьої частини Фатімської таємниці сестра Лусія вмістила уже в листі до Святішого Отця від 12 травня 1982 року. Вона пише в ньому:

“Третя частина таємниці стосується слів Матері Божої: “Якщо (Росія) поширить своє псевдовчення по світі, виникнуть війни і переслідування Церкви, добрих будуть мучити, дуже страждатиме Святіший Отець, багато народів загине (13 липня 1917 року)”.

Третя частина таємниці є символічним одкровенням, яке стосується тієї частини послання, і яка буде виконана залежно від того, чи приймемо ми бажання, у посланні: “Якщо приймете Моє бажання, то Росія повернеться і пізнає мир, якщо ж ні, то вона поширить своє псевдовчення по світі і т. ін.”.

Оскільки ми не прийняли цього заклик, який був у Фатімському посланні, то нині є свідками його виконання: Росія дійсно заповонила світ своїм псевдовченням. І хоч не було ще цілковитого виконання останньої частини цього пророцтва,

- 4 Під час ювілейного Дня сім'ї Папа довірив Пресвятій Діві Марії людей і народи (Insegnamenti di Giovanni Paolo II, VII, 1. Città del Vaticano 1984, 775-777).

бачимо, що ми таки наближаємося до нього великими кроками. Воно прийде, якщо не зійдемо з дороги гріха, ненависті, помсти, несправедливості, позбавлення прав людини, аморальності, злочину і т. ін.

Ми не маємо права говорити, що Бог карає нас, тому що люди самі себе карають. Бог терпляче застерігає нас і закликає до повернення на дорогу добра, шануючи свободу, подаровану нам. Люди самі несуть відповідальність за свої вчинки”.

Рішення Святішого Отця Івана Павла II про оприлюднення третьої частини Фатімської таємниці завершує певний етап історії, позначений драмою людської жадоби влади і нечесності, але проникнутий також милосердною любов’ю Бога і турботливим співчуттям Матері Ісуса і Церкви.

Діяння Бога, Господа історії, і спів відповідальність людини, котра переживає свободу як драму і плідний дар, є двома підпорами, на яких тримається історія людства.

У фатімському одкровенні Мати Божа нагадує нам про забуті цінності, про майбутнє людини у Богові, в якому ми беремо дієву і відповідальну участь.

Архієпископ Тарсізіо Бертоне, SDB,
колишній архієпископ Верселя,
Секретар Конгрегації у справах віровчення

ПЕРША І ДРУГА ЧАСТИНА ТАЄМНИЦІ
ПІД РЕДАКЦІЄЮ СЕСТРИ ЛУСІЇ В
“ТРЕТЬОМУ СПОГАДІ” ВІД 31 СЕРПНЯ 1941 РОКУ,
ПРИЗНАЧЕНІ ЄПИСКОПУ ЛЕЙРІ-ФАТІМІ

Texi para isso que falar algo do segredo e responder
as perguntas feitas de investigação.

Parece-me que o posso dizer, pois que do teu tulo
já a licença. Os representantes de Deus na terra, têm-me
autorizado a isso varias vezes, e em varias cartas, uma das
quais, fulgo que conserva J.^o ^{E. M.} ^{T. P.} ^{Do Recife} ^{Paraná}
José Bernardo Gonçalves, na em que me manda escrever
ao Santo Padre. Um dos pontos que me indica é a revelação
do segredo. Não disse, mas para não alongar mais me escrevo
que devia ser breve, sumaria-me ao indispensavel, deixando
a Deus a oportunidade d'um momento mais favoravel.

Bem o segredo consta de três coisas distintas, duas.
 das quais vou revelar.

Essa sinfonia mostrava-nos, um grande mar de fogo que parecia estar debaixo da terra. Mergulhados em um fogo os demônios e as almas, como se fossem bracos transparentes e negros, ou trouxeadas com forma humana, que flutuavam no incendio levadas pelas chamas que d'elas mesmas saiam justamente com um vulto de fumo, caindo para todos os lados, semelhante ao cair das folhas em os grandes incendios um peso sem equilibrio, entre gritos e gemidos de dor e

desespero que tornava a fôz a estreiteza de prazos. Os dessi-
cios distinguiram-se por formas horríveis e aereas de animais
repantanos e desconhecidos, mas transparentes e negros. Esta vista
foi um momento, e graças à Maria Mãe do Lázaro; que antes
nos tinha prevenido com a promessa de nos levar para o céu.
(na primeira aparição) se assim não fosse, creio que teríamos esorri-
do de susto e prazos. Então seguida levantamos os olhos para
Ossua Senhora que nos disse com bondade e tristeza: Tistes o infer-
no para onde vad as almas dos pobres pecadores, para as salvar Deus
que estabelece no mundo a devoção a Meen Imaculado Coração. E fiquem
o que eu disser salvar a ad muitos almas e terá paz. e guerra vai
acabar mas se não desparece de apender a Deus, os animado de Tereza
começará outra peza. Quando vindeis uma noite, alumiada por
uma luz desconhecida, sabei que, é a grande sinal que Deus vos dá, de
que vai a punir o mundo de seus crimes, por meio da guerra,
da fome, e de perseguições à Igreja e ao Santo Padre. Para a impedir
virei pedir a consagração da Rússia a Meen Imaculado Coração e a
comunidade reparadora nos primeiros sabados. E atenderem a
meus pedidos a Rússia se converterá e terá paz, se não espalhara
seus crimes pelo mundo; provocando guerras e perseguições à
Igreja, os bons serão martirizados, o Santo Padre terá muito que
sufecer, varias nações serão enquiabadas, por fim o Meen Imac-
ulado Coração triumphará. O Santo Padre consagrar-me-á a Rússia
que se converterá e será conselheiro ao mundo algum tempo de paz.

(переклад оригінального тексту⁵)

Мушу спочатку дещо сказати про таємницю і відповісти на перше питання. Як є з таємницею? Мені здається, я можу розповісти про все, оскільки отримала на це дозвіл Неба. Представники Бога на землі давали його уже неодноразово і в багатьох листах. Гадаю, що один із них зберігається у Вас. Цей лист написав отець Жозе Бернардо Гонсалвес, котрий дав мені пораду звернутися до Святішого Отця. Один із пунктів цього листа стосується розкриття таємниці. Я уже говорила про це, тому, щоб не повторюватися нині, бо моє послання повинне бути коротким, обмежуся тим, що найважливіше, залишивши решту для ліпшої (якщо Богу буде завгодно!) нагоди.

У другому листі я уже писала про сумніви, які мене переслідували від 13 червня по 13 липня і які повністю зникли під час цього останнього приходу Матері Божої.

Адже Фатімська таємниця складається з трьох відмінних частин, дві з яких нині відкриваю.

Перша стосувалася пекла. Наша Пані показала нам море вогню, яке ніби знаходилося у глибині землі, ми бачили у цьому морі демонів і душі, що виглядали наче чорними або коричневими прозорими палаючими вуглинами у людській подобі. Вони носилися у вогні, пойняті полум'ям, яке йшло від них разом з клубами диму. Ці істоти розліталися на всі

⁵ У “четвертому спогаді” від 8 грудня 1941 року сестра Лусія пише: “Розпочинаю роботу, щоб виконати Ваш наказ і бажання доктора Галамби. Писатиму про все, за винятком однієї частини, яку ще не можу відкрити. Свідомо я нічого не приховую, хоча можу пропустити якісь дрібниці, але вони будуть несуттєві”.

*Consegui pois a Virgem nova tarefa, e cumprimos
os ordens de S. Exma Inf.^{ma} e os desejos do senhor Dr. Galam-
ba. Constatando a falta do segredo que por agora não
me é permitido revelar, dissei tudo, advertidamente
não deixei nada. Espero que produzisse alguma-
ma apenas alguns pequenos detalhes de summa im-
portância.*

сторони немовби іскри під час великих пожеж, невагомі, з криками болю і розпачу. Дивлячись на них можна було збожеволіти і померти зі страху.

Демони мали страшні, бридкі форми огидних невідомих потвор. Однак і вони були прозорими і чорними. Картина тривала якусь мить. Подяка Пресвятій Матері, котра нас заспокоїла перед цим, пообіцявши забрати нас до Неба (під час першого з'явлення). Бо якби було по-іншому, то, гадаю, ми померли б від страху і потрясіння.

Ми підвели очі на нашу Пані, котра сказала нам з добротою і смутком: “Ви бачили пекло, куди ідуть душі бідних грішників. Щоб їх урятувати, Бог прагне встановити у світі богослужіння на честь Мого Непорочного Серця. Якщо це буде зроблено, про що Я прошу, то буде врятовано багато душ, настане мир у світі. Війна закінчиться. Якщо ж люди не перестануть ображати Бога, то під час понтифікату Пія ХІ розпочнеться друга, страшніша війна. Коли побачите ніч, освітлену невідомим світлом, знайте, що це великий знак, даний Богом. Він покарає світ за його злочини війною, голодом і переслідуванням Церкви і Святішого Отця. Щоб запобігти цьому, Я прийду просити про посвячення Росії Моєму Непорочному Серцю, а також пожертви Причастя у перші суботи задля відшкодування гріхів. Якщо люди виконають це бажання, то Росія повернеться і настане мир. Якщо ж ні, то вона поширить своє псевдовчення по світі, викликавши війни і переслідування Церкви. Справедливість стане мученицею, Святіший Отець багато страждатиме, чимало народів буде знищено, і лише наприкінці затріумфує Моє Непорочне Серце. Святіший Отець посвятить Мені Росію, яка повернеться, у світі настане період миру⁶.

⁶ У цитованому “четвертому спогаді” сестра Лусія додає: “У Португалії завжди зберігатимуть догмат віри і т. ін.”.

Em Portugal se continuará sempre o dogma da fé etc.

ТРЕТЯ ЧАСТИНА ТАЄМНИЦІ

(оригінальний текст)

J. M. J.

es terceira parte do segredo
revelado a 13 de julho de 1917
na Cova de Lúia - Fátima

Escrevo em acto de obediên-
cia a vós Vossas Magestades, que me
mandais por meio de meu
Ex.^{cia} Bispo o Senhor Bispo
de Leiria e da Foz e Mi-
nha Santíssima Mãe.

Depois das duas partes
que já escrevi, vim ao lado
esquerdo de Nossa Senhora

um pouco mais alto um
estrujo com uma espada de
fogo em a mão esquerda; ao
ecutilar, despidia chamas que
pareia iam incendiar o
mundo; mas apagavam-se
com o contacto do bulho que
da mão direita expedia uma
senhora ao seu encontro: o
estrujo apontando com a mão
direita para a terra, com voz
forte disse: Venitência, Venitên-
cia, Venitência! E vimos
d'uma luz enorme que é
Deus: "algo semelhante a como
se vem as fumaças d'um espelho

quando lhe passaram por diante”
um Bispo vestido de Branco
“tivemos o presentimento de
que era o Santo Padre”. Tários
outros Bispos, sacerdotes, religio-
sos e religiosas subiu numa
caboça montanha, no topo
da qual estava uma grande
cruz de troncos secos como se
fira de sobreiro com a casca;
o Santo Padre, antes de chegar
ai, atravessou uma grande
cidade muito em ruínas e muito
tremida com andar vacilante,
acabrunhado de dor e preza,
ia orando pelas almas dos cada

veres que encontrava pelo
caminho; chegado ao sumo do
Monte, fracturado de flechões
aos pés da grande Cruz foi morto
por um grupo de soldados que
lhe dispararam varios tiros e
setes, e assim mesmo foram
morrendo uns três outros os
Bispos sacerdotes, religiosos e
religiosas e varias pessoas civi-
res, caratheiros e senhores de varias
clases e posições sob os dois bra-
ços da Cruz estavam dois estufos
cada um com um regador
de cristal em a mão, n'elles reco-
hiam o sangue dos Martires e com
elle regavam as almas que se aproxi-
mavam de Deus. July-3-1-1944

(переклад оригінального тексту)⁷

Ісус. Марія. Йосиф.

Третя частина таємниці, розкрита 13 липня 1917 року у Кова-да-Ірії – Фатімі.

Пишу тобі, мій Боже, у душі послуху, який мені наказуєш в особі Владики, вельмишановного єпископа Лейрії і Моєї Пресвятої Матері.

Після двох частин, які я вже представила, ми побачили з лівого боку нашої Пані трохи вище Ангела, котрий тримав у лівій руці вогняний меч, що іскрився у полум'ї. Здавалося, що воно підпалить світ. Щоправда, це полум'я гасло як тільки стикалося зі світлом, скерованим на нього правою рукою нашої Пані. Ангел, показуючи правою рукою на землю, дужим голосом промовив: “Покаяння! Покаяння! Покаяння!” Цієї миті ми побачили в неосяжному світлі, яким є Бог, “щось подібне до того, коли бачиш себе у дзеркалі”, єпископа у білому вбранні. “Складалося враження, що це Святіший Отець”. Багато єпископів, священників, ченців і черниць піднімалися на вершину гори, де стояв великий хрест із неотесаних балок, які були з пробкового, покритого корою дерева.

Святіший Отець, перш ніж дістатися туди, минув велике місто, що було на половину зруйнованим. Він ішов невпевненим кроком, змучений болем і стражданням і молився за душі померлих людей, котрі лежали на його дорозі. Дійшовши до вершини гори, Святіший Отець став навколішки біля підніжжя Хреста. Тут Його убили солдати, влучивши в нього кілька разів із вогнепальної зброї і луків. За ним у такий самий спосіб один за одним загинули інші єпископи, священники, ченці і черниці та багато світських людей, чоловіків і жінок, які належали до різних верств і займали різне становище у суспільстві. По обидва боки Хреста стояли два ангели, кожен з яких тримав у руці кришталевий келих, до яких вони збирали кров мучеників і нею окроплювали тих, хто наближався до Бога.

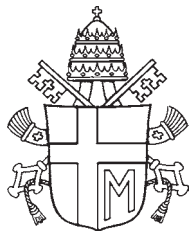
Туй, 3 січня 1944 року

⁷ Переклад вірно відтворює оригінальний текст, навіть пунктуаційні неточності, що, зрештою, не перешкоджає у доброму розумінні того, що ясновидиця хотіла сказати.

З'ЯСУВАННЯ ТАЄМНИЦІ

ЛИСТ ІВАНА ПАВЛА II ДО СЕСТРИ ЛУСІЇ

(оригінальний текст)

Reverenda Irmã
Maria Lúcia
Convento de Coimbra

Na exultância das festas pascais, apresento-lhe os votos de Cristo Ressuscitado aos discípulos: “A paz esteja contigo!”

Terei a felicidade de poder encontrá-la no tão aguardado dia da beatificação de Francisco e Jacinta que, se Deus quiser, beatificarei no próximo dia 13 de maio.

Tendo em vista, porém, que naquele dia não haverá tempo para um colóquio, mas somente para uma breve saudação, encarguei expressamente de vir falar consigo Sua Excelência Monsenhor Tarcisio Bertone, Secretário da Congregação para a Doutrina da Fé. É a Congregação que colabora mais directamente com o Papa para a defesa da verdadeira fé católica, e que conservou, como saberá, desde 1957, a Sua carta manuscrita contendo a terceira parte do segredo revelado dia 13 de julho de 1917 na Cova da Iria, em Fátima.

Monsenhor Bertone, acompanhado pelo Bispo de Leiria, Sua Excelência Monsenhor Serafim de Sousa Ferreira e Silva, **vem em Meu nome** fazer-lhe algumas perguntas sobre a interpretação da “terceira ‘parte do segredo”.

Reverenda Irmã Lúcia, pode falar abertamente e sinceramente a Monsenhor Bertone, que Me referirá directamente as suas respostas.

Peço ardentemente à Mãe do Ressuscitado pela Reverenda Irmã, pela Comunidade de Coimbra e por toda a Igreja.

Maria, Mãe da humanidade peregrina, nos mantenha sempre estreitamente unidos a Jesus, Seu dilecto Filho e nosso Irmão, Senhor da vida e da glória.

Com uma especial Bênção Apostólica.

Vaticano, 19 de Abril de 2000

A handwritten signature in black ink, reading "Joannes Paulus II". The script is cursive and elegant, with the "II" at the end being a stylized numeral.

(переклад оригінального тексту)

Монастир у Коїмбрі.

Вельмишановна сестро Маріє-Лусіє!

У ці радісні Великодні дні вітаю Вас, сестро, словами, якими Воскреслий Христос привітав своїх учнів: “Мир з тобою!”

Я з радістю зустрінуся з Вами у день давно очікуваної беатифікації Франциска і Жасінти, котрих, якщо Богу буде завгодно, ми оголосимо блаженними 13 травня цього року.

Зваживши однак на те, що ми не матимемо часу на розмову, а тільки на коротку зустріч, я доручив Владиці архієпископу Тарсізіо Бертоне, Секретарю Конгрегації у справах віровчення поговорити з Вами. Ця Конгрегація якнайтісніше співпрацює з Папою у захисті істинної католицької віри, і, як Вам відомо, зберігає з 1957 року рукопис Вашого листа, в якому описана третя частина таємниці, що була Вам відкрита 13 липня 1917 року в Кова-да-Ірії у Фатімі.

Архієпископ Бертоне приїде разом з ординарієм Лейрії – архієпископом Серафимом де Соуза Феррейра е Сільва, щоб від мого імені поставити Вам кілька питань стосовно трактування третьої частини Фатімської таємниці.

Прошу Вас, вельмишановна сестро, відверто і щиро поговорити з архієпископом Бертоне, котрий передасть мені особисто Ваші відповіді.

Гаряче благаю Матір Воскреслого Христа у Вашому намірі, а також у намірі спільноти у Коїмбрі і в намірі усієї Церкви.

Марія, Матір подорожуючого людства, нехай оберігає нас повсякчасно у єдності з Ісусом, своїм улюбленим Сином і нашим Братом, Господом життя і слави.

Із спеціальним апостольським благословенням

ІВАН ПАВЛО II

Ватикан, 19 квітня 2000 року

РОЗМОВА ІЗ СЕСТРОЮ ЛУСІЄЮ ВІД ІСУСА І НЕПОРОЧНОГО СЕРЦЯ МАРІЇ

Зустріч сестри Лусії з архієпископом Тарсізіо Бертоне, Секретарем Конгрегації у справах віровчення, посланцем Святішого Отця, а також з єпископом Серафимом де Соуза Феррейра Сільва, ординарієм Лейро-Фатімської дієцезії, відбулася у четвер 27 квітня у монастирі св. Терези у Коїмбри. У сестри був світлий розум, вона була спокійна, дуже раділа тому, що Святіший Отець запланував візит до Фатіми, а також тому, що будуть беатифіковані Франциск і Жасінта, чого давно очікувала.

Ординарій прочитав особистий лист Святішого Отця, який пояснював причину візиту. Сестра Лусія була у захопленні, а тому перечитала лист ще раз сама, тримаючи його у руках. Вона пообіцяла відверто відповісти на всі питання.

Архієпископ Тарсізіо Бертоне вручив їй опісля цього два конверти: один зовнішній, який містив у собі другий з текстом третьої частини Фатімської таємниці. Сестра Лусія, доторкнувшись до нього, ствердила, що то її лист, а потім, перечитавши його, додала: “Це мій твір”.

За допомогою єпископа Лейро-Фатімської єпархії був прочитаний і перекладений з португальської мови оригінальний текст. Сестра Лусія поділилася своїми думками, згідно з якими третя частина таємниці містить у собі пророче видіння порівняно з видіннями, відомими у світовій історії. Вона знову виразила переконання, що фатімське видіння стосується передусім боротьби атеїстичного комунізму з Церквою і християнами та описує величезні страждання людей, переслідуваних за віру у XX столітті.

На питання, чи головною постаттю у видінні є Папа, сестра Лусія відповіла ствердно і пригадала, що трійка пастушків надзвичайно вболівали над стражданнями Папи, Жасінта ж повторювала: “Coitadindo do Santo Padre, tenho muita

pena dos pecadores! (Біднесенький Святіший Отець. Дуже шкода цих грішників!)” Сестра Лусія говорить далі: “Нам невідоме було ім’я Папи, ми не знали, чи це був Бенедикт XII, чи Павло VI, чи Іван Павло II, тільки те, що Папа страждав, а відтак страждали ми”.

Це стосується епізоду, в якому йдеться про єпископа, одягнутого в біле вбрання, тобто про Святішого Отця, як зрозуміли пастушки під час видіння, котрого смертельно ранили і він падає на землю. Сестра Лусія була цілком згодна зі святішим Отцем у тому, що то “материнська рука покерувала льотом кулі і таким чином Папа затримався в агонії на порозі смерті (Іван Павло II, Роздуми, направлені до італійських єпископів із лікарні Джемеллі 13 травня 1994 року)”.

Оскільки сестра Лусія перед передачею тогочасному Лейро-Фатімському єпископу запечатаного конверта з третьою частиною таємниці написала на зовнішньому конверті про те, що його зможе відкрити лісабонський патріарх або єпископ Лейрії тільки після 1960 року, то архієпископ Бертоне запитав: “Чому, власне, після 1960 року? Чи цю дату визначила Мати Божа?” Сестра Лусія відповіла: “Ні, я сама визначила цю дату, оскільки, як на мене, до цього року не можна було зрозуміти усього. Нині можна краще зрозуміти значення послання. Я описала те, що бачила, а інтерпретація належить не мені, а Папі”.

Наприкінці темою розмови був опублікований перед цим рукопис, який сестра Лусія написала як відповідь на численні листи шанувальників Матері Божої і паломників. Робота називається “Заклик Фатімського послання” і містить думки і міркування, що відображають почуття сестри Лусії, а також її чисту і просту духовність у катехитичному і паранетичному значенні. Її запитали, чи вона була б задоволена, якби опублікували її роботу, на що та відповіла: “Якщо Святіший Отець дасть на це свою згоду, то я тільки радітиму, і навпаки, буду слухняною Святішому Отцю, яке б рішення він не прийняв”.

Сестра Лусія пропонує свій текст на розгляд церковної влади і сподівається, що сприятиме у такий спосіб веденню людей доброї волі дорогою до Бога, кінцевої мети будь-яких людських прагнень.

На закінчення розмови вони обмінялися вервицями. Сестрі Лусії вручили вервицю, подаровану Святішим Отцем, вона ж у замін віддала кілька вервиць, зроблених власними руками.

Зустріч завершили уділенням благословення від імені Святішого Отця.

ЗАЯВА ЙОГО ПРЕОСВЯЩЕНСТВА КАРДИНАЛА АНЖЕЛО СОДАНО, ДЕРЖСЕКРЕТАРЯ

На завершення урочистої святої Меси, яку відправляв у Фатімі Іван Павло II, Держсекретар кардинал Анжело Содано виступив із наступною заявою, проголошеною на португальській мові, яку наводимо нижче на українській мові.

Брати і сестри у Христі!

На завершення цієї урочистої Меси вважаю за свій обов'язок від імені усіх присутніх сердечно привітати нашого улюбленого Святішого Отця Івана Павла II з нагоди його 80-ї річниці життя, яка незабаром буде, а також подякувати йому за безцінне служіння, яке він чинить задля добра святої Божої Церкви і побажати якнайкращого від імені усієї Церкви.

Святіший Отець доручив мені, щоб за цієї урочистої нагоди, якою є його візит у Фатіму, передав вам наступне. Як відомо, він прибув до Фатіми, щоб здійснити беатифікацію двох пастушків. Святіший Отець, утім, прагне надати свій подорожі значення нового акту вдячності Матері Божії за опіку, якою Вона оточувала його всі роки понтифікату. Ця опіка, як нам видається, також пов'язана з так званою третьою частиною Фатімської таємниці.

Цей текст є записом пророчого об'явлення, подібно до біблійних пророцтв, які не описують детально майбутніх подій, однак ясно і стисло вказує на цілісному тлі факти віддалені один від одного часом, не окреслюють детально по черговості ані часу тривання. Таким чином цей текст не можна відчитувати інакше, як тільки у *символічному контексті*.

Фатімські об'явлення стосуються передусім боротьби атеїстичної системи проти Церкви і християн та описують безмірні страждання свідків віри у столітті, що завершує друге тисячоліття. Це є безкінечною Хресною Дорогою, провідниками якої у двадцятому столітті є понтифіки.

За інтерпретацією самих пастушків, яку підтвердила нещодавно сестра Лусія, “єпископом у білому вбранні”, котрий молився за всіх віруючих, був Папа. Саме він, ледве пересуваючись, іде до Хреста між тілами забитих мучеників (єпископів, священників, ченців, черниць і численних світських віруючих), падає на землю ніби мертвий, поранений з вогнепальної зброї.

Після замаху 13 травня 1981 року Святіший Отець був упевнений, що то “материнська рука керувала польотом кулі”, завдяки чому “папа в агонії” зміг затриматися на “порозі смерті” (Іван Павло II, Роздуми, направлені до італійських єпископів з лікарні Джемеллі в: *Insegnamenti*, XVII/I, Città del Vaticano 1994, 1061). Підчас візиту до Риму тогочасного лейрійського єпископа Папа вирішив передати йому кулю, яка залишилася в папамобілі після замаху, для збереження її у санктуарії. За ініціативою єпископа її прикріпили до корони на статуй Фатімської Матері Божої.

Події 1989 року призвели, у Радянському Союзі та ряді інших країн, до падіння комуністичного режиму, який пропагував атеїзм. Святіший Отець від усього серця дякує Пресвятій Діві Марії за цей дар. Утім, на жаль в інших країнах світу досі атакують Церкву і християн, котрі несуть тягар страждань. Попри те, що події, до яких відноситься третя частина Фатімської таємниці, здається відійшли у минуле,

заклик Марії до покаяння і навернення, висловлений на початку двадцятого століття, залишається актуальним до сьогоднішнього дня і спонукує до дій: “Пані цього послання з особливою проникливістю допомагає розпізнавати “знаки часу” – нашого часу. (...) Наполегливий заклик Марії до покаяння є нічим іншим як тільки проявом Її материнської турботи про долю людства, що потребує навернення і прощення (Іван Павло II, Послання до Міжнародного дня хворих 1997 року, № 1 в: *Insegnamenti*, XIX/2, Città del Vaticano, 1996, 561).

Заради того, щоб вірні могли прийняти якнайповніше послання Матері Божої Фатімської, Папа доручив Конгрегації у справах віровчення опублікувати третю частину Фатімської таємниці після попереднього опрацювання відповідного коментаря.

Брати і сестри, Дякуємо Матері Божій Фатівській за опіку. Її материнському заступництву віддаємо Церкву третього тисячоліття.

*Sub Tuum praesidium confugimus, Sancta Dei Genetrix!
Intercede pro Ecclesia. Intercede pro Papa nostro Ioanne Paolo II.
Amen.*

Фатіма, 13 травня 2000 року.

БОГОСЛОВСЬКИЙ КОМЕНТАР

Так звана третя Фатімська таємниця, запис якої був тут опублікований за дорученням Святішого Отця, була предметом численних спекуляцій, тому окремих читачів очікує глибоке розчарування. У ній не відкрита жодна якась надзвичайна таємниця, ані заслона, яка стосується майбутнього. Ми бачимо Церкву мучеників минулого століття. Перед нами постає образ, написаний нелегкою мовою символів. Що саме Мати Христова прагнула переказати християнству і людству в епоху великих проблем і неспокою? Чи це допоможе нам на початку нового тисячоліття? Чи це лише відображення внутрішнього світу дітей, котрі росли в атмосфері глибокої побожності і водночас були вражені катаклізмами, що загрожували їхній епосі? Як ми повинні сприймати ці видіння, що про них думати?

Публічні і приватні одкровення – їх місце у богослов'ї

Здійснимо спробу інтерпретації, ґрунтовний нарис якої можна знайти у заяві, яку зробив кардинал Содано 13 травня цього року на завершення Меси, відправленої Святішим Отцем у Фатімі. Обов'язковими є деяке вступне пояснення щодо способу, який, згідно з навчанням Церкви, треба розуміти у контексті життя вірою об'явлення такі, як об'явлення у Фатімі. Вчення Церкви робить різницю між публічним і приватним об'явленням. Різниця між ними є не тільки ступеневою, а й по суті. Означення “публічне об'явлення” “означає діяння, яке відкриває Бога, і направлене до всього людства, яке відображене у літературній формі двох частин Святого Письма – Нового і Старого Завіту”. Називаємо їх “об'явленням”, оскільки в ньому Бог поступово дав себе пізнати людям, до такої міри, що сам став людиною, щоб привабити до себе і з'єднати із собою цілий світ через свого втіленого Сина Ісуса Христа. Утім, це не переказ чисто розумовий, це живий процес, в якому Бог наближається до

людини. Природно, що за цього процесу з'являється також зміст, який є предметом зацікавлення розуму й який допомагає в розумінні таємниці Бога. Процес цей охоплює усю людину, а відтак – і не тільки! – розум. Оскільки Бог один, то і Його прихід в історію, яку Він переживає разом з людством, один і зберігає своє значення під час кожної епохи, а Його вінчанням було життя, смерть і воскресіння Ісуса Христа. У Христі Бог сказав усе, це означає, що відкривав самого себе, а тому об'явлення завершилося разом із здійсненням таємниці Христа, яке виразилося у Новому Завіті. Щоб з'ясувати, у чому полягає цей остаточний і цілковитий характер об'явлення, Катехізис Католицької Церкви наводить слова св. Івана від Хреста:

“Відтоді, як Бог дав нам свого Сина, котрий є Його єдиним Словом, немає інших слів для нас. Він усе сказав за допомогою цього одного Слова. (...) Те, про що говорив частково раніше через своїх пророків, висловив повністю, давши нам свого Сина. Тому ті люди, які сьогодні хочуть ще питати Його або прагнуть якихось видінь чи об'явлень, роблять не тільки помилку, а й ображають Бога, оскільки їхні очі зведені не на Христа, вони шукають іншого, чогось нового (ККК, 65, св. Іван від Хреста, *Subida al Monte Carmelo*, II, 22)”.

Той факт, що у Христі і за допомогою свідчень, які дані Ним у книзі Нового Завіту, звершилося єдине об'явлення Боже, скероване до всіх народів, воно поєднає Церкву з однією подією світової історії та зі Словом Божим, яке підтверджує та інтерпретує цю подію. Утім, це не означає, що Церква може сьогодні вдивлятися тільки в минуле і є приречена на його марне повторення.

Катехізис говорить про це так:

“Хоча однак Об'явлення є звершеним, воно не є ще остаточно з'ясованим. Завданням християнської віри протягом віків буде постійне проникання в його суть (№ 66)”. Ці два аспекти разом з єдиною подією та успіхом у його

розумінні – виразно висловив Христос у своїх прощальних словах, коли, залишившись з учнями, каже до них: “Багато ще хочу вам сказати, але зараз (ще) цього вмістити не зможете. Коли ж прийде Він, Дух Правди, приведе вас до усієї правди, тому що не говоритиме від себе (...). Він прославить Мене, тому що від Мене візьме і вам відкриє (пор. Йо. 16, 12-14)”. З одного боку нас веде Дух і тим чином відкриває доступ до віри, тягар якої раніше не можна було нести, оскільки не вистачало підстав для цього. На цьому полягає ніколи до кінця не виміряна широта і глибина християнської віри. З іншого боку це ведення є ніби “отриманням” зі скарбниці самого Ісуса Христа, невичерпна глибина якої відкрилася завдяки веденню Духа. Катехізис наводить тут глибинні слова Папи Григорія Великого: “Слова Божі зростають разом з тими, хто їх читає (№ 94, Григорій Великий, In Ez. 1, 7-8)”. II Ватиканський собор вказує три основні дороги, на яких здійснюється ведення Духа Святого у Церкві, а відтак також “зростання Слова”: воно здійснюється за допомогою споглядання і діяльності віруючих, за допомогою глибокого розуміння, що плине з духовного досвіду, за допомогою навчання тих, “котрі разом з апостольським успіхом отримали вірний харизмат правди (Dei Verbum, 8)”.

У цьому контексті можемо тепер справді зрозуміти поняття “приватного об’явлення”, яке стосується усіх видів й об’явлень, які мали місце після укладення Нового Завіту. До цієї категорії необхідно віднести і Фатімське послання. Послухаймо те, що говорить про це передусім Катехізис:

“В історії людства були так звані приватні об’явлення, окремі з яких були визнані Авторитетом Церкви. (...) Їх роль не є (...) “доповненням” до остаточного Об’явлення Христа, однак є допомогою у кращому пережитті його під час певної історичної епохи (№ 67). З’ясовано тут дві речі:

1) Авторитет приватних об'явлень суттєво відрізняється від авторитету єдиного публічного об'явлення. Останнє вимагає, щоб ми прийняли його з вірою, оскільки в ньому Бог сам говорить до нас людською мовою і з допомогою живої спільноти Церкви. Віра в Бога і в Його Слово відрізняється від будь-якої іншої віри, довіри або людської думки. Переконавшись, що то Бог говорить, дає мені гарантію того, що я зустрівся з тією самою правдою, і завдяки цьому отримую впевненість, якої не можна досягнути у жодній іншій формі людського пізнання. На цій впевненості будує своє життя і їй довіряю себе у хвилину смерті.

2) Приватне об'явлення сприяє цій вірі і виявляє свою ймовірність, власне, завдяки тому, що веде мене до єдиного публічного об'явлення. Кардинал Просперо Ламбертіні, тобто Папа Бенедикт XIV, так говорив у своєму класичному трактаті, який пізніше став авторитетним пунктом відносно беатифікаційних і канонізаційних справ: “У випадку об'явлень, які витримали цього роду схвалення, їх прийняття через загальну віру є не обов'язковим, і навіть узагалі неможливим. Ці об'явлення швидше повинні бути прийняті через індивідуальну віру, яка є розсудливою, і виявляє себе правдоподібною і ймовірною задля побожного розуму”.

Фламандський богослов Е. Даніс, відомий знавець цього питання, стверджує, що у церковному схваленні приватного об'явлення важливі три речі: пов'язане з ним послання не повинно містити жодних речей, які суперечили б вірі і традиції; воно заслуговує на оприлюднення і віруючі можуть прийняти його помірковано (E. Dhanis, *Sguardo su Fatima e bilancio di una discussione*. *La Civiltà Cattolica*, 104, 1953 II, 392-406). Таке послання може успішно допомагати у кращому розумінні і пережитті Євангелії за певної епохи, тому не варто цим легковажити. Це є допомога, дана нам, але якою ми не зобов'язані користуватися.

Критерієм істинності і значення приватного об'явлення є таким чином його скерування до самого Христа. Якщо об'явлення віддаляє нас від Нього, якщо стає незалежним від Нього або веде його до іншого кращого задуму спасіння, важливішого від Євангелії, то воно, можна з певністю сказати, не походить від Святого Духа, котрий веде до глибин Євангелії, а не поза нею. Утім, це не виключає того, що приватне об'явлення може мати свої акценти, вести до виникнення нових форм побожності або до поглиблення й узагальнення уже існуючих. При цьому однак мусить бути поживою для віри, надії і любові, які для кожної людини є незмінною дорогою спасіння. Можемо додати, що приватні об'явлення часто є джерелом передусім національної побожності і впливають саме на неї, даруючи їй нові поштовхи і вказуючи нові форми. Не виключає це того, що вони можуть впливати навіть на Літургію, свідченням чого є приклад празника Пресвятого Тіла і Крові Господа Ісуса та свято Пресвятого Серця Ісуса. За певного погляду в стосунку між літургією і національною побожністю віддзеркалюються відносини між Об'явленням і приватними об'явленнями: Літургія є критерієм, є формою життя Церкви як цілісної структури, що живиться безпосередньо Євангелією. Національна релігійність є першою й основною формою "інкультурності" віри – вона повинна завжди підпадати керівництву літургії і йти згідно з її вказівками, хоча сама у свою чергу збагачує віру завдяки тому, що черпає із серця.

Таким чином ми підійшли від негативних визначень, яких передусім потребували, до позитивного змалювання приватних об'явлень. Як правильно класифікувати їх, опираючись на Святе Письмо? До якої богословської категорії можна віднести їх? Найбільш давній лист св. Павла, а відтак можливо найстаріший твір Нового Завіту – Перший лист до Солунян, відповідає на наші питання. Апостол Павло пише: "Духа не гасить, пророцтва не легковажте. Усе перевіряйте,

тримайте те, що добре(Сол. 5, 19-21)”. У кожний період Церкви дається харизмат пророцтва, який необхідно досліджувати, але яким не можна легковажити. Тут потрібно пам’ятати, що пророцтво у біблійному значенні не означає передбачення майбутнього, однак відкриває волю Божу на дану хвилину, яка вказує, крім того, свою дорогу до майбутнього. Хто передбачає майбутні події, заспокоює цікавість розуму, який прагне відкрити заслону майбутнього. Пророк же приходить на допомогу до затемненої волі і думок і пояснює волю Божу, яку розуміють як пораду чи наказ для теперішнього часу. У цьому випадку передбачення майбутнього має другорядне значення. Істотним є тільки актуальне красномовство єдиного Об’явлення, яке глибоко стосується мене самого: пророче слово є пересторогою або розрадою, або тим і іншим. У цьому сенсі можна пов’язати харизмат пророцтва з поняттям “знаків часу”, на яке пролив світло II Ватиканський собор: “Вмієте розпізнавати землю і небо, чому ж тоді не розпізнаєте нинішнього часу? (Лк. 12, 56)”. Під цими словами Ісуса про “знаки часу” необхідно розуміти Його власну дорогу, Його самого. З’ясувати знаки часу у світлі віри означає розпізнати присутність Христа у кожний період.

Такою, власне, є мета приватних об’явлень, прийнятих Церквою, а між тим і фатімських. Останні повинні допомагати нам у розумінні знаків часу і в знаходженні своїх відповідей на них у світлі віри.

Антропологічна структура приватних об’явлень

У попередніх роздумах ми намагалися накреслити, яке місце займають у богослов’ї приватні одкровення, нині ж спробуємо інтерпретувати Фатімське послання. Перед цим мусимо хоч коротко з’ясувати психологічний аспект цих послань. Богословська антропологія розрізняє у цій області три форми спостереження “видінь”, тобто розумове видіння, зовнішнє або тілесне спостереження, внутрішнє видіння і

духовне (*visio sensibilis – imaginativa – intellectualis*). Відомо, що у випадку видіння у Люрді, Фатімі і т. ін. маємо справу не із зовнішнім розумовим спостереженням, оскільки в ньому були видимі образи і постаті, зовнішньо невидимі, як наприклад дерево чи дім. Це є цілком врахованим, наприклад, у стосунку до видіння пекла (описане у першій частині Фатімської таємниці) або видіння у третій частині тієї ж таємниці, однак те саме можна з легкістю сказати про інші видіння, передусім для того, що їх не бачили усі присутні, а лише самі “візіонери”. Очевидним є також те, що це не духовні видіння, які характеризуються невизначеністю і з якими можна стикнутися на вищих ступенях містики. Фатімські видіння відносяться до категорії внутрішнього спостереження, яке для візіонера є безсумнівною силою присутності. Таке видіння є для нього еквівалентним щодо зовнішнього з’явлення, яке спостерігається розумово.

Внутрішнє видіння не означає, що маємо справу з проявом фантазії, яка виражає чисто суб’єктивну уяву. Швидше воно означає те, що душа зустрічається з чимось дійсним, хоч і позачуттєвим, й отримує здатність бачити те, що є невидиме, незбагненне для розуму – до спостереження “внутрішнім розумом”. Душа стикається тут з істинними “предметами”, хоч вони не належать до розумового світу, до якого ми звикли. Тут потрібна внутрішня чутливість серця, якої найчастіше бракує людині, оскільки досить сильним є натиск зовнішньої дійсності, образів і думок, які заволодівають розумом. Візіонер виходить за межі зовнішності і стискається глибшими вимірами реальності, яка стає для неї досяжною. Можливо, це допомагає зрозуміти, чому саме діти мають привілей в одкровеннях: їх розум ще не зовсім викривлений, їх внутрішня здатність спостереження ще не зовсім обмежена. “Навіть уста дітей і немовлят віддають Тобі хвалу”, – говорить Ісус словами псалму (8,3) у відповідь на закиди первосвящеників і старійшин, котрі обурювалися, коли діти кричали “осанна!” (Мт. 21, 16).

“Внутрішнє видіння”, як ми уже казали, не є витвором уяви, лише правдивим способом спостереження дійсності, проте пов’язаний однак з певними обмеженнями. При зовнішньому спостереженні завжди присутній суб’єктивний чинник: ми не спостерігаємо предмет у чистому вигляді, він доходить до нас через призму думок, які представляють його нам ніби у “перекладі”. Це є відчутим ще більше у випадку внутрішнього видіння, особливо тоді, коли воно стосується дійсності, які самі по собі ідуть поза нашим світоглядом. Суб’єкт або візіонер заангажований тут ще глибше. Він бачить так, як йому дозволяють його конкретні можливості в міру доступних йому способів зображення і пізнання.

У внутрішньому видінні процес “перекладу” здійснюється на ще вищому щаблі, ніж у зовнішньому видінні. Так само суб’єкт у значній мірі бере участь у формуванні образу того, що йому показується. Єдиний образ, який може виникнути, мусить бути в міру і відповідати його можливостям. Тому ці видіння не є звичайними “фотокартками” позаземної дійсності, вони також виражають можливості й обмеження суб’єкта спостережника.

Можна розповісти про це на прикладі всіх видінь будь-яких святих. Очевидно, що це стосується також видінь фатімських дітей. Описані ними образи є тільки чистим витвором уяви, лише плодом дійсного спостереження вищої і внутрішньої природи. Однак не можна також уявляти собі, ніби тут на якусь мить була відсунута завіса позаземної дійсності, в якій відкрилося у чистому вигляді Небо, яке сподіваємося колись бачити в остаточному поєднанні з Богом. Образи є, швидше сказати, синтезом поштовху, котрий походить з Висот та можливості, якими розпоряджається суб’єкт-спостерігач, тобто діти. Таким чином, образною мовою у цих видіннях є мова символів. Кардинал Содано говорить про них, що “вони не описують детально майбутніх подій, однак ясно і стисло вказують на цілісному тлі факти віддалені

один від одного часом, без уточнення їх докладної черговості і часу тривання. Це згущення часу і пересторога в єдиному образі є типовим для такого різновиду видінь, які найчастіше можна відчитати тільки *a posteriori*. Не кожен елемент видіння повинен мати конкретне історичне значення. Суть видіння у цілісності, а підставою розуміння деталей повинна бути сукупність образів. Головний зміст даного образу виявляється остаточно у світлі того, що становить абсолютно центр християнського “пророцтва”. Центр знаходиться там, де видіння перетворюється на заклик і знак, який вказує дорогу до волі Бога.

Спроба інтерпретації Фатімської таємниці

Перша і друга частини Фатімської таємниці широко відомі у літературі на цю тематику, що немає потреби говорити тут про них в котрий раз. Хотілося б тільки коротко звернути увагу на найважливіший момент в них. Протягом якоїсь миті діти побачили видіння пекла. Вони побачили падіння “душ нещасних грішників”. У свою чергу їм було сказано, для чого вони повинні були це пережити: щоб “врятувати їх”, показати їм дорогу до спасіння. Спадають на думку слова з Першого послання святого Петра: “Мета нашої віри – спасіння душ (Пр. 1, 9)”. Дорогою до цього є (на превеликий подив представників англіканської і німецької культури!) культ Непорочного Серця Марії. Щоб це зрозуміти, достатньо лише короткого пояснення. На біблійній мові “серце” означає центр людського існування, який зосереджує у собі розум, волю, темперамент та емоції, де людина віднаходить свою цілісність і своє внутрішнє спрямування. “Непорочне серце” за Матеєм (Мт. 5, 8) є серцем, яке завдяки опорі у Богові осягнуло внутрішньої цілісності, а тому “оглядає Бога”. Культ Непорочного Серця Марії означає, таким чином, наближення до такої постави серця, за якої *fiat* – нехай буде воля Твоя! – стає центром, що формує ціле існування. Якби

хтось захотів зауважити, що ми не повинні ставити умов між нами і Христом, потрібно було б пригадати, що Павло без вагань сказав до своїх спільнот: “Наслідуйте мене! (1 Кор. 4, 16; Флп. 3, 17; 1 Сол. 1, 6; 2 Сол. 3, 7-9)”.

На прикладі апостола Павла вони можуть переконатися, що означає іти за Христом. Від кого краще ми можемо вчитися у будь-які часи, ніж від Матері Христа?

Таким чином ми нарешті підходимо до третьої частини Фатімської таємниці, яку вперше публікуємо в цілісності.

Як впливає з надрукованих раніше документів, інтерпретація, яку кардинал Содано представив у своїй заяві 13 травня, була запропонована передусім самою сестрою Лусією. Висловлюючись на цю тему, сестра Лусія зауважила, що вона отримала об’явлення, а не його інтерпретацію, остання стосується не візійера, а Церкви. Утім, прочитавши текст, вона підтвердила, що дана інтерпретація відповідає тому, що вона пережила і що зі свого боку визнає її як закономірне продовження нинішніх роздумів. Таким чином, ми можемо дати лише поглиблене обґрунтування інтерпретації, виходячи з критеріїв, про які йшлося раніше.

Основним моментом першої і другої частини таємниці, як ми уже згадували, є слова “рятувати душі”. У третій же йдеться про потрійний заклик: “Покаяння! Покаяння! Покаяння!”. Спадають на думку перші слова Євангелії: *“Paenitemini et credite evangelio”* (Мк. 1, 15). Розуміти знаки часу означає розуміти нагальну потребу в покаянні – наверненні, тобто у вірі. Це властива відповідь на той історичний момент, що несе велику загрозу і які виявлені у наступних образах. Дозволю собі тут на власний спогад: сестра Лусія сказала під час зустрічі, що усе більше усвідомлює те, що метою всіх об’явлень було спонукування до безперервного зростання у вірі, надії і любові – усе повинно було вести до цього.

Розглянемо тут зараз краще окремі образи. Ангел, котрий стоїть з вогняним мечем з лівого боку від матері Божої,

нагадує нам образ із Апокаліпсису. Він показує загрозу суду, яка висить над світом. Думки про те, що світ може загинути у морі вогню, не можна уявляти собі як чистий витвір фантазії: людина сама через свої винаходи викувувала собі вогняний меч. Видіння вказує потім на сили, які протистоять нищівним силам – це сяюча постать Матері Божої і світло, яке йде від Неї, ніби заклик до покаяння. У такий спосіб підкреслене значення свободи людини: майбутнє аж ніяк не є невідворотною долею, як і образ, який бачили діти, у цілому не є фільмом, який показує визначене майбутнє, в якому нічого не можна змінити. У дійсності усе видіння показане виключно для того, щоб нагадати про свободу і надати їй конструктивного спрямування. Отже, метою видіння не є показ фільму про майбутнє, яке встановлене раз і назавжди. Мета видіння гранично протилежна – вона покликана мобілізувати сили для повернення до добра. Тому фаталістичне сприйняття Фатімської таємниці є цілковито помилковим, за якої, наприклад, стверджують, що виконавець замаху 13 травня 1981 року був лише знаряддям Божого плану, яким керувало Провидіння, а тому він не міг діяти вільно. Те саме можна сказати про інші, подібні до цієї, думки, з якими ми зустрічаємося. Видіння говорить швидше про небезпеку і способи вберегтися від них.

Наступні питання тексту ще раз дуже виразно вказують на символічний характер видінь: Бог є незрівнянно великим, Він є світлом, яке переростає будь-яку нашу здатність бачення. Люди виявляють себе ніби у дзеркалі. Ми повинні завжди про це пам'ятати, внутрішнє обмеження видіння, границі якого тут чітко вказані. Майбутнє видиме тільки “ніби у дзеркалі, неясно (1 Кор. 13, 12)”. Розглянемо тепер окремі образи, які з'являються по черзі у записах таємниці. Місце подій позначене трьома символами: вершина гори, велике місто, наполовину зруйноване, і нарешті великий хрест, збитий з необтесаних балок. Гора і місто символізують місце, де

творюється історія людей, історія як тяжке сходження на гору, історія як центр людського творення і співіснування, але водночас як місце знищення, де людина сама знищує справу своїх рук. Місто може бути місцем спільноти і прогресу, але водночас місцем великих небезпек і загроз.

На горі височить Хрест – мета і пункт, який скеровує історію. У Хресті знищення перетворюється на спасіння. Хрест є знаком бідності історії й обітниця для неї.

З'являються тут і людські постаті: єпископ, одягнений у біле (“ми відчували, що то Святіший Отець”), інші єпископи, священики, ченці і черниці, і потім чоловіки і жінки, котрі належали до різних верств і які займали різне становище у суспільстві. Папа випереджає решту, як це видно, він тремтить і страждає, дивлячись на цю жахливу картину. Папа йде не тільки серед напівзруйнованих будівель – довкола нього мертві тіла. Дорога Церкви символізує Хресну Дорогу, вона є подорожжю серед злочинів і знищення. У цьому образі можна побачити історію усього минулого століття. Різні місця землі схожі на ці два образи – гору і місто, звернені до Хреста. Так само і різні історичні часи представлені коротко: у видінні можемо розпізнати минуле століття як століття мучеників, століття страждань і переслідувань Церкви, світових війн і війн місцевого значення, які були у другій його половині і які призвели до того, що людство зазнало нових форм злочинів. У “дзеркалі” цього видіння бачимо свідків віри чергових десятиліть. Тут варто навести слова з листа, який сестра Лусія написала Святішому Отцю 12 травня 1982 року: “Третя частина таємниці стосується слів нашої Пані: “Якщо ні, то (Росія) поширить на весь світ своє псевдовчення, спричинивши війни і переслідування Церкви. Добрих будуть мучити, Святіший Отець багато страждатиме, будуть знищені різні народи”.

У Хресній Дорозі минулого століття Папа відіграє особливу роль. В образі тяжкого сходження на вершину гори

з певністю можна побачити усіх понтифіків, котрі, починаючи від Пія X й аж до нинішнього Папи, несли тягар страждань свого століття, йдучи дорогою до Хреста. У видінні Папа гине разом із мучениками. Отож чи міг Святіший Отець, коли після замаху 13 травня 1981 року доручив принести йому текст третьої Фатімської таємниці, не розпізнати у ній свого призначення? Того дня він був на межі смерті і сам потім пояснює свій порятунок: “Польотом цієї кулі керувала материнська рука і Папа в агонії затримався на порозі смерті (13 травня 1994 року)”. Факт, що “материнська рука” змінила траєкторію смертоносної кулі, є ще одним доказом того, що не існує фатальних речей, що віра і молитва є могутніми силами, які можуть впливати на хід історії, що саме молитва є сильнішою від куль, а віра від численних військ.

Заключні рядки таємниці викликають у думках образи, які Лусія могла зустріти у книжках з богослужіннями, зміст яких звернений до одвічної інтуїції у вірі. Це об’явлення є вінцем. У ньому історія, сповнена крові і сліз, ніби піддана зцілювальній силі Бога. Ангели, що стоять під Хрестом, збирають кров мучеників і “окроплюють” нею душі, які наближаються до Бога. Кров Христа і кров мучеників показані як одне ціле: мученицька кров спливає з Хреста. Їх мучеництво у поєднанні із стражданнями Христа є одним цілим. Мученики доповнюють те, чого не вистачає у стражданнях Христа, заради добра Його Тіла (пор. Кол. 1, 24). Саме життя мучеників стало Євхаристією, дана нам у таємниці зернини, яка мусить завмерти, щоб принести плід. Тертуліан сказав, що кров мучеників є засівом. Подібно до того, як зі смерті Христа, з відкритого боку якого народилася Церква, так зі смерті свідків отримуємо плоди для майбутнього життя Церкви.

Видіння третьої частини Фатімської таємниці, спочатку таке вражаюче, завершується образом, повним надії: ні одне страждання не є марним, і саме та Церква, яка страждає, Церква мучеників, є дороговказом для людини, яка шукає Бога.

Милосердні руки Бога приймають не тільки таких страждальників, як Лазар, котрий удостоївся великої віти і є таємничим образом Христа, Христа, котрий заради нас став “убогим Лазарем” – мова тут йде про щось більше! Зі страждань свідків віри випливає очищувальна і відновлювальна сила, оскільки вони поновлюють у теперішньому часі страждання самого Христа і вносять у нинішню дійсність Його спасительну силу.

Ми підійшли, таким чином, до останнього питання: що означає Фатімська таємниця як одне ціле трьох частин? Що вона повинна передати нам? Насамперед треба повторити за кардиналом Содано, що “події, до яких відноситься третя частина Фатімської таємниці, ніби вже в минулому”. Якби тут були представлені конкретні події, то вони стосувались би минулого. Той, хто очікував сенсаційних апокаліптичних повідомлень про кінець світу або майбутніх історичних подій, буде цілковито розчарований. Фатіма не може задовольнити такого роду цікавість, подібно, зрештою, до того, як християнська віра не хоче і не може бути поживою для нашої цікавості. Ми змогли ще самому початку наших роздумів над записами таємниці зауважити, що це є заохоченням до молитви, яка дана нам як дорога до “спасіння душ”, а водночас закликом до покаяння і навернення.

Хотів би наприкінці повернутися ще раз до ключових слів Фатімської таємниці, відомих тепер великому загалу: “Моє Непорочне Серце переможе”. Що це означає? Серце, відкрите перед Богом й очищене через споглядання Його є сильнішим від карабінів і будь-якої іншої зброї. *Fiat*, яке Марія сказала, є словом Її серця, воно змінило хід історії світу, оскільки Вона дала йому Спасителя. Завдяки Її “так” Бог зміг стати людиною у нашому світі і залишається у ньому назавжди. Сатана має силу над цим світом – бачимо це і постійно в цьому переконуємося. Він має силу, тому що наша свобода весь час дозволяє нам віддалятися від Бога. Однак з

того часу, як сам Бог отримав людське серце і завдяки цьому скерував волю людини до добра, до Бога, свобода у чиненні зла втратила силу бути останнім словом. Відтоді набирає сили слово: “Зазнаєте у світі утисків, однак будьте відважні. Я бо здолав світ (Йо. 16,33)”. Послання з Фатіми закликає нас повірити у цю обітницю.

Кардинал Йозеф Рацінгер,
Префект Конгрегації
у справах віровчення

ЗМІСТ

Передмова видавця	5
Вступ	7
1. Вступ до “Спогадів” сестри Лусії	7
2. Біографія Лусії	8
3. Літературні здібності сестри Лусії	10
4. Літературний жанр “Спогадів”	12
5. Тема “Спогадів”	13

Перший спогад

Вступ	33
Передмова	34
1. Молитва і послух Лусії	34
2. Необхідність мовчання у певних речах	34
3. Молитва до бл. Жасінти	36

I Характер Жасінти

1. Її єство	37
2. Її витонченість	38
3. Її любов до розіп'ятого Спасителя	39
4. Вразливість Жасінти	41
5. Дитяча катехиза	41
6. Жасінта – маленька пастушка	43
7. Перше об'явлення Матері Божої	45
8. Роздуми про пекло	46
9. Навернення грішників	48
10. Опір родини	49
11. Любов до Святішого Отця	51
12. В оуремській в'язниці	53
13. Вервиця у в'язниці	54
14. Любов Жасінти до танців	55

II ПІСЛЯ ОБ'ЯВЛЕНЬ

1. Молитви і жертви на Кабесо	55
-------------------------------------	----

2. Болісні допити	56
3. Святоблिवий отець Крус	57
4. Благодаті, отримані за заступництвом Жасінти	58
5. Усе більше жертв	59

ІІІ ХВОРОБА І СМЕРТЬ ЖАСІНТИ

1. Жасінта – жертва запалення легень	60
2. Відвідини Матері Божої	62
3. В оуремській лікарні	63
4. Повернення до Алжустрелу	64
5. Нові відвідини Пресвятої Діви Марії	64
6. Від'їзд до Лісабону	66
Післямова	67

ДРУГИЙ СПОГАД

Вступ	68
Передмова	69

І ДО ОБ'ЯВЛЕНЬ

1. Дитинство Лусії	70
2. Народні розваги	71
3. Перше Причастя Лусії	72
4. Божя Мати усміхається до Лусії	74
5. Очікування напередодні свята	75
6. Надзвичайний день	76
7. Родина Лусії	77
8. Роздуми авторки	78

ІІ ОБ'ЯВЛЕННЯ

1. Невиразні видіння у 1915 році	78
2. Об'явлення Ангела у 1916 році	80
3. Проблеми у сім'ї	84
4. Об'явлення Божої Матері	87
5. Сумніви Лусії	89
6. Жасінта і Франциск підтримують мужність Лусії....	90

7. Сумніви матері Лусії	92
8. Погрози старости	94
9. Розбрат у сім'ї Лусії	95
10. Перший духовний отець Лусії	96
11. Ув'язнення в Оуремі	97
12. Умертвіння і страждання	98
13. 13 вересня	100
14. Жертовний дух Лусії	101
15. Незвичайний візит	101
16. 13 жовтня	103
17. Опитування священиків	104

ІІІ ПІСЛЯ ОБ'ЯВЛЕНЬ

1. Перше відвідування школи	107
2. Лусія і настоятель	108
3. Жасінта і Франциск страждають разом із Лусією	110
4. Заборона паломництв до Фатіми	112
5. Тяжка хвороба матері Лусії	114
6. Смерть батька	115
7. Хвороба Жасінти і Франциска	116
8. Хвороба Лусії	119
9. Перша зустріч Лусії з єпископом	121
10. Прощання з Фатімою	122
Післямова	123
1. Ще кілька спогадів про Жасінту	124
2. Популярність Лусії і її вплив на оточення	124
3. Чудова пам'ять Лусії	125

ТРЕТІЙ СПОГАД

Вступ	126
Передмова	127
1. Що це за таємниця?	127
2. Видіння пекла	128
3. Сильне враження, яке справили на Жасінту	130
4. Роздуми Лусії	132

5. Непорочне Серце Марії.....	132
6. Жасінта бачить у видінні Святішого Отця	134
7. Видіння війни	135
8. Значення мовчання Лусії	137
9. Любов Жасінти до Непорочного Серця Марії	138
Післямова	140

ЧЕТВЕРТИЙ СПОГАД

Вступ	141
Передмова	142
1. Довіра і відданість	142
2. Тяжкі умови, за яких Лусія пише	142
3. Під впливом Святого Духа	143

I ХАРАКТЕР ФРАНЦИСКА

1. Його духовність	144
2. Його природні нахили	146
3. Його участь у з'явленнях Ангела	147
4. Вплив першого об'явлення	149
5. Вплив другого об'явлення	152
6. Франциск підтримує мужність Лусії	154
7. Вплив третього об'явлення	154
8. Поведінка Франциска в Оуремі	155
9. Франциск під час останніх об'явлень	157
10. Звичаї і народні пісні	159
11. Франциск – маленький мораліст	163
12. Франциск – любитель самотності і молитви	164
13. Видіння сатани	166
14. Фатімські квітки	167
15. Різні події	169
16. Хвороба Франциска	172
17. Свята смерть	175
18. Світські пісні	176

II ІСТОРІЯ ОБ'ЯВЛЕНЬ

Вступ	178
1. Об'явлення Ангела	179
2. Мовчання Лусії	182
3. 13 травня 1917 року	184
4. 13 червня 1917 року	186
5. 13 липня 1917 року	187
6. 13 серпня 1917 року	189
7. 13 вересня 1917 року	191
8. 13 жовтня 1917 року	192
Післямова	193

III ДОПОВНЕННЯ ДО ТЕМИ “ЖАСІНТА”

1. Чудо зцілення	194
2. Повернення блудного сина	195

IV РЕПУТАЦІЯ СВЯТОСТІ ЖАСІНТИ

1. Пояснення	196
2. Жасінта – дзеркало Бога	197
3. Жасінта – взірець побожності	198
4. Її несхожість із Франциском	201
Післямова	203

ДОДАТОК I

ВЕЛИКА ОБІТНИЦЯ СЕРЦЯ МАРІЇ ПІД ЧАС ОБ'ЯВЛЕННЯ У ПОНТЕВЕДРА	204
--	-----

ДОДАТОК II

ПРОХАННЯ ПРО ПОСВЯЧЕННЯ РОСІЇ НЕПОРОЧНОМУ СЕРЦЮ МАРІЇ	208
--	-----

ДОДАТОК III

ФАТІМСЬКЕ ПОСЛАННЯ	211
--------------------------	-----

ABRIL 2000 DEUS FEZ-SE HOMEM EM LÚJAN